ఎం.ఎ. రాజనీతి శాస్త్రం

అంతర్జాతీయ సంస్థలు మరియు ప్రపంచ సమస్యలు

సెమిస్టర్ – IV – పేపర్ – II

డా॥ కె.వి.ఆర్ శ్రీనివాస్
ఎం.ఎ., ఎం.ఫిల్, పి.హెచ్.డి
అధ్యాపకులు
రాజనీతి శాస్త్రం మరియు ప్రభుత్వ పాలనాశాస్త్రం
ఆచార్యనాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం.

డా॥ సోమనర్సయ్య ఆకుల
ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి
అధ్యాపకులు, ప్రభుత్వ పాలనాశాస్త్ర విభాగము
ప్రభుత్వడిగ్రీకళాశాల, హన్మకొండ
తెలంగాణ

డా॥ కె.సురేష్
ఎం.ఎ.,
అధ్యాపకులు
రాజనీతి శాస్త్ర విభాగము,
శాతవాహన కళాశాల, విజయవాడ

ఎడిటర్

డా॥ కె.వి.ఆర్ శ్రీనివాస్
ఎం.ఎ., ఎం.ఫిల్, పి.హెచ్.డి
అధ్యాపకులు
రాజనీతి శాస్త్రం మరియు ప్రభుత్వ పరిపాలనా విభాగం
ఆచార్యనాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం.

డైరెక్టర్

డా. నాగరాజు బట్టు
ఎంబిఎ, యంహెచ్ఆర్ఎమ్, ఎల్ఎల్ఎమ్, ఎం.ఎ. (సై), ఎం.ఎ. (సో), ఎం.ఇడి., ఎం.ఫిల్., పిహెచ్.డి.
దూరవిద్యా కేంద్రం
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం, నాగార్జున నగర్ – 522 510.
ఫోన్ నెం.: 0863-2346208, 0863-2346222,
0863-2346259 (స్టడీ మెటీరియల్)
వెబ్‌సైట్ : www.anucde.info,
ఇమెయిల్ : anucdedirector@gmail.com

M.A (Political Science): International Organization and global Issues

First Edition : 2023

No. of Copies :

© Acharya Nagarjuna University

This book is exclusively prepared for the use of students of **M.A. Political Science,** Centre for Distance Education, Acharya Nagarjuna University and this book is mean for limited circulation only

Published by :

Dr. Nagaraju Battu
Director
Centre for Distance Education
Acharya Nagarjuna University
Nagarjuna Nagar-522510

Printed at :

ముందుమాట

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం 1976లో స్థాపించినది మొదలు నేటి వరకు ప్రగతి పథంలో పయనిస్తూ వివిధ కోర్సులు, పరిశోధనలు అందిస్తూ 2016 నాటికి NAAC చే గ్రేడ్ 'A'ను సంపాదించుకొని దేశంలోనే ఒక ప్రముఖ విశ్వవిద్యాలయంగా గుర్తింపు సాధించుకొన్నదని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాను. ప్రస్తుతం గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాలోని 447 అనుబంధ కళాశాలల విద్యార్థులకు డిప్లమో, డిగ్రీ, పీజి స్థాయి విద్యాబోధనను ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం అందిస్తోంది.

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం ఉన్నత విద్యను అందరికీ అందించాలన్న లక్ష్యంతో 2003–04లో దూరవిద్యా కేంద్రాన్ని స్థాపించింది. పూర్తిస్థాయిలో కళాశాలకు వెళ్ళి విద్యనభ్యసించలేని వారికి, వ్యయభరితమైన ఫీజులు చెల్లించలేని వారికి, ఉన్నత విద్య చదవాలన్న కోరిక ఉన్న గృహిణులకు ఈ దూర విద్యాకేంద్రం ఎంతో ఉపయోగపడుతుంది. ఇప్పటికే డిగ్రీ స్థాయిలో బి.ఏ., బి.కాం., బి.ఎస్సి., పీజీ స్థాయిలో ఎం.ఏ., ఎం.కాం., ఎం.ఎస్సి., ఎం.సి.ఏ., ఎల్.ఎల్.ఎం., ఎం.బి.ఏ., కోర్సులను ప్రారంభించిన విశ్వవిద్యాలయం గత సంవత్సరం కొత్తగా జీవన నైపుణ్యాలు అనే సర్టిఫికేట్ కోర్సును కూడా ప్రారంభించింది.

ఈ దూర విద్యా విధానం ద్వారా విద్యనభ్యసించే విద్యార్థుల కొరకు రూపొందించే పాఠ్యాంశాలు సులభంగాను, సరళంగాను విద్యార్థి తనంతట తానుగా అర్థం చేసుకునేలా ఉండాలనే ఉద్దేశ్యంతో విశేష బోధనానుభవం కలిగి రచనా వ్యాసంగంలో అనుభవం గల అధ్యాపకులతో పాఠ్యాంశాలను వ్రాయించడం జరిగింది. వీరు ఎంతో నేర్పుతో, నైపుణ్యంతో నిర్ణీత సమయంలో పాఠ్యాంశాలను తయారుచేశారు. ఈ పాఠ్యాంశాలపై విద్యార్థినీ, విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు నిష్ణాతులైనవారు ఇచ్చే సలహాలు, సూచనలు, సహృదయంతో స్వీకరించబడతాయి. నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలు గ్రహించి ముమ్ముందు మరింత నిర్దిష్టంగా అర్థమయ్యే రీతిలో ప్రచురణ చేయగలం. ఈ పాఠ్యాంశాల అవగాహన కోసం, అభివృద్ధి కోసం సంశయాల నివృత్తి కోసం వారాంతపు తరగతులు, కాంటాక్టు క్లాసులు ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

దూరవిద్యా కేంద్రం ద్వారా విజ్ఞాన సముపార్జన చేస్తున్న విద్యార్థులు, ఉన్నత విద్యార్హతలు సంపాదించి జీవనయాత్ర సుగమం చేసుకోవడమే కాక చక్కటి ఉద్యోగావకాశాలు పొంది, ఉద్యోగాలలో ఉన్నత స్థాయికి చేరాలని, తద్వార దేశ పురోగతికి దోహదపడాలని కోరుకుంటున్నాను. రాబోయే సంవత్సరాలలో దూరవిద్యాకేంద్రం మరిన్ని కొత్త కోర్సులతో దిన దినాభివృద్ధి చెంది ప్రజలందరికీ అందుబాటులో ఉండాలని అకాంక్షిస్తున్నాను. ఈ ఆశయ సాధనకు సహకరిస్తున్న, సహకరించిన దూర విద్యాకేంద్రం డైరెక్టర్లకు, సంపాదకులకు, రచయితలకు, అకడమిక్ కోఆర్డినేటర్లకు, అకడమిక్ కౌన్సిలర్లకు మరియు అధ్యాపకేతర సిబ్బందికి నా అభినందనలు.

ప్రొఫెసర్. పి.రాజశేఖర్

ఉపకులపతి

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

M.A. POLITICAL SCIENCE
SEMESTER - IV - PAPER - II
402PO21 : INTERNATIONAL ORGANIZATION AND GLOBAL ISSUES

SYLLABUS

UNIT-I
INTRODUCTION

Growth of the idea of International; Organization
League of Nations Success and future

UNIT-II
ROLE OF VITAL ORGANS OF VETO

General Assembly
Security Council and Veto

UNIT-III
INTERNATIONAL ORGANIZATION AND SECURITY

UN and Peace Keeping
UN and Collective Security

UNIT-IV
GLOBAL ISSUES

UN and Human Keeping
Globalization

Reference Books:

1. D.C.Gupta	- The League of Nations
2. Sydney Bailey	- The General Assembly
3. H.G.Burns	- The United Nations
4. C.D. Burns	- League of Nations
5. F.D.Walters	- League of Nations
6. Benjamin V.Cohen	-United Nations
7. L.M.Goodrich	-United Nations
8.Andrew Boyed	- Fifteen Men of a Powder Keg
9. Mark W. Zacher	- International Conflicts and Collective Security, 1946-77.
10 S.N.Bhagaawati	- The New International Economic Order:
11. A.L.Burns and	- Peace-keeping by U.N.Forces N.Heathote.
12. David L. Balke	- The Politics of Global Economic Relations Roberts S. Waiter.
13. Rimki Basu	- The United Nations
14.Anne O. Srueger	-The WTO as an International Organization
15. Satish Kumar	-The at 50-40 Indian view.

***

వి ష య సూ చి క

1. అంతర్జాతీయ సంస్థల భావన ఆలోచనల అభివృద్ధి	1.1 – 1.19
2. నానాజాతి సమితి విజయాలు మరియు వైఫల్యాలు	2.1 – 2.15
3. ఐక్యరాజ్యసమితి – సర్వప్రతినిధి సభ	3.1 – 3.13
4. భద్రతా మండలి మరియు వీటో	4.1 – 4.16
5. ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి పరిరక్షణ	5.1 – 5.11
6. సమిష్టి భద్రత	6.1 – 6.10
7. ఐక్యరాజ్య సమితి	7.1 – 7.23
8. ప్రపంచీకరణ – విశ్వజనీకరణ	8.1 – 8.19

అంతర్జాతీయ సంస్థల భావన ఆలోచనల అభివృద్ధి

లక్ష్యాలు :

అంతర్జాతీయ భావన ప్రాచీన కాలం నుండి కొనసాగుతున్నది. నాగరికతల ద్వారా మనకు ఈ సంబంధాలు తెలుస్తున్నాయి. కానీ 18వ శతాబ్దంలో మాత్రమే ఆధునిక అంతర్జాతీయ భావనకు పునాదులు ఏర్పడినాయి. ముఖ్యంగా యూరప్ ఖండమే అనేక మార్పులకు విప్లవాలకు పుట్టినిల్లు. అటువంటి అంతర్జాతీయ సంస్థ భావన అభివృద్ధి చెందిన విధానాన్ని విద్యార్థి ఈ పాఠ్యాంశం ద్వారా నేర్చుకుంటాడు, ఒక అవగాహనకు వస్తాడు.

* అంతర్జాతీయ భావనను గూర్చి పూర్తి అవగాహనను పొందుతాడు.
* అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ఆవశ్యకతను గుర్తించగలుగుతాడు.
* ఈ సంస్థల ఏర్పాటుకు గల తాత్విక సిద్ధాంతపరమైన అంశాలను తెలుసుకుంటాడు.
* యూరప్‌లో ఏర్పడిన ఆచరణాత్మక అడుగులను గుర్తిస్తాడు.
* అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటులో గల సైద్ధాంతిక దృక్పథాలను గుర్తిస్తాడు.
* అంతర్జాతీయ సంస్థల రకాలను తెలుసుకొని వాటి విలువలను అవగాహన చేసుకుంటాడు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

1.1. పరిచయం

1.2. అంతర్జాతీయ సంస్థ భావన – నిర్వచనం – పదవివరణ – లక్షణాలు

1.3. అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ఆవశ్యకత

1.4. అంతర్జాతీయ సంస్థ యొక్క పుట్టుక – పరిణామ ఆలోచనలు

1.4.1 ఆదర్శవాద ఆకాంక్షలు : తాత్విక మరియు సిద్ధాంత పరమైన మూలాలు

1.4.2 ఆచరణయుతమైన అడుగులు మరియు చరిత్ర అనుభవం

1.5. ఆధునిక యుగంలో అంతర్జాతీయ సంస్థలు ఎక్కువగా ఏర్పడటానికి కారకాలు / అంశాలు

1.6. అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకుగల సిద్ధాంతిక దృక్పథాలు

1.7. అంతర్జాతీయ సంస్థల రకాలు / వర్గీకరణ

1.8. సారాంశం

1.9. నమూనా పరీక్ష ప్రశ్నలు

1.10 ముఖ్య పఠనీయ గ్రంథాలు

1.1 పరిచయం :

కొత్త అంతర్జాతీయ సంస్థలు గ్రీకు నగర రాజ్యాలచే ఏర్పరచబడినప్పటికీ మరియు పియరీ డుబాయిస్ (సి 1250 – సి1320) మరియు ఎమెరిక్ క్రూస్ (సి. 1590 –1648) వంటి యూరోపియన్ రచయితలచే ఊహించబడినప్పటికీ, అవి వాటిసమకాలీన రూపంలో కనిపించలేదు. 18వ శతాబ్దం ఫ్రెంచ్ విప్లవం మరియు 18వ శతాబ్దపు చివరి మరియు 19వ శతాబ్దపు తొలినాళ్లలో జరిగిన నెపోలియన్ యుద్ధాల తర్వాత ప్రధాన యూరోపియన్ శక్తుల నాయకులు క్రమానుగతంగా సమావేశమయ్యారు. దీనిని సంప్రదింపుల వ్యవస్థ అని పిలుస్తారు. యూరప్ యొక్క కచేరి యధాతధ స్థితిని కాపాడడానికి మరియు అంతర్గత తిరుగుబాటు నుండి తమ ప్రభుత్వాలను రక్షించడానికి ప్రయత్నించడం తర్వాత 19వ శతాబ్దంలో ప్రత్యేక సేవలను అందించడానికి మరియు నిర్దిష్ట పనులను నిర్వహించడానికి ఇంటర్నేషనల్ టెలిగ్రాఫ్ యూనియన్ (1865; ఇప్పుడు ఇంటర్నేషనల్ టెలి కమ్యూనికేషన్ యూనియన్) వంటి వివిధ అంతర్జాతీయ సంస్థలు స్థాపించబడ్డాయి. 1899 మరియు 1907లో యూరోపియన్ మరియు నాన్ యూరోపియన్ రాజ్యాలు ఆయుధాలు మరియు యుద్ధ ప్రవర్తనను నియంత్రించడానికి నియమాలను అభివృద్ధి చేయడానికి సమావేశమయ్యాయి. ఈ సమావేశాలు హేగ్ సమావేశాలను రూపొందించాయి. ఇందులో యుద్ధాన్ని శాంతియుతంగా పరిష్కరించుకోవడం యుద్ధ ఖైదీలు చికిత్స మరియు తటస్థ రాష్ట్రాల హక్కులపై ఒప్పందాలు ఉన్నాయి. ఈ రకమైన సమావేశాలు మరియు ఒప్పందాలు 20వ శతాబ్దపు అంతర్జాతీయ సంస్థలకు పూర్వగాములుగా పని చేశాయి. లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ మరియు ఐక్యరాజ్యసమితి రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత అభివృద్ధి చెందిన రాజకీయ మరియు ఆర్థిక పరస్పర ఆధారితాలు మరియు కమ్యూనికేషన్ మరియు రవాణాలో పురోగతిద్వారా యుఎన్ అంతర్జాతీయ సంస్థల నెట్వర్క్ కు కేంద్రంగా మారినాయి.

అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనేక విభిన్న విధులను అందిస్తాయి, వీటిలో సమాచారాన్ని సేకరించడం మరియు ధోరణులను పర్యవేక్షించడం(ఉదాహరణకు ప్రపంచ వాతావరణ సంస్థ), సేవలు మరియు సహాయాన్ని అందించడం (ఉదాహరణకు ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ), మరియు భేరసారాల కోసం ఫోరంలను అందించడం (ఉదాహరణకు యూరోపియన్ యూనియన్), మరియు వివాదాలను పరిష్కరించడం(ఉదాహరణకు ప్రపంచ వాణిజ్య సంస్థ). ఉమ్మడి లక్ష్యాలను సాధించడానికి రాష్ట్రాలు కలిసి పనిచేసే రాజకీయ సంస్థలను అందించడం ద్వారా , అంతర్జాతీయ సంస్థ యొక్క ప్రారంభ ప్రముఖ ఉదాహరణ 1814 – 1815 యొక్క కాంగ్రెస్ ఆఫ్ వియన్నా. ఇది ఫ్రెంచ్ చక్రవర్తి నెపోలియన్ పతనం తర్వాత యూరోపియన్ రాజకీయ క్రమాన్ని పునర్‌నిర్మించడానికి జరిగిన అంతర్జాతీయ దౌత్య సమావేశం. ఐరోపాలో 30 సంవత్సరాల యుద్దాన్ని ముగించిన వెస్ట్ పాలియన్ ఒప్పందం ప్రకారం 1648 నాటికి తమ సార్వభౌమత్వాన్ని కొనసాగించడానికి ఇష్టపడే రాష్ట్రాలు ప్రధాన నిర్ణయాధికారులుగా మారాయి.

అంతర్జాతీయ టెలికమ్యూనికేషన్ యూనియన్ (1865 లో స్థాపించబడింది) అనేది ప్రపంచ సభ్యత్వంలో ఒక ఒప్పందాన్ని అమలు చేయడం మరియు శాశ్వత సెక్రటేరియట్ ను సృష్టించడంద్వారా స్థాపించబడిన మొదటి మరియు పురాతన అంతర్జాతీయ సంస్థ. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత ప్రపంచ శాంతిని కాపాడే ప్రధాన లక్ష్యంతో పది జనవరి 1920 రోజున స్థాపించబడిన లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ వివిధ సమస్యలను పరిష్కరించే మొదట సాధారణ అంతర్జాతీయ సంస్థ. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత ఐక్యరాజ్యసమితి ఈ నమూనాను అనుసరించింది. ఇది 26 జూన్ 1945న శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో లో అంతర్జాతీయ సంస్థపై యునైటెడ్ నేషన్స్ కాన్ఫరెన్స్

ముగింపు సందర్భంగా సంతకం చేయబడింది. మరియు 24 అక్టోబర్ 1945న అమల్లోకి వచ్చింది. ప్రస్తుతం యుఎన్ దాని ఆయుధాలతో ప్రధాన ఇంటర్ గవర్నమెంట్ ఆర్గనైజేషన్ (ఐ జి ఓ) గా ఉంది. యునైటెడ్ నేషన్స్ సెక్యూరిటీ కౌన్సిల్, జనరల్ అసెంబ్లీ, ఇంటర్నేషనల్ కోర్ట్ ఆఫ్ జస్టిస్, సెక్రటేరియట్ ట్రస్టీ షిప్ కౌన్సిల్ మరియు ఎకనామిక్ అండ్ సోషల్ కౌన్సిల్ ఇతర అంతర్జాతీయ సంస్థలలో మరియు మెడిటరేనియన్ సైన్స్ కమిషన్ వంటి ప్రాంతీయ కౌన్సిల్లు మరియు యూరోపియన్ యూనియన్, ఆఫ్రికన్ యూనియన్, ఈస్ట్ ఆఫ్రికన్ కమ్యూనిటీ వంటి కాంటినెంటల్ బ్లాక్లో మరియు షెల్ వంటి బహుళ జాతీయ కంపెనీలు ఉన్నాయి.

హెల్డ్ మరియు మెక్గ్రూలు కలిసి 2002లో ప్రపంచవ్యాప్తంగా వేలాది అంతర్జాతీయ సంస్థలను లెక్కించారు. అలాగే ఆ సంఖ్య ఇప్పటికి పెరుగుతూనే ఉంది. ఈ పరిస్థితులకు ప్రపంచీకరణకు కారణమని చెప్పవచ్చు. ఈ రకమైన ఏకీకరణ రాజ్యాల మధ్య మరియు రాజ్యాలలో లోపల అంతర్గతంగా సహకారాన్ని పెంచుతుంది. మరియు ప్రోత్సహిస్తుంది. పెరిగిన అంతర్జాతీయ సంబంధాల ఫలితంగా అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థల అభివృద్ధికి సులభమైన మార్గాలను అందించింది. ఇది ఆర్థికంగా రాజకీయంగా సైనికంగా అలాగే దేశీ స్థాయిలో కనిపిస్తుంది. ఆర్థికంగా అంతర్జాతీయ సంస్థలు ఆర్థిక శ్రేయస్సు కోసం భౌతిక మరియు భౌతికేతర వనరులను పొందుతాయి. తద్వారా ఈ సంస్థలు రాజ్యంలోపల మరియు వివిధ రాజ్యాల మధ్య మరింత రాజకీయ స్థిరత్వాన్ని అందిస్తాయి. బయట బెదిరింపులను నివారించడానికి సాధారణ ప్రమాణాలను ఏర్పాటు చేయడం ద్వారా సైనిక కూటములు కూడా ఏర్పడతాయి. చివరగా సమర్థవంతమైన మరియు అంతర్గత ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి నిరంకుశ రాజ్యాలు ప్రజాస్వామ్యంగా అభివృద్ధి చెందడానికి అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ప్రోత్సహించింది. ప్రపంచంలోని అంతర్జాతీయ సంస్థల సంఖ్య 1949లో 100 కంటే తక్కువగా ఉండగా 2000 సంవత్సరం నాటికి దాదాపు 350 కి పెరిగిందని కొన్ని అంచనాలు సూచిస్తున్నాయి.

1.2 అంతర్జాతీయ సంస్థలు నిర్వచనం - వివరణ సమస్య:

"అంతర్జాతీయ సంస్థలు" అనే పదం సాధారణ అంశాలతో పాటు నిర్దిష్ట విశిష్టతతో కూడిన అనేక రకాల అధికారిక నిర్మాణాలను సూచిస్తుంది. బ్రెచిన్ మరియు నెస్ అని అంతర్జాతీయ సంస్థల స్కాలర్లు గుర్తించినట్లు "సాధారణంగా అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలపై దృష్టి సారిస్తారు మరియు కొన్నిసార్లు ఈ పదాన్ని పరస్పరం మార్చుకునేలా ఉపయోగిస్తున్నారు. ఇది గందరగోళంగా ఉంటుంది." అదేవిధంగా డిస్క్ జూమెల్ మరియు బైబిడర్లు పేర్కొన్నట్లు కొన్నిసార్లు అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనే పదాన్ని బహుళ జాతి సంస్థలు ద్వైపాక్షిక సంస్థలు బహుపాక్షిక సంస్థలు మరియు అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థలను వారు అంతర్జాతీయ సంస్థలుగా పేర్కొన్నారు. ఇతర సమయాల్లో యూయం సంస్థలు మాత్రమే ఈ పదం ద్వారా ఉపయోగించబడతాయి. సాధారణంగా అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనే పదాన్ని అంతర్జాతీయ లేదా ప్రపంచ స్థాయిలో పనిచేస్తున్న రాజ్యేతర కారకాల అన్నింటిని కలిగిన రూపాలుగా చెబుతారు అని బ్రైచిన్ మరియు నెస్ లు పేర్కొన్నారు. మీరు పేర్కొన్నట్లు అంతర్ ప్రభుత్వ స్థాయిల ఆర్గనైజేషన్, అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వేతర సంస్థల ఎన్జీవోతో కలిసి అంతర్జాతీయ సంస్థల వర్గం యొక్క ఉపసమితిగా పరిగణించవచ్చు. ఈ అంశంపై రెఫరెన్స్ పని 1999 నుండి వార్షికంగా అంతర్జాతీయ సంస్థలకు చెందిన యూనియన్ ద్వారా ప్రచురించబడే ఇయర్ బుక్ ద్వారా తెలుస్తుంది. వివిధ ప్రమాణాల ప్రకారం ఈ పుస్తకంలో అన్ని అంతర్జాతీయ సంస్థల జాబితాలు ప్రచురించబడతాయి.

1.2.1 అంతర్జాతీయ సంస్థ ప్రామాణిక నిర్వచనాలు:

ఒక అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థను సూచించడానికి "సంస్థ లేదా ఆర్గనైజేషన్" అనే పదాన్ని మొదటిసారి ఉపయోగించినది మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత, జరిగిన శాంతి ఒప్పందాలలో అని చెప్పవచ్చు. ఒప్పందాల ముసాయిదా పేర్కొన్నట్లు 1960 నుండి 1980 దశాబ్దాలలో చేయబడిన ఒప్పందాలన్నీ "అంతర్ ప్రభుత్వాల చేత" అనే ఒకే ఒక కారకం అంతర్జాతీయ సంస్థల మధ్య నిలిచింది. ముఖ్యంగా ఒప్పందాల మీద వియాన్నా సమావేశం చెప్పిన దాని ప్రకారం రాజ్యాలు మరియు అంతర్జాతీయ సంస్థల మధ్య లేదా అంతర్జాతీయ సంస్థల మధ్య ప్రస్తుత న్యాయ ఒప్పందాల ప్రకారం అంతర్జాతీయ సంస్థలు అంటే అంతర్ ప్రభుత్వాల వ్యవస్థలు అని అర్థం. ఈ పాత నిర్వచనం యొక్క ఉద్దేశం మొదట ప్రభుత్వ సంస్థలను మినహాయించడానికి సంబంధించినది. సమకాలిన పాఠ్యపుస్తకాల నిర్వచనాలు సాధారణంగా మూడు ముఖ్యమైన సంచిత ప్రమాణాలను స్థాపించాయి. ప్రభుత్వ అంతర్జాతీయ చట్టం ప్రకారం అంతర్ ప్రభుత్వాల చేత రాజ్యసభ్యత్వం కలిగినవి మాత్రమే మరియు స్వయంగా ఏర్పడేవి మాత్రమే. ఈ దృగ్విషయం దృశ్య పేర్కొనబడిన నియమం ప్రకారం అంతర్జాతీయ సంస్థ స్థాపించబడటం అనేది 1 అది అంతర్జాతీయ చట్టం చేత ఏర్పాటు చేయబడినదిగా అంతర్జాతీయ సంస్థ అయి ఉండాలి. 2 దాని స్థాపకులు మరియు సభ్యులు ప్రత్యేకంగా అంతర్జాతీయంగా ఇతర చట్టపరమైన వ్యక్తులు మరియు 3 దాని మిగతా సంఖ్యలతో భిన్నమై కనీస ఒక అంగం ద్వారా నైనా ఉత్పత్తి చేయగల సామర్థ్య శక్తి కలిగి వున్నదిగా ఉండాలి.

అంతర్జాతీయ సంస్థ అనేది ఒక అంతర్జాతీయ చట్టం ద్వారా నిర్వహించబడే ఒక ఒప్పందం లేదా సాధనం స్థాపించబడే ఒక సంస్థ దీనికి సొంత అంతర్జాతీయ చట్టపరమైన వ్యక్తిత్వం కలిగి ఉంటుంది. అలాగే అంతర్జాతీయ సంస్థలు సభ్యులుగా చేరవచ్చు. ఇది రాజ్యాలకు మరియు ఇతర సంస్థలకు అదనంగా వీరు చేరవచ్చు.

1.2.2 అంతర్జాతీయ సంస్థల లక్షణాలు:

అంతర్జాతీయ సంస్థలు మరొక నిపుణుడైన A. Le Roy Bennet అంతర్జాతీయ సంస్థలకు మరియు అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వేతర సంస్థలకు (INGOs) సంబంధించి కొన్ని ఉమ్మడి లక్షణాలను పేర్కొన్నాడు. అవి క్రింద పేర్కొన్నవి.

1) అర్హతగల రాజ్యాలకు / సంస్థలకు స్వచ్ఛంద సభ్యత్వం కల్పించడం
2) అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనేవి శాశ్వతమైనవి, నిరంతర విధులను నిర్వహిస్తాయి.
3) అంతర్జాతీయ సంస్థ యొక్క మౌలికమైన విధి లక్ష్యాలను నిర్ధారించడం, వాటిని చేరేందుకు అవసరమైన నిర్మాణాలను మరియు పద్ధతులను అమలు చేయడం వంటివి చేపడుతాయి.
4) అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనేవి విస్తృత ప్రాతినిధ్య సంప్రదింపుల సమావేశాలకు సంబంధించిన అంగంగా ఉంటాయి.
5) నిరంతర పరిపాలన, పరిశోధన మరియు సమాచార విధులను చేపట్టడానికి శాశ్వత సచివాలయం ఏర్పాటు చేయబడి ఉంటుంది.

అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థలు మరొక ముఖ్య లక్షణాన్ని తమ ఉనికి ద్వారా, ఒప్పందంద్వారా కలిగి

ఉంటారు. వాటి లక్షణం "సాధారణంగా సార్వభౌమత్వాన్ని కాపాడటానికి, బలవంతంగా లేదా నిర్భందంగా కాకుండా సమ్మతి ద్వారా, సూచనల ద్వారా మరియు సహకారం ద్వారా వ్యవహారాలు నిర్వహిస్తాయి.

1.3. అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకు చేయాల్సిన ఆవశ్యకత :

ప్రపంచంలో కుటుంబం, గ్రామాలు, పట్టణాలు ఏవిధంగా ఏర్పాటు చేయబడినాయో, అంతర్జాతీయ సంస్థలు కూడా కొన్ని ఆశయాల రాజ్యాలచేత ఏర్పాటుచేయబడినాయి. అటువంటి వాటిలో ఈ క్రింది స్థూల అంశాలు ఉన్నాయి.

i) విధుల రీత్యా అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ఆవశ్యకత :

జాతి రాజ్యాల మధ్య ఏర్పడే వివాదాలను అంతర్జాతీయ సంబంధాలను క్రమబద్ధీకరించడం ద్వారా శాంతియుత పరిష్కారాలను చూపిస్తాయి. అంతర్జాతీయ సంఘర్షణలను మరియు యుద్ధాలను కనిష్టీకరణ లేదా అతి తక్కువ స్థాయికి తీసుకువస్తాయి. లేదా నియంత్రిస్తాయి. జాతీయ రాజ్యాలమధ్య సామాజిక మరియు ఆర్థిక ప్రయోజనాలను కొన్ని ప్రాంతాల లేదా సాదారణ (ప్రయోజనాల రీత్యా) సహకార మరియు అభివృద్ధి కార్యకలాపాలను అంతర్జాతీయ సంస్థలు పెంపొందిస్తాయి.

ii) సంస్థల పరంగా అంతర్జాతీయ వ్యవస్థల ఏర్పాటు ఆవశ్యకత :

ప్రస్తుత సమకాలిన సమాజంలో రెండు రకాల అంతర్జాతీయ సంస్థలు ఉన్నాయి. మొదటి రకం సంస్థలు, ఇంటర్ గవర్నమెంటల్ ఆర్గనైజేషన్స్ (IGOs) ఈ సంస్థలలో అధికారిక ప్రభుత్వ ప్రతినిధులుగా ఉంటారు. ఉదాహరణకు ఐక్యరాజ్యసమితి, ప్రపంచబ్యాంకు. రెండవరకమైన సంస్థలు అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వేతర సంస్థలు (INGOs) వీటినే ప్రైవేటు అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనికూడా పిలుస్తారు. వీటిలో మతపరమైన, శాస్త్రీయ సాంస్కృతిక, దాతృత్వ సాంకేతిక లేదా విత్తపరమైన దృక్పథంతో పనిచేసే లేదా వ్యవహరించే సంస్థలు ఉంటాయి. ప్రభుత్వాలు నేరుగా వీటిలో పాల్గొనవు. ఉదా॥ అంతర్జాతీయ చాంబర్ ఆఫ్ కామర్స్, ప్రపంచ వెటరన్ ఫెడరేషన్, అంతర్జాతీయ రెడ్‌క్రాస్ వంటివి INGOలు ప్రస్తుతం ప్రపంచంలో పదుల సంఖ్యలో అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థలు ఉండగా, ఇంకా ఎక్కువగా అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వేతర సంస్థలు ఉన్నాయి. రోజురోజుకు వీటి సంఖ్య క్రమంగా పెరుగుతూ పోతుంది. ఒకప్పుడు IGOs ప్రముఖ పాత్రను కలిగి ఉంటే, నేడు (INGOs) కూడా అంతర్జాతీయంగా రాజకీయాల్లో ముఖ్య భూమికను పోషిస్తున్నాయి.

iii) ప్రక్రియల రీత్యా అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ఆవశ్యకత :

క్లాడే ప్రకారం అంతర్జాతీయ సంస్థలు అనేవి ప్రక్రియల ద్వారా ఏర్పడతాయి. వాటి కారణాలు మరియు ప్రభావాలను అర్థం చేసుకునేందుకు వాటి పురోగతి మరియు పరిమితులు, అలాగే వాటి సమస్యలు మరియు అవకాశాలు" అనే మార్గంలో అధ్యయనం చేయబడతాయి. ఇంకా తన అభిప్రాయాన్ని చెబుతూ అంతర్జాతీయ సంస్థ ఒక ప్రక్రియ అనీ ఈ సంస్థలు పేర్కొన్న సమయంలో ప్రతినిధులు వాటిని పూర్తి చేయాలి అని పేర్కొన్నాడు.

మరొకవైపు కొలంబస్ మరియు వుల్ఫ్‌లు అంతర్జాతీయ సంస్థ ప్రక్రియలరీత్యా అత్యంత భిన్నమైన నిర్వచనాన్ని ప్రతిపాదించారు. ఉదాహరణకు అంతర్జాతీయ సంస్థయొక్క ప్రక్రియ ఏమిటి? అలాగే ఇది జాతీయ ప్రభుత్వాల ప్రక్రియలనుండి అనే ప్రశ్నలకు వారు ఇలా పేర్కొన్నారు. "అంతర్జాతీయ సంస్థయొక్క ప్రపంచ ఉ

త్తమ నియంత్రణ యొక్క మూలాధార రూపంగా వర్ణించవచ్చు. ఇది ప్రత్యేక వర్గీకరణ రిత్యా ఆధునిక ప్రభుత్వాలనుండి ప్రాథమికంగా భిన్నంగా ఉంటుంది.

జాతీయ ప్రభుత్వాలు మరియు అంతర్జాతీయ సంస్థలు విస్తారమైన వ్యత్యాసాలు కలిగిఉన్నప్పటికీ, ఒక్క సారుప్యత మాత్రం ఈ రెండింటి మధ్య ఉంది. ఈ సారుప్యత వారి నియంత్రణ (క్రమబద్ధీకరణ)కు సంబందించినది. జాతీయ ప్రభుత్వాలు వారి పరిధిలో విషయాల సబంధాలను, ప్రతిపౌరుడి యొక్క సమగ్రతను కాపాడడానికి కృషిచేస్తాయి. అలాగే అంతర్జాతీయ సంస్థలు కూడా సభ్యరాజ్యాల సంబంధాల సమగ్రతను కాపాడుతూ, నియంత్రించడానికి ప్రయత్నిస్తాయి. అలాగే సాయుధ సంఘర్షణలలో నిమగ్నంనుండి వారిని నిరోదించడానికి ప్రయత్నిస్తాయి.

iv) అంతర్జాతీయ సంస్థాగత వాదం కోసం రాజ్యం వ్యూహాలు :

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు సమాధానాల ద్వారా అంతర్జాతీయ సంస్థలకు అంకురార్పణ జరుగుతుందని చెప్పవచ్చు.

i) రాజ్యాలు ఎందుకు అంతర్జాతీయ సంస్థలలో చేరుతాయి?

ii) రాజ్యాలు ఎప్పుడు అంతర్జాతీయ సంస్థలలో చేరుతాయి?

iii) అంతర్జాతీయ సంస్థలలో రాజ్యాలు చేరడంవల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు ఏమిటి?

iv) రాజ్యాలు ఎటువంటి చెల్లింపులను / షరతులను పాటించాలి?

v) రాజ్యాలు షరతులను ఎటువంటి పరిస్థితులలో పాటించవు?

vi) రాజ్యాలు సంస్థ నియమాలను ఫిరాయించినందుకు జరిమానాలు ఏమిటి?

vii) సంస్థాగతవాదం ముఖ్యమా?

v) ముఖ్యకారణం - ప్రపంచీకరణ రోజురోజుకూ విస్తరిస్తుండటం

అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకు మరియు పెరుగుదలకు నేడు ప్రపంచీకరణ ఒక ముఖ్య కారణంగా నిలిచింది. LPG సంస్కరణలు, రాజ్యాల అవసరాలు, సమస్యలు వంటి అంశాలు రోజురోజుకు నూతనంగా బహుపాక్షిక ఒప్పందాలను చేసుకునేటట్లు చేశాయి. ప్రపంచీకరణకు అనుకూలమైన మరియు వ్యతిరేకమైన అంతర్జాతీయ సంస్థలుకూడా ప్రాంతీయంగా, ఖండాల పరంగా ఏర్పడి తమ ఉమ్మడి అంశాలపై నిర్ణయాలు తీసుకుంటున్నాయి.

1.4. అంతర్జాతీయ సంస్థ యొక్క పుట్టుక మరియు పరిణామ ఆలోచనలు :

నిజమైన అర్థంలో చెప్పాలంటే అంతర్జాతీయ సంస్థలు 19వ శతాబ్దంలో ఆవిర్భవించి, 20వశతాబ్దంలో ప్రపంచమంతటా పెద్ద సంఖ్యలో వాస్తవరూపం దాల్చినప్పటికీ, అంతర్జాతీయ సంస్థలకు సంబంధించిన ఆలోచన మరియు అమలు మాత్రం ప్రాచీనకాలంలోనే ప్రారంభమైనాయి.

అంతర్జాతీయ సంస్థలకు సంబంధించిన మూలం మరియు అభివృద్ధిల గూర్చిన చట్టం దౌత్యపరమైన ఆచరణ, వివాదాల పరిష్కార ప్రక్రియ వంటి అంశాలు ఎప్పుడూ యుద్ధం యొక్క ఫలితాల ద్వారా ప్రపంచశాంతి క్రమాన్ని ఏర్పరచడానికి చేసిన అన్వేషణ ఫలితంగా ఏర్పడినాయి. ఈ సంస్థల వృద్ధి మరియు అభివృద్ధికి రెండు రకాల ఆధారాలు స్ఫూర్తినిచ్చాయి. అందులో మొదటిది, సిద్ధాంతం, ఆత్మ పరమైన ఆదర్శాలు మరియు ఆలోచలను

మరియు ఆదర్శధామ ఆకాంక్షలను కలిగి ఉంటుంది. రెండవది, గత సంవత్సరాల అనుభవానికి సంబందించిన ఆచరణ, పద్దతులు, వాస్తవరూపం, వివిధ దశలు మరియు నిర్మాణ పరమైన అంశాలు. ఈ రెండు రకాల ఆధారాలను ప్రాతిపదికగా అంతర్జాతీయ సంస్థల చారిత్రక అభివృద్ధిని క్రింద విధంగా అధ్యయనం చేయవచ్చు.

i). ఆదర్శవాద ఆకాంక్షలు : తాత్విక మరియు సిద్ధాంతపరమైన మూలాలు :

1) అపరాధం మరియు యుద్ధం భావాలను తిరస్కరించడం :

అంతర్జాతీయ సంస్థల యొక్క ఆలోచనల మూలాన్ని తెలుసుకోవడానికి, పురాతన గ్రీస్ యొక్క నగర రాజ్య వ్యవస్థకు సందర్శించాలి. స్పార్టా మరియు ఎథెన్స్ మధ్య జరిగిన పెలోపనేషియన్ యుద్ధం (431 -404 బి.సి) ఆసక్తికరమైన వర్ణనను రాసిన ధుసిడైడ్స్ యొక్క రచనలను చదవడం ద్వారా గ్రీకులు అంతర్జాతీయ బేరసారాల యొక్క చిక్కులతో సంబందం కలిగిఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. అందులో పొత్తులు, చర్చలు, ఆధారపడటాలు, బెదిరింపులు మరియు లంచాలు, శాంతియుత సంధికాలాలు వంటివి ఇందులో పేర్కొనబడినాయి. ప్లేటో మరియు అరిస్టాటిల్ వంటి పురాతన గ్రీకు పండితులు యుద్ధాన్ని అపరాదంగా పేర్కొన్నారు. కాని కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులలో తప్పనిసరియైనది లేదా ఆహ్వానించదగినదిగా ఒప్పుకున్నారు. మధ్యయుగానికి చెంది క్రిస్టియన్ తత్వవేత్త థామస్ అక్వినాస్ యుద్దాలను అమానుషమైన మరియు వ్యర్థమైన చర్యగా పేర్కొంటే, సెయింట్ ఆగస్టిన్ యొక్క న్యాయ సిద్దాంతం మాత్రం యుద్ధాలను కేవలం క్రూసేడ్‌లుగా (మతయుద్దాలు) పేర్కొన్నది. అనేకమంది తత్వవేత్తలు యుద్దానికి వ్యతిరేకంగా చాలా స్పష్టమైన ఆలోచనలు ప్రకటనలు ఇచ్చారు. యుద్ద దుష్ట చర్యను వదిలించుకోవడానికి బలమైన వాదనలు వినిపించారు.

పురాతన చైనీస్ తత్వవేతత కన్‌ఫ్యూషిమస్ (551-479 బి.సి) బలవంతంగా మరియు నిర్బందంగా శాంతికి ఒప్పించడం అపరాదంగా పేర్కొని, మధ్యమార్గాన్ని అంతర్ రాష్ట్ర సంబంధాలకు ఉత్తమ మార్గంగా పేర్కొన్నాడు. మరొక చైనా తత్వవేత్త మోతీ (5వ శతాబ్దం) యుద్దాన్ని ఒక నేరంగా, పూర్తిగా తిరస్కరిస్తూ, ఆర్థిక స్వయంకృతాపరాదంగా పేర్కొన్నాడు. డచ్‌స్కాలర్ దేసి టెరియస్ వెరాస్మస్ (1466 -1536), అమెరికన్ తత్వవేత్త విలియం ఎల్లరీ కానింగ్ (1780 - 1842), ఇంగ్లీస్ ప్రచారకర్త నార్మన్ ఆంగెల్ వంటివారు స్పష్టంగా నేరారోపణను మరియు యుద్ధాన్ని తిరస్కరించి, మానవత్వాన్ని, ఆశావాదాన్ని మరియు అంతర్జాతీయవాదాన్ని ప్రోత్సహించారు.

ii) ప్రపంచ ఐక్యత అనేది యుద్దానికి ప్రత్యామ్నాయం :

మరికొంతమంది తత్వవేత్తలు, ఇతరుల ఆలోచనలను ఖండిస్తూ గుడ్డిగా యుద్ధాన్ని తిరస్కరించడం కాకుండా, ప్రమాదకరమైన యుద్దానికి బదులుగా భిన్నమైన ప్రత్యామ్నాయాలను ప్రతిపాదించారు. ఇటాలియన్ కవి డాంటే అలిఘేరి (1265-1321) రోమన్ సామ్రాజ్యం యొక్క స్వర్ణయుగాన్ని ఆరాధన మరియు నోస్టాల్జియా (స్వదేశీ భ్రాంతి)ని తిరిగి పొందినాడు. ప్రపంచ సామ్రాజ్యం రూపంతో రోమన్ సామ్రాజ్యం యొక్క పునర్జన్మ అతనికి సార్వత్రిక శాంతికి తగిన మార్గంగా కనిపించింది. నిరాశావాద మరియు వైరాగ్య తత్వాలు పూర్వ క్రిస్టియన్ ఎరాయొక్క శతాబ్దాలుగా మరియు గ్రీస్ మరియు రోమ్‌లోని క్రిస్టియన్ యుగపు తొలి శతాబ్దాల్లో ప్రబలంగా ఉన్నాయి. ఈ రెండు కాస్మోపోలిటిజాన్ని వాదించాయి. నిరాశావాదుల ఆలోచనలు ప్రధానంగా దేశభక్తిని వ్యతిరేకిస్తూ మరియు ప్రతికూలంగా వ్యవహరిస్తూ ప్రత్యే రాజ్యాల అవసరాన్ని ప్రతిపాదించాయి. స్టాయక్‌లు మాత్రం విశ్వమానవాళి సమాజంలో సార్వత్రిక కారణం చేత మానవులు చేరుట అనే సానుకూల

అభిప్రాన్ని భోదించారు. సిసిరో మరియు సెనికా అనే తత్వవేత్తలిద్దరూ రోమన్ స్టాయిసిజమ్‌కు ప్రాతినిద్యం వహించారు.

iii) ప్రపంచ క్రమం యొక్క భిన్నమైన మార్గలు :

16వ శతాబ్దం నుంచి ఆదర్శ వాదులు ప్రపంచ క్రమానికి సంబందించి వివిధ దృక్పథాలను అందరి ముందుంచారు. అందులో అతర్జాతీయ చట్ట అభివృద్ధి, వలసవాద వ్యతిరేకత, నిరాధీకరణ మరియు స్వేచ్ఛ వాణిజ్యం యొక్క అభివృద్ధి వంటివి ఈ క్రమంలో వారు పేర్కొన్నారు. హ్యూగో గ్రోషియస్ (1583 – 1645) రాజ్యాల మద్య సంబంధాల గూర్చి అంతర్జాతీయ చట్టం తప్పనిసరి అని, అది సార్వభౌమాధికారాన్ని పరిమితం చేస్తుందని ప్రకటించాడు. జెర్మిబెంథామ్‌కు తన అతర్జాతీయ న్యాయ సూత్రాలలో (1786 – 1789) అన్ని వలసకాలనీల స్వేచ్ఛీకరణను ప్రకటించడం మరియు సాదారణ నిరాయుధీకరణను సాధించడం అనే రెండు కవల ప్రాథమిక సూత్రాలను ప్రపంచ క్రమాన్ని సాదించడానికి ప్రకటించాడు. బ్రిటీష్ ఆర్ధిక వేత్త జె.ఎ.హబ్సన్ తన సామ్రాజ్యవాదం (1902) అనే గ్రంథంలో ఆర్ధిక మరియు రాజకీయ కారణాల రీత్యా వలసవాదాన్ని తీవ్రంగా విమర్శించాడు. హబ్సన్ తన విధానం రీత్యా అమాయక నిశ్శబ్దం ప్రజలను దోపిడీ చేసే విధానానికి వ్యవతిరేకతను నిర్దారించడానికి, వలసవాద రాజ్యాలకు అంతర్జాతీయ బాద్యతలను నిర్వహించడానికి నానాజాతి సమితి మరియు యునైటెడ్ నేషన్స్ వంటి తప్పనిసరి, విశ్వసనీయ వ్యవస్థలను ఊహించాడు.

iv) సమాఖ్య లేదా రాజకీయ యూనియన్లకోసం శాంతి ప్రణాళికలు :

అంతర్జాతీయ యంత్రాంగంకోసం అవసరమైన అనేక శాంతి ప్రణాళికలు అనేవి సమాఖ్యలు లేదా బలహీనమైన రాజకీయ యూనియన్ ఏదో ఒక రకమైన ఏర్పాటును ప్రతిపాదించారు. కాని పౌరులు మరియు వారి ప్రభుత్వాల ప్రత్యక్ష ప్రాతినిద్యంద్వారా ఏర్పడే సూపర్ స్టేట్ లేదా ప్రపంచ సమాఖ్య ఏర్పాటును ఎవరూ సమర్ధించలేదు. ఈ విషయంలో పియరెద్యుబాయిస్ (1250–1322) ప్రెంచి నాయకత్వంలో క్రైస్తవ పాలకుల కూటమిని ప్రతిపాదించాడు. అన్ని వివాదాలు మద్యవర్తిత్వం ద్వారా పరిష్కరించుకోవచ్చని, అంతిమ పరిష్కార అప్పీల్‌కోసం పోప్‌కు నివేదించాలన్నాడు. 1623లో మరొక ఫ్రెంచి ప్రముఖుడు ఎమిరిక్ క్రూస్ రాజ్యాలు పరస్పరం అధాపడి ఉండటాన్ని నొక్కి చెప్పాడు. ప్రధానంగా వాణిజ్యాన్ని ప్రోత్సహించడంకోసం క్రైస్తవ పాలకులకే పరిమితం కాకుండా సార్వత్రిక సంస్థలను వాదించాడు. 1694లో విలియం పెన్ అలాగు 1712లో అబ్బే డీ సెయింట్ పియరె తన శాశ్వత శాంతి ప్రణాళికను రాసాడు. ఈ రెండు ప్రణాళిలు సాయుధ బలగంలో సహా సామూహిక ఆంక్షలతో మూడింట రెండొంతుల ఓటుతో అన్ని వివాదాలను పరిష్కరించుకునేందుకు సాదారణ యూరోపియన్ పార్లమెంట్‌ను ఏర్పాటుచేయాలని సూచించాయి. సంపూర్ణ చక్రవర్తుల శాంతిని, ప్రోత్సహించే అవకాశం లేనందున, కాంట్ శాశ్వత శాంతి (1795) రిపబ్లికన్ రాష్ట్రాలతో కూడిన ప్రపంచ సమాఖ్యను శాంతికి ఆదర్శ ప్రాతిపదికగా భావించాడు. నానాజాతి సమితికి ముందు, అంతర్జాతీయ శాంతి యంత్రాంగాలకోసం అత్యంత సమగ్రమైన మరియు విప్లవాత్మకమైన ప్రతిపాదనను అమెరికన్ విలయం లాడ్ అనే అమెరిన్ క్వేకర్ తన ఎస్సే ఆన్ ఎకాంగ్రెస్ ఆఫ్ నేషన్స్ (1840) లో అందించాడు. ఇతడు అంతర్జాతీయ చట్టాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి మరియు అమలు చేయడానికి శాసన మరియు న్యాయపరమైన అధికారాలతో దేశాల యొక్క కాంగ్రెస్ మరియు దేశాల యొక్క న్యాయస్థానాన్ని ఏర్పాటుచేయాలని ప్రతిపాదించాడు.

2. ఆచరణయుతమైన అడుగులు మరియు చారిత్రక అనుభవం :

ప్రోటోటైప్ వంటి నేటి సంస్థల యొక్క నమూనాలు పురాతన మరియు మధ్యయుగ చరిత్రలలో కనిపిస్తాయి. అలాగే అనేక శతాబ్దాల క్రింద జాతీయ రాజ్యవ్యవస్థ ఉద్భవించనప్పటి నుండి అంతర్జాతీయ సంస్థయొక్క ఆధునిక అభివృద్ధి మనకు కనిపిస్తుంది. మరీ ముఖ్యంగా 1648 నాటి వెస్ట్‌ఫాలియా ఒప్పందం నుండి అని పాల్మర్ మరియు పెర్కిన్స్ పేర్కొన్నారు.

i) ప్రాచీన గ్రీకు రాజ్యాలలో అంతర్జాతీయ సంస్థను గూర్చిన అభిప్రాయాలు :

అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థ (ఐజివో) విశ్లేషకులు (IGO) లేదా UN, WTO లేదా EU వంటి సమకాలీన సంస్థల యొక్క అనేక పూర్వగాములను ఎత్తి చూపారు. ఈ సంస్థలు ఆధునిక ప్రపంచ క్రమాన్ని రూపొందించడంలో ముఖ్యమైన పాత్ర పోషించాయి. కొంతమంది విశ్లేషకుల అభిప్రాయం ప్రకారం పురాతన గ్రీస్ యొక్క యాంఫిక్ట్యోనిక్ కౌన్సిల్ (Amphictyonic Council) అనేది ప్రారంభ అంతర్జాతీయ సంస్థగా పేర్కొన్నారు. అయితే ఈ అంతర్జాతీయ సంస్థ ప్రాథమికంగా గ్రీకు నగరరాజ్యాలు సాదారణ మతపరమైన ఆచారాలలో పాల్గొనడానికి మరియు డెల్ఫీలోని పుణ్యక్షేత్రాన్ని రక్షించడానికి చాలా పరిమిత ప్రయోజనం కోసం ఏర్పాటుచేయబడింది. అంతేకాకుండా గ్రీకులమధ్య సాంస్కృతిక ఐక్యత యొక్క వేడుక కోసం ఏర్పాటు చేయబడింది. అంతేకాకుండా దీని సభ్యులు యుద్ధ సమయంలో చేసే హానిని పరిమితం చేయడానికి రూపొందించిన ప్రమాణం చేయవలసి ఉంటుంది. అయితే ఐజీఓ చెప్పే వాదనకు ఆధారం కానీ ఇది సాధారణంగా విస్మరించబడింది. ఇతర ప్రాచీన అంతర్జాతీయ సమాజాల గురించి కూడా ఇలాంటి అంశాలు అంతర్జాతీయ క్రమాన్ని నెలకొల్పడానికి అన్ని నియమాల వ్యవస్థలు కూడా ఉన్నాయి. ఇంపీరియల్ చైనా లేదా ఈజిప్టు వంటి కొన్ని సందర్భాల్లో నియమాలు ఆధిపత్య యుక్త నిర్మాణం భాగంగా ఉన్నాయి. సిద్దాంత పరంగా ఎప్పుడూ ఆచరణలో కాకపోయినా ఈజిప్షియన్లు కూడా స్వతంత్ర విదేశీ దేశాలతో ఒప్పందాలకు అవకాశం కల్పించారు. భారత దేశం వంటి ఇతర దేశాల్లో స్వతంత్ర మరియు పాక్షిక స్వతంత్ర భారత రాజ్యాల మధ్య జరిగినట్లు వివిధ నియమాలు మరియు మతపరమైన సూత్రాలు ఒక సాధారణ సాంస్కృతిక గుర్తింపు యొక్క భావం నుండి ఉద్భవించాయి. అయితే ఈ నియమాలను నిర్వహించే భాద్యతను ఎస్టాండింగ్ బాడీకి అప్పగించలేదు.

ii) మధ్యయుగంలో అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ప్రయత్నాలు :

మధ్యయుగ క్రైస్తవ మత సామ్రాజ్యం, దాని క్రైస్తవ సంఘాలు, శౌర్య ఆదేశాలు మరియు అప్పీల్, అలాగే మధ్యవర్తిత్వ న్యాయస్థానాలతో సహా సంక్లిష్టమైన మరియు సుధూర అంతర్జాతీయ చట్టపరమైన నిర్మాణాలతో అంతర్జాతీయ గవర్నమెంట్ సంస్థల యొక్క భావనకు దగ్గరగా ఉంటుంది. ఇది అర్చకత్వరూపంలో మార్టిన్ వెయట్ పేర్కొన్నట్లు, “భారీ అంతర్జాతీయ బ్యూరోక్రసీని” సూచిస్తుంది. అయితే పాశ్చాత్య క్రైస్తవమత సామ్రాజ్యం యొక్క ఊహాజనిత ఐక్యత పోప్ ద్వారా అధ్యక్షత వహించిన కాంప్లెక్స్ అథారిటీ నిర్మాణం మాదిరిగానే మా నిర్వచనం ప్రకారం స్వతంత్ర రాజకీయ సంఘాల నిజమైన అసోసియేషన్‌లా పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది. కౌన్సిల్ ఆఫ్ కాన్‌స్టాన్ 1414 నుండి జరిగి సమావేశం యూరోపియన్ వాణిజ్యాన్ని ప్రోత్సాహంకోసం ఏర్పడిన హెన్సియాటిక్ లీగ్ అనేవి అత్యంత ముఖ్యమైన మధ్యయుగ అంతర్జాతీయ సంస్థ స్థాపన ఉద్దేశాలను తర్వాత

సార్థకం చేశాయి.

iii) 18 శతాబ్దాల మద్యకాలంలో అంతర్జాతీయ సంస్థల స్థాపన ఏర్పాట్లు వెస్ట్‌ఫాలియా శాంతి ఒడంబడిక :

ప్రపంచ దేశాల మధ్య క్రీ॥శ 1648లో ఏర్పడిన వెస్ట్‌ఫాలియా అంతర్జాతీయ శాంతి ఒడంబడిక సమావేశం అంతర్జాతీయ సంస్థకు గట్టి పునాదులు వేసింది. ఈ ఒడంబడిక అంతర్జాతీయ రాజకీయ చరిత్రలో కీలకమైన మైలురాయి. దీని ఫలితంగానే యూరప్‌కు చెందిన స్వతంత్ర రాజ్యాలు తమ దౌత్య వేత్తల ద్వారా ప్రపంచ శాంతి స్థాపించడానికి ముందుకు వచ్చాయి. రాజకీయ సంప్రదింపుల ద్వారా స్వతంత్ర దేశాల మధ్య ఏర్పడిన వివాదాలను పరిష్కరించడానికి ప్రయత్నించడమే కాకుండా, ఒక శాసనబద్ధమైన రూపాన్ని కల్పించి, ప్రాంతీయ ఒడంబడికలను తిరిగి పునరుద్దరించి వెస్ట్‌ఫాలియా సమావేశం సమకాలీన అంతర్జాతీయ రాజకీయాలలో ఒక నూతన అధ్యాయాన్ని ప్రారంభించింది.

వెస్ట్‌ఫాలియా సమావేశం ద్వారా ఏర్పడిన ఒడంబడికల వల్ల జాతీయ రాజ్యవ్యవస్థ పూర్తి గుర్తింపు పొందింది. యూరప్ రాజకీయాలలో క్రీ॥శ 1648 నాటికి ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, స్వీడన్, స్పెయిన్ పెద్ద జాతీయ రాజ్యాలుగా అవతరించినాయి. కానీ ఫ్రాన్స్ మాత్రం యూరప్ ఖండంలో సమతుల్య రాజకీయాల ద్వారా తన ప్రాబల్యాన్ని పెంపొందించుకొనుటకు అనేక ప్రయత్నాలు చేసింది. ఇదిలా ఉండగా ప్రపంచ రాజకీయాలలో సోవియట్ రష్యా ఒక ప్రబల రాజ్యంగా ఏర్పడలేకపోయింది. కాని డెన్మార్క్, హాలండ్, పోర్చుగల్, స్వీస్ వంటి దేశాలు చిన్న రాజ్యాలుగా గుర్తింపు పొందినాయి.

19వ శతాబ్దం కాలంలో అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు ప్రయత్నాలు

పంతోమ్మిదవ శతాబ్దం వరకు కూడా అంతర్జాతీయ సంస్థలు సరిగ్గా పిలువబడలేదు. ఈ శతాబ్దంలో వచ్చిన పారిశ్రామిక మరియు సాంకేతిక విప్లవాలతో కలిసి కనిపించడం ప్రారంభించాయి. అదేవిధంగా అదేకాలంలో రాజకీయ, ఆర్థిక మరియు సామాజిక దృశ్యాలలో వచ్చి తీవ్రమైన మార్పులు అంతర్జాతీయ సంస్థల విస్తరణయే అనుకూలమైన వాతావరణాన్ని నెలకొల్పడంలో మరియు వాటి ఎజెండాను నిర్ణయించడంలో కీలకపాత్ర పోషించాయి. వాణిజ్యం మరియు అంతర్జాతీయ సమాచార రంగాలలో ఇది చాలా స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. పారిశ్రామిక విప్లవం ద్వారా ఉత్పాదకతలో బారీ పెరుగుదల వాణిజ్యంతో సమానంగా భారీ వృద్ధికి దారితీసింది. ఆవిరియంత్ర రావడం కూడా వాణిజ్యం జరిగే వేగంతో సమానంగా వృద్ధి జరిగింది. సంస్థల ఏర్పాటు కూడ పెరిగింది. ప్రముఖ రాజనీతి శాస్త్రవేత్త క్లాడ్ ప్రకారం నాలుగు విధాలైన ముందుండాల్సిన పరిస్థితులు అంతర్జాతీయ సంస్థలఏర్పాటును బలోపేతం చేశాయి. ఈయనతోపాటు అనేక మంది ప్రముఖులు ఈ కారణాలను, పరిస్థితులను అంగీకరించడం జరిగింది. ఐరోపా సామ్రాజ్యవాదం ద్వారా భూగోళం మరింత ఎక్కువగా చొచ్చుకు పోవడంతో అత్యంత సంక్లిష్టమైన ప్రపంచవ్యాప్త ఆర్థిక నెట్‌వర్క్ ఆవిర్భవించింది. ఇది అంతర్జాతీయ సంస్థల వృద్ధిని “నాలుగు విభిన్న మార్గాలలో” ప్రభావితం చేసింది.

మొదటిది :

ఎక్కువ సంఖ్యలో అంతర్జాతీయ లావాదేవీలు కొన్ని అల్పమైన వివాదం నుండి సంఘర్షణ ప్రమాదాన్ని

పెంచాయి. పంతొమ్మిదవ శతాబ్దంలో రాజ్యాలు వివిధ రకాల వివాదాల అంతర్జాతీయ మధ్యవర్తిత్వానికి అంగీకరించే దోరణి వెనుక ఇది ఒక అంశం.

రెండవది :

పేటెంట్ ఆవిష్కరణలు, కస్టమ్స్ సుంకాలకోసం వస్తువులను వర్గీకరించడం మరియు కరెన్సీ మధ్య మారకపు రేట్లను నిర్ణయించడం వంటి ప్రయోజనాలకోసం అంగీకరించిన నిబంధనలు మరియు సాదారణ ప్రమాణాలను నిర్ణయించాలి. అప్పుడు పబ్లిక్ ఇంటర్‌నేషనల్ యూనియన్లు అని పిలువబడేవి. ఇటువంటి విషయాలను ఎదుర్కోవడానికి స్థాపించబడ్డాయి.

మూడవది :

వారి సార్వభౌమ హక్కుల దృడమైన వివరణ మీద సాంప్రదాయిక పట్టుభాగం అంతర్జాతీయ వ్యాపారానికి సమర్దవంతమైన ప్రవర్తనకు గణనీయమైన అవరోధంగా ఉద్భవించింది. దీనికి క్లాసిక్ ఉదాహరణ సరిహద్దుల అంతటా తపాల అంశాల ప్రసారం. 1875 లో జనరల్ పోస్టల్ యూనియన్ స్థాపనకు ముందు మరియు 1878లో యూనివర్సిల్ పోస్టల్ యూనియన్ (యుపియు), ఇంటర్‌నేషనల్ పోస్టల్ కమూనికేషన్ ఒక సింగిల్ కన్సెన్షన్ ద్వారా కాకుండా అనేక ద్వైపాక్షిక ఒప్పందాలచే నిర్వహించబడింది. చాలా అధిక తపాలా రేట్లు అన్నింటికీ, చార్జీలు ప్రతి సరిహద్దులో విధించబడ్డాయి.

నాల్గవది :

ప్రధాన శక్తుల ఆర్థిక వ్యవస్థలు పరస్పర ఆధారితంగా మారడం మొదలైంది. ఇది వారి అనేక శత్రుత్వాలకు వ్యతిరేకంగా కొన్ని పరస్పర ప్రయోజనాలను అందించింది. పంతొమ్మిదవ శతాబ్దంలో చక్కెర నిర్దిష్ట వస్తువుల వాణిజ్యాన్ని నియంత్రించడానికి అంతర్జాతీయ కమీషన్లద్వారా సంస్థాగత రూపంలోనికి ఈ పరస్పరం ఆధారపడటాన్ని గమనించవచ్చు.

అంతర్జాతీయ ఆర్గనైజేషన్ చరిత్రలో ఈ మైలు రాళ్ళతో ఏదీ సమర్ధ జన్మని కలిగి ఉండదు. లేదా మరింత ప్రతిష్టాత్మకమైన కార్యాచరణలయొక్క ఏ అవకాశాన్ని విజయవంతం చేయడం / కాదని గమనించడం ముఖ్యం. ఫ్రాన్స్ యొక్క భయంతో కూడిన ఆర్థిక నష్టాలు, పోస్టల్ యూనియన్ ఏర్పాటును ఆలస్యంచేశాయి. బ్రిటన్ అనేక సంవత్సరాలపాటు దానియొక్క సముద్ర ప్రయోజనాలకు హాని కల్గించే కారణంతో ఒక సానిటరీ కన్వెషన్‌కు సంతకం చేయడానికి నిరాకరించింది. ఈ సమయంలో రెండు సంస్థల సృష్టి అంతర్జాతీయ సంస్థల ఆవిర్భావానికి మరింత తోడ్పాటు లభించింది. అది ఒకటి యూరప్ రాజ్యాలు జట్టు కట్టుట, రెండవది రెడ్‌క్రాస్ యొక్క ఇంటర్‌నేషనల్ కమిటి.

v) 20వ శతాబ్దంలో అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాట్ల ప్రయత్నాలు

19వ శతాబ్దం అంతర్జాతీయ సంస్థల స్థాపనకు ఒక శకం అయితే, 20వ శతాబ్దం మాత్రం ఈ సంస్థల స్థాపనకు ఒక యుగం వంటిదిగా చెప్పవచ్చు. అనేక సంస్థలు ఏర్పాటుచేయబడి ప్రపంచ రాజ్యాలమధ్య, ప్రజలమధ్య మరియు సంస్థలు, సంఘాల మధ్య రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక, సాంస్కృతిక, క్రీడా, వినోద, సాంకేతిక సహకారాలు, సమన్వయాలతో సమిష్టిగా ముందుకు వెళుతున్నాయి.

vi) 21వ శతాబ్దంలో అంతర్జాతీయ సంస్థల పెరుగుదలకు గల కారణాలు :

ఈరోజు మనం అన్నిరకాల అంతర్జాతీయ సంస్థలలో అపారమైన వృద్ధిని చూస్తున్నాం. 21వ శతాబ్దంలో గవర్నెన్స్ అని పిలువబడే అంతర్జాతీయ స్థాయిలో అంతర్జాతీయ సంస్థలు దోహదపడుతున్నాయి. మరియు మరింత సాదారణం కంటే ఎక్కువ ప్రభుత్వ విధులను చేపడుతున్న ఈ సంస్థల సంఖ్య వందలను దాటి వేలకు చేరింది. ఇప్పటికే ఉన్న సంస్థలు తమకు కేటాయించిన వాటితోపాటు కొత్త అనుబంధాలను కూడా చేపట్టాయి. దీని ఉదాహరణ సార్క్, మొదట ఆర్థిక మరియు సామాజిక రంగాలలలో సహకారంకోసం ఏర్పడి, ఆ తర్వాత తీవ్రవాదం మరియు ఇతర ఎజెండాలను కూడా కలుపుకొని పనిచేస్తున్నది. సంస్థల అసాధారణ వృద్ధికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి.

సమాచార ప్రసార సాంకేతికతలో వచ్చిన విప్లవం కారణంగా అంతర్జాతీయ పరిచయం పెరిగింది. ఈ విప్లవం నిజానికి అనేక రాజ్యాలను ఒకదానికొకటిని దగ్గరగా చేర్చింది. నిజానికి ఈ రోజుల్లో ముందు ఎన్నడూ లేని విధంగా రాజ్యాలు పరస్పరం సంప్రదింపులు జరపవలసి వస్తున్నది.

ఎ) యూరప్ రాజ్యాలు జట్టుకట్టుట :

యూరప్‌ఖండంలోని రాజ్యాలు తమకు ఎదురైన నెపోలియన్ సంక్షోభాన్ని ఎదుర్కొనేందుకు, సంక్షోభ సమయంలో, యుద్ధకాల సమయంలో ఈ కూటమి ఏర్పడింది. ఈ జట్టు ఏర్పాటు అంతర్జాతీయ వ్యవస్థకు మూలస్తంభంగా మిగిలిపోయిన నాన్ ఇంటర్‌పెన్షన్ సూత్రంపై, బ్రిటన్ పట్టుదలపై స్థాపించబడినది. రాజ్యాల దేశీయ వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకునే విస్తృత అధికారాలు కలిగిన ఒక అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వం ఉండాలనే ఆలోచనలు ప్రారంభమైనాయి. ఇది చాలావరకు జాతీయ ఆసక్తికి సంబందించిన విభిన్న అవగాహనల పర్యవసానంగా వచ్చింది. అంతర్జాతీయ సంస్థగా పరిగణించబడిన యూరప్ జట్టు (కన్‌సర్ట్) తర్వాత ఏర్పడిన దాని వారసుల కంటే చాలా తక్కువ శాసన, పరిపాలన మరియు కార్యనిర్వాహక అంగాలను కలిగిఉంది. ఐరోపాలో ఈ జట్టుకు మహాశక్తి హోదా చాలాకాలం కొనసాగింది. ఈ పరిస్థితుల కారణంగానే సంస్థల ఏర్పాటు మొదలైంది.

బి) రెడ్‌క్రాస్ ఉద్యమం :

ఒకసారి ప్రారంభమైన యుద్దాన్ని అత్యంత నిర్దాక్షిణ్యంగా నిర్వహించాలనే ఆలోచనపై మానవతావాద అభ్యంతరాలు, కనీసం జ్ఞానోదయం ఐనప్పటినుంచి కానీ, రెడ్‌క్రాస్ ఉద్యమాన్ని సృష్టించడంద్వారా ఈ అభ్యంతరాలకు అధికారిక, సంస్థాగత వస్తువును / పదార్ధాన్ని అందించడానికి 1860ల వరకు క్రమబద్ధమైన ప్రయత్నం జరుగలేదు. 1859లో సోల్ఫేరినో యుద్ధంలో అతను చూసిన భాదల జ్ఞాపకశక్తితో స్ఫూర్తిపొందిన హెన్రీ డ్యూనాంట్ 1863 లో తోటి స్విస్ మానవతావాదుల కమిటీని ఒక చోట చేర్చాడు. ఆ కమిటియే తర్వాత అంతర్జాతీయ రెడ్‌క్రాస్ కమిటీగా ((ICRC) పిలువబడింది. ఇది యుద్ధభూమిలో గాయపడిన వారికి ఉపశమనం కలిగించడానికి ఇతర దేశాలలో జాతీయ రెడ్‌క్రాస్ సొసైటీల స్థాపనను ప్రోత్సహించడంలో సహాయపడింది. 1864లో సైన్యంలో గాయపడిన వారి పరిస్థితిని మెరుగుపరిచేందుకు మొదటి జెనీవా సమావేశానికి అంగీకరించిన దౌత్య సమావేశాన్ని కూడా నిర్వహించింది. తదుపరి సమావేశాల తర్వాత నాలుగు జెనీవా ఒప్పందాలను 1949 ఆమోదించారు. యుద్దచట్టంలోని అనేక ఆసక్తి కరమైన అంశాలలో ఒకటి అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వేతర సంస్థ ((INGOs), ICRCలు

ఒప్పందాలను రూపొందించడంలో మరియు నిబంధనలకు ప్రభుత్వాల మరియు సైనిక అధికారుల ఆమోదాన్ని పొందడంలో రెడ్‌క్రాస్ ప్రధాన పాత్ర పోషించాయి.

సి) హేగ్ కాన్ఫరెన్స్‌లు (సమావేశాలు)

శతాబ్దం చివరలో జరిగిన ఒక సంఘటన యూరప్ రాజ్యాలు జట్టుకట్టడం మరియు ICRC ద్వారా ప్రారంభించబడిన ప్రక్రియను మరింత ముందుకు వెళుతుందని వాగ్దానం చేసింది. ఇది 1899లో జరిగిన హేగ్ కాన్ఫరెన్ మరియు 1907లో దాని వారసత్వ సమావేశం జార్‌నికోలస్ చేత నిరాయుధీకరణ సమావేశానికి సంబందించిన ప్రతిపాదననుండి ఉద్భవించాయి. మరియు ముఖ్యంగా అంతర్జాతీయ మధ్యవర్తిత్వం యొక్క ఉన్నత స్థానాన్ని గుర్తించాయి. ఐరోపా ఉత్తర ఆమెరికా మరియు దక్షిణ అమెరికా మరియు ఆసియా నుండి వచ్చిన ప్రతినిధులతో ఇప్పటివరకు అత్యధికంగా హాజరైన సమావేశాలు కూడా హేగ్ సమావేశాలు ఇవి అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో కీలకమైన అంశంగా భావించే పరస్పరం ఆధారపడటానికి స్పష్టమైన ప్రతిస్పందనగా చెప్పవచ్చు. మొదటి సమావేశం అధ్యక్షుడు చెప్పినట్లుగా, దేశాలమధ్య నిరంతరం పెరుగుతున్న నైతిక మరియు భౌతిక ప్రయోజనాల సంఘం ఉందని మేము గ్రహించాము. ఒక దేశం ఒంటరిగా ఉండాలని కోరుకుంటే అది సాధ్యంకాదు.

డి) అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థల (IGOs) యొక్క ఏకీకరణ :

అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వపాలన ఏజన్సీలు లేదా అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ యూనియన్‌లు సంస్థల ఏర్పాటుకు మరింత బలం చేకూర్చాయి. ముఖ్యంగా రైన్ రివర్ కమీషన్ (1804) డాన్యూబ్ నది కమిషన్ (1857) అంతర్జాతీయ జియోడేటిక్ అసోసియేషన్ (1864) యూనివర్సల్ పోస్టల్ యూనియన్ (1874), ది ఇంటర్‌నేషనల్ టెలిగ్రాఫిక్ యూనియన్ (1865), అంతర్జాతీయ తూనికలు మరియు కొలతల బ్యూరో (1875), ఇంటర్ నేషనల్ కాపిరైట్ యూనియన్ (1886) మొదలగున్నవి. వీటి నిర్మాణాలు, సిబ్బంది, మండలాలు మరియు సమావేశాలు వంటివి నానాజాతిసమితి & ఐక్యరాజ్యసమితి వంటి సంస్థాగత నమూనా సేవలను అందించాయి. ఈ సంఘాలు కూడా అంతర్జాతీయ పరిపాలన చట్టంను విధులరీత్యా భూగోళ వ్యాప్తంగా అభివృద్ధి చేశాయి. IMF, FAO మొదలైనవి ఐక్యరాజ్యసమితి వంటి ప్రత్యేక ఏజన్సీల మాదిరిగానే ఈ సంఘాలు కూడా ఏర్పడ్డాయి. వీటిలో కొన్ని ఇప్పటికే ఉనికిలో ఉన్నాయి.

1.5. ఆధునిక యుగంలో అంతర్జాతీయ సంస్థలు ఎక్కువగా పెరుగుదలకు కారణమైన అంతర్జాతీయ కారకాలు / అంశాలు :

పైన వివరించినట్లు, అధునిక అంతర్జాతీయ సంస్థల ఆవిర్భావాన్ని కాలక్రమేణా అనేక దేశాలు తీసుకున్న ప్రయత్నాలను, సిద్ధాంతపరమైన భావజాలాలను మరియు శాస్త్రసాంకేతిక రంగాలలో చోటు చేసుకున్న మార్పులు కూడా కారణమైనాయి. కాని మనం అంతర్జాతీయ సంస్థల పరిణామాన్ని తెలుసుకోవడంలో భాగంగా ఆధునిక సాంకేతిక యుగంలో ఈ సంస్థల ఆవిర్భావానికి లేదా ఏర్పాటుకు కారణమైన ప్రాథమిక భావనలు మరియు అభ్యాసాలను ఈ క్రింది విధంగా గుర్తించవచ్చు. వీటిలో పైన పేర్కొన్న అంశాలు, కారకాలు కూడా అంతర్గతంగా మరియు పరోక్షంగా కారణమౌతాయి. వాటిని స్థూలంగా క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు.

1) దౌత్యం మరియు సంబందిత అంశాలు

2) ఒప్పందాలు, దాని పరిధిని నిర్ణయించే కారకాలు

3) సమావేశాలు, దాని పరిధిలోని నిర్ణయాలు

4) యుద్ధ నియమాలు, ఒప్పందాలు, ఇతర అంశాలు

5) వివాదాల శక్తి వినియోగం

6) శాంతియుత పరిష్కారం యొక్క నియంత్రణ

7) అంతర్జాతీయ న్యాయ సహకారం

8) అంతర్జాతీయ వాణిజ్యం

9) అంతర్జాతీయ ఆర్థిక అభివృద్ధి

10) అంతర్జాతీయ సామాజిక సహకారం

11) సాంస్కృతిక సంబంధాలు

12) ప్రపంచ ప్రమాణం

13) ప్రపంచ ప్రచార సాధనాలు

14) కాస్మోపాలిటనిజం

15) యూనివర్సలిజం

16) శాంతి ఉద్యమాలు

17) లీగ్‌లు మరియు ఫెడరరేషన్ సమాఖ్యల ఏర్పాటు

18) అంతర్జాతీయ పాలన

19) సామాజిక భద్రత

20) ప్రపంచ ప్రభుత్వం ఏర్పాటుకోసం ఉద్యమాలు.

1.6. అంతర్జాతీయ సంస్థలపై సిద్ధాంతిక దృక్పథాలు :

అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకు సిద్ధాంతిక ప్రాతిపదిక కూడా ముఖ్యమైనదని చెప్పవచ్చు. అంతర్జాతీయ రాజకీయాలు మరియు అర్ధశాస్త్రం యొక్క అతి ముఖ్యమైన అంశాలపై అంతర్జాతీయ సంస్థల అభివృద్ధి అనేకమంది సామాజిక, రాజనీతి శాస్త్రవేత్తల ప్రకారం కొన్ని ప్రక్రియలకు సంబందించినవి. ఈ ప్రక్రియలకు సంబంధించిన సిద్ధాంత పరమైన అనుమతులు అంతర్జాతీయ రాజకీయ మరియు అర్ధశాస్త్ర సిద్ధాంతాలనుండి తీసుకోబడుతాయి. అందుకోసం అవసరమైన అంతర్జాతీయ సంస్థల యొక్క వివిధ అంశాలను వివరించడానికి అనేక సిద్ధాంతాలు నేరుగా రూపొందించబడ్డాయి. ప్రత్యక్ష మరియు పరోక్షంగా రెండు విధాలైన సిద్ధాంత పరమైన అధ్యయనాలను నాలుగు విస్తృతవర్గాలుగా విభజించవచ్చు. అవి 1) సమన్వయ / ఏకీకరణ సిద్ధాంతాలు 2) సహకార సిద్ధాంతాలు 3) గవర్నెన్స్ సిద్ధాంతాలు మరియు 4) విమర్శనాత్మక సిద్ధాంతం.

1) ఏకీకరణ (సమన్వయ) సిద్ధాంతాలు :

పేరులో సూచించినట్లుగా, ఒక నిర్దిష్ట అంతర్జాతీయ సంస్థలో సభ్యులుగా ఉన్న రాజ్యాలు వివిధ మార్గాల్లో తమ సార్వభౌమాధికారాలను విలీనం చేసుకునే ప్రక్రయలకు సంబందించినవిగా వ్యవహరిస్తున్నారు. తద్వారా కొన్ని కీలకమైన అంశాలతో రాజ్యాలు అనేక సంస్థలుగా కాకుండా ఒకే సంస్థగా అభివృద్ధి చెందడానికి

ప్రయత్నించాయి. బహుళ అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థలకు సంబందించి, ప్రత్యేకించి యూరోపియన్ యూనియన్‌కు నేరుగా సంబందించిన సిద్ధాంతం ఇది. రోమ్ ఒప్పందం లక్ష్యం దిశగా యూరోపియన్ యూనియన్ యొక్క సంక్లిష్ట పురోగతిని వివరించడానికి, అర్ధంచేసుకోవడానికి వర్గీకరిండానికి మరియు అంచనావేయడానికి ప్రయత్నించే విస్తారమైన సాహిత్యాన్ని ఆకర్షించింది. దానిమొత్తం విభాగాల కంటే ఎక్కువగా మారింది, అనే నిస్సందేహమైన వాస్తవాన్ని పరిగణలోనికి తీసుకోవడానికి విభిన్న సిద్ధాంతాల యొక్క అయోమయ శ్రేణి ఉంది. డేవిడ్ మిత్రాని యొక్క ప్రారంభ, పంక్షన్‌లిస్ట్, ఆలోచనల నుండి మరింత ప్రతిష్టాత్మకమైన 'ఫెడరలిస్ట్' దృక్పథాల వరకు సిద్ధాంతాలు ఉన్నాయి. ఎర్నెస్ట్ హాస్‌తో సంబందమున్న నియోపంక్షనలిస్ట్ శుద్దీకరణకు సంబందించిన శుద్దీకరణ, రోజువారీ రాజకీయ ప్రక్రియలలో పంక్షనలిజాన్ని మరింత కల్గి ఉండటానికి ప్రయత్నించింది. క్రియాత్మక సహకారం సమయంలో అంతర్జాతీయ న్యాయవాదులు నియోజక వర్గాలు ఏర్పడుతాయని వాదించారు. ఫెడరలిజం అనేది వివరణాత్మక మరియు ఊహాజనిత సిద్దాంతం యొక్క విలక్షణమైన అంశం. దీని ప్రారంభ స్థానం అంతిమ ప్రాంతీయ (మరియు గ్లోబల్) యూనియన్‌పై నమ్మకం ఉంది.

2) సహకార సిద్ధాంతాలు :

అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో వాస్తవిక మరియు నయావాస్తవిక ఆలోచనలు అనేవి అంతర్జాతీయ అరాచక స్థితిలో ఉన్న రాష్ట్రాలు అనివార్యంగా, స్వీయ ఆసక్తి, అధికారాన్ని కోరుకోవటం మరియు పోటీతత్వ నటులుగా ఉంటారు. వాస్తవంగా ఎటువంటి నిజమైన అవకాశం లేకుండా తక్కువ, స్వల్పకాలిక సహకారంతో మొదలవుతుంది. లేదా సమీకృత సిద్ధాంతకర్తలు ఊహించిన మార్గాల్లో అంతర్జాతీయ సంస్థలు అభివృద్ధి చెందుతాయి. అటువంటి వాదనల శక్తి అనేక మందిలో ఆసక్తి కలిగించింది. ముఖ్యంగా అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలలో, వారి పనులపై వాస్తవిక విమర్శలకు అనుగుణంగా వీరి ఆలోచనలను సవరించుకునేలా చేసింది. ఈ సిద్ధాంతాల ప్రకారం అనిశ్చితి, అనూహ్యత మరియు లావాదేవీల వ్యయాలు తగ్గించడం, రాజ్యాల సమాచారాన్ని, గుణాత్మకంగా మరియు పరిమాణాత్మకంగా మెరుగుపర్చడం ద్వారా మరియు పాలనావిధానాలతో రాజ్య సమ్మతిని అమలు చేసే అవకాశాలను కూడా పెంచడం ద్వారా దీనిని సహకారాన్ని సాదిస్తారు. ఉదాహరణకు వివాదాల పరిష్కార ప్రక్రియల ద్వారా సృష్టించబడిన అంతర్జాతీయ సంస్థలు WTO కొరకు ఏర్పడినవి.

3. గవర్నెన్స్ సిద్ధాంతాలు :

వాస్తవికవాదులు (అంతర్జాతీయ సంస్థలపట్ల తమ మరింత ఆశావాద దృక్పథాలను వాస్తవిక చట్టంలో ప్రదర్శించడానికి ప్రయత్నించే ఉదారవాద ఆలోచనపరులతో సహా) మరియు ఆదర్శవాదులు (కొంతమంది ఏకీకరన సిద్ధాంతకర్తలతో సహా) మద్య ద్వంద్వత్వం నుండి వైదొలగడానికి గవర్నెన్స్ సిద్ధాంతాలు ప్రయత్నిస్తాయి. ఎందుకంటే ప్రభుత్వమే ప్రపంచ రాజకీయాలను వివాదాస్పదంగా మరియు అనిశ్చితంగా చేస్తుంది. గవర్నెన్స్ భావన క్రమక్రమంగా చాలా ప్రాచుర్యం పొందుతూ, అధికారిక ప్రభుత్వం లేకపోయినా అనేక రంగాలలో శాశ్వతమైన నియమాలు, నిబంధనలు మరియు సంస్థల నిర్మాణాలు ఆవిర్భవించాయి. ప్రస్తుతం ఉన్న వాస్తవిక లేక ఉదారవాద సిద్ధాంతాలకు సరిపోని మార్గాల్లో అంతర్జాతీయ సంస్థల జీవితం సాగుతుంది. వోల్ఫ్‌గ్యాంగ్ హెచ్. రీనైకె ప్రకారం ప్రభుత్వాలు, ఎన్‌జీవోలు మరియు అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వాల సంస్థల పరస్పర చర్యలు పరిమితం చేసే నియంత్రణ నెట్‌వర్క్‌ను ఉత్పత్తి చేస్తాయని వాదించాడు. అత్యంత అభివృద్ధి చెందిన మరియు

సంక్లిష్టమైన గవర్నెన్స్ నిర్మాణాన్ని రాజకీయ సందర్భంలో కొత్తగా పంచుకున్న మరియు చర్చల ద్వారా వచ్చిన శక్తి పట్టుకునే లక్ష్యంతో అభివృద్ధి చెందుతున్న రాజకీయాలుగా వర్గీకరించడం ప్రారంభించింది. సమాచారవాదం అనే పదం 17వ శతాబద్దపు రాజకీయ సిద్ధాంతం నుండి స్వీకరించబడింది. దీని ద్వారా EU ఏకాభిప్రాయ సామూహిక నిర్ణయాలను తీసుకోవడానికి చేరుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్న ప్రక్రియలను సూచిస్తుంది.

4) సంక్లిష్టమైన సిద్ధాంతం (క్రిటికల్ థియరీ) :

స్థూలంగా చెప్పాలంటే, అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో క్లిష్టమైన సిద్దాంతంగా నిర్వచించబడే మూడు ప్రత్యేక తంతువులను (వాదాలను) గుర్తించవచ్చు. మొదటిది, హెబెర్మాస్ మరియు ఫ్రాంక్‌ఫర్ట్ స్కూలు యొక్క **మొదటి తరం** సభ్యులు రాజర్ట్‌కాక్స్, అంద్రూలింక్ లెటర్, మరియు ఇతర IR సిద్ధాంతకర్తలచే ప్రభావతమై IR యొక్క అకడమిక్ అధ్యయనంలో పాజిటివిస్ట్ మరియు అనుభవవాద దృక్కోణాలనుండి శాస్త్రీయ పద్దతులను (ఉదాహరణకు హేతుబద్ధమైన ఎంపిక సిద్ధాంతం) ఉపయోగించేందుకు పరివర్తన మరియు విమోచన పరంగా సిద్దాంతాన్ని రూపొందించడం. **రెండవది,** మార్క్సిస్టులు మరియు నియోమార్క్సిస్టులు, వాస్తవిక వాదులు ఇష్టపడే అంతర్జాతీయ అరాచకం కంటే ప్రధాన అంతర్జాతీయ నిర్మాణంగా ప్రపంచ పెట్టుబడిదారీ విధానంపై దృష్టిసారించారు. అలాగే అణచివేత మరియు దోపిడీ పర్యవసానాలపై వీరు దృష్టిపెట్టారు. చివరగా మూడవ వాదంలో స్త్రీవాదులు చాలా IR సాహిత్యంలో లింగం గురించి ఎటువంటి ప్రస్తావన లేకపోవడంతో ఇప్పటికీ ఉన్న అధికారిక నిర్మాణాలు మరియు వివేచనాత్మక పద్దతులు ముఖ్యంగా మహిళలను ప్రభావితం చేసే అసమాన మరియు క్రమానుగత సంబంధాలను సృష్టించారని వాదించారు. మూడు క్లిష్టమైన దృక్కోణాల మధ్య స్పష్టంగా లింక్‌లు ఉన్నాయి. అలాగే వీటి మధ్య తేడాలు వాస్తవానికి ప్రతి విధానంలో ఉన్నాయి. మరియు ఆ లింక్‌లు, తేడాలు ప్రత్యేకంగా అంతర్జాతీయ సంస్థకు సంబందించిన ఇతర మూడు సిద్దాంతాలకంటే సాదారణంగా వర్తిస్తాయి. ఏదిఏమైనప్పటికీ అంతర్జాతీయ సంస్థలు కొన్ని అంశాలలో సంస్థాపన ఏర్పాటు చేసిన ఆలోచన విధానాలు మరియు శక్తి నిర్మాణాలను ప్రతిబింబించే స్థాయికి చేరినాయి. ఉదాహరణకు WB మరియు IMF లు వివిధ వెనుకబడిన సమూహాలపై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపే నిర్మాణాత్మక సర్దుబాటు మరియు ఇతర కార్యక్రమాలను ప్రోత్సహించడంలో ఆదిపత్య నయా ఉదారవాద ఆర్థిక అంశాలను అంతర్గతీకరించాయి.

1.7 అంతర్జాతీయ సంస్థల రకాలు

స్థూలంగా అంతర్జాతీయ సంస్థలను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు. వాటి వ్యవస్థీకరణ నిర్మాణాలు ఏ విధమైన అంశంతోనైనా వ్యవహరించడానికి సార్వభౌమ రాజ్యాలు వీటిని ఏర్పాటు చేసినాయి.

సంస్థరకం ఎ. పార్టీల ద్వారా వర్గీకరించబడింది	నిర్వచనం సభ్యత్వం అన్ని సార్వభౌమ రాజ్యాలను కలిగి ఉంటుంది	ఉదాహరణలు
1. యూనివర్సల్		ఏదీ లేదు కానీ యున్ చాలా దగ్గరగా వస్తుంది. వాటికన్ సిటీ రాష్ట్రం మాత్రమే నిస్సందేహంగా సార్వభౌమాధికారం కలిగి ఉండదు కాబట్టి యున్ కొన్ని సార్లు పాక్షిక సార్వత్రిక అని వర్ణించబడింది.
2. గ్లోబల్	ప్రపంచవ్యాప్త సభ్యత్వం	లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ యునైటెడ్ నేషన్స్, కామన్‌వెల్త్ ఆర్గనైజేషన్
3. ప్రాంతీయ	భౌగోళిక ప్రాపకం ఆధారంగా సభ్యత్వం	ఆఫ్ అమెరికన్ స్టేట్స్, యూరోపియన్ యూనియన్ అసోసియేషన్ ఆఫ్ సౌత్ ఈస్ట్ ఏషియన్ నేషన్స్ ఆఫ్రికన్
4. బహుముఖ	ఇద్దరు కంటే ఎక్కువ సభ్యులు	యునైటెడ్ నేషన్స్, నార్త్ అట్లాంటిక్ ట్రీటీ ఆర్గనైజేషన్ అరబ్
5. ద్వైపాక్షిక	ఇద్దరు సభ్యులు	లీగ్ నార్త్ అమెరికన్ ఎరోస్పేస్ డిఫెన్స్ కమాండ్ ఇంటర్నేషనల్ జాయింట్ కమిషన్ (కెనడా / యుఎస్ఎ)

బి) ప్రయోజనం ద్వారా వర్గీకరించబడింది	నిర్వచనం సభ్యత్వం అన్ని సార్వభౌమ రాజ్యాలను కలిగి ఉంటుంది	ఉదాహరణలు
1) బహుళార్ధ సాథకలేదా సాధారణ	అనేక రకాల కార్య కలాపాలలో నిమగ్నమై ఉన్నారు	యునైటెడ్ నేషన్స్ దికామన్వెల్త్, ఆర్గనైజేషన్ ఆఫ్ అమెరికన్ స్టేట్స్
2. నిర్ధిష్ట	ఒక నిర్దిష్ట కార్యాచరణకు అంకితం చేయబడింది	ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ, ప్రపంచ వాతావరణ సంస్థ పెట్రోలియం ఎగుమతి చేసే రాష్ట్రా సంస్థ
3.ప్రమోషనల్	కొన్ని లక్ష్యాలను ప్రోత్సహించడానికి అంకితం చేయబడింది.	అంతర్జాతీయ కార్మిక సంస్థ, ఐక్యరాజ్యసమితి, ప్రపంచ ఆరోగ్యసంస్థ
4. కేటాయింపు	కొన్ని వస్తువుల పంపిణీ	ఐక్యరాజ్యసమితి, ప్రపంచబ్యాంకు (ఐబిఆర్‌డి) ఇంటర్‌నేషనల్ మానిటరీ ఫండ్
5.సలహాదారు	సభ్యులను వారి అదనపు సంస్థాగత ప్రవర్తనలో బంధించే నిర్ణయాలను తీసుకోవడం కంటే చర్చించడం	లీగ్ ఆఫ్ నేషన్&, కామన్‌వెల్త్, నాన్ అలైన్డ్ ఉద్యమం

సి) అధికారాల ద్వారా వర్గీకరించబడింది	నిర్వచనం	ఉదాహరణలు
1) చర్చ	సభ్యత్వం అనేది అదనపు సంస్థాగత ప్రవర్తనకు సంబంధించినంత వరకు చట్టపరమైన బాధ్యతలను అంగీకరించదు	కామన్‌వెల్త్ నాన్ అలైన్డ్ ఉద్యమం
2) వికేంద్రీకరించబడింది	సభ్యత్వం అనేది అదనపు సంస్థాగత ప్రవర్తనకు సంబంధించి కొన్ని చట్టపరమైన బాధ్యతలను అంగీకరించడాన్ని కలిగి ఉంటుంది. అయితే పరిస్థితులు అటువంటి బాధ్యతలను ఎప్పుడు సక్రియం చేస్తాయో ప్రతి సభ్యుడు నిర్ణయించుకోవాలి.	నేషన్స్, నార్త్ అట్లాంటిక్ ట్రీటీ ఆర్గనైజేషన్
3) నిర్ణయించడం	అదనపు సంస్థాగత ప్రవర్తనకు సంబంధించి సభ్యులపై చట్టపరమైన బాధ్యతలను ఉంచే అధికారం	ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్ యొక్క సామాజిక భద్రత (చాప్టర్ –7 నిబంధనలు)
4) సూప్రనేషనల్	సభ్యదేశాలలోని సహజ మరియు చట్టపరమైన వ్యక్తులచే నేరుగా చట్టపరమైన బాధ్యతలను ఉంచడానికి చట్టపరమైన అధికారాన్ని కలిగి ఉండటం.	ఒకటి మాత్రమే యూరోపియన్ యూనియన్

1.8 సారాంశం :

గ్రీకు నగర రాజ్యాల కాలంనుండి అంతర్జాతీయ సంస్థల భావన ఉన్నప్పటికీ 19వ శతాబ్దం వరకు వీటిని నేటి ఆధునిక రూపం, విధులు లేవు. రాజ్యాలు తమ ఉనికిని కాపాడుకోవడంలో భాగంగా లేదా సామ్రాజ్య / రాజ్య విస్తరణ మరియు ఆధునిక వలస / సామ్రాజ్యవాద కారకాలు వీటి స్థాపన వెనుక ఉన్నాయి. కార్మిక రెడ్ క్రాస్, టెలికమ్యూనికేషన్ వంటివి మొదట ఏర్పడి గొప్ప నాంది పలికినాయి. యూరప్ ఖండంలో వివిధ రాజ్యాల మధ్య ఏర్పడిన పరస్పర అనుమానాలు, భయాలు, సమావేశాలు వంటి అనేక పరిణామాలు అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకు కారణమైనాయి. రెండు ప్రపంచయుద్ధాలు మాత్రమే అసలైన అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకు కారణమైనాయి. ఇక శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాలలో వచ్చిన మార్పులు ప్రపంచంలో మరొక తరం అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటుకు కారణమైనాయి. ముఖ్యంగా టెలికమ్యూనిషన్, ఐసిటి డిజిటల్ సాంకేతికత వంటివి ఉదాహరణలుగా చెప్పవచ్చు. నానాజాతి సమితి ఐక్యరాజ్య సమితి మాత్రం ప్రత్యేక గుర్తింపును కలిగి ఉన్నాయి. నేటి ఆధునిక గవర్నెన్స్ సిద్ధాంతాలు కూడా అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటును ప్రజల భాగస్వామ్యాన్ని బలపరుస్తున్నాయి.

1.9 నమూనా పరీక్ష ప్రశ్నలు

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు వ్యాసరూప సమాధానాలు వ్రాయుము

1. అంతర్జాతీయ సంస్థల భావన నిర్వచనం, లక్షణాలు ఏర్పాటు ఆవశ్యకతను చర్చించండి.
2. అంతర్జాతీయ సంస్థ పుట్టుక గూర్చిన పరిణామాత్మక ఆలోచనలను విశదీకరించండి.
3. వివిధ రకాల అంతర్జాతీయ సంస్థల ఏర్పాటు పైగల సిద్ధాంతిక దృక్పథాలను చర్చించండి.
4. వివిధ రకాల అంతర్జాతీయ సంస్థలను పేర్కొని వాటి పాత్రపై ఒక వ్యాసం వ్రాయుము.

1.10 నమూనా పరీక్ష ప్రశ్నలు

1. D.c. Gupta League of Nations, Vikas Publishing House Private Limited, New Delhi, India

2. Vijay Kumar, United Nations and Global Conflicts Asian Publishers, New Delhi.

3. Mark W. Zacher - International Conflicts and Collective Security, 1946-77, London Press.

4. Angelo Jr. Golia and Anne Peters, The Concept of International Organization.

1. Michelle Frances Diers
2. The Historical Development of International Organisations with seperate legal personality since the 19th Century.
3. SA Yeark book International Law 2018.

రచయిత

డా॥ సోమనర్సయ్య ఆకుల

పాఠం -2

నానాజాతి సమితి విజయాలు మరియు వైఫల్యాలు

లక్ష్యాలు :

* ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు నానాజాతి సమితి అవతరణ, ఉద్దేశ్యాలు ప్రధాన లక్ష్యాలు, ప్రధాన అంగాల గురించి మరియు నానాజాతి సమితి విజయాలు, సమితి వైఫల్యాల గురించి బాగా అర్థం చేసుకోగలరు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

2.1. పరిచయం

2.2. నానాజాతి సమితి అవతరణ

2.3. నానాజాతి సమితి ఉద్దేశ్యాలు

2.4. నానాజాతి సమితి ప్రధాన లక్ష్యాలు

2.5. నానాజాతి సమితి ప్రధాన అంగాలు

2.5.1 అసెంబ్లీ

2.5.2 సమితి మండలి

2.5.3 సచివాలయం

2.5.4. అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం

2.5.5 అంతర్జాతీయ కార్మిక వ్యవస్థ

2.5.6. అధిష్టాన పాలన పద్ధతి

2.6. నానాజాతి సమితి విజయాలు

2.6.1. రాజకీయ రంగం

2.6.1 (a) మెసూల్ వివాదం (1926)

2.6.1 (b) విల్నా వివాదం (1922)

2.6.1 (c) కర్ఫూ వివాదం (1923)

2.6.1 (d) గ్రీకు, బల్గేరియా సయస్య (1925)

2.6.1.(e) ఎగువ సైలీషియా వివాదం (1921)

2.6.1. (f) మెమేల్ వివాదం (1926)

2.6.2. న్యాయరంగం

2.6.3 అధిష్టాన పాలనా రంగం
2.6.4 నిరాయుధీకరణ రంగం
2.6.5 రాజకీయేతర విజయాలు
2.7. రాజకీయేతర రంగంలో నానాజాతి సమితి విజయాలు
2.8. సమితి వైఫల్యాలు
2.9. ఇతర కారణాలు
2.10. ముగింపు
2.11. ప్రశ్నలు
2.12. సూచన పుస్తకాలు

2.1. పరిచయం :

నానాజాతి సమితి మొదటి అంతర్జాతీయ సంస్థగా పేర్కొనవచ్చు. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం తరవాత మిత్రదేశాల మధ్య రాజకీయ, రాజకీయేతర సమస్యల పరిష్కారానికి ప్రపంచశాంతి పరిరక్షణకు నానాజాతి సమితి ప్రధానమైన పునాదిరాయిగా పేర్కొనబడింది. చరిత్రలో పెద్ద యుద్ధాలు సంభవించినప్పుడు ప్రపంచంలో శాంతిని నెలకొల్పడానికి మానవుడు అనేక రకాలైన ప్రయత్నాలు చేయడమేకాక అనేక ప్రతిపాదనలు సూచించాడు. పియర్ ద్యూబాయ్ అనే ఫ్రెంచి విధానవేత్త (1215-1312) యూరప్ ప్రదేశాల మధ్య శాంతి పెంపొందించడానికి అనేక సూచనలు చేశాడు. అటువంటి సూచనలే 8 శతాబ్దాల క్రితం ఇటలీ మహాకవి డాంటే కూడా చేశాడు. 17వ శతాబ్దంలో ముప్పైయేండ్ల యుద్ధం (1618-48) తరవాత శాంతికోసం కొన్ని ప్రతిపాదనలు చేశాడు. వెస్ట్ఫాలియా సంధి ఇటువంటి ఆశయాల కోసం కృషి జరిగింది. శాంతి నెలకొల్పడం అన్ని దేశాల బాధ్యత అని పలువురు మేధావులు పేర్కొన్నారు. వీరిలో ముఖ్యులు హ్యూగోగ్రోషియస్, ద్యూక్ ఆఫ్ సర్లి (Duke of Surly) విలియం పెన్, ఇమ్మాన్యుయల్ కాంట్ మొ॥వారు ఉన్నారు.

19వ శతాబ్దంలో జరిగిన యుద్ధ పరిణామాలు మానవజాతి మనుగడకు ప్రమాదకారి అని గుర్తించిన తరవాత నానాజాతి సమితి అవతరణకు గట్టి పునాదులు ఏర్పడ్డాయి. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం తరువాత పారిస్ శాంతిసమావేశం నానాజాతి సమితి స్థాపించడానికి అధికారం ఇచ్చింది. హేగ్ శాంతి సమావేశం (1907), ఫిలిడెల్ఫియా సమావేశం (1915) వాషింగ్టన్ సమావేశం (1916) అంతర్జాతీయ శాంతి ఫ్రెంచి ప్రణాళిక, అంతర్జాతీయ వ్యవస్థకు స్మట్స్ ప్రణాళిక ప్రపంచశాంతి పరిరక్షణ ప్రాధాన్యతను గుర్తించాయి. ఈ సమావేశాల ప్రధానలక్ష్యం అంతర్జాతీయ సమావేశాలకు మార్గాలను అన్వేషించడమే. గతంలో రాజకీయరంగంలో అంతర్జాతీయ సహకారం పెంపొందించడానికి శాశ్వత ప్రయోజనాలు ఏమి జరగలేదు. రాజ్యాల మధ్య వివాదాలు ఏర్పడి ప్రపంచశాంతికి అవరోధం ఏర్పడింది.

2.2 నానాజాతి సమితి అవతరణ

మొదటి ప్రపంచయుద్ధం ఆరంభం కాగానే ప్రజలకు శాంతి సంఘాల పట్ల నిరుత్సాహం కలిగింది. కానీ యుద్ధ తీవ్రత పెరుగుతున్న కొద్ది ఆదర్శవాదులు కొత్త ఉత్సాహం తెచ్చుకొని అంతర్జాతీయ సమస్యలను

శాంతియుతమార్గంలో పరిష్కరించుకోవడానికి ఒక అంతర్జాతీయ సంస్థను నెలకొల్పాలని ఆశాభావాన్ని వ్యక్తం చేశారు. 1916లో అమెరికాలోను, ఇంగ్లాండులోను పలువురు ప్రముఖులు యుద్ధాన్ని తప్పించడానికీ సమస్యలు పరిష్కరించడానికి ఒక అంతర్జాతీయ సమితి నెలకొల్పాలని అందుకు కావలిసిన సమయం, లిఖిత నమూనా పత్రాన్ని తయారుచేశారు."

అమెరికా అధ్యక్షుడు ఉడ్రోవిల్సన్ శాంతిని నెలకొల్పడానికి ఇటువంటి ప్రతిపాదనను ఆమోదించారు. వివిధ దేశాల సభ లేదా సమితి ఒకటి స్థాపించాలనే ఆశయం విల్సన్ 14 సూత్రాలలో ఒకటిగా ఉండేది. చివరకు వెర్సైల్స్ శాంతి సమితి, యుద్ధ నిర్మూలన చేయడం, శాంతిని నెలకొల్పడం ముఖ్య లక్ష్యంగా పరిగణించింది.

విల్సన్ 14 సూత్రాల ప్రణాళిక నానాజాతి సమితి అవతరణకు ప్రాణం పోసింది అని చెప్పవచ్చు. విల్సన్ అధ్యక్షతన 19 మంది సభ్యుల శాంతి సమితి, సమితి పథకాన్ని రూపొందించింది. 28 ఏప్రియల్ 1919 నాటి లండన్ సమావేశం నానాజాతి సమితి నియమావళిని (The covenant of league of nations) ఆమోదించింది. 440 నిబంధనలు గల వెర్సైల్స్ సంధిలో మొదటి 26 నిబంధనలు నానాజాతి సమితి నియమావళిని సూచిస్తాయి. అంతర్జాతీయ స్థాయిలో సమితి ఏర్పాటు' సమిష్టి భద్రతలో 'తొలి ప్రయత్నం. నానాజాతి సమితి 10 జనవరి 1920 నాడు ప్రపంచ శాంతి పరిరక్షణకు ప్రధాన సాధనంగా ఆచరణలోకి వచ్చింది. ప్రపంచదేశాలు ఒకరిని ఒకరు సహకరించుకోవడానికి తమ మధ్య వివాదాలు శాంతియుతంగా పరిష్కరించుకోవడానికి సమితి సహకరించింది. స్విట్జర్లాండు లోని 'జనీవా' నగరంలో నానాజాతి సమితి ప్రధాన కార్యాలయం ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. 42 సభ్యదేశాలతో ప్రారంభమైన సమితి సభ్యుల సంఖ్య 63 కి మించి పెరగలేదు. కాని సమితి అవతరణ కు ప్రాణం పోసిన అమెరికా, అమెరికన్ సెనేట్ ఆమోదించని కారణంగా నానాజాతి సమితిలో చేరలేకపోయింది.

2.3 నానాజాతి సమితి ఉద్దేశ్యాలు

నానాజాతి సమితి ఉద్దేశ్యాలు, లక్ష్యాలను సమితి ఒడంబడిక 'ప్రవేశికలో చేర్చారు. అంతర్జాతీయ సహకారం పెంపొందించి, ప్రపంచశాంతి భద్రతలను కాపాడటం, సమితి ప్రధానలక్ష్యంగా పేర్కొనటం జరిగింది. సమితి ప్రస్తావన అంతర్జాతీయ సహకారం పెంపొందించడం, శాంతిభద్రతలు నెలకొల్పుట, మిత్రదేశాల మధ్య శాంతి ఒడంబడికలను గౌరవించడం అంతర్జాతీయ న్యాయ నిబంధనలను అనుసరిస్తూ ఒకరికొకరు బహిర్గతంగా న్యాయసమ్మతమైన సంబంధాలను కొనసాగించాలని సూచిస్తుంది. సమితి ఒడంబడికలో 26 ప్రకరణాలు ఉన్నాయి. ఇందులో మొదటి ఏడు ప్రకరణాలు సమితి నిర్మాణం అధికారాలకు విధులకు సంబంధించినవి. 8,9 ప్రకరణాలు ఆయుధాల తగ్గింపుకి సంబంధించినవి. ఇందులోని 11,12,13,15,17 ప్రకరణాలు మిత్రదేశాల మధ్య వివాదాలు శాంతియుత పరిష్కారానికి సంబంధించినవి. 14వ ప్రకరణం అంతర్జాతీయ న్యాయ స్థాపన ఏర్పాటుకు సంబంధించినవి. 10,16,17 ప్రకరణాలు సమిష్టి భద్రతకు సంబంధించినవి, 18,19,20,21 ప్రకరణాలు అంతర్జాతీయ సంధుల పునఃపరిశీలనకు సంబంధించినవి. 22వ ప్రకరణం అధిష్టపాలనకు సంబంధించిన 23వ ప్రకరణం కార్మికుల స్థితిగతులకు, 24 ప్రకరణం ఆర్థిక సంబంధాలకు 25వ ప్రకరణం అంతర్జాతీయ రెడ్ క్రాస్ సంస్థ స్థాపనకు 26 ప్రకరణ సమితి ఒడంబడిక సవరణలకు సంబంధించిన వివరాలు

ఉన్నాయి.

2.4 నానాజాతి సమితి ప్రధాన లక్ష్యాలు

1 రాజ్యాల మధ్య అంతర్జాతీయ సహకారాన్ని పెంపొందించి అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను కాపాడుట.

2. దేశాల మధ్య బహిరంగంగా న్యాయమైన సంబంధాలు నెలకొల్పడం

3. నానాజాతి సమితి సభ్యరాజ్యాలు యుద్ధానికి పోకుండా అంతర్జాతీయ వ్యాయ నిబంధనలు గౌరవించేటట్లు చేయడం

4. వివాదాలను శాంతియుతంగా పరిష్కరించడమే కాకుండా సమితి. తీర్మానాలను ఉ ల్లంఘించిన రాజ్యాలపై ఆర్థిక, వాణిజ్య ఆంక్షలు విధించడం

5. సభ్య దేశాల ఆంతరంగిక విషయాలలో మిత్రదేశాలు జోక్యం చేసుకోరాదు

6. సమితి ఒడంబడిక పత్రాన్ని ప్రపంచదేశాలు అన్ని అంగీకరించేటట్లు చేయడం

7: అల్పసంఖ్యాక వర్గాల వారికి రక్షణ కల్పించడం.

8. ఆర్థిక, సాంఘిక, ఆరోగ్య, సేవా రంగాలలో అంతర్జాతీయ సహకారం పెంపొందించడం

9. సమితి సభ్య రాజ్యాలు తమ ఆధీనంలో ఉన్న అధిష్ట పాలనా ప్రాంతాల పరిస్థితులపై నానాజాతి సమితికి నివేదికలు సమర్పించడం.

10 నానాజాతి సమితి సభ్య రాజ్యాల మధ్య జరిగే సంధి పత్రాల ప్రతులు సమితికి అంద చేయాలి.

స్వయం పరిపాలన గల ఏ దేశానికైనా సమితిలో సభ్యత్వం పొందే అర్హత ఉంది. సమితిలోని సభ్యులను రెండు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు. ప్రారంభ సమయంలో సమితి ఒడంబడిక పై సంతకం చేసిన 32 దేశాలు ప్రప్రథమంగా సభ్యత్వం స్వీకరించాయి. తరవాత జర్మనీ, రష్యా వంటి ఇతర దేశాలు కూడా సభ్యత్వం పొందాయి. సమితిలో 2/3 వంతు సభ్యులు ఆమోదించినట్లయితే ఏ దేశమైనా నానాజాతి సమితిలో సభ్యత్వం పొందవచ్చు. ఏ దేశమైనా సభ్యత్వం వదలుకోవడానికి సిద్ధపడినట్లయితే నోటీసు ఇచ్చి తప్పుకోవచ్చు. సమితి నియమావళిని ఉల్లంఘించిన సభ్యరాజ్యాలను లేదా ప్రతినిధులను సమితి బహిష్కరించవచ్చు.

2.5 నానాజాతి సమితి ప్రధాన అంగాలు

నానాజాతి సమితి ప్రధాన అంగాలను ఈ క్రిందివిధంగా వర్గీకరించవచ్చు;
1. అసెంబ్లీ (సభ) 2. మండలి 3. సచివాలయం 4. అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం 5. అంతర్జాతీయ కార్మిక వ్యవస్థ 6. అరిష్ట పాలనా పద్ధతి. ఇవికాకుండా సమితి కొన్ని ప్రత్యేక వ్యవస్థలను కూడా సృష్టించింది.

2.5.(1) అసెంబ్లీ

నానాజాతి సమితి లోని సభ్యులందరికీ ప్రాతినిధ్యం గల అంగం అసెంబ్లీ. ప్రతిదేశం నుంచి ముగ్గురికి మించకుండా ప్రతినిధులను అసెంబ్లీకి పంపవచ్చు కానీ సమానత్వ ప్రాతిపదికగా ఒకదేశానికి ఒక ఓటు మాత్రమే ఉంటుంది. అసెంబ్లీ సమావేశాలు సంవత్సరానికి ఒకసారి సెప్టెంబరు నెలలో జరగాలి. అత్యవసర పరిస్థితులలో అసెంబ్లీ ప్రత్యేక సమావేశాలు నిర్వహిస్తుంది. అసెంబ్లీ తన కార్యక్రమాలు నిర్వహించడానికి ఒక అధ్యక్షుణ్ని ఎన్నుకుంటుంది. సభ అజెండాను సమితి కార్యదర్శి ప్రతిపాదిస్తాడు. కార్యదర్శి ప్రతిపాదించిన ఎజండాను సభ అంగీకరించి చర్చిస్తుంది. సభ సమావేశాల ముఖ్యలక్ష్యం, ప్రపంచంలో ఏ దేశంలో అయినా శాంతి భద్రతలకు ముప్పు వాటిల్లినప్పుడు సభ్యులు అందరూ సమిష్టిగా వ్యవహరించి, పరిష్కరించుకోమని చెప్పే మౌలిక హక్కు సభకు ఉంది. సంప్రదింపులు, సంధాన విధానం, మధ్యవర్తిత్వం మొదలైన శాంతియుత పరిష్కార పద్ధతులలో దేనినైనా అవలంభించమని అసెంబ్లీ సిఫార్సులు చేయవచ్చు. అసెంబ్లీ సభ్య దేశాలకు సిఫార్సులు మాత్రమే చేస్తుంది. కాని సిఫార్సులను ఖాతరు చేయనప్పుడు సభ్యులపై చర్య తీసుకొనే అధికారం లేదు.

అసెంబ్లీ సమితి పరిధిలోని ఏ అంశంపైన అయినా చర్చించే అధికారం ఉంది. కొత్త దేశాలకు సభ్యత్వం ఇవ్వడం, మండలి ఆమోదంతో సెమితి కార్యదర్శిని 'నియమించడం అసెంబ్లీ ముఖ్య విధులు, మండలితో కలిసి అంతర్జాతీయ శాశ్వత న్యాయస్థానంలో 15 మంది న్యాయమూర్తులను అసెంబ్లీ ఎన్నుకుంటుంది. మెజారిటీ సభ్యుల మద్దతుతో అసెంబ్లీ సమితి ఒడంబడికను సవరించే అధికారం కలిగి ఉంది. కాని అలాంటి సవరణలను మండలి కూడా ఆమోదించాలి. సమితి కార్యదర్శి కార్యాలయాన్ని పర్యవేక్షించే అధికారం అసెంబ్లీకి ఉంది. నానాజాతి సమితి వార్షిక బడ్జెట్ ఆమోదించి ఆర్థిక విషయాలను పర్యవేక్షించే అధికారం కలిగి ఉంది. అసెంబ్లీ నానాజాతి సమితి సభ్య రాజ్యాలు చేసుకొనే ఒడంబడికలను విధిగా అసెంబ్లీలో రిజిష్టరు చేసుకోవాలి. సభ్య రాజ్యాలు ఒడంబడికలు చేసుకోకుండా నిరోధించడానికి ఈ అధికారం తోడ్పడుతుంది. అంతర్జాతీయ పరిస్థితులను చర్చించి తగు పరిష్కార సూచనలను ప్రతిపాదించగా అంతర్జాతీయ న్యాయసూత్రాలను క్రోడీకరించడంలో తోడ్పడుతుంది కాబట్టి ఈ అసెంబ్లీని అంతర్జాతీయ శాసనసభగా పేర్కొనవచ్చు.

2.5.(2) సమితి మండలి

నానాజాతి సమితి "పరిపాలనా అంగమే సమితి మండలి. సమితి నిర్ణయాలను అమలు పరచడానికి మండలిని రూపొందించడం జరిగింది. దీనిని సమితి 'కార్యనిర్వాహక వర్గంగా వర్ణించవచ్చు. ఇందులో శాశ్వత, తాత్కాలిక సభ్యులు ఉండేవారు. మొదట్లో మండలిలో బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, ఇటలీ, జపాన్ శాశ్వత సభ్యులుగా ఉన్నారు. 1926లో జర్మనీ శాశ్వత సభ్యత్వదేశంగా సమితిలో చేరింది. కాని అమెరికా మొదటి నుంచే సభ్యత్వాన్ని పొందలేకపోయింది. 1933లో జపాన్ సభ్యత్వాన్ని విరమించుకుంది. 1934 లో సోవియెట్ రష్యా శాశ్వత సభ్యత్వాన్ని పొందింది. కాని 1939లో అది బహిష్కరింపబడింది. ఈ విధంగా శాశ్వత సభ్యులు మారుతూనే వెళ్ళారు. సమితి సభ్యత్వం నుంచి ఇటలీ, జపాన్, జర్మనీ నిష్క్రమించడంతో ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్ మాత్రమే మండలిలో శాశ్వత సభ్యులుగా మిగిలిపోయారు. తాత్కాలిక సభ్యుల సంఖ్య మొదట్లో నలుగురికి మాత్రమే పరిమితమయి ఉండేది. 1936లో ఈ సంఖ్య 11 కు పెరిగింది. శాత్కాలిక సభ్యులను సభ 2/3 వంతు మెజారిటీతో 3

సంవత్సరాలకొక పర్యాయం ఎన్నుకుంటుంది. మండలి తాత్కాలిక సభ్యులు తిరిగి ఎన్నుకోవడానికి అర్హులు.

మండలి ప్రతిఏటా మూడు సమావేశాలను నిర్వహించాలి. తమ దృష్టికి తెచ్చిన వివాదాలను విచారించి, చర్చించి ఎటువంటి చర్యలు తీసుకోవాలో సభకు సిఫార్సు చేయడం మండలి ముఖ్య విధుల్లో ఒకటి. అంతర్జాతీయ సమస్యలు ముఖ్యంగా శాంతిభద్రతలు భంగమైన క్లిష్ట పరిస్థితి మండలి దృష్టికి రెండు విధాలుగా రావచ్చు. (1). సమస్య పరిష్కారం కోసం అసెంబ్లీ మండలి సహాయం కోరటం. హఠాత్తుగా ఉత్పన్నమయ్యే సమస్యలను ఎదుర్కోవడానికి మండలి స్వయంగా విధానాలను విశదీకరించటం. (2) మండలి వివాదాల పరిష్కారం కోసం. అనేక విధాలైన శాంతియుత పరిష్కార మార్గాలను అనుసరించటం, ఏ దేశమైనా దురాక్రమణ చేసినట్లయితే ఆ సమస్యను చర్చించి పరిష్కరించి, దానిపై ఆర్థిక, సైనికపరమైన ఆంక్షలను విధించవచ్చు. ఈ అధికారమే మండలికి గల అతిప్రధానమైన అధికారం. దీని ద్వారానే సమిష్టి భద్రత అనే విధానాన్ని అమలు పరచడం వీలవుతుంది. ఏ ఒక్క రాజ్యమైనా మండలి ఆశయాలను తోసిపుచ్చి ప్రపంచశాంతి భద్రతలకు భంగం కలిగించినపుడు వాటిని ప్రతిఘటించి శిక్షించడానికి గల అధికారాన్ని ఈ అంశం ద్వారానే సమితి పిలుపు ఇవ్వడం జరిగింది. సభ్య రాజ్యాలపై తక్షణ చర్య తీసుకోవడం అత్యంత భాధ్యతాయుతమైన చర్య. దౌర్జన్యాన్ని అవసరమైతే బలప్రయోగం ద్వారా ఎదుర్కోవటం అనే నిర్ణయం అత్యంత బాధ్యతాయుతమైన విధి. ఒకవేళ దౌర్జన్యం జరిపింది అగ్రరాజ్యమయితే ఈ నిర్ణయం వల్ల నానాజాతి సమితి అగ్రరాజ్యానికి వ్యతిరేకమైన యుద్ధానికి సిద్ధం కావలసి వస్తుంది.

నిరాయుధీకరణపై ప్రణాళికలను తయారుచేయడం. అధిష్ఠాన ప్రాంతాల వ్యవహారాలను పర్యవేక్షించడం కూడా మండలి విధులలో ప్రధానమైనవి. సమితి ఆధ్వర్యంలో ఉంచిన సార్ ప్రాంతం, డాంజింగ్ రేవు ప్రాంతం వ్యవహారాలను కూడా మండలి పర్యవేక్షిస్తుంది. మండలి చిన్న సంస్థ కావటం వల్ల అత్యవసర పరిస్థితులను చర్చించడానికి మండలి సమావేశాలను త్వరితగతిగా ఏర్పాటు చేయడానికి వీలుగా ఉండేది. సమితి ఒడంబడిక పత్రాన్ని ఉల్లంఘించే సభ్య దేశాలపై చర్యతీసుకునే అధికారం కూడా మండలికి ఇవ్వడం జరిగింది. కాని మండలి నిర్వర్తించే విధులలో సాధారణ సభ జోక్యం కలుగజేసుకోకూడదు. మండలి నిర్ణయాలన్నీ "ఏకగ్రీవ ఆమోదం పొందవలసివుంది. కొన్ని సందర్భాలలో ఏకగ్రీవ నిర్ణయ సూత్రానికి కొన్ని మినహాయింపులు ఇవ్వడం జరిగింది. మండలి అనుసరించే పద్ధతులను రూపొందించటంలో లి మెజారిటీ ఓట్ల ద్వారా నిర్ణయాలు తీసుకోవడం జరుగుతుంది. ఇతర విషయాలలో మూడింట రెండు వంతుల మెజారిటీతో మండలి నిర్ణయాలను ఆమోదిస్తుంది.

2.5.(3) సచివాలయం :

నానాజాతి సమితి కార్యక్రమాలు నిర్వహించటానికి సచివాలయం ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. ప్రధాన కార్యదర్శి సచివాలయానికి అధికారి సచివాలయంలో పనిచేయడానికి యోగ్యతను బట్టి, భౌగోళిక ప్రాతినిధ్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ప్రధానకార్యదర్శి ఉద్యోగులను నియమిస్తాడు. ఈ నియామకాలను మండలి ఆమోదించవలసి ఉంటుంది. సచివాలయం (11) పదకొండు విభాగాలుగా వర్గీకరించడం, వ్యవస్థీకృతం చేయడం జరిగింది. నిరాయుధీకరణ, ఆర్థిక సమస్యలు తదితర సమస్యలపై ఈ విభాగాలు పర్యవేక్షణ చేస్తుండేవి. ఇందులో కొన్ని విభాగాలు ఆరోగ్య విషయ విషయాలకు సంబంధించిన సమస్యలను, కాందిశీకుల విషయాలను కూడా పర్యవేక్షిస్తుండేవి.

2.5(4). అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం

నానాజాతి సమితి ఆధ్వర్యంలో 1922 లో అంతర్జాతీయ శాశ్వత న్యాయస్థానాన్ని హేగ్ నగరంలో నెలకొల్పారు. దేశాల మధ్య సంభవించే అంతర్జాతీయ వివాదాలను పరిష్కరించడానికి వివాదాలను న్యాయ విషయాలుగా భావించి వాటిని అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్ర పరిధిలో పరిష్కరించడం ఈ న్యాయస్థాన స్థాపన ముఖ్యోద్దేశం. కాని ఈ శాశ్వత న్యాయస్థానం ఇచ్చిన తీర్పులను సభ్యులు విధిగా పాటించాలనే నిర్బంధం లేదు. ప్రారంభంలో న్యాయస్థానంలో పదకొండు మంది న్యాయమూర్తులు, నలుగురు ఉపన్యాయమూర్తులు ఉండేవారు. 1930లో న్యాయమూర్తుల సంఖ్య 15కు పెరిగింది. 1936లో ఉపన్యాయమూర్తుల పదవులు రద్దు చేయడం జరిగింది. తొమ్మిది సంవత్సరాల పదవీకాల పరిమితి అసెంబ్లీ, మండలి ఉమ్మడిగా న్యాయమూర్తులను ఎన్నుకొంటారు. న్యాయమూర్తుల పదవీకాలం ముగిసిన తరవాత తిరిగి ఎన్నికకు అర్హులు.

అంతర్జాతీయ వివాదాల పరిష్కారం శాంతియుతంగా జరగాలంటే వివాదాలన్నీ అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం ద్వారా పరిష్కరించటం సాధ్యంకాదు. ఎందుకంటే రాజ్యాలమధ్య వచ్చే వివాదాలకు అంతర్జాతీయ న్యాయ సూత్రాల్లో ప్రత్యేకమైన మితమనే పరిష్కార మార్గం లేకపోవడమే. చాలావరకు రాజ్యాల మధ్య వచ్చే వివాదాలు రాజకీయ వివాదాలే కాని న్యాయశాస్త్ర పరంగా వివరించి పరిష్కరించే వివాదాలు కావు. వేరువేరు రాజ్యాల్లో ఉ న్నట్లుగా శాసనాలు, చట్టాలు, న్యాయాలు అంతర్జాతీయ రంగంలో లేకపోవడమే దీనికి మూలకారణం.

2.5.(5) అంతర్జాతీయ కార్మిక వ్యవస్థ

పారిశ్రామిక విప్లవం తరవాత ఏర్పడ్డ ప్రధానమైన సంస్థయే అంతర్జాతీయ కార్మిక సంస్థ. కార్మిక సంక్షేమాన్ని గురించి సలహా ఇవ్వడానికి ఏర్పడ్డ వేదిక ఇది. వివిధ దేశాల్లో కార్మిక సంక్షేమాన్ని పెంపొందించడమే దీని ముఖ్యోద్దేశం. కార్మిక సంక్షేమం పెంపొందించడం, కర్మాగారాల్లో పనిచేసే స్త్రీలకు, బాలురకు రక్షణ కలగచేయడమే దీని లక్ష్యం. ఈ వ్యవస్థ చేసే నిర్ణయాలు, సలహాలు పాటించడం వ్యవస్థలోని సభ్యుల బాధ్యత. వీటిని సక్రమంగా అమలు పరచగల శక్తిమాత్రం ఈ వ్యవస్థకు లేదు.

ఈ వ్యవస్థలో మూడు ముఖ్యమైన భాగాలున్నాయి.

1. సామాన్య సభ ప్రతిదేశంలోను నలుగురు ప్రతినిధులు. ఇద్దరు ప్రభుత్వం తరపున, ఒకరు యజమాని తరపున, ఒకరు కార్మికుల తరపున ఉంటారు.
2. వీరిని సామాన్య సభ సభ్యులు ఎన్నుకొంటారు.
3 లేబర్ ఆఫీసు దీని కార్యాలయం. ఇందులో 350 మంది మేధావులు వివిధ రంగాల్లో పనిచేసేవారు. వ్యవస్థకంతటికీ ఇదే మౌలికమైన విభాగం.

2.5.6 అధిష్టాన పాలన పద్ధతి

వెనకబడ్డ ప్రాంతాల్లోని ప్రజలకు ప్రత్యేకమైన హోదాను కల్పించడమే ఈ అధిష్టాన పాలన పద్ధతి ధ్యేయం, మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో మిత్ర రాజ్యాలు జర్మనీ, టర్కీల నుంచి సంపాదించిన ప్రాంతాల రక్షణ ఈ

సంస్థ ప్రధానోద్దేశం. 22వ నిబంధన ఈ పద్ధతి లక్ష్యాలను తెలియజేసింది.

ఈ అధిష్టాన ప్రదేశాలను మూడు తరగతులుగా విభజించవచ్చు.

ఎ. తరగతి: ఇరాక్, పాలస్తీనా, సిరియా మొదలైన ప్రాంతాలు

బి. తరగతి: ఆఫ్రికా, ఆఫ్రికాలోని కామెరున్, టోగాలాండ్, టాంగానికా

సి. తరగతి: కొన్ని ఫసిఫిక్ ద్వీపాలు –

వీటి పాలనా బాధ్యత మిత్ర రాజ్యాలకు అప్పజెప్పడం జరిగింది. కారణం, అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు తమ వనరుల వల్ల, అనుభవం వల్ల, భౌగోళిక పరిస్థితుల వల్ల ఈ బాధ్యతను నిర్వహిస్తారు.

ఎ. గ్రూపులో బ్రిటన్ : ఇరాక్, పాలస్తీనా ట్రాన్స్ బోర్డర్ ప్రాంతాలను, ఫ్రాన్స్, సిరాయా, లెబనాన్ ప్రాంతాలను,

బి. గ్రూపులో బ్రిటన్: టాంగానీ కా. తో ఎగాలాండ్, కామెరూన్ (కొంతభాగం) ప్రాంతాలను

బెల్జియమ్ : కౌండా– యురాండీ కామెరూన్లో కొంత భాగాన్ని

సి. గ్రూపులో న్యూజిలాండ్: సమోవా:

జపాన్ : మార్షల్, మెరైనా, పెల్యూ (జర్మన్ దీవులు)

ఆస్ట్రేలియా: కైనర్ విల్, ఫెల్మెన్ లండ్ బిస్మార్క్ ఆర్చ్ (కొత్త నియా)

బ్రిటన్ : గిల్బర్ట్, నౌరూ, సాలమన్ దీవులు

యూనియన్ ఆఫ్ సౌత్ ఆఫ్రికా: జర్మనీ సౌత్, వెస్ట్ ఆఫ్రికా

'ఎ' గ్రూపు ప్రదేశాలు స్వాతంత్రానికి సమీపంలో ఉన్న రాజ్యాలు 'బి' గ్రూపు రాజ్యాల బాధ్యతను మిత్రదేశాలు వహించి, వాటి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను పర్యవేక్షిస్తే స్వాతంత్ర్యం పొందడానికి అర్హత లభిస్తుంది. 'సి' గ్రూపు ప్రాంతాలకు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి లేదు. జనాభా చాలా తక్కువ, చాలా చిన్నవి. నాగరకతకు సుదూరంలో లేవు. వీటి మీద శ్రద్ధ చూపవలసిన అవసరం ఉంది.

సామ్రాజ్య యుగ సంధికాలంలో అంతర్జాతీయ నిర్వహణకు ఈ అధిష్టాన పద్ధతి ఒక చక్కని మార్గం. సమితి లిఖిత సమయాన్ననుసరించి 1920 లో శాశ్వత అధిష్టాన కమీషన్ ఏర్పడింది.

2.6 నానాజాతి సమితి విజయాలు

నానాజాతి సమితి బలహీనమైన పునాదులపై నిర్మించబడిన ప్రథమ అంతర్జాతీయ వ్యవస్థ. స్వతంత్ర సార్వభౌమత్వ అధికారాలు లేకపోవటం రెండు దశాబ్దాల వ్యవధి కాలానికే సమితి పతనానికి దారి తీసింది. తొందరపాటు చర్యలలో భాగంగా, అనుభవరాహిత్యంతో ఈ సంస్థ నియమావళి రూపొందించబడింది. సమితి

నియమ నిబంధనలు వెర్సైల్స్ సంధిలో పొందుపర్చడం జరిగింది. సమితికి అగ్రరాజ్యాల సహకారం అంతంతగానే లభించింది. అందువల్ల అనేకసార్లు అగ్రరాజ్యాల దురాక్రమణను ఇది అదుపు చేయలేకపోయింది. 1939 నాటికి సమితి ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్స్ దేశాల గృహసంస్థగా మాత్రమే నిలిచిపోయింది.

నానాజాతి సమితి అనేక వైఫల్యాలను పొందినా అనేక విజయాలను కూడా సాధించింది. సమితి సాధించిన విజయాలను ఐదు రకాలుగా విభజించవచ్చు.

2.6.(1) రాజకీయ రంగం

2.6.(2) న్యాయరంగం

2.6.(3) అధిష్టానపాలనా రంగం

2.6.(4) నిరాయుధీకరణ రంగం

2.6.(5) రాజకీయేతర విజయాలు

2.6.1 రాజకీయ రంగంలో నానాజాతి సమితి విజయాలు

నానాజాతి సమితి 20 సంవత్సరాల జీవిత కాలంలో (1920-1939) 40 అంతర్జాతీయ వివాదాలను పరిశీలించింది. వీటిలో 11 వివాదాలు దురాక్రమణకు సంబంధించినవి. సమితి పరిష్కరించిన వాటిలో ముఖ్యమైన రాజకీయ సమస్యలను ఈ కింద వివరించడం జరిగింది.

2.6.1(a) హాలండ్ దీవుల సమస్య (1920-22) :

హాలండ్ దీవుల సముదాయంలో స్వీడిష్ ప్రజలు అధిక సంఖ్యలో వున్నారు. కాని వెర్సైల్స్ సంధి ద్వారా ఇవి ఫిన్‌లాండ్‌కు ఇవ్వబడ్డాయి. ఈ సంధిని ధిక్కరించి స్వీడన్, హాలండ్ దీవులను ఆక్రమించాలని ప్రయత్నించింది. ఫిన్లాండ్ అందుకు వ్యతిరేకించింది. ఈ రెండు రాజ్యాలకు సమితిలో సభ్యత్వం లేదు. బ్రిటన్ ఈ సమస్యను సమితి దృష్టికి తేవడంతో సమితి కౌన్సిల్ కల్పించుకొని ఈ దీవులు ఫిన్‌లాండ్‌కే చెందాలని తీర్పు ఇచ్చింది. కాని వీటికి ప్రత్యేక పాలనా పద్ధతిని ప్రసాదించింది. సమితి మండలి నిర్ణయాన్ని స్వీడన్ తప్పనిసరిగా అంగీకరించవలసి వచ్చింది.

2.6.1 (b) విల్నా వివాదం (1922):

గతంలో విల్నానగరం లుధ్వేనియా రాజధానిగా ఉండేది. కాని వెర్సైల్స్ సంధి ఈ నగరాన్ని పోలాండ్‌కు కేటాయించింది. లుధ్వేనియా ప్రజలు విల్నా ప్రాంతం తిరిగి తమకే కావాలని వాదిస్తూ పారిస్ శాంతి ఒడంబడికను ఉల్లంఘించే ప్రయత్నం చేశారు. సమితి మండలి కల్పించుకొని ఈ నగరం పోలెండులోనే ఉంటుందని తీర్మానించింది. లుధ్వేనియా అసంతృప్తి చెందినప్పటికీ గత్యంతరం లేక విల్నా ప్రాంతాన్ని కోల్పోయి.

2.6.2 (c) కర్ఫూ వివాదం (1923) :

ఇటాలియన్ అధికారులు కొందరు హత్య చేయబడడంతో కోపోద్రిక్తులైన ఇటలీ ప్రజలు గ్రీకుకు చెందిన కర్ఫూద్వీపంపై బాంబులు వేసి దానిని ఆక్రమించారు. గ్రీకు నానాజాతి సమితిలో ఫిర్యాదు చేసింది. సమితి మండలి కల్పించుకొని గ్రీకు ఇటలీకి క్షమాపణ చెప్పుకొని నష్ట పరిహారం చెల్లించాలని తీర్మానించింది. తద్వారా

కర్ఫ్రూ ద్వీపాన్ని చివరికి ఇటలీ గ్రీకు రాజ్యానికి తిరిగి ఇచ్చివేసింది.

2.6.2 (d) గ్రీకు, బల్గేరియా సమస్య (1925) :

బల్గేరియా, గ్రీకుల మధ్య సరిహద్దు సమస్య ఏర్పడింది. గ్రీకు సరిహద్దు దళాలలోని ఇద్దరు సైనికులను బల్గేరియా సైనికులు చంపివేయడంతో సమస్య ఉత్పన్నమైంది. ఇరుదేశాల మధ్య వివాదం ఏర్పడి చివరికి యుద్ధ ప్రమాదం ఏర్పడింది. సమితి మండలి జోక్యం కల్పించుకొని బల్గేరియా నుంచి నష్టపరిహారం చెల్లింపచేసి ఈ సమస్యను పరిష్కరించింది.

2.6.2 (d) ఎగువ సైలీషియా వివాదం (1921):

1921 లో ఎగువ సైలీషియా విషయంలో పోలెండు, జర్మనీల మధ్య రాజకీయ సమస్య ఏర్పడింది. సైలీషియా ప్రాంతాన్ని వెర్సైల్స్ సంధి మూడు భాగాలుగా చేసి కొంతభాగాన్ని చెకొస్లొవాకియాకు, మరికొంత ప్రాంతాన్ని పోలెండుకు మిగిలిన ప్రాంతాన్ని జర్మనీకి మధ్య విభజించింది. కాని ఈ మూడు దేశాల మధ్య సరైన సరిహద్దు లేనందువల్ల వివాదం ఏర్పడింది. ఈ సమస్యను మండలి చాలా చాకచక్యంతో పరిష్కరించింది. అవసరం ఉన్నచోట ప్రజాభిప్రాయాన్ని సేకరించి పరిష్కరించింది.

2.6.2 (f) మెమేల్ వివాదం (1923) :

జర్మనీకి ఈ శాన్యంలో ఉన్న మేమేల్ పోర్టును తిడ్వేనియా ఆక్రమించింది. నానాజాతి సమితి తిద్వేనియాను అంతర్జాతీయ సరిహద్దు ప్రాంతాల నిబంధనల ప్రకారం మెమేల్ నుంచి వెనక్కి పంపించింది. తద్వారా మెమేల్ను అంతర్జాతీయ ఓడరేవుగా గుర్తించింది.

2.6.2 (g) మెసూల్ వివాదం (1926) :

మెసూల్ ప్రాంతం ఇరాక్లో ఉంది. ఇరాక్, టర్కీల మధ్యనున్న మెసూల్ ప్రాంతం గురించి ఇంగ్లండ్, టర్కీల మధ్య వివాదం తలెత్తింది. ఈ పరిస్థితి విషమించక ముందే సమితి జోక్యం చేసుకొని మెసూల్లో కొంత భాగం టర్కీకి చెందేటట్లుగాను, అధికభాగం ఇరాక్లో ఉండేటట్లుగాను సరిహద్దు రేఖను నిర్ణయించింది. 1926లో ఈ సమస్య శాంతియుతంగా పరిష్కరించబడింది.

2.6.2 న్యాయ రంగం

శాశ్వత అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం 1920-39 మధ్యకాలంలో 65 కేసులను విచారించినది. వీటిలో 33 వివాదాలకు తీర్పులను ఇచ్చి అవి అమలు జరిగేటట్లు చూసింది. 27 కేసులలో న్యాయసలహాలను ఇచ్చింది. మరో ఐదు వివాదాలను పరస్పర ఒప్పందానికి వదిలివేసింది. శాశ్వత అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం పాత్ర ఎంతో ప్రశంసనీయమైంది. ఇది సమితి ప్రతిష్ఠను పెంచింది.

2.6.3 ఆధిష్ఠాన పాలనా రంగం :

మొదటి ప్రపంచయుద్ధంలో ఓడిపోయిన జర్మనీ, టర్కీకి చెందిన వలస ప్రాంతాలు నానాజాతి సమితి ఆధ్వర్యంలో అధిష్ఠాన ప్రాంతాలుగా ఏర్పడ్డాయి. వీటి స్థితిగతులను బట్టి ఈ ప్రాంతాలను మూడు అధిష్ఠాన

ప్రాంతాలుగా విభజించబడి వీటి పరిపాలనా బాధ్యతను కొన్ని సంపన్న రాజ్యాలకు అప్పగించడం జరిగింది. ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పడటానికి ముందుగానే అధిష్ఠాన ప్రాంతాల కింద వలస ప్రాంతాలు స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా మారిపోయాయి.

2.6.4 నిరాయుధీకరణ :

నిరాయుధీకరణ రంగంలో నానాజాతి సమితి అనుకున్నంత ప్రగతిని సాధించలేకపోయింది. కాని సమితి చేసిన ప్రయత్నాలు భవిష్యత్తులో ఆయుధాల నిర్మూలనకు తొడ్పడ్డాయి. వెర్సైల్స్ సంధి రైన్‌లాండ్ ప్రాంతాన్ని శాంతి మండలంగా చేసింది. జర్మనీపై ఆంక్షలను విధించింది. కాని హిట్లర్ అధికారంలోకి రావడంతో ఈ ఆంక్షలు తొలగిపోయాయి. హిట్లర్ తన నియంతృత్వ వైఖరితో వెర్సైల్స్ సంధిని, సమితి నియమనిబంధనలను ఉల్లంఘిస్తే ఎలాంటి చర్య తీసుకోలేకపోయింది.

2.7 రాజకీయేతర రంగంలో నానాజాతి సమితి విజయాలు

ఈ ఘన విజయాల వల్ల మానవాళికి మహత్తర సేవలు లభించడమే కాక, ఒక అంతర్జాతీయ సంస్థపై నమ్మకాన్ని పెంచింది. ఆ విజయాల్లో ప్రధానమైనవి.

1. ఆరోగ్య కార్యక్రమాలు : నానాజాతి సమితి 1923లో ఒక ఆరోగ్య సంస్థను నెలకొల్పింది. మలేరియా, కుష్ఠు, మశూచి, కాన్సర్, క్షయ, కలరా, ప్లేగు మొదలైన వ్యాధుల నిర్మూలనకు గట్టి కృషి చేసింది.

2. మానవతా కార్యక్రమాలు: మానవతా దృష్టితో విజయవంతమైన కార్యక్రమాలను నిర్వహించింది. ఉదా: చైనాలో వరదల విషయంలో కృషి 45 లక్షల మంది యుద్ధఖైదీలను వారి స్వదేశాలకు పంపే ఏర్పాట్లు, కాందిశీకుల పునరావాస చర్యలు. కాందిశీకుల విషయంలో నాన్సే అద్భుతమైన కృషి చేశాడు.

3. ఆర్థిక విషయంలో సలహానివ్వడానికి ఒక ఆర్థిక సంఘం ఉండేది. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సహకారం, వాణిజ్య ఒప్పందాలు, సభ్య రాజ్యాలకు ఆర్థిక సహకారం, ఆస్ట్రియా, హంగరీ, గ్రీసు మొదలైన దేశాలకు రుణ సదుపాయాలు, ఆర్థిక సమావేశానికి ఏర్పాటు, 1920 లో బ్రెజిల్ ను 1927 లో జెనీవాలోను 1933లో లండన్లోను ఏర్పాటయ్యాయి.

4. సాంఘిక సేవల విషయంలో మాదక ద్రవ్యాల రవాణా, బూతు సాహిత్యం, శిశు సంక్షేమం, వ్యభిచారం పై చర్యలు తీసుకోవడానికి ప్రయత్నం, బానిసత్వ నిర్మూలనకై 1925 లో ఒక సంస్థను ఏర్పాటు చెయ్యడం.

5. వివిధ దేశాల్లోని అల్పసంఖ్యాక వర్గాల వారికి సంబంధించి నానాజాతి సమితి కృషి చేసింది. వెర్సైల్స్ సంధి మూలంగా మిగిలిపోయిన అల్ప సంఖ్యాక జాతులకు, అంటే 75 లక్షలు జర్మనీ వారు. 30 లక్షలు మంగ్యార్స్. 50 లక్షల మంది యుగోస్లోవియా వారు, 150 లక్షల మంది బల్గేరియా వారు ఇతర దేశాల్లో మిగిలిపోయారు. వీరి పునరావాసానికి ఏర్పాటు చెయ్యవలసిన బాధ్యత సమితిదే.

6. వార్తా ప్రయాణ సౌకర్యాల విషయంలో, 1920 లోనే నానాజాతి సమితి ఒక సంస్థను ఏర్పరిచింది. రైల్వేలు, విమానయానం, నదీ ప్రయాణం మొదలైన వాటికి సంబంధించి అనేక నిర్ణయాలు చేశారు.

7. న్యాయ సంబంధమైన కార్యక్రమాలను ఎన్నిటినో సమితి చేపట్టింది. ఉదా : అంతర్జాతీయ ఒప్పందాలు, సమావేశాలు, ప్రాంతీయ జలాలకు సంబంధించిన విషయాలు మొదలైనవి. అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం వీటి విషయంలో ప్రముఖ పాత్ర వహించింది.

ఈ విధంగా నానాజాతి సమితి అంతమైంది. డా. సుమన్ (SCHUMAN) చెప్పినట్లు జెనీవాలోని దాని శ్వేతభవనం చివరకు దాని సమాధిగా మారింది. అయినా అంతర్జాతీయ రంగంలో నానాజాతి సమితి పూర్తిగా విఫలం కాలేదు.

1. అంతర్జాతీయ సహకారం లభించడం.

2. కొందరికి మాత్రమే పరిమితం కాని సంస్థ రూపొందించడం.

3. ఏ రాజ్యమైన, తన దురాక్రమణకు సమాధానం చెప్పుకోవలసి రావడం, దానికి ఒక వేదిక తయారయింది.

4. సెసిల్ అన్నట్లు The League is dead, long live the United Nations నానాజాతి సమితి మరణించినా, అది నాటిన బీజాలు ఇంకా కొనసాగుతూనే ఉ న్నాయి.

2.8 సమితి వైఫల్యాలు

నానాజాతి సమితి ఏర్పాటు ప్రపంచానికి కొత్త అనుభవం. సమిష్టి భద్రతతో కూడిన మొట్టమొదటి అంతర్జాతీయ ప్రయత్నం సమితి ద్వారానే జరిగింది. అంతర్జాతీయ భావం పరిపూర్ణత చెందని సందర్భంలో సామ్రాజ్యవాదం, నియంతృత్వ ప్రపంచమంతటా తాండవిస్తున్న సమయంలో సమితి అతి కష్టంగా 20 సంవత్సరాల వరకు కొనసాగింది. కాని సమతౌల్య ప్రభావ రాజకీయాల దృష్ట్యా సమితి అనేక వైఫల్యాలకు గురికావడం జరిగింది.

సమితి నియమ నిబంధనలు యుద్ధాన్ని నిరపేక్షంగా బహిష్కరించలేదు. సభ్యదేశాలు తమ వివాదాలను శాంతియుత విధానాల ద్వారా పరిష్కరించుకోవడానికి సంసిద్ధంగా లేవు. పెద్ద దేశాలైన అమెరికా, 1934 వరకు రష్యా సమితిలో సభ్యదేశాలు కాకపోవటం వల్ల సమితి కేవలం యూరోపుకు చెందిన వ్యవస్థ అని విమర్శించారు. సమితి శాశ్వత సభ్యులైన ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్, వాళ్ళ స్వార్థ ప్రయోజనాలకు సమితిని ఉపయోగించుకోవడానికి ప్రయత్నించడం దురదృష్టకరం.

నిరాయుధీకరణ అమలు జరపడంలో సమితి తన లక్ష్యాన్ని సాధించలేక పోయింది. సమితి బలహీనత వల్ల హిట్లర్ జర్మనీలో ఆయుధీకరణ విధానాన్ని ఉదృతంగా అమలు పరిచాడు. సమితిలోని అగ్రరాజ్యాలు, సభ్యదేశాలు నిరాయుధీకరణకు వ్యతిరేకంగా వ్యవహరించటం వల్ల నిరాయుధీకరణ కేవలం రాజకీయ నినాదంగా మారింది. సమితి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన నిరాయుధీకరణ సమావేశాలు నిరాశా నిస్పృహలకు గురికావడం జరిగింది.

రాజకీయ రంగంలో పెరుగుతున్న దౌర్జన్యాన్ని అరికట్టడంలో సమితి నిస్సహాయత రెండుచోట్ల స్పష్టమైంది. 1931 లో జపాన్ మంచూరియాపై దురాక్రమణ చేసినపుడు, 1935 లో ఇటలీ అబిసీనియాపై దండెత్తి ఆక్రమించినప్పుడు సమితి బలహీనత బహిర్గతమైంది. చిన్న రాజ్యాలలో వివాదాలు వచ్చినపుడు సమితి సత్వర చర్యలు తీసుకొని వివాదాలు యుద్ధాలుగా మారకుండునట్లు చేయగలిగింది. కాని పెద్ద రాజ్యాలే వివాదగ్రస్తమైనప్పుడు లేదా అగ్రరాజ్యాలు బలహీన రాజ్యాలపై దౌర్జన్యం చేసినపుడు సమితి గట్టి చర్యలు తీసుకొనలేకపోయింది. ఇట్లాంటి చర్యలను తీసుకునే బాధ్యత పెద్ద రాజ్యాలపై ఉండటం వల్ల ఆ రాజ్యాలు తోటి పెద్ద రాజ్యాలపై ఆంక్షలను విధించడానికి ప్రయత్నించడం, తద్వారా తమ ప్రాబల్యాన్ని పెంపొందించు కోవడానికి ప్రయత్నించడం వల్ల నానాజాతి సమితి అగ్రరాజ్యాల విషయంలో నిష్పక్షపాతంగా వ్యవహరించలేకపోయింది.

అగ్రరాజ్యాల వైఖరి :

నానాజాతి సమితి అవతరించడంలో అమెరికా అధ్యక్షుడు ఉడ్రోవిల్సన్ నిర్వహించిన పాత్రను ఇదివరకే వివరించడమైంది. విల్సన్ సమితి పితామహుడు' గా ప్రసిద్ధి కెక్కాడు. కాని అమెరికన్ సెనెట్ వెర్సైల్స్ సంధిని ఆమోదించక పోవడం వల్ల అమెరికా సమితి సభ్యత్వాన్ని స్వీకరించలేకపోయింది. ఇది సమితి బలహీనతకు నిదర్శనం. ప్రపంచ రాజకీయాలలో అమెరికా తన బాధ్యతలను విస్మరించిందని పలువురు విమర్శించారు. ఏకాంత వాదాన్ని అనుసరిస్తున్న అమెరికాకు తూర్పు ఆసియాలో జపాన్ విజృంభించడం కొంతభీతిని పుట్టించింది. ఫసిఫిక్ సముద్ర ప్రాంతంలో జపాన్, అమెరికా వివాదాలు పలు విధాలుగా వ్యతిరేక పోకడలకు దారితీసి ఈ దేశాల మధ్య సంఘర్షణ పరిస్థితి ఏర్పడింది. అమెరికా సమితి పట్ల చూపిన చిన్నచూపు సమితి బలహీనతకు తోడ్పడింది. అమెరికా సభ్యదేశంగా ఉన్నట్లయితే ఇటలీ, జపాన్ల దురాక్రమణను అరికట్టడంలో సమితికి అమెరికా తోడ్పడేదని సభ్యదేశాలు భావించాయి.

1917 లో కమ్యూనిస్టు విప్లవానంతరం మిత్ర రాజ్యాలు. రష్యా పట్ల ద్వేష భావాన్ని చూపాయి. 1934 వరకు రష్యా సమితిలో సభ్యత్వం పొందలేదు. సమితి వల్ల యుద్ధ వాతావరణం అధికమవుతుందని స్టాలిన్ ఆరోపించాడు. రష్యా సమితి నియమాలను ఉల్లంఘించి ఇరుగు, పొరుగు రాజ్యాలైన ఫిన్ లాండ్, లాత్వియా, లిథ్వేనియాలను ఆక్రమించింది. తత్ఫలితంగా రష్యా సమితి నుంచి బహిష్కరింపబడింది.

బ్రిటన్ ప్రాబల్య సమతౌల్యాన్ని పెంపొందించడానికి సమితిని ఉపయోగించుకుంది. దేశాల మధ్య సంబంధాలను అభివృద్ధి పరచడానికి సమిష్టి భద్రతా విధానానికన్న దౌత్యనీతి ద్వారా నచ్చచెప్పే విధానమే ఉత్తమమైందని బ్రిటన్ విశ్వసించింది. తత్ఫలితంగా నియంతలైన హిట్లర్, ముస్సోలిని విజృంభించి జాతీయ రాజ్యాల అవతరణకు తోడ్పడ్డారు. ఇది సమితి భవిష్యత్తుకు గొడ్డలిపెట్టు వంటిదయింది. ఈ దేశాలపై సమితి కఠిన చర్యలు తీసుకున్నప్పుడు విధించిన ఆంక్షలను బ్రిటన్ ఉల్లంఘించింది. మొదటి పది సంవత్సరాలలో బ్రిటన్ సమితి అభివృద్ధికి సహకరించిన తరవాత తన విదేశాంగ విధానాల ద్వారా సమితి క్షీణించడానికి కారణభూతురాలైంది. నిరాయుధీకరణ చర్చలు విఫలం కావడానికి కారణం బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్ రాజ్యాలే. స్పానిష్ అంతర్యుద్ధంలో అగ్రరాజ్యాలు తటస్థత వహించమని సమితి కోరినప్పటికీ బ్రిటన్ ఆ వైఖరిని అవలంభించలేదు.

ఫ్రాన్స్ తన భద్రత కోసం సమితిని ఉపయోగించుకుంది. ప్రపంచ భద్రత కంటే తన భద్రతే ముఖ్యమని భావించింది.

తన భద్రత కొరకు ఫ్రాన్స్ చిన్న, పెద్ద రాజ్యాలతో అనేక ఒడంబడికలు చేసుకుంది. 1928లో అమెరికాతో ఫ్రాన్స్ చేసుకున్న బ్రియాండ్ కెల్లాంగ్ ఒడంబడిక, లోకార్నోసంధి ఇందుకు చక్కటి నిదర్శనాలు. ఫ్రాన్స్ చేసుకున్న ఒడంబడికలు సమితిని బలహీనపరచాయి. ఫ్రాన్స్‌ను సంతృప్తి పరచే విధానాన్ని అనుసరించి సమితి పతనానికి కారణమైంది.

1921 లో ముస్సోలిని ఇటలీలో ఫాసిస్టు నియంతృత్వాన్ని స్థాపించాడు. నానాజాతి సమితి ఫ్రాన్స్, బ్రిటన్ ల ఆధిక్యం కొరకు ఏర్పడిందని ఇటలీ విమర్శించింది. ఇటలీ అబీసీనియా పై దురాక్రమణ జరిపినపుడు, ఇటలీ దురాక్రమణను ఖండించి, ఆంక్షలు విధించినప్పటికీ ఎలాంటి ప్రయోజనం లేకపోయింది. ఇటలీ సమితి సభ్యత్వం నుంచి విరమించుకొని సమితి పతనానికి కారకురాలైంది.

ఆసియా ఖండంలో అగ్రరాజ్యమైన జపాన్కు మండలిలో శాశ్వత సభ్యత్వముంది. జపాన్ 1931లో మంచూరియాను ఆక్రమించింది. సమితి జపాన్ చర్యను ఖండించి ఆంక్షలను విధించింది. దీనికి నిరసనగా జపాన్ సమితి నుండి వైదొలగి పసిఫిక్ ప్రాంతంలో అన ఆధిపత్యానికి ప్రయత్నించింది.

1933లో హిట్లర్ జర్మనీలో నాజీ నియంతృత్వాన్ని స్థాపించి, ఆయుధ ఉత్పత్తిని పెంచి ఆస్ట్రియా, జెకొస్లొవాకియా, పోలెండ్ దేశాలను ఆక్రమించుకొన్నాడు. వెర్సైల్స్ సంధిని తిరస్కరించి చివరికి జర్మనీ సమితి నుంచి వైదొలగడం రెండో ప్రపంచయుద్ధానికి దారి తీసింది.

వెర్సైల్స్ సంధి ద్వారా ఏర్పడిన సమితి అనేక చిక్కు సమస్యలను తెచ్చిపెట్టింది. ప్రపంచంలో వెర్సైల్స్ సంధి వంటి వివాదాస్పదమైన ఏకపక్ష సంధి మరొకటి లేదు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానికి బీజాలు వెర్సైల్స్ సంధిలోనే వేశారు. ఈ సంధి అన్ని విధాలు జర్మనీకి దాని పక్ష రాజ్యాలకు నష్టదాయకం కాగలదని ఈ సంధిని ఇతర రాజ్యాలు ప్రతిఘటించాయి. నానాజాతి సమితి వెర్సైల్స్ సంధి ద్వారా ఆవిర్భవించడమే దాని పతనానికి కారణమైంది.

The League of Nations was like the defamed daughter of a defamed mother. It could not therefore become a respected daughter born of a defamed mother.

2.9 ఇతర కారణాలు

సమితిలోని వైఫల్యానికి అనేక ఇతర కారణాలు కూడా లేకపోలేదు. (1) నానాజాతి సమితిలోని నిబంధనలు బలహీనమైనవి. సమితిలో తీసుకున్న నిర్ణయాలు అమలు పరచడానికి సమితికి స్వతంత్ర సైన్యాలు గాని, సాధనాలు గాని లేవు (2) సమితి యూరోపుకు మాత్రమే సంబంధించింది. అమెరికాకు ఇందులో స్థానం లేకుండా పోయింది. (3) నానాజాతి సమితి సిద్ధాంతాలపై సభ్యరాజ్యాలకు విశ్వాసం కలగలేదు. సమితి చిన్న రాజ్యాలను పూర్తిగా నిర్లక్ష్యించింది. (4) 1929 లో యూరప్‌లో ఆర్థికమాంద్యం ఏర్పడి సమితి కార్యక్రమాలను అమలు పరచడానికి కావలసిన ధనం లభ్యం కాలేదు. (5) సమితి తీర్మానాలు ఏకగ్రీవంగా తీసుకోవాలని చెప్పడం ఒకపెద్ద లోపం, ఫలితంగా అనేక సమస్యలను పరిష్కరించలేకపోయింది. (6) వివాదం వచ్చిన తరవాత మూడు నెలల్లో పరిష్కారం కాకపోతే సభ్యదేశాలు వేరే పద్ధతులతో సమస్యలను పరిష్కరించుకునే హక్కును కలిగి

వున్నాయి. (7) సమితి పతనం సంకుచిత జాతీయభావం, ఫాసిజం, జాతీయ భావాలు కొంతరకు కారణమయ్యాయి. (8) పెద్ద రాజ్యాలు, చిన్న రాజ్యాలను పీడించడమే కాకుండా ఆ దేశాలపై పెత్తనం చెలాయించడానికి ప్రయత్నించినపుడు అగ్రరాజ్యాలపై ఆంక్షలను విధించడంలో సమితి విఫలమైంది. (9) అంతర్జాతీయ సమస్యల పరిష్కారంలో సమితి పెద్ద రాజ్యాల అభిప్రాయాల వైపే మొగ్గు చూపింది. (10) సమితి కేవలం మిత్ర దేశాల కలయికగా మాత్రమే మిగిలిపోయింది. ఆయా దేశాల ప్రజల అభిప్రాయాలకు, ఆలోచనా సరళికి ప్రాధాన్యాన్ని ఇవ్వకపోవడంతో సమితి తన విలువను తానే తగ్గించుకుంది. (11) అగ్రరాజ్యాల మధ్య ఏర్పడిన అంతర్యుద్ధం సమితి ప్రాధాన్యాన్ని క్షీణింప చేసింది. సమితిపై ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సుకు ఎక్కువ ఆధిపత్యం ఉందనే భావం ఏర్పడటంతో ఇతర రాజ్యాలకు సమితిపై అవిశ్వాసం ఏర్పడింది.

2.10 ముగింపు :

ప్రపంచంలో శాంతిని నెలకొల్పడానికి, అంతర్జాతీయ సంబంధాలను మరింత పటిష్టవంతం చేయడానికి నానాజాతి సమితి ఒక ప్రయోగశాల వంటిది. మానవ చరిత్ర మనుగడలో ఇది ప్రధాన మైలురాయి.

అగ్రరాజ్యాలు ఈ సంస్థ అవతరణకు ఎంతో ఉత్సాహంతో తోడ్పడ్డాయి. అగ్రరాజ్యాలు నానాజాతి సమితిని "పదనులేని కత్తిగా, ఎముకలు లేని శరీరంగా, జీవంలేని ప్రాణిగా" చేశాయి. అనధికారికంగా ఈ వ్యవస్థ రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వమే అంతరించింది. అధికారికంగా నానాజాతి సమితి 1946 ఏప్రిల్లో అంతర్ధానమైంది.

2.11 నమూనా పరీక్ష ప్రశ్నలు

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 30 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి

1. నానాజాతి సమితి అవతరణ, ఉద్దేశ్యాలు మరియు ప్రధాన అక్ష్యాల గురించి వ్రాయండి.
2. నానాజాతి సమితి ప్రధాన అంగాల గురించి తెలియజేయండి.
3. నానాజాతి సమితి విజాయాలను వర్ణించండి.
4. నానాజాతి సమితి యొక్క వైఫల్యాలను వివరించండి.

2.12. సూచన పుస్తకాలు

1. D.C. Gupta	:	The league of Nations
2. C.D. Burns	:	League of Nations
3. F.D. Walters	:	League of Nations
4. Mark W.Zacher	:	International Conflicts and Collective Security, 1946 -77.

రచయిత

డా॥ కె.వి.ఆర్ శ్రీనివాస్

పాఠం -3

ఐక్యరాజ్య సమితి - సర్వప్రతినిధి సభ

లక్ష్యాలు :

* ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రకటన, దాని సమావేశాలు, ఆశయాలు - లక్ష్యాలు, దాని ఆచరణాత్మక సూత్రాలు అలాగే భద్రతా సమితి మరియు సర్వప్రతినిధి సభ గురించి అర్థం చేసుకోగలరు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

3.1. పరిచయం

3.2. అట్లాంటిక్ చార్టర్

3.3. ఐక్యరాజ్యాల ప్రకటన (ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రకటన)

3.4. కాస్లాబ్లాంకా సమావేశం

3.5. మాస్కో సమావేశం

3.6. టెహరాన్ సమావేశం

3.7. డంబార్టన్ ఒక్స్ సమావేశం

3.8. యాల్టా సమావేశం

3.9. శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో సమావేశం

3.10 ఆశయాలు - లక్ష్యాలు

3.11. ఐక్యరాజ్యసమితి పాటించే ఆచరాణాత్మక సూత్రలు

3.12 ఐక్యరాజ్యసమితి - సభ్యత్వం

3.13 సంస్థ స్వరూపం

3.14 భద్రత్రా సమితిలో భారతదేశానికి బృహతరమైనపాత్ర

3.15. సర్వప్రతినిధి సభ నిర్మాణం

3.15 (1) ఓటింగ్ విధానం

3:15 (2) విధులు - అధికారాలు

3.16 అంతర్జాతీయ శాంతి భద్రతలు కాపాడటంలో ఐక్యరాజ్యసమితి పాత్ర

3.17 అంతర్జాతీయ శాంతి సాధనలో ఐక్యరాజ్యసమితి పురోగతి

3.18 ఐక్యరాజ్యసమితి - లోపాలు

3.19 ముగింపు

3.20 ప్రశ్నలు

3.21. సూచన పుస్తకాలు

ఐక్యరాజ్య సమితి

3. 1. పరిచయం

ఐక్యరాజ్య సమితి 1945వ సంవత్సరం అక్టోబరు 24న ఆవిర్భవించింది. ప్రపంచయుద్ధమే ఐక్యరాజ్య సమితి ఆవిర్భావానికి మూలకారణం. 1938 నాటికే జపాన్, ఇటలీ, జర్మనీ దురాక్రమణ విధానాలను నానాజాతి సమితి అరికట్టలేకపోయింది. 1939లో రెండో ప్రపంచయుద్ధం మొదలుకావడంతో నానాజాతి సమితికి సమాధి కట్టినట్లయ్యింది. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం కంటే రెండో ప్రపంచయుద్ధం వలన ప్రపంచప్రజలు ఎక్కువ నష్టపోయారు. ప్రజలలో యుద్ధం అంటే ఏవగింపు కలిగింది. రాజ్యాల మధ్య వివాదాలు, సమస్యలు యుద్ధం ద్వారా కాకుండా శాంతియుత మార్గాల ద్వారా పరిష్కరించుకోవాలనే అభిప్రాయం బలపడింది. కొందరు నానాజాతి సమితిని పునరుద్ధరించాలని సూచించగా మరికొందరు ప్రపంచ మానవాళిని యుద్ధాల బారినుంచి పడకుండా శాశ్వత ప్రాతిపదికపై చర్యలు తీసుకోవాలని భావించారు. దీనికోసం నానాజాతి సమితి కంటే మెరుగైన, పటిష్టమైన మరొక అంతర్జాతీయ సంస్థను ఏర్పాటు చేయాలన్న అభిప్రాయం కలిగింది. ఒకవైపు రెండో ప్రపంచయుద్ధం తీవ్రంగా జరుగుతుండగానే మరోవైపు శాంతికోసం ప్రయత్నాలు కొనసాగాయి. అందులో ముఖ్యమైన సమావేశాలు, సంఘటనలను విశ్లేషిద్దాం.

ఫాసిస్టు – నాజీ శక్తుల దౌర్జన్యానికి గురయిన దేశాలు ముఖ్యంగా గ్రీసు, బెల్జియం, జెకోస్లోవేకియా, లక్సెంబర్గ్, నార్వే, పోలెండ్, యుగోస్లావియాలు లండన్ నగరంలో సమావేశమయ్యాయి. వీటితోపాటు బ్రిటన్, కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలాండ్, దక్షిణ ఆఫ్రికాఫ్రాన్స్ కలిశాయి. ఫాసిస్టు, నాజీ దుష్టశక్తులను నిర్మూలించడంతోపాటు ప్రపంచశాంతి కోసం శాశ్వతమైన పద్ధతిలో గట్టి పునాదులు వేయాలని అవి తమ సంకల్పాన్ని ఒకతీర్మావరూపంలో జూన్ 12, 1941 నాడు ప్రకటించాయి. ఈ ప్రకటన 'లండన్ ప్రకటన' గా చరిత్ర ప్రసిద్ధిని పొందింది. ఈ రాజ్యాల సమావేశం సెంట్ జేమ్స్ ప్రసాదంలో జరిగిన కారణంగా ఆ ప్రకటనను 'సెంట్ జేమ్స్' ప్రకటనగా పేర్కొంటారు.

లండన్ ప్రకటన వెలువడిన తరవాత యుద్ధవాతావరణంతోనే జాతీయ స్థాయిలో నిపుణుల సమావేశాలు అనేకం జరిగాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి కొన్నింటిని ఈదిగువ పేర్కొనడం

3.2 అట్లాంటిక్ చార్టర్

ఆగష్టు 14, . 1941 లో బ్రిటీష ప్రధానమంత్రి విన్స్టన్ చర్చిల్, అమెరికా అధ్యక్షుడు ఫ్రాంక్లిన్ డి. రూజ్వెల్టు అట్లాంటిక్ మహాసముద్రంలో ఒక ఓడపై (యుద్ధనౌక) సమావేశం అయ్యారు. సుదీర్ఘ చర్చలు అనంతరం

8 అంశాలతో కూడిన ఒక ప్రకటనపై వారు సంతకాలు చేశారు. ఈ ప్రకటనకే అట్లాంటిక్ ప్రకటన అని పేరు. “ఐక్యరాజ్య సమితి అవతరణలో ఇది తొలిమెట్టుగా చెప్పవచ్చు. ప్రకటనపత్రంలోని ముఖ్యాంశాలు.

1. అమెరికా, బ్రిటన్లు అన్యదేశాల భూభాగాలను ఆక్రమించరాదు.
2. ప్రజాభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా ఏ దేశాల సరిహద్దులను మార్చరాదు.
3. ప్రజలకు తమకిష్టమైన ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పరుచుకోవటంలో పూర్తిగా స్వాతంత్ర్యం ఉండాలి.
4. అప్పటివరకు ఆచరణలో ఉన్న ఆయాదేశాల హక్కులను గౌరవించడంతోపాటు వర్తక వ్యాపారాల్లో అన్నిదేశాలకు స్వాతంత్ర్యం ఉండాలి.
5. కార్మికుల స్థితిగతులను మెరుగుపరచాలి. కార్మికుల ఆర్థికప్రగతి, సాంఘిక భద్రతలే అన్నిదేశాల లక్ష్యంగా ఉండాలి.
6. నాజీ ప్రభుత్వ పతనం తరవాత ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలకు భవిష్యత్తులో యుద్ధభయం లేకుండా చేయాలి.
7. సముద్రయానంపై అన్ని దేశాలకు సమాన హక్కులు ఉండాలి.
8. ప్రపంచంలో స్థిరశాంతి సాధనకు దురాక్రమణ దేశాలను నిరాయుధీకరణ చేయాలి.

ఈ ఒడంబడిక ప్రకారం జర్మనీకి వ్యతిరేకంగా జరుగుతున్న ఈ యుద్ధంలో బ్రిటన్కు అమెరికా పూర్తి సహకారం శిస్తుంది. ఈ ప్రకటన మిత్రరాజ్యాలలోని సభ్యదేశాలలో ఆత్మస్థైర్యాన్ని కలిగించింది.

3. 3. ఐక్యరాజ్యాల ప్రకటన (ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రకటన) వాషింగ్టన్ ప్రకటన

పెర్ల్ హార్బర్ సంఘటన జరిగిన కొన్నివారాలకు ‘ఐక్యరాజ్య సమితి’ (United Nations) అనే పేరును మొదటిసారిగా ఈ దశలో వాడకలోకి తెచ్చారు. యుద్ధకాలంలోనే గాక శాంతికాలంలో కూడా పరస్పరం సహకరించుకోవాలని తీర్మానించారు. 1942 సం॥ నాటికి అమెరికా, రష్యాలు, జర్మనీతో ప్రత్యక్షంగా యుద్ధానికి తలపడ్డాయి. ఇదే సమయంలో జనవరి 1, 1942 సంవత్సరం 26 దేశాలు అట్లాంటిక్ ఒడంబడికను ఆమోదిస్తూ సంయుక్తంగా ఒక ప్రకటన చేశాయి. ఈ ప్రకటనలోని దేశాలు అమెరికా, బ్రిటన్, రష్యా, ఆస్ట్రేలియా, బెల్జియం, కెనడా, చెకోస్లోవేకియా, గ్రీస్, పోలెండ్లు ఉన్నాయి.

3.4 కాస్లాబ్లాంకా సమావేశం :

యుద్ధం ఉధృతంగా ఉన్నరోజుల్లోనే మొరాకోలోని కాస్లాబ్లాంకా వద్ద 1943, జనవరి 14 నుంచి 24 వరకు అమెరికన్ అధ్యక్షుడు రూజ్వెల్ట్ బ్రిటీషు ప్రధాని చర్చిల్, ఫ్రాన్సు ప్రవాస ప్రభుత్వ అధినేత చార్లెస్ డిగాల్లు సమావేశం అయ్యారు. “శత్రు రాజ్యాలు ఎటువంటి షరతులు లేకుండా లొంగిపోవాలని ఉద్ఘాటించారు. ఆతరవాత 1943, ఆగష్టులో క్యూబెక్‌లో ఇలాంటి సమావేశమే జరిగింది.

3.5 మాస్కో సమావేశం :

ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పాటు కోసం జరిగిన సమావేశాలలో ముఖ్యమైనది మాస్కో సమావేశం. ఇది

1943 అక్టోబరు 30న బ్రిటన్ విదేశాంగమంత్రి ఆంథోని ఈడెన్, అమెరికా విదేశాంగ కార్యదర్శి కార్డల్‌హాల్ రష్యా విదేశాంగమంత్రి మెలాటోవ్, చైనా ప్రతినిధి వూపింగ్‌సుంగ్ ఈ సమావేశంలో ప్రపంచశాంతి భద్రతల పరిరక్షణకోసం ఉమ్మడి కృషి చేయాలని ప్రతిజ్ఞ చేశారు. వీలైనంత త్వరగా శాంతి కోరుకొనే రాజ్యాలు అన్నీ కలసి ఒక అంతర్జాతీయ సంస్థను నెలకొల్పి దానిలో చిన్నా పెద్దా తారతమ్యం లేకుండా అన్ని రాజ్యాలకు సమాన ప్రాతివిద్యాన్ని కల్పించాలని తీర్మానించారు. మొదటిసారిగా సోవియట్ రష్యా యుద్ధానంతరం శాంతిస్థాపనకోసం 'అంతర్జాతీయ సంస్థను 'నెలకొల్పడం కోసం స్పష్టంగా ఇతర రాజ్యాలతో చేతులు కలపడం.

3.6 టెహరాన్ సమావేశం :

1943 డిశంబరు 1న టెహరాన్లో అమెరికా అధ్యక్షుడు రూజ్వెల్ట్, బ్రిటీషు ప్రధాన చర్చిల్, రష్యా ప్రధాని స్టాలిన్ శిఖరాగ్ర సమావేశంలో ప్రపంచప్రజలందరికీ ఆమోదయోగ్యమైన సుస్థిరశాంతిని స్థాపించడానికి రాబోయే తరాల ప్రజలను అనూహ్యమైన యుద్ధప్రమాదాల నుంచి రక్షించడానికి తమపైగల గురుతర బాధ్యతను 'టెహరాన్ ప్రకటన' ద్వారా తెలియజేశారు.

3.7 డంబార్టన్ ఒక్స్ సమావేశం

1944 సంll ఆగష్టు నుంచి అక్టోబరు వరకు అమెరికా రాజధాని వాషింగ్టన్ నగరసమీపాన నాలుగు అగ్రరాజ్యాలకు చెందిన ప్రతినిధులు సమావేశయ్యారు. ఐక్యరాజ్య సమితి నిర్మాణంలో ఈ సమావేశం ప్రముఖపాత్ర వహించింది. సర్వప్రతినిధి సభ, భద్రతామండలి, సచివాలయం. ధర్మకర్తృత్వమండలి, అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం మొ॥న అంగాలు ఉండాలని నిశ్చయించింది. ఆయా అంగాలల్లో అధికార విషయాల్లో ఇతర సభ్యుల అభిప్రాయాలు పరిగణనలో తీసుకోవటానికి వీలుగా సమావేశం వాయిదా వేయడం జరిగింది. "వీటో" అధికారంపై సుదీర్ఘమైన చర్చలు జరిగాయి. చివరకు ఇక్కడ తయారు చేసిన ముసాయిదా రాజ్యాంగాన్ని అభిప్రాయ సేకరణ కోసం ఇతర దేశాలకు పంపించడం జరిగింది. సమావేశంలోనే అగ్రరాజ్యాల మధ్య అభిప్రాయ భేదాలు ప్రారంభమయ్యాయి.

3.8 యాల్టా సమావేశం

రెండో ప్రపంచయుద్ధకాలంలో జరిగిన సమావేశాల్లో అతిముఖ్యమైనది 1945 ఫిబ్రవరిలో యాల్టాలో అగ్రనాయకులైన రూజ్వెల్ట్, చర్చిల్, స్టాలిన్లతో ఈ సమావేశం ప్రారంభమయింది. ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పాటులో మరింత ముందడుగుతోపాటు "రాజకీయంగా' అనేక ముఖ్య నిర్ణయాలను ఈ సమావేశంలో తీసుకోవడం జరిగింది. అంతర్జాతీయ భద్రతకోసం ఒక సంస్థను ఏర్పరచాలన్న ప్రతిపాదన ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించడం జరిగింది. "అయిదు అగ్రరాజ్యాలకు "అమెరికా, బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు, రష్యా, చైనాలకు వీటో అధికారం ఉండాలని అంగీకారం కుదిరింది. ఇవే భద్రతామండలి శాశ్వత సభ్యదేశాలు ఐక్యరాజ్య సమితి ఏర్పాటుకు ఏప్రియల్ 25న ఒకసమావేశం జరగాలని ఈ సమావేశానికి మిత్రరాజ్యాలన్నింటిని ఆహ్వానించాలని తీర్మానించడమైనది.

3.9 శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో సమావేశం :

అమెరికాకు చెందిన శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో నగరంలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పాటు నిమిత్తం చివరి సమావేశం

జరిగింది. ఈ సమావేశంలో 111 ప్రకరణాలతో కూడిన ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ ను ఆమోదించి, అది 24 అక్టోబర్ 1945 నుంచి అమల్లోకి వస్తుందని ప్రకటించడం జరిగింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభ మొదటి సమావేశం 1946 సం॥ జనవరి 10వ తేదీన లండన్ నగరంలో వెస్ట్ మినిస్టర్ భవనంలోని సెంట్రల్ హాల్ ఆడిటోరియంలో జరిగింది. పోలెండ్ సహా మొత్తం 51 దేశాలు 26 జూన్ 1945 పై తేదీన సంతకాలు చేశాయి. ఈ దేశాలను 'మౌలిక సభ్యదేశాలు' గా పరిగణించారు. ప్రపంచ జనాభా దృష్టితో చూస్తే 51 దేశాలు ఎనబైశాతం" ప్రపంచ ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహించినట్లు నిపుణుల అభిప్రాయం.

ఐక్యరాజ్యసమితి – నిర్మాణం

3.10 ఛార్టర్ ఆశయాలు - లక్ష్యాలు

ఐక్యరాజ్యసమితి ఆశయాలు, లక్ష్యాలు దాని ఛార్టర్ పీఠికలో పేర్కొనబడ్డాయి. ఆ పీఠిక ఇలా ఉంది.

"ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రజలమైన మేము కృతనిశ్చయంతో –

మా జీవితకాలంలోనే రెండుసార్లు మానవజాతిని దుర్భర విషాదంలో ముంచెత్తిన అతిభయానక యుద్ధాలనుంచి భావితరాలను కాపాడడాని కోసం ు

ప్రాథమిక మానవహక్కుల పట్ల, వ్యక్తి గౌరవం పట్ల, స్త్రీ పురుషుల సమానత్వం పట్ల, చిన్న పెద్ద రాజ్యాల సమానత్వం పట్ల మా విశ్వాసాన్ని పునరుద్ఘాటించడాని కోసం

అంతర్జాతీయ న్యాయం ప్రాతిపదికపై కుదుర్చుకొన్న ఒప్పందాల మూలంగా ఉత్పన్నమైన బాధ్యతల పట్ల న్యాయం, గౌరవం పటిష్టం చేసుకోవడానికి కావలసిన పరిస్థితులను కల్పించడానికోసంపరస్పర సహనంతో శాంతియుతంగా సామర్ధ్యం గల ఇరుగుపొరుగు వారివలె జీవిస్తూ జీవన ప్రమాణాన్ని పెంచుతూ సాంఘికాభివృద్ధిని సాధించడానికోసం మా శక్తి సామర్థ్యాలను సమీకరించుకొని అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను కాపాడటాని కోసం కొన్ని సూత్రాలను వ్యవస్థాత్మక పద్ధతులను ఆమోదించి, ప్రపంచ ప్రజల ప్రయోజనాల కోసం మినహా సాయుధశక్తిని ఎన్నడూ ఉపయోగించరాదనీ, అంతర్జాతీయ యంత్రాంగాన్ని ప్రపంచ ప్రజల సాంఘిక, ఆర్థిక అభ్యుదయం కోసం వినియోగించాలనీ ఈ లక్ష్యాల సాధనకోసం కలిసి మెలిసి కృషి చేయాలని తీర్మానించుకొన్నాము.

ఐక్యరాజ్యసమితి లక్ష్యాలు ఉపోద్ఘాతంలో పేర్కొన్న ఆశయాలను చార్టరు మొదటి నిబంధన (Article 1) లో ఐక్యరాజ్యసమితి లక్ష్యాలుగా విశదీకరించారు.

1. అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను కాపాడటం, దీనికోసం భంగకరం అయ్యే పరిస్థితులను సమిష్టికృషితో ముందుగానే అరికట్టడం, అట్టి పరిస్థితులను నివారించడం.

2. సమాన హక్కులు, జాతి స్వయం నిర్ణయాధికారం ప్రాతిపదికపై వివిధ దేశాల మధ్య స్నేహ సామర్థ్యాలను పెంచడం, విశ్వశాంతిని పటిష్టం చేయడం కోసం తగిన చర్యలు తీసికోవడం.

3. అంతర్జాతీయ - సాంఘిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక, మానవతా సంబంధమైన సమస్యల పరిష్కారం కోసం, జాతి, మత, లింగ, భాషా వివక్షలు లేకుండా అందరికీ ప్రాథమిక స్వేచ్ఛలు లభింపజేసే నిమిత్తం అంతర్జాతీయ సహకారాన్ని సాధించడాని కోసం కృషి చేయడం.

4. పై లక్ష్యాలను సాధించడంలో అన్ని దేశాల చర్యలను సమన్వయ పరచే కేంద్రంగా ఐ.రా.స. ను తీర్చిదిద్దడం.

3. 11 ఐక్యరాజ్యసమితి పాటించే ఆచరాణాత్మక సూత్రాలు

సదరు ఆశయాలనూ, లక్ష్యాలను సాధించడానికోసం ఐక్యరాజ్యసమితి దిగువ పేర్కొన్న ఆచరణాత్మక సూత్రాలపై పనిచేస్తుంది.

1. సభ్య రాజ్యాల సర్వంసహాధికార సమానత్వాన్ని గౌరవించడం..
2. ప్రణాళికను (Programme) అనుసరించి నిర్వహించవలసిన బాధ్యతలను విశ్వాసంతో నిర్వహించడం.
3. శాంతి (Peace), భద్రత (Security),న్యాయం (Justice) వీటికి భంగం కలగని విధంగా సభ్య రాజ్యాలు తమ సమస్యలను శాంతియుతంగా పరిష్కరించుకోవడం.
4. సభ్య రాజ్యాలు ఇతర దేశాలపై బలప్రయోగం చేయడం గానీ, చేస్తామని బెదిరించడం గానీ కూడదు.
5. ఐక్యరాజ్యసమితి తీర్మానాలను అమలు పరచే విషయంలో వీలైనంత సహాయ సహకారాలను సభ్యరాజ్యాలు అందజేయాలి. ఏ దేశం పైననైనా ఐక్యరాజ్యసమితి ఆంక్షలు (Sanctions) విధించినట్లయితే సభ్యరాజ్యాలు ఆ దేశానికి ఏ విధమైన సహాయం అందించరాదు.
6. అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను పరిరక్షించే కృషిలో ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం పొందని' దేశాల తోడ్పాటు కోసం కూడా పాటుపడాలి.
7. ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్య రాజ్యాల అంతరంగిక విషయాలలో జోక్యం చేసికోరాదు.

3.12 ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం

శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కో సమావేశంలో పాల్గొని ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టరు పై సంతకాలు చేసిన 51 దేశాలను 'ఛార్టర్ సభ్యులు' (Charter members) గా పేర్కొనడం జరిగింది. ఆ తరవాత కాలక్రమంలో ఐక్యరాజ్యసమితి పట్ల విశ్వాసం కలిగి సభ్యత్వం పొందిన దేశాలన్నీ సాధారణ సభ్యదేశాలుగా గుర్తించబడుతున్నాయి.

సమితి చార్టర్ 4వ నిబంధన ప్రపకారం ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్‌ను ఆమోదించే శాంతికాముక దేశాలన్నీ ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వాన్ని పొందడానికి అర్హత కలిగి ఉంటాయి. "

ఏ కొత్త దేశానికైనా ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం లభించాలంటే ముందు భద్రతా సమితి సిఫారసు అవసరం.. భద్రతా సమితి (Security Council) సిఫారస్లు పొందడాన్ని దానిలోని శాశ్వత సభ్యరాజ్యాలైన అగ్రరాజ్య-పంచకం (The Big Five) అమెరికా, ఇంగ్లాండ్, రష్యా, ఫ్రాన్సు, చైనాల) ఏకగ్రీవామోదం అనివార్యం. దీనితోబాటు

10 అశాశ్వత సభ్యులు సాధారణ మెజారిటీ ఆమోదం కూడా అవసరం. 'అగ్ర–రాజ్య పంచకం' లో ఏ ఒక్కటి వీటో చేసినా (తీర్మానాన్ని తిరస్కరించినా) కొత్తదేశానికి సభ్యత్వం లభించడం కష్టం. "భద్రతా సమితి ఒక తీర్మానం ద్వారా కొత్తదేశానికి ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం ఇవ్వొచ్చని సిఫారసు చేయగా, సర్వప్రతినిధి సభ 2/3 మెజారిటీతో 'తీర్మానాన్ని ఆమోదించినప్పుడు కొత్తదేశానికి సభ్యత్వం' లభిస్తుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ ఆశయాలకు విరుద్ధంగా నడిచే దేశాల సభ్యత్వాలు ఇట్లాగే భద్రతా సమితి సిఫారసుచే రద్దు చేయొచ్చు. ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రస్తుత సభ్యుల సంఖ్య 1923.

3.13 సంస్థ స్వరూపం :

ఇక్యరాజ్యసమితిలో ఆరు ప్రధానా ప్రధానాంగాలు ఉన్నాయి అవి :

1. సాధారణ సభ
2. భద్రతా సమితి
3. ధర్మకర్తృత్వ సంఘం
4. ఆర్థిక సాంఘిక సమితి
5. అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం
6. సచివాలయం

హేగ్ లో (నెదర్‌ల్యాండ్స్) అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం ఏర్పాటైంది. మిగిలిన ప్రధాన కార్యాలయాలన్నీ అమెరికాలోని న్యూయార్కులో ఏర్పాటైనాయి.

1945 జూన్ 26 వ తేదిన శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కోలో జరిగిన అంతర్జాతీయ మహాసభలో ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టరును ఆమోదించిన 51 వ్యవస్థాపక దేశాల్లో భారతదేశం ఒకటి. భారతదేశం. తన అంతర్జాతీయ సంబంధాల్లో ఈ చార్టరులోని ఉద్దేశాలు, సూత్రాలు, షరతులను నిరంతరం పాటిస్తూ వచ్చింది అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను కాపాడటంలోనూ, సమానంగా సర్వ సహాధికార ప్రాతిపదికగా దేశాల మధ్య స్నేహ సంబంధాలను అభివృద్ధి పరచటంలోనూ ఆర్థిక సాంఘిక, సాంస్కృతిక రంగాల్లో అంతర్జాతీయ సహకారాన్ని పెంపొందించటంలో, వలస పాలన మంచి విముక్తి కోసం పాటు పడటంలో, జాతి విచక్షణను రూపుమాపటంలో భారతదేశం విశేష కృషి జరిపింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి రూపొందినప్పటినుంచి దాదాపు అన్ని ప్రధానాంశాలు, సంస్థల్లో భారతదేశానికి ప్రాతినిధ్యం ఉంది. 1953లో శ్రీమతి విజయలక్ష్మి పండిట్ ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభకు ప్రధమ మహిళా అధ్యక్షురాలుగా ఎన్నికయ్యారు. భద్రతాసమితిలో శాశ్వత సభ్యులుగా కాకపోయినా రేండేండ్ల వంతున ఏడుసార్లు భారతదేశం సభ్యత్వం పొందింది. 1977–88 లో కూడా భారతదేశం భద్రతాసమితిలో పనిచేసింది. ఆర్థిక సాంఘిక సమితిలో అం భారతదేశం ఉంది. 1947 లో మానవహక్కుల సంఘం ఏర్పాటైనప్పటినుంచి భారతదేశానికి అందులో సభ్యత్వం ఉంది. ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభలోని ముఖ్యమైన ఉపాంగాల్లో భారతదేశం చురుకైన పాత్ర వహించింది. కింది ప్రత్యేక సంఘాల్లో ప్రధాన పాత్ర వహించింది..

1. వలస నిర్మూలన ప్రకటనను అమలు పరిచే ప్రత్యేక సంఘం.-

2. జాతి విచక్షణను ప్రతిఘటించే ప్రత్యేక సంఘం -

3. నమీబియా గురించిన ఐక్యరాజ్యసమితి -

4. శాంతి పరిరక్షక కార్యకలాపాల ప్రత్యేక సంఘంలో

5. పాలస్తీనా ప్రజలు పదాధీనం చేయవీలులేని హక్కులను అమలుపరిచే సంఘం

6. హిందూమహాసముద్ర విషయాల తాత్కాలిక సంఘం

7. అంతర్జాతీయ సంబంధాల్లో బల ప్రయోగం చేయరాదనే సూత్రాన్ని పటిష్ట పరిచే సంఘం,

3.14 భద్రతా సమితిలో భారతదేశానికి బృహత్తరమైనపాత్ర

భద్రతా సమితిలో ఇండియా రెండేళ్ళకోసం ఎన్నికయింది. నాలుగులో (4) ఆరంభమై రెండేళ్ళవరకు ఉంది.

ఈ హెూదాలో ఐక్యరాజ్యసమితికోసం నైతిక పరపతితో కూడిన పాత్ర వహించింది.

అలీన ఉద్యమ నాయకత్వంలో ఇండియా భద్రతా సమితిలోని ఆలీన దేశాల వర్గ ఆశయాలు, ధ్యేయాలను సంఘటితపరిచే బాధ్యత పైన వేసుకోవటంతోపాటు క్లిష్టమైన అంతర్జాతీయ సమస్యలవైపు భద్రతాసమితి దృష్టినాకర్షించే విషయంలో ముఖ్యపాత్ర వహించింది.

3.15. సర్వప్రతినిధి సభ నిర్మాణం :

సర్వప్రతినిధి సభలో ఐక్యరాజ్యసమితిలోని సభ్యరాజ్యాలన్నీ ఉంటాయి. ప్రతి సభ్యరాజ్యానికి ఒక ఓటు ఉంది. కాని ఐదుగురుదాకా ప్రతినిధులుండవచ్చు. అర్హతగల ఏ రాజ్యమైనా సమితిలో సభ్యత్వానికి దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు. కాని ఈ విషయంలో భద్రతామండలి సిఫార్సుకు శాశ్వతసభ్యుల అంగీకారం అవసరం. కమ్యూనిస్టు రాజ్యాలకు సన్నిహితంగా ఉండే రాజ్యాల దరఖాస్తులను పశ్చిమ రాజ్యాలు వ్యతిరేకించడం వల్ల పశ్చిమ రాజ్యాలకు సన్నిహితంగా ఉండే రాజ్యాల సభ్యత్వపు దరఖాస్తులను కమ్యూనిస్టు రాజ్యాలు తోసిపుచ్చడం వల్ల ఆరంభదశలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఆశించినంతగా విశ్వవ్యాప్తంగా లేకపోయింది. అమెరికాతో తనకు గల రాజకీయ భేదాభిప్రాయాలవల్ల ఇటీవలవరకూ ప్రజాచైనా సమితిలో తనస్థానాన్ని పొందలేకపోయింది. ఈ పరిస్థితులవల్ల ప్రపంచంలోకెల్ల పెద్దదైన కమ్యూనిస్టు చైనా 1971 అక్టోబరు వరకు ఐక్యరాజ్యసమితిలో సభ్యత్వాన్ని పొందలేకపోయింది.

3.15 (1) ఓటింగ్ (Voting)

సర్వప్రతినిధి సభలో అన్ని విషయాలను ఓటింగ్ ద్వారా నిర్ణయిస్తారు. సాధారణ విషయాలను సాధారణ మెజారిటీతో సర్వప్రతినిధి సభ ఆమోదిస్తుంది. ముఖ్యవిషయాలను 1) నిర్ణయించడానికి మూడింట రెండువంతుల మెజారిటీ అవసరం. సభ్యుల ఓటింగ్ తీసుకోవలసిన విషయం సాధారణమైందా ముఖ్యమైందా అనే సందేహాన్ని విషయంగానే పరిగణిస్తారు.

3.15 (2) విధులు - అధికారాలు

సర్వప్రతినిధి సభ ముఖ్యంగా ఒక ప్రపంచ చర్చావేదిక వంటిది. సభ ఆమోదించే నిర్ణయాలు కేవలం సిఫార్సులు మాత్రమే కాని సభ్యరాజ్యాలను నిర్బంధించే శాసనాలు కావు. కాని అనేక సభ్య రాజ్యాలు ఆమోదించిన నిర్ణయాలు రాజకీయ ప్రాధాన్యంతో ఉంటాయి. – బడ్జెట్ వంటి విషయాల్లో సర్వప్రతినిధి సభ చాలా నిర్ణయాల్లో సభ్య రాజ్యాలు విదేయులై ఉండాలి.

అధికారపత్రంలో చెప్పిన ఏ విషయాలపైనైనా సర్వప్రతినిధి సభ చర్చించవచ్చు. విపులంగా చెప్పాలంటే ప్రపంచ శాంతి భద్రతల విషయాలే కాక అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలకు సంబంధించిన ఏ విషయాలపైనైనా చర్చించడానికి సభకు ఉన్నతమైన హక్కు ఉంది. ఈ విషయంలో సభపరిధి షం భద్రతా మండలి పరిధికంటే పెద్దది. ఐక్యరాజ్యసమితి లక్ష్యాల సాధనలో సభకు పర్యవేక్షణాధికారం ఉంది. ఇందువల్ల సమితి అన్ని సంస్థల కార్యకలాపాలను పర్యవేక్షించడానికి సభకు హక్కు ఉంది. సాధారణ శ్రేయస్సుకు భంగం కలిగించే అంతర్జాతీయ వివాదాలకు, అవి ఎక్కడ ప్రారంభమైనా శాంతియుత పరిష్కార మార్గాలను సర్వప్రతినిధి సభ సూచిస్తుంది. కానీ ఆట వంటి వివాదాలపై సమిష్టిజనులు అవసరమైనప్పుడు అతివాదులను సభ భద్రతామండలికి పంపాలి. ఎప్పటికప్పుడు ప్రధానకార్యదర్శి భద్రతామండలిలో చర్చిస్తున్న వివాదాలను సభలో తెలియజేస్తూ ఉండాలి.

కాని ఆచరణలో ప్రచ్ఛన్నయుద్ధ (Cold War) ఫలితంగా తన బాధ్యతలను నిర్వహించడంలో భద్రతామండలి విఫలమైంది. అంతర్జాతీయ వివాదాలుత్పన్నమైనప్పుడు భద్రతామండలి తన ధర్మనిర్వహణలో విఫలమైతే కనీసం అతివాదులకు చర్చించడానికి కూడా వీలుపడదు. సర్వప్రతినిధి సభ సమావేశం లేనప్పుడు భద్రతా మండలి ప్రతిష్టంబనకు గురైనప్పుడు ఐక్యరాజ్యసమితి అంతర్జాతీయ వివాదాలను పరిష్కరించే అవకాశం ఉండదు. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో సమితి లక్ష్యాలు సాధించడానికి 'చిన్నసభ' (Little Assembly) ను సృష్టించడం జరుగుతుంది. ఈ చిన్నసభలో సభ్యరాజ్యాలన్నీ సభ్యులుగా ఉంటాయి. సభ్యరాజ్యం తరపున ఒక ప్రతినిధి ఎల్లప్పుడూ అందుబాటులో ఉంటాడు. ఈవిధంగానే భద్రతామండలిని ఊహించడం జరిగింది. సర్వప్రతినిది సభ సాధారణ సమావేశాల మధ్య 'చిన్నసభ' సమావేశమై ముఖ్యమైన రాజకీయ సమస్యలను పర్యవేక్షిస్తుంది.

ఈ చిన్నసభ నిర్మాణాన్ని సోవియట్ యూనియన్ తీవ్రంగా వ్యతిరేకించింది. భద్రతామండలిని ఉపేక్షించడం ద్వారా చిన్నసభ సోవియట్ యూనియన్ వీటో అధికారాన్ని తోసిపుచ్చింది. చిన్న సభవేర్పాటు చేయడానికి ఐక్యరాజ్యసమితి అధికారపత్రంలో తావులేదని సోవియట్ యూనియన్ ఆక్షేపించింది. ఈ సభ చట్టసమ్మతమైనది కాకపోగా అంతర్జాతీయ వివాదాలను పరిష్కరించడంలో భద్రతామండలి విఫలమైతే ఆ వివాదాలను సమర్థవంతంగా పరిష్కరించడానికి ఈ సభమ రూపొందించారు. కాని ఈ ప్రయత్నం ఆశించినంత ఫలించలేదు. అందువల్ల ఈ భద్రతామండలి ప్రతిష్టంభనం నుంచి అంతర్జాతీయ వివాదాలను తప్పించి ఇతర పరిష్కార విధానాలను అన్వేషించడం జరిగింది. ఇదే 'శాంతికోసం సమైక్యం' అవే తీర్మానం. చిద్రతామండలి ప్రతిష్టంభనకు గురైనప్పుడు భద్రతామండలికి ప్రత్యామ్నాయంగా సమితి లక్ష్యాలను సాధించడానికి తనకు హక్కు ఉందని సర్వప్రతినిధి సభ ఈ తీర్మానం ది ద్వారా ప్రకటించింది. అత్యవసర పరిస్థితుల్లో మూడింట రెండువంతుల సభ్యుల కోరికననుసరించి ఈ హక్కును సమర్ధించడం జరిగింది. శాంతికోసం సమైక్యం అనే తీర్మానం ఒక అత్యవసర సాధనంగా భావించారు.

శాంతిభద్రతలను రక్షించడానికి అనేక సభ్యరాజ్యల సంసిద్ధతే ఈ సాధనకు హేతువు, కొరియా సమస్యను పరిష్కరించడానికి భద్రతా సమితి తీర్మానం (25–27 జాన్ 1950) ఆధారంగా ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి సేవలను ఏర్పాటు చేశారు. ఆనాడు ఈ సమావేశాల్లో రష్యా హాజరు కాకపోవడం వల్ల ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి సేనలను ఏర్పాటు తీర్మానం. సాధ్యమయ్యింది. తిరిగి ఆదేవిధమైన పరిస్థితిలో సర్వప్రతినిధి సభలో 3 నవంబరు 1950 నాడు శాంతికోసం సమైక్యం కావాలి" అన్న తీర్మానం సాధ్యమైంది. ఈ తీర్మానం వల్ల "సర్వప్రతినిధి సభ 'శాంతి భద్రతలకు భంగం కలిగించే పరిస్థితులను, రాజ్యాల దురాక్రమలు చర్యలను కనిపెట్టి వాటిని నివారించడాని కోసం తగిన సూచనలను చేసే అధికారం పొందింది. అయితే ఈ అధికారం భద్రతామండలికి ప్రత్యామ్నాయంగా మాత్రమే ఉంది. అంటే భద్రతా మండలి అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను పరిరక్షించే "విధిని సక్రమంగా నిర్వర్తిస్తున్నపుడు, సర్వప్రతినిధిసభ ఈ అధికారాన్ని వినియోగించదు. శాంతికోసం సమైక్యత అనే తీర్మానం కొరియా సమస్యతోపాటు 1956 సూయిజ్ కాలువ సమస్య, హంగేరీ సమస్యల పరిష్కారానికి ఉపయోగకారిగా పనిచేసింది. 1956లో ఆంగ్లో, ఫ్రెంచి, ఇజ్రేల్ దురాక్రమణ ఈ తీర్మానంకిందనే చర్చించారు. ఈ తీర్మానం వల్ల సృష్టించిన కొన్ని అనధికార సంఘాలకు అధికారపత్రంలో గల స్థానం సందేహాస్పదం. కానీ ఐక్యరాజ్యసమితి లక్ష్యాలను సాధించడంలో ఈ తీర్మానం పాత్ర అతి ప్రశంశార్హమైంది.

కీలకప్రాంతాలుగా ప్రత్యేకించినవి మినహాయించి, ఇతర ధర్మకర్తృత్వ ప్రాంతాల ఒప్పందాలను సర్వప్రతినిధి సభ ఆమోదిస్తుంది. సమితి బడ్జెట్‌ను, ప్రత్యేక సంఘాల ఆర్థిక సాంఘిక మండలి' సభ్యులను, ధర్మకర్తృత్వ మండలికి కొందరు సభ్యులను, అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానానికి న్యాయమూర్తులను ఎన్నుకోవడంలో కూడా సర్వప్రతినిధి సభ పాల్గొంటుంది. %వీ% లి మే భద్రతామండలి' సిఫార్సుపై సర్వప్రతినిధి సభ ప్రధానకార్యదర్శిని నియమిస్తుంది. సమితి "సచివాలయం సిబ్బందిని నియమించడానికి తగిన 'నియమాలను' కూడా సర్వప్రతినిధి సభ నిర్దేశిస్తుంది. "భద్రతామండలిసిఫార్సుపై అధికారపత్రంలోని సూత్రాలమల్లంఘించిన సభ్యరాజ్యాన్ని సర్వప్రతినిధి సభ సమితినుంచి బహిష్కరిస్తుంది.

సర్వప్రతినిధి సభ సాధారణ సాంవత్సరిక సమావేశం ప్రతి సంవత్సరం జరుగుతుంది. కాని భద్రతామండలి కోరినప్పుడు గాని సర్వప్రతినిధి సభలో అధికసంఖ్యాకులు కోరినప్పుడుగాని ప్రధానకార్యదర్శి సర్వప్రతినిధి సభ ప్రత్యేక సమావేశాన్ని ఏర్పర్చవచ్చు. విస్తృతమైన తన అధికారాలను వినియోగించడంలో సర్వప్రతినిధిసభ అనేక ఉపసంఘాల సహాయాన్ని స్వీకరిస్తుంది. రాజకీయ, భద్రతాసంఘాన్ని, ఆర్థికసంఘాన్ని, ధర్మకర్తృత్వ సంఘాన్ని ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చు. సభకు ఉద్దేశించిన అంతర్జాతీయ సమస్యలు ముందుగా ఈ ఉపసంఘాల్లో చర్చించిన తరవాత సర్వప్రతినిధిసభకి తీసుకువస్తారు

3.16 ఆంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలు కాపాడటంలో ఐక్యరాజ్యసమితి పాత్ర

ఐక్యరాజ్యసమితి అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను పరిరక్షణ కోసం ఏర్పాటయిన సంస్థ. ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పడ్డప్పటి నుంచి ఇప్పటి వరకు ఈ 62 సంవత్సరాల చరిత్రో అనేక సమస్యలు ఐక్యరాజ్యసమితి ముందుకి వచ్చాయి. వాటిలో కొన్నింటిని విజయవంతంగా పరిష్కరించగలిగింది. కొన్ని సమస్యలను పరిష్కరించలేకపోయింది.

దానికి మూల కారణం భద్రతామండలిలో అగ్రరాజ్యాలు ఎక్కువసార్లు 'వీటో' అధికారం వినియోగించడం వల్ల ఏర్పడిన రాజకీయ ప్రతిష్ఠంభనలని చెప్పవచ్చు. ఈ వీటో దుర్వినియోగం వల్ల ఐక్యరాజ్యసమితి బలహీనమైనదని కొందరు భావించారు. కాని సమితి బలహీనతకు ముఖ్య కారణం 'వీటో' కాదని పరస్పరం సంఘర్షించే వీటో హక్కును కలిగిన శాశ్వతసభ్యుల రాజకీయాలే అని చాలా రాజ్యాలు గుర్తించాయి.

అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతల రక్షణలో సర్వప్రతినిధి సభ, భద్రతా మండలుల కృషి ఆశించినంత ఘనంగా లేకపోయినప్పటికీ, వివాదాలను విస్తృతంగా గాకుండా పరిమితం చేయడంలో ఈ ప్రధానాంగాల పాత్ర సముచితమైందని చెప్పవచ్చు. భద్రతామండలి దృష్టికి తెచ్చిన ప్రథమ రాజకీయ సమస్య ఇరాన్‌లో సోవియట్ సేనల నిలుపుదల మండలి పిలుపుపై ఈ సమస్య చివరకు సంప్రదింపుల ద్వారా పరిష్కృతమైంది. ఇండోనేషియా సమస్యా పరిష్కారంలో ఇండియా పాత్ర ప్రశంసార్హమైంది. ఇండియా– పాకిస్తాన్ వివాదాన్ని పరిష్కరించడంలో భద్రతామండలి ఏమీ సాధించలేకపోయింది. కాని ఉభయులకు నష్టదాయకమైన యుద్ధాని నిలుపుచేసి, 1965 సెప్టెంబర్ 23న సాధించిన విరమణసంధి భద్రతా మండలి కృషికి నిదర్శనం.

(పాలస్తీనా సమస్యా పరిష్కారానికి ఐక్యరాజ్యసమితి కృషి సర్వ ప్రతినిధి సభ భద్రతా మండలి సమిష్టి కృషికి చక్కని తార్కాణం. ఇజ్రాయిల్ స్థాపనతో యూదుల చిరకాల వాంచ నెరవేరింది. బెర్లిన్ దిగ్బంధన సమస్యకు అమెరికా, బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు రష్యా ప్రధాన కారణమని భద్రతామండలిలో ఆరోపించాయి. వీటో హక్కు గల ఈ అగ్రరాజ్యాలు తమంతట తాము పరిష్కరించుకోలేని వివాదాన్ని భద్రతామండలికి సమర్పించడం ఎంతైనా హాస్యాస్పదం. చివరకు అగ్రరాజ్యాలు ఈ సమస్యను సంప్రదింపుల ద్వారా పరిష్కరించుకొన్నాయి. –

ఐక్యరాజ్యసమితి రాజకీయ చరిత్రలో కొరియా సమస్య పరిష్కారానికి ఒక విశిష్టస్థానముంది. ఎందువల్లనంటే ప్రప్రథమంగా అంతర్జాతీయ సమాఖ్య సమీకరించిన సమిష్టి రక్షణ చర్యల ద్వారా దురాక్రమణను అణచివేయడం జరిగింది. ఈ సమస్యా పరిష్కారంలో ఇండియా నిర్వహించిన పాత్ర అతి ప్రశంశార్హమైంది. 1956 అక్టోబర్ – నవంబర్లో ఈజిప్ట్ పై ఇజ్రాయిల్, ఫ్రెంచి బ్రిటిష్ దండయాత్ర, హంగేరీ లో సోవియట్ సైనికజోక్యం సర్వప్రతినిధి సభ యుద్ధ నివారణ కృషిలో నూతనోత్సాహాన్ని రేకెత్తించాయి. విదేశీ సైన్యాలను ఈజిప్ట్ నుంచి విరమింపచేయడంలో సర్వప్రతినిధి సభ ప్రముఖపాత్ర వహించి 1958లో లెబనాన్ జోర్డాన్ల నుంచి విదేశీ సైన్యాలను తరలింపచేయడంలో కూడా సర్వప్రతినిధి సభ శ్లాఘనీయమైంది

(1962) కాంగో సమస్యా పరిష్కారంలో ఐక్యరాజ్యసమితి అనేక క్లిష్ట పరిస్థితుల నెదుర్కోవలసి వచ్చింది. ఈ విషయంలో సామ్రాజ్యవాద బెల్జియం సైన్యాల నుంచి కాంగో రక్షణ బాధ్యతను భద్రతామండలి వహించింది. ఆనాటి ప్రధాన కార్యదర్శి డాగ్ హెరీమర్ షెల్డ్ తీసుకొన్న ప్రముఖపాత్ర ఫలితంగా కాంగో ఐక్యరాజ్యసమితి సేవలు తమ విధి నిర్వహణలో విజయాన్ని సాధించాయి. నెదర్లాండ్ కు, ఇండోనేషియాకు మధ్య పశ్చిమన్యూగినీ భవిష్యత్తుపై గల సమస్యను పరిష్కరించడంలో ఎల్స్ వర్త్ బంకర్ అమిత మేధాశక్తిని, రాజకీయ చతురతను ప్రదర్శించాడు. 1963 మే 1న పశ్చిమ న్యూగినీ, పశ్చిమ ఇరియన్ గా ఆవిర్భవించింది. స్వతంత్ర బంగ్లాదేశ్ అవతరణకు ఐక్యరాజ్యసమితి సహకరించకపోయినా కాందిశీకుల పునరావాసానికి సమితి కృషి బహు ప్రశంసార్హమని గమనించాలి.

అంతర్జాతీయ శాంతి సాధనలో ఐక్యరాజ్యసమితి పురోగతి

ఐక్యరాజ్యసమితి రాజ్యాంగమైన చార్టరులో పేర్కొన్నట్లుగా ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రపంచశాంతిని నెలకొల్పే సంస్థ. ప్రపంచశాంతిని కోరుకునే దేశాలు ఐక్యరాజ్యసమితిలో చేరవచ్చు అని పేర్కొన్నది. అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను కాపాడటానికి సభ్యరాజ్యాలు ఐక్యరాజ్యసమితి ఆదేశాలు తప్పనిసరిగా పాటించాలి. ఐక్యరాజ్యసమితి రాజ్యాల మధ్య వివాదాలు పరిష్కరించి శాంతిని సాధించటానికి 3 రకాలైన ప్రయత్నాలు చేస్తోంది. అందులో ఒకటి చర్చల ద్వారా శాంతి నెలకొల్పడం, రెండు సమిష్టి భద్రతా విధానం అవలంభించడం (చార్టరు లోని 33 నుంచి 38). మూడు దౌత్యనీతిని ఉపయోగించడం లేదా (చార్టరులోని 34 నుండి 51 వరకు) శాంతి సేవలను ఉపయోగించడం. 1950 సం?లో ఏర్పడిన కొరియా యుద్ధ సమయంలో భద్రతా మండలిలో ప్రతిష్టంభన ఏర్పడినపుడు 'శాంతికోసం సమైక్యత' తీర్మానం ద్వారా అంతర్జాతీయ శాంతి భద్రతలను కాపాడే బాధ్యత సర్వప్రతినిధి సభ చేపట్టింది. ఈ సందర్భంలోనే -ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో మిత్ర రాజ్యాల సైన్యాలు శాంతి కోసం కృషి చేశాయి. తరవాత దశలలో ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక శాంతి సేవలను ఏర్పాటు చేసింది. ఈ శాంతి సేవలకు కొన్ని ప్రత్యేక లక్షణాలున్నాయి. బెన్నెట్ అభిప్రాయం ప్రకారం ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతిసేన వివాదాలో అంతర్భాగంగా ఉన్న రాజ్యాల సమ్మతి ద్వారా శాంతి స్థాపన చర్యలలో పాల్గొనాలి. ఈ శాంతిసేనలు 2 రకాలుగా ఉంటాయి. ఒకటి సాయుధ లేదా సైనిక దళాల చర్యలకు చెందినవి. రెండు పరిశీలకుల ద్వారా జరిగే చర్యలు.

సైనిక లేక సాయుధ దళాల ద్వారా శాంతిని సాధించిన ఉదాహరణగా 1956-67 మధ్య కాలంలో ఈజిప్టు ఉంచిన ఐక్యరాజ్యసమితి అత్యవసర సేవలు, The United Nations Emergency Forces (UNEF) 1960-64 కాంగో, బెల్జియంల మధ్య ఘర్షణలు నివారించడానికి ఏర్పాటు చేసిన సేనలు మొదలగునవి. ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి సాధన చర్యలలో పరిశీలన సంబంధమైన వాటికి ఉదాహరణగా 1947లో గ్రీకు సరిహద్దు సమస్యను పరిశీలించడానికి ఏర్పాటు చేసిన శాంతి సాధన చర్చ, 1949 ఇండోనేషియా స్వాతంత్ర్యం కోసం, యుద్ధవిరమణ అమలుకోసం చేసిన శాంతిసాధన చర్యలను పేర్కొనవచ్చు..

1967-87 మధ్యకాలంలో నమీబియా, కాంబోడియా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, ఎల్సాల్వడార్, సోమాలియా, లెబనాన్, మొజాంబిక్, కువైట్, బోస్నియాలలో జరిగిన అంతర్యుద్ధాలను అణచివేయటానికి ఈ సేనలు ఎంతో కృషి చేశాయి. ఇజ్రాయిల్, పొరుగు రాజ్యాల మధ్య భారత్ పాకిస్థాన్ మధ్య ఘర్షణలు పరిష్కారానికి ఐక్యరాజ్యసమితి పాటు పడింది. ఈ చర్యలలో దాదాపు 70,000 స్టుంది ఉద్యోగులు ప్రపంచవ్యాప్తంగా పాల్గొంటున్నారు. 1988లో ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి సేనలకు నోబుల్ బహుమతి లభించింది.

3.18 ఐక్యరాజ్యసమితి - లోపాలు

ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పడి ఇప్పటికి 62సం॥లు పూర్తి అయినప్పటికీ ఇది ప్రపంచశాంతిని కాపాడటంలో ఎన్నో విజయాలు సాధించినప్పటికీ కొన్ని సమస్యలు పరిష్కరించలేకపోయింది.

1. నిరాయుధీకరణ సమస్యను పరిష్కరించలేకపోయింది. రాజ్యాలు అణ్వస్త్రాలను విపరీతమైన సంఖ్యలో తయారు చేస్తూనే ఉన్నాయి.
2. పాలస్తీనా సమస్య కొనసాగుతూనే ఉంది. -

3. వీటో అధికారాన్ని అగ్రరాజ్యాలు తమ స్వప్రయోజనానికి ఉపయోగించుకుంటున్నాయి.
4. ఐక్యరాజ్యసమితికి స్వయం నిధులు లేనందువల్ల అది ఎంతమంచి కార్యక్రమాలు రూపొందించినా విధులు కోసం సభ్య రాజ్యాల దయాదాక్షిణ్యాల పైననే ఆధారపడుతుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి ముఖ్యంగా అమెరికా పై ఆధారపడుతుంది,
5. ప్రపంచ సమస్యలు అగ్రరాజ్యాలే పరిష్కరించదానికి ప్రయత్నించడం వల్ల 'ఐక్యరాజ్యసమితి' పాత్ర నామమాత్రం అవుతుంది. ఇటీవల కాలంలో అమెరికా పాత్ర మనకు ఎక్కువగా కనబడుతుంది.

3.19 ముగింపు :

1945 సంవత్సరంలో ఏర్పడే నాటికి ఐక్యరాజ్యసమితి లో సభ్యుల సంఖ్య కేవలం 51 మంది మాత్రమే. ఈనాటికి వాటి సంఖ్య 192 వరకు పెరిగినది. కాబట్టి భద్రతా మండలిలో శాశ్వత సభ్య దేశాల సంఖ్య పెంచాలి. భద్రతా మండలిలో ఇండియా, జపాన్, జర్మనీ లాంటి దేశాలకు అవకాశం కల్పించవలసిన అవసరం ఉంది. వీటో అధికారం దుర్వినియోగం అవుతున్నందున దానిపై కూడా ఆలోచన చేయాలి.

ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో మారిన పరిస్థితులకు అనుగునంగా ఐక్యరాజ్యసమితి ని కూడా నిర్మాణాత్మకంగా మార్పుచేయాలి ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో ప్రత్యేకమైన సైన్యం ఉండాలి. ప్రతి సభ్యదేశం కొంత సైన్యాన్ని ఐక్యరాజ్యసమితికు పంపించాలి. ఏ అణ్వస్త్ర దేశమైన ఐక్యరాజ్యసమితి నిర్ణయాన్ని వ్యతిరేకిస్తే ఆ దేశాన్ని ఐక్యరాజ్యసమితి నుంచి తొలగించాలి. ఐక్యరాజ్యసమితి కి నిధులు పెంచాలి. అందుకోసం సభ్య రాజ్యాలు విరాళాలు శాతం పెంచాలి. పైన పేర్కొన్న విషయాలతో పాటు గ్రరాజ్యాలు సహకరిస్తేనే ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రపంచశాంతిని కాపాడుతుంది.

3.20. నమూనా పరీక్షా ప్రశ్నలు :

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 30 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి.

1. అట్లాంటిక్ చార్టర్ మరియు ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రకటన గురించి వ్రాయండి.
2. ఐక్యరాజ్యసమితి యొక్క సమావేశాల గురించి వివరించండి.
3. ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రధాన లక్ష్యాలు గురించి, అలాగే ఐక్యరాజ్య సమితి పాటించే ఆరరణాత్మక సూత్రాలను వివరించండి.
4. ఐక్యరాజ్యసమితి – సర్వప్రతినిధి సభ గురించి చర్చించుము.

3.21. సూచన పుస్తకాలు

1. Sudney Bailey : The General Assembly
2. D.C. Gupta : The league of Nations
2. H.G.. Burns : The United Nations
3.Benjamin V. coher : United Nations
4. L.M. Goodrich : United Nations.

రచయిత

డా॥ కె.వి.ఆర్ శ్రీనివాస్

పాఠం -4
భద్రతా మండలి మరియు వీటో

లక్ష్యాలు :

* ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం, భద్రతామండలి నిర్మాణం, ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్‌ను సంస్కరించవలసిన ఆవశ్యకత, ఐక్యరాజ్య సమితి సమస్యలు, చార్టర్లో తీసుకురావలసిన మార్పుల గురించి బాగా అర్థం చేసుకోగలుగుతారు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

4.1. పరిచయం

4.2. ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం

4.3. భద్రతా మండలి నిర్మాణం

4.3.1 ఓటింగ్ విధానం

4.3.2 విధులు, అధికారాలు

4.4. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్‌ను సంస్కరించవలసిన ఆవశ్యకత

4.4.1. అగ్రరాజ్యాల ఆవిర్భావం

4.4.2 సోవియట్ యూనియన్ పతనం

4.4.3 1991 తర్వాత చోటుచేసుకున్న మార్పులు

4.4.4 షాంఘై గ్రూపు

4..4.5 బ్రిక్స్‌గ్రూపు

4.4.6 ప్రపంచ శక్తులుగా చైనా -ఇండియా అవతరణ

4.5. ఐక్యరాజ్యసమితి అపరిష్కృత సమస్యలు - నూతన సవాళ్ళు

4.6. ఐక్యరాజ్యసమితి వైఫల్యం - చార్టర్ సంస్కరణ ప్రాధాన్యత

4.7. చార్టర్‌లో తీసుకురావలసిన మార్పులు

4.8. ముగింపు

4.9. ప్రశ్నలు

4.10. సూచన పుస్తకాలు

4.1. పరిచయం :

ఐక్యరాజ్య సమితి 1945వ సంవత్సరం అక్టోబరు 24న ఆవిర్భవించింది. రెండో ప్రపంచయుద్ధమే ఐక్యరాజ్య సమితి ఆవిర్భావానికి మూలకారణం. 1938 నాటికే జపాన్, ఇటలీ, జర్మనీ దురాక్రమణ విధానాలను నానాజాతి సమితి అరికట్టలేకపోయింది. 1939లో రెండో ప్రపంచయుద్ధం కంటే రెండో ప్రపంచ యుద్ధం వల్ల

ప్రపంచం ప్రజలు ఎక్కు వనష్టపోయారు. ప్రజలలో యుద్ధం మొదలుకావడంతో నానాజాతి సమితికి సమాధి కట్టినట్లయ్యింది. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం కంటే రెండో ప్రపంచ యుద్ధం వల్ల ప్రపంచ ప్రజలు ఎక్కువ నష్టపోయారు. ప్రజలలో యుద్ధం అంటే ఏవగింపు కలిగింది. రాజ్యాల మధ్య వివాదాలు, సమస్యలు యుద్ధం ద్వారా కాకుండా శాంతియుత మార్గాల ద్వారా పరిష్కరించకోవాలనే అభిప్రాయం బలపడింది. కొందరు నానాజాతి సమితిని పునరుద్ధరించాలని సూచించగా మరికొందరు ప్రపంచ మానవాళిని యుద్ధాల బారినుంచి పడకుండా శాశ్వత ప్రాతిపదికపై చర్యలు తీసుకోవాలని భావించారు. దీనికోసం నానాజాతి సమితి కంటే మెరుగైన, పటిష్టమైన మరొక అంతర్జాతీయ సంస్థను ఏర్పాటు చేయాలన్న అభిప్రాయ కలిగింది. ఒకవైపు రెండో ప్రపంచ యుద్ధం తీవ్రంగా జరుగుతుండగానే మరోవైపు శాంతికోసం ప్రయత్నాలు కొనసాగాయి. అందులో ముఖ్యమైన సమావేశాలు, సంఘటనలను విశ్లేషిద్దాం.

ఫాసిస్టు – నాజీ శక్తుల దౌర్జన్యానికి గురయిన దేశాలు ముఖ్యంగా గ్రీసు, బెల్జియం, జెకోస్లోవేకియా, లక్సెంబర్గ్, నార్వే, పోలెండ్, యుగోస్లావియాలు లండన్ నగరంలో సమావేశమయ్యాయి. వీటితోపాటు బ్రిటన్, కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలాండ్, దక్షిణాఫ్రికా, ఫ్రాన్స్ కలిశాయి. ఫాసిస్టు, నాజీ దుష్టశక్తులను నిర్మూలించడంతోపాటు ప్రపంచ శాంతి కోసం శాశ్వతమైన పద్ధతిలో గట్టి పునాదులు వేయాలని అవి తమ సంకల్పాన్ని ఒకతీర్మానరూపంలో జూన్ 12, 1941 నాడు ప్రకటించాయి. ఈ ప్రకటన 'లండన్ ప్రకటన' గా చరిత్ర ప్రసిద్ధిని పొందింది. ఈ రాజ్యాల సమావేశం సెంట్‌జేమ్స్ ప్రసాదంలో జరిగిన కారణంగా ఆ ప్రకటనను 'సెంటే జేమ్స్ ' ప్రకటనగా పేర్కొంటారు.

ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం

శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో సమావేశంలో పాల్గొని ఐక్యరాజ్యసమితి ఛార్టరు పై సంతకాలు చేసిన 51 దేశాలను 'ఛార్టర్ సభ్యులు ' (Charter members) గా పేర్కొనడం జరిగింది. ఆ తరవాత కాలక్రమంలో ఐక్యరాజ్యసమితి పట్ల విశ్వాసం కలిగి సభ్యత్వం పొందిన దేశాలన్నీ సాధారణ సభ్యదేశాలుగా గుర్తించబడుతున్నాయి.

సమితి ఛార్టర్ 4వ నిబంధన ప్రకారం ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్‌ను ఆమోదించే శాంతికాముక దేశాలన్నీ ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వాన్ని పొందడానికి అర్హత కలిగి ఉంటాయి.

ఏ కొత్త దేశానికైనా ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం లభించాలంటే ముందు భద్రతా సమితి సిఫారసు అవసరం. భద్రతా సమితి (Secrity Council) సిఫారసు పొందడాన్ని దానిలోని శాశ్వత సభ్యరాజ్యాలైన అగ్రరాజ్య–పంచకం (The Big five) అమెరికా, ఇంగ్లాండ్, రష్యా, ఫ్రాన్సు, చైనాల) ఏకగ్రీవామోదం అనివార్యం. దీనితోబాటు 10 శాశ్వత సభ్యులు సాధారణ మెజారిటీ ఆమోదం కూడా అవసరం. 'అగ్ర రాజ్య పంచకం'లో ఏ ఒక్కటీ వీటో చేసినా (తీర్మానాన్ని తిరస్కరించినా) కొత్తదేశానికి సభ్యత్వం లభించడం కష్టం. భద్రతా సమితి ఒక తీర్మానం ద్వారా కొత్తదేశానికి ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వం ఇవ్వొచ్చని సిఫారసు చేయగా, సర్వప్రతినిధి సభ 2/3 మెజారిటీతో తీర్మానాన్ని ఆమోదించినప్పుడు కొత్తదేశానికి సభ్యత్వం లభిస్తుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి ఛార్టర్ ఆశయాలకు విరుద్ధంగా నడిచే దేశాల సభ్యత్వాలు ఇట్లాగే భద్రతా సమితి సిఫారసుచే రద్దు చేయొచ్చు. ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రస్తుత సభ్యుల సంఖ్య 192.

సంస్థ స్వరూపం

ఐక్యరాజ్యసమితిలో ఆరు ప్రధానాంగాలు ఉన్నాయి అవి :

1. సాధారణ సభ
2. భద్రతా సమితి
3. ధర్మకర్తృత్వ సంఘం
4. ఆర్థిక – సాంఘిక సమితి
5. అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం
6. సచివాలయం

హేగ్‌లో (నెదర్‌ల్యాండ్స్) అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం ఏర్పాటైంది. మిగిలిన ప్రధాన కార్యాలయాలన్నీ అమెరికాలోని న్యూయార్క్ ఏర్పాటయ్యాయి.

1945 జూన్ 26వ తేదీన శాన్‌ఫ్రాన్సిస్కోలో జరిగిన అంతర్జాతీయ మహాసభలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఛార్టరును ఆమోదించిన 51 వ్యవస్థాపక దేశాల్లో భారతదేశం ఒకటి. భారతదేశం తన అంతర్జాతీయ సంబంధాల్లో ఈ ఛార్టర్లోని ఉద్దేశాలు, సూత్రాలు, షరతులను నిరంతరం పాటిస్తూ వచ్చింది. అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను కాపాడటంలోను, సమానంగా సర్వసహాధికార ప్రాతిపదికగా దేశాల మధ్య స్నేహ సంబంధాలను అభివృద్ధి పరచటంలోనూ ఆర్థిక సాంఘిక, సాంస్కృతిక రంగాల్లో అంతర్జాతీయ సహకారాన్ని పెంపొందించటంలో వలస పాలన నుంచి విముక్తి కోసం పాటు పడటంలో, జాతి విచక్షణను రూపుమాపటంలో భారతదేశం విశేష కృషి జరిగింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి రూపొందినప్పటి నుంచి దాదాపు అన్ని ప్రధానాంశాలు, సంస్థల్లో భారతదేశానికి ప్రాతినిధ్యం ఉంది. 1953లో శ్రీమతి విజయలక్ష్మి పండిట్ ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభకు ప్రథమ మహిళా అధ్యక్షురాలుగా ఎన్నికయ్యారు. భద్రతాసమితిలో శాశ్వత సభ్యులుగా కాకపోయినా రెండేంట్ల వంతున అయిదుసార్లు భారతదేశం సభ్యత్వం పొందింది. 1977–88లో కూడా భారతదేశం భద్రతాసమితిలో పనిచేసింది. ఆర్థిక సాంఘిక సమితిలో భారతదేశం ఉంది. 1947లో మానవహక్కుల సంఘం ఏర్పాటైనప్పటినుంచి భారతదేశానికి అందులో సభ్యత్వం ఉంది. ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభలోని ముఖ్యమైన ఉపాంగాల్లో భారతదేశం చురుకైన పాత్ర వహించింది. కింది ప్రత్యేక సంఘాల్లో ప్రధాన పాత్ర వహించింది.

1. వలస నిర్మూలన ప్రకటనను అమలుపరిచే ప్రత్యేక సంఘం
2. జాతి విచక్షణను ప్రతిఘటించే ప్రత్యేక సంఘం
3. నమీబియా గురించిన ఐక్యరాజ్యసమితి
4. శాంతి పరిరక్షక కార్యకలాపాల ప్రత్యేక సంఘం
5. పాలస్తీనా ప్రజలు పరాధీనం చేయవీలులేని హక్కులను అమలుపరిచే సంఘం
6. హిందూ మహాసముద్ర విషయాల తాత్కాలిక సంఘం
7. అంతర్జాతీయ సంబంధాల్లో బల ప్రయోగం చేయరాదనే సూత్రాన్ని పటిష్ఠ పరిచే సంఘం.

4.3 భద్రతామండలి నిర్మాణం

భద్రతామండలి నిరంతరం సమావేశంలో ఉండి, త్వరితంగా నిర్ణయాలు తీసుకోగలిగే సమర్థవంతమైన ఒక చిన్న కార్యనిర్వాహకసంఘంగా రూపొందింది. 23వ సూత్రం ప్రకారం భద్రతామండలిలో అయిదుగురు శాశ్వతసభ్యులు సర్వప్రతినిధిసభచే ఎన్నికైన మరి ఆరుగురు అశాశ్వతసభ్యులూ ఉండేవాళ్ళు. ప్రపంచశాంతి స్థాపన కోసం ఐక్యరాజ్యసమితి గట్టి చర్యలు తీసుకొనే అవసరం వచ్చినప్పుడు బాధ్యత ఎక్కువగా అగ్రరాజ్యాలది కాకతప్పదు కదా! ఈ వాస్తవిక దృక్పథాన్ని మొదటి నుంచి గ్రహించి భవిష్యత్తులో అలాంటి చర్యలు తీసుకోవడానికి అగ్రరాజ్యాల అంగీకారం తప్పనిసరిగా ఉండేటట్లు చేశారు. ఇదే ఈ సూత్రం వెనక ఉన్న భావం.

అమెరికా, బ్రిటన్, రష్యా, ఫ్రాన్స్, కామింగ్టాంగ్ చైనాలు భద్రతామండలిలో శాశ్వతసభ్యులు. 1965లో ఐక్యరాజ్యసమితి అధికారపత్రానికి చేర్చిన సవరణ ప్రకారం భద్రతామండలిలోని అశాశ్వతసభ్యుల సంఖ్య ఆరునుంచి పదికి పెంచారు. మండలిలో ప్రతి శాశ్వతసభ్యునికి వీటో హక్కు ఉంటుంది. అంటే ఏ ఒక్క అగ్రరాజ్యం ఒప్పుకోనప్పుడు మండలి నిర్ణయాలు అమలుజరగవు. ఈ విధానం అనుసరించడానికి బలమైన కారణమేమిటంటే ప్రపంచశాంతి భద్రతల విషయంలో అతిముఖ్యమైన నిర్ణయాన్ని తీసుకొంటుంది. కాబట్టి, ఆ నిర్ణయాలను అగ్రరాజ్యాలన్నీ అమరికలేకుండా తప్పనిసరిగా బలపరచాలనే ఉద్దేశం ఈ వీటో విధానానికి మూలం. ప్రతిసంవత్సరం సర్వప్రతినిధి సభ కనీసం మూడింట రెండువంతులు సమర్థించిన ఐదుగురు సభ్యరాజ్యాలను భద్రతామండలికి రెండేసి సంవత్సరాల కాలపరిమితికి అశాశ్వత సభ్యులుగా ఎన్నుకొంటుంది. ఈ సభ్యులు తిరిగి వెంటనే ఎన్నికలకు నిలబడరాదు. ప్రతి సంవత్సరం భద్రతామండలి నుంచి ఐదుగురు అశాశ్వత సభ్యులు నిష్క్రమిస్తూ ఉంటారు. సాధారణంగా అన్ని ప్రాంతాలకు భద్రతామండలిలో ప్రాతినిధ్యం లభిస్తుంది.

ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పాటయినప్పుడు చేసుకొన్న 'పెద్ద మనుషుల ఒడంబడిక' ప్రకారం మండలిలో ఉన్న ఆరు అశాశ్వత సభ్యస్థానాలు కింది విధంగా కేటాయించడం జరిగింది. రెండు లాటిన్ అమెరికాకు, ఒకటి బ్రిటిష్ కామన్‌వెల్త్‌కు , ఒకటి మధ్య ప్రాచ్యానికి, ఒకటి పశ్చిమయూరప్‌కు, ఇంకొకటి తూర్పు యూరప్ లభిస్తాయి. తరువాత కాలంలో వీటి సంఖ్య పదికి పెరగడంతో ఆసియా – ఆఫ్రికా ఖండాలకు చెందిన వారు ఐదుగురు. తూర్పు ఐరోపాకు చెందినవారు ఒకరు, లాటిన్ అమెరికాకు చెందినవారు ఇద్దరు, పశ్చిమ రాజ్యాలు / పశ్చిమ ఐరోపాకు చెందిన వారు ఇద్దరు ఇట్లా మొత్తం మీద 10 నుంది ఎన్నుకోబడతారు. ఆంగ్ల భాషా వర్ణక్రమాన్ని బట్టి ప్రతినెల ఒక సభ్యరాజ్యం వంతు ప్రకారం భద్రతా సమితి సమావేశాలకు అధ్యక్షత వహిస్తారు. భద్రతా మండలి సాధారణంగా నెలకు రెండుసార్లు సమావేశం కావడం సంప్రదాయంగా వస్తున్నది.

4.3 (1) ఓటింగ్ విధానం

భద్రతామండలి ఓటింగ్ విధానం గురించి కొంతవరకూ ఇదివరకే తెలుసుకొన్నాం. మండలి ఓటింగ్ విధానంలో రెండు పద్ధతులు అమల్లో ఉన్నాయి. ఒకటి సాధారణ విషయాలపై ఓటింగ్, రెండోది ముఖ్యవిషయాలపై ఓటింగ్. సాధారణ విషయాలపై నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి, కనీసం ఏడుగురు సభ్యులైనా తీర్మానాన్ని బలపరచాలి. ముఖ్యమైన విషయాలపై నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి శాశ్వతసభ్యులతో కలసి ఏ ఏడుగురు సభ్యులైనా తీర్మానాన్ని

బలపరచాలి. భద్రతామండలికి వచ్చిన ఏ విషయమైనా సాధారణ విషయమా లేదా ముఖ్య విషయమా అనే సందేహమేర్పడినప్పుడు ఆ సందేహాన్ని ముఖ్యవిషయంగా పరిగణిస్తారు. ఈ సమస్యను ముఖ్యవిషయంగా పరిగణించడానికి ఒక వీటో, తరవాత తీర్మానాన్ని ఓడించడానికి రెండో వీటోను వినియోగించే పద్ధతిని 'డబుల్ వీటో' (Double Veto) గా ఉదహరిస్తారు. వివాదగ్రస్త రాజ్యాలు మండలి ఓటింగ్‌లో పాల్గొనరాదు. తీర్మానం మెజారిటీ సభ్యులు ఆమోదించి, ఏ ఒక్క శాశ్వత సభ్యుడు అయినా వ్యతిరేకించినప్పుడు, ఆసభ్యుడు 'వీటో' ప్రయోగించానని చెప్పవచ్చు. కాని 1965లో చేర్చిన సవరణ అనుసరించి భద్రతామండలి ఆమోదించే తీర్మానాలను కనీసం తొమ్మిది మంది సభ్యులు ఆమోదించి ఉండాలి. ఏ సభ్యుడైనా మండలి సమావేశానికి హాజరై ఓటింగ్‌లో రష్యాల ప్రయోజనాలు పరస్పరం సంఘర్షించడంతో శాశ్వతసభ్యుల మధ్య ఏకాభిప్రాయం చాలా అరుదైపోయింది. 1947లో ఇండోనేషియా విషయం, తరవాత 1960 కాంగో విషయం వరకూ, కొరియా సమస్యను మినహాయిస్తే ఈ అధికారాలను భద్రతామండలి సమర్థవంతంగా నిర్వహించిన ఉదాహరణ కనిపించదు. 1950లో కొరియా విషయంలో భద్రతామండలి ముఖ్యమైన తీర్మానాలను తీసుకొన్నప్పుడు సోవియట్ ప్రతినిధి సమావేశానికి హాజరుకాలేదు. తిరిగి సోవియట్ ప్రతినిధి సమావేశానికి హాజరైన తరవాత ఈ విషయంలో భద్రతామండలి ఏమిచేయలేకపోయింది. తరువాత ఉత్పన్నమైన బెర్లిన్ (Berlin) పాలస్తీనా (Palstine) ఇండోచైనా (Indo China) హంగేరీ (Hungery) సూయజ్ (Suej) సమస్యల్లో వీటో వినియోగం వల్ల భద్రతామండలి నిర్బంధజనులను తీసుకోలేకపోయింది. 1960 కాంగో సమస్య ఆరంభదశలో శాశ్వత రాజ్యాల మధ్య ఏకాభిప్రాయమున్నట్లు కనిపించినప్పటికీ అనతికాలంలోనే అమెరికా, రష్యాల ప్రయోజనాలు సంఘర్షించడంతో ఈ సమస్య భద్రతామండలి నుంచి సర్వప్రతినిధి సభకు తరలించడం జరిగింది.

భద్రతామండలి అంతర్జాతీయ సంఘర్షణలలో మాత్రమే జోక్యం కలగజేసుకొంటుంది. కాని అందర్యుద్ధాలలో కలగజేసుకోదు. కొరియా, ఇండోనేషియా సమస్యలు రాజ్యాలకు సంబంధించిన అంతరంగిక సమస్యలన్న వాదాన్ని భద్రతామండలి తోసిపుచ్చింది. కాంగో సమస్యలో అంతర్యుద్ధానికి దూరంగా ఉంచి శాంతిభద్రతలను కాపాడటానికి మాత్రమే కృషి చేయాలని అప్పటి సాధారణ కార్యదర్శి డాగ్‌హామర్‌షెల్డ్ సమితి సేనలను హెచ్చరించాడు. అంతర్జాతీయ వివాదాల పరిష్కారానికి భద్రతామండలి నియమించిన ఉపసంఘాలు కల్లోలిత ప్రాంతాలకు వెళ్ళి యదార్థ పరిస్థితులను స్వయంగా పరిశీలించి భద్రతామండలికి తమ నివేదికలను పంపుతాయి. ఈ నివేదికలను ఆధారంగా చేసుకొని భద్రతామండలి దురాక్రమణ జరిగిందీలేనిదీ నిర్ణయిస్తుంది. కొరియాలో ఐక్యరాజ్యసమితి (United Nations Commission on Korea) లెబనాన్లో ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యవేక్షణ సంఘం (United Nations Observe Group in Lebanon) ఇటువంటి ఉపసంఘాలకు ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చు.

రెండో ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో అగ్రరాజ్యాల సైన్యాధిపతుల సహకారం మిత్రరాజ్యాల విజయానికి ప్రధాన హేతువని భావించడం జరిగింది. ఈ సైనిక సహకారం యుద్ధానంతరం కూడా కొనసాగితే దురాక్రమణ రాజ్యాలను అదుపులోకి తేవడం సులభసాధ్యమవుతుందని విశ్వసించారు. అందువల్ల సాయుధబలాల వినియోగంతో భద్రతామండలికి సహకరించడానికి ఒక సైన్యాధిపతుల సంఘం ఏర్పాటైంది. ఈ సంఘంలో అయిదుగురు శాశ్వత సభ్యరాజ్యాల సైన్యాధిపతులు సభ్యులుగా ఉంటారు. ఈ ఏర్పాటు ఐక్యరాజ్యసమితి వివాదం పరిష్కార

యంత్రాంగానికి హృదయం వంటిది. ప్రచ్ఛన్నయుద్ధం ఫలితంగా సైన్యాధిపతుల సంఘం గణనీయమైన కృషి చేయలేకపోయింది. కొరియా, కాంగో సమస్యల్లో సాయుధబలాలను భద్రతా మండలికి పంపడానికి సభ్యరాజ్యాలు అనధికారంగా అంగీకరించాయి.

ఓటింగ్‌లో పాల్గొనప్పుడు 'అబ్‌సెన్స్‌గానూ అసలు హాజరు కానట్లయితే 'అబ్‌సెన్స్' గాను పరిగణిస్తారు. అటువంటి పరిస్థితులలో భద్రతామండలి మిగతాసభ్యుల సహకారంతో తన విధులను నిర్వహించగలదని మండలి ఆచరణలో స్పష్టమవుతుంది.

4.3.(2) విధులు, అధికారాలు

అంతర్జాతీయ శాంతిభద్రతలను రక్షించే ప్రధాన బాధ్యత భద్రతామండలిపై ఉంచడం జరిగింది. ఈ సందర్భంలో మండలి తీసుకొనే నిర్ణయాలకు సభ్యరాజ్యాలు బద్ధులై ఉండాలి. మండలి ఈ బాధ్యతను శాంతియుతంగాగానీ అవసరమైతే నిర్బంధజనుల ద్వారా గాని నిర్వహించవచ్చు. అంతర్జాతీయ వివాదాలను శాంతియుతంగా పరిష్కరించడానికి భద్రతామండలికి, సర్వప్రతినిధి సభకి కూడా సమానావకాశాలున్నాయని చెప్పవచ్చు. ముందుగా సభ్య రాజ్యాలు తమ వివాదాలను అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రం ప్రకారం పరిష్కరించుకోవడానికి ప్రయత్నించాలి. ఈ ప్రయత్నం విఫలమైతే ఆ వివాదాలన్నీ సర్వప్రతినిధి సభకు గాని, భద్రతామండలికిగాని నివేదించవచ్చు. భద్రతామండలికి తెచ్చినట్లయితే ఆ వివాదాన్ని మండలి 'అజెండా' లో చేర్పించడం జరుగుతుంది. తరువాత వివాదగ్రస్త రాజ్యాలను ఓటులేకుండా పాల్గొనడానికి మండలి సమావేశానికి ఆహ్వానించడం జరుగుతుంది. ఈ సందర్భంలో వివాదగ్రస్త విషయాలను పరిశీలించడానికి మండలి ఉపసంఘాలను ఏర్పాటు చేయవచ్చు. అవసరమైతే పరిష్కారమార్గాన్ని, భద్రతామండలి తనంతతానే సూచించవచ్చు. కాని న్యాయశాస్త్రానికి సంబంధించిన వివాదాలను మాత్రం అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానానికి సమర్పించాలి. తనముందున్న వివాదాన్ని పరిష్కరించడానికి ఆ వివాదాన్ని భద్రతామండలి సర్వప్రతినిధి సభకు తరలించవచ్చు. పాలస్తీనా, కాంగో వివాదాలను భద్రతామండలి ఈ విధంగానే సర్వప్రతినిధి సభకు తరలించింది. అంతర్జాతీయ వివాదాలను శాంతియుతంగా పరిష్కరించడానికి భద్రతామండలి తీసుకొనే వివిధ చర్యలు విఫలమైతే, ఆ వివాదాల పరిష్కారానికి మండలి నిర్బంద చర్యలు తీసుకోవలసి ఉంది.

భద్రతామండలి తీసుకొనే నిర్బంధచర్యలు రెండు విధాలుగా ఉంటాయి. ఒకటి ఆర్థిక ఆంక్షలతో కూడిన నిర్బంధ చర్యలు, ఇంకొకటి సైనికపరమైన నిర్బంధచర్యలు. భద్రతామండలి నిర్బంధచర్యలకోసం సభ్యరాజ్యాలకు సిఫార్సులు చేయవచ్చు, లేదా నిర్ణయాలు తీసుకోవచ్చు. సభ్యరాజ్యాలు నిర్ణయాలకు బద్ధులై ఉండాలి. చట్టరీత్యా సభ్యరాజ్యాలు సిఫార్సులకు విధేయులై ఉండనవసరం లేకపోయినప్పటికీ ఆ సిఫార్సులకు నైతిక విలువ, రాజకీయ ప్రాముఖ్యం విస్తారంగా ఉంటాయి. అందువల్లనే ఆచరణలో సభ్యరాజ్యాలు సిఫార్సులకు కూడా నిర్ణయాలకు ఇచ్చినంత ప్రాధాన్యమిస్తారు. భద్రతా మండలి తీసుకొనే నిర్బంధ చర్యలకు శాశ్వత సభ్యులపైగాని, లేదా శాశ్వతసభ్యుని రక్షణలో ఉన్న ఇతర రాజ్యాంపైగానీ మండలి నిర్బంధ చర్యలను తీసుకోలేదు. సమితి ఆవిర్భవించినప్పటినుంచి, మండలికి నివేదించిన సుమారు ప్రతివాదంలోను అమెరికా రష్యాల ప్రయోజనాలు పరస్పరం సంఘర్షించడంతో శాశ్వతసభ్యుల మధ్య ఏకాభిప్రాయం చాలా అరుదైపోయింది. 1947లో ఇండోనేషియా విషయం, తరవాత 1960 కాంగో విషయం వరకూ, కొరియా సమస్యను మినహాయిస్తే ఈ అధికారాలను

భద్రతామండలి సమర్థవంతంగా నిర్వహించిన ఉదాహరణ కనిపించదు. 1950లో కొరియా విషయంలో భద్రతామండలి ముఖ్యమైన తీర్మానాలను తీసుకొన్నప్పుడు సోవియట్ ప్రతినిధి సమావేశానికి హాజరుకాలేదు. తిరిగి సోవియట్ ప్రతినిధి సమావేశానికి హాజరైన తరవాత ఈ విషయంలో భద్రతామండలి ఏమిచేయలేకపోయింది. తరవాత ఉత్పన్నమైన బెర్లిన్ (Berlin) పాలస్తీనా (Palstine) ఇండోచైనా (Indo China) హంగేరీ (Hungery) సూయజ్ (Suej) సమస్యల్లో వీటో వినియోగం వల్ల భద్రతామండలి నిర్భంధజనులను తీసుకోలేకపోయింది. 1960 కాంగో సమస్య ఆరంభదశలో శాశ్వత రాజ్యాల మధ్య ఏకాభిప్రాయమున్నట్లు కనిపించినప్పటికీ అనతికాలంలోనే అమెరికా, రష్యాల ప్రయోజనాలు సంఘర్షించడంతో ఈ సమస్య భద్రతామండలి నుంచి సర్వప్రతినిధి సభకు తరలించడం జరిగింది.

భద్రతామండలి అంతర్జాతీయ సంఘర్షణలలో మాత్రమే జోక్యం కలగజేసుకొంటుంది. కాని అందర్యుద్ధాలలో కలగజేసుకోదు. కొరియా, ఇండోనేషియా సమస్యలు రాజ్యాలకు సంబంధించిన అంతరంగిక సమస్యలన్న వాదాన్ని భద్రతామండలి తోసిపుచ్చింది. కాంగో సమస్యలో అంతర్యుద్ధానికి దూరంగా ఉంచి శాంతిభద్రతలను కాపాడటానికి మాత్రమే కృషి చేయాలని అప్పటి సాధారణ కార్యదర్శి డాగోమరెల్డ్ సమితి సేవలను హెచ్చరించాడు. అంతర్జాతీయ వివాదాల పరిష్కారానికి భద్రతామండలి నియమించిన ఉపసంఘాలు కల్లోలిత ప్రాంతాలకు వెళ్ళి యదార్థ పరిస్థితులను స్వయంగా పరిశీలించి భద్రతామండలికి తమ నివేదికలను పంపుతాయి. ఈ నివేదికలను ఆధారంగా చేసుకొని భద్రతామండలి దురాక్రమణ జరిగిందీలేనిదీ నిర్ణయిస్తుంది. కొరియాలో ఐక్యరాజ్యసమితి (United Nations Commission on Korea) లెబనాన్‌లో ఐక్యరాజ్య సమితి పర్యవేక్షణ సంఘం (United Nations Observe Group in Lebanon) ఇటువంటి ఉపసంఘాలకు ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చు.

రెండో ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో అగ్రరాజ్యాల సైన్యాధిపతుల సహకారం మిత్రరాజ్యాల విజయానికి ప్రధాన హేతువని భావించడం జరిగింది. ఈ సైనిక సహకారం యుద్ధానంతరం కూడా కొనసాగితే దురాక్రమణ రాజ్యాలను అదుపులోకి తేవడం సులభసాధ్యమవుతుందని విశ్వసించారు. అందువల్ల సాయుధబలాల వినియోగంతో భద్రతామండలికి సహకరించడానికి ఒక సైన్యాధిపతుల సంఘం ఏర్పాటైంది. ఈ సంఘంలో అయిదుగురు శాశ్వత సభ్యరాజ్యాల సైన్యాధిపతులు సభ్యులుగా ఉంటారు. ఈ ఏర్పాటు ఐక్యరాజ్యసమితి వివాదం పరిష్కార యంత్రాంగానికి హృదయం వంటిది. ప్రచ్ఛన్నయుద్ధం ఫలితంగా సైన్యాధిపతుల సంఘం గణనీయమైన కృషి చేయలేకపోయింది. కొరియా, కాంగో సమస్యల్లో సాయుధబలాలను భద్రతా మండలికి పంపడానికి సభ్యరాజ్యాలు అనధికారంగా అంగీకరించాయి.

భద్రతా మండలి విస్తరించాలనే వాదన ఇటీవల కాలంలో బాగా పెరుగుతుంది. భద్రతామండలిలో శాశ్వత సభ్యదేశాలు సంఖ్య పెంచవలసిన అవసరం ఉన్నది. ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పాటు సమయంలో సభ్యుల సంఖ్య 50 మాత్రమే కాని ఈనాటికి వాటి సంఖ్య సుమారు 192కి పెరిగింది. కాబట్టి శాశ్వత సభ్యుల సంఖ్య 10 వరకు పెంచాలని వాటిలో ఇండియా, జపాన్, జర్మనీ లాంటి దేశాలకు శాశ్వత సభ్యత్వం ఇవ్వాలనే వాదన, శాశ్వత సభ్యులు 'వీటో' అధికారాన్ని దుర్వినియోగం పరుస్తున్నారని, కాబట్టి వీటో అధికారాన్ని తొలగించాలనే వాదనలు ఇటీవల ఎక్కువగా వినిపిస్తున్నాయి.

4.4 ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్‌ను సంస్కరించవలసిన ఆవశ్యకత

పరిచయం

24 అక్టోబర్ 1945లో ప్రారంభమయిన ఐక్యరాజ్యసమితిలోని సభ్యరాజ్యాల-సంఖ్య 51 రాజ్యాలు. ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రారంభ లక్ష్యాలయిన ప్రపంచ శాంతి, నిరాయుధీకరణ, రాజ్యాల మధ్య సరిహద్దు వివాదాల శాంతియుత పరిష్కారం, ప్రపంచ ప్రజల ఆర్థిక, సాంఘిక సాంస్కృతిక ప్రగతి 65 సంవత్సరాల తరవాత కూడా అపరిష్కృతంగానే మిగిలి పోయాయి. ప్రపంచ దేశాలలో ప్రజాస్వామ్యం, బహుళత్వ విలువలు లాంటి ఆదర్శాలు సైనిక నియంతృత్వాలు, పార్టీ నియంతృత్వ పాలనలో లేదా ఏకవ్యక్తి నియంతృత్వాలలో అణచివేయబడ్డాయి. సుదూర కలలుగానే మిగిలపోయాయి. ప్రపంచ దేశాలు వలసవాదం నుంచి విముక్తి అయినప్పటికీ, ప్రపంచీకరణ పేరుతో బహుళ జాతి కంపెనీలు, ప్రవేటు పెట్టుబడులు "నూతన వలసం వాదానికి", రాజ మార్గాలను నిర్మించాయి. ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రపంచ రాజ్యాల సమానత్వ ప్రాతిపదికన ఏర్పాటయినప్పటికీ, ఒక రాజ్యం ఒక ఓటు ప్రాతిపదికన ప్రజాస్వామ్య సూత్ర ప్రాతిపదికన నిర్మాణం జరిగినా ఆచరణలో అగ్రరాజ్యాల ఆధిపత్యం, అణ్వస్త్ర రాజ్యాల పెత్తనం ప్రపంచ రాజ్యాలపై కొనసాగింది. 1991 లో సోవియట్ యూనియన్ పతనం తరువాత "అగ్రరాజ్య భావన" స్థానంలో అంటే ద్విధృవ ప్రపంచ స్థానంలో అమెరికా ఆధిపత్యంలో "ఏకధృవరాజ్య" అవతరణ ప్రపంచ యువనికపై దర్శనం ఇచ్చింది. అమెరికా "పెద్దన్న" పాత్రను లేదా "అంతర్జాతీయ పోలీసు" పాత్రను ఏకపక్షంగా చలాయించడం ప్రారంభించింది.

4.4.1. అగ్రరాజ్యాల ఆవిర్భావం :

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరానికి బ్రిటన్ ఫ్రాన్స్‌లు ప్రపంచ అగ్రరాజ్యాలుగా క్షీణించి అమెరికా, సోవియట్ యూనియన్లు అగ్రరాజ్యాలుగా అవతరించాయి. ఈ రెండింటి మధ్య నెలకొన్న ప్రచ్ఛన్న యుద్ధ నేపథ్యంలో ఈ రెండు రాజ్యాల మధ్య, నాటో, 1949 'వార్సా'కూట రాజ్యాల మధ్య ఆయుధ పోటీ పెరిగింది. విపరీతంగా సంప్రదాయ సైనిక దళాలను రూపొందించుకున్నారు. అణ్వాస్త్రాయుధ పోటీ పరస్పర వినాశనానికి దారితీసింది. వీటికి తోడు అణ్వాస్త్రాలను మోసుకవెళ్ళే ఖండాంతర క్షిపణులు, చివరకు అంతరిక్షంలోకి ఆయుధపోటిని తీసుకెళ్ళాయి. "స్టార్ వార్స్" పేరుతో ప్రపంచాధిపత్యానికి అమెరికా విపరీతంగా రక్షణ - పరిశోధన -అభివృద్ధి ఖర్చును పెంచింది. సైనిక ఒప్పందాలు, కూటముల నేపథ్యంలో ప్రపంచ రాజకీయ సమస్యలు అపరిష్కృతం గానే మిగిలిపోయాయి. పాలస్తీనా - ఇజ్రాయిల్, కాశ్మీర్‌పై ఇండియా పాకిస్థాన్‌ల వివాదాలు ప్రచ్ఛన యుద్ధనేపథ్యంలో అపరిష్కృతంగా మిగిలిపోయిన రాజకీయ సమస్యలు.

4.4.2 సోవియట్ యూనియన్ పతనం :

1991 తరవాత సోవియట్ యూనియన్ పతనం, తూర్పు ఐరోపా కూటమి అయిన వార్సా కూటమి విచ్చినం, అగ్రరాజ్యాలలో ఒకటయిన అమెరికా ఆధిపత్యానికి ఎదురులేకుండా పోయింది. "అమెరికా ఒంటెత్తుపోకడలు ఐక్యరాజ్య సమితిని నిర్వీర్యం చేసిందనే చెప్పాలి. ముఖ్యంగా ఇరాక్‌లో అమెరికా జోక్యం ఐక్యరాజ్యసమితి సమిష్టి భద్రతా సూత్రాన్ని వమ్ము చేసింది. అగ్రరాజ్యమైన అమెరికా తాను ఐక్యరాజ్య సమితిలో

కీలక సభ్యరాజ్యమయి ఉండి, విశేష బాధ్యతలను కలిగి ఉండి మరో సభ్య రాజ్యమైన ఇరాక్‌పై దాడి కచ్చితంగా ఐక్యరాజ్యసమితి వైఫల్యానికి నిదర్శనం. ఒక రకంగా చెప్పాలంటే నానాజాతి సమితి కవనెంట్లో ప్రస్ఫుటంగా కనిపించిన లోపాలే నానాజాతి సమితి ఛార్టర్ ఆశయాల ఆచరణలో కనిపించాయి. అగ్రరాజ్యాధిపత్యం, సమితి ఆశయాలను, నియమాలను అగ్రరాజ్యాలు ధిక్కరిస్తే ఐక్యరాజ్యసమితి ఏమి చేయలేని నిస్సహాయత.

4.4.3. 1991 తరవాత చోటు చేసుకున్న మార్పులు

పైగా 1991 సోవియట్ యూనియన్ పతనం తరువాత ఇటీవల 20 సంవత్సరాలలో ప్రపంచ రాజ్యాలలో తీవ్రమైన మార్పులు చోటుచేసుకున్నాయి. నూతన ఆర్థిక శక్తుల అవతరణ ఈ మార్పును సూచిస్తున్నాయి. ఇండియా, చైనాలు అమెరికా ఆధిపత్యాన్ని సవాలు చేయగలిగిన ఆర్థిక, శక్తులుగా వాటి ఆర్థిక వ్యవస్థలు పటిష్టమయ్యాయి. ప్రాంతీయ సైనిక శక్తులుగా 1980 నాటికే ఇవి అవతరించాయి. నేడు ప్రపంచ రాజకీయాలలో 21వ శతాబ్ది అగ్రరాజ్యాలుగా అవతరించడానికి రాజకీయంగా ఆర్థికంగా, సైనికంగా సమాయత్తమవుతున్నాయి. అమెరికా ఆధిపత్యాన్ని సమతౌల్యం చేసే స్థాయికి ఎదిగాయి. పరిశీలకుల అభిప్రాయంలో 2050 తరవాత అమెరికా ఆధిపత్యం దిగజారి చైనా, ఇండియాలు అగ్రరాజ్యాలవుతాయని భావిస్తున్నారు. ఈ రెండు రాజ్యాలు మారిన నేపథ్యంలో ప్రపంచ రాజకీయాలలో తమ వంతు పాత్రను నిర్వహించడానికి సమాయత్తమవుతున్నాయి.

4.4.4 షాంఘై గ్రూపు :

ఇండియా చైనాలతోపాటు, రష్యా, తిరిగి ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకొని కోల్పోయిన గత సోవియట్ యూనియన్ ప్రాభవాన్ని తిరిగి పొందడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఇండియా, చైనాలతో 7 కలిసి అమెరికా ఆధిపత్యానికి 'చెకొ' చెప్పడానికి దౌత్యపరమైన చర్యలు తీసుకుంటుంది. "షాంఘై గ్రూపు" రాజ్యాలుగా ఇండియా, చైనా, రష్యా తదితర రాజ్యాలు నూతన వేదికను ఏర్పాటు చేసుకున్నాయి.

4.4.5 బ్రిక్స్ గ్రూపు :

అలాగే ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో బ్రెజిల్, మెక్సికో, దక్షిణాఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా, జర్మనీ, జపాన్‌లాంటి నూతన రాజ్యాలు "ప్రపంచ ఆర్థిక శక్తులు"గా అవతరించాయి. ఈ కూడా తమ ఆధిపత్యానికి, ప్రపంచ వ్యవహారాలలో తమ వంతు పాత్రను నిర్వహించడానికి సమాయాత్తమయ్యాయి. బ్రెజిల్, ఇండియా, రష్యా, చైనా, దక్షిణాఫ్రికా రాజ్యాలు 2001 BIRCS గా మరోవేదికగా రూపొంది అమెరికా ఆధిపత్యానికి కళ్ళెం వేయడానికి పూనుకున్నాయి. యూరోపియన్ యూనియన్ అవతరణ సోవియట్ యూనియన్ పతనానంతరం ఐరోపా ఆర్థిక ఏకీకరణ సంపూర్ణమయింది. పశ్చిమ ఐరోపా రాజ్యాల "ఐరోపా ఆర్థిక సమాజ" భావన నేడు ఐరోపా ఆర్థిక రాజకీయ ఏకీకరణకు రహదారులేర్పరిచింది. బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, ఐక్య జర్మనీలు ఐరోపా ఏకీకరణకు ఐరోపా యూనియన్ నిర్మాణాన్ని పూర్తి చేశాయి. యూరోపియన్, యూనియన్ పటిష్టమైన రాజకీయ ఆర్థిక పునాదులతో అమెరికా అగ్రరాజ్యాధిపత్యాన్ని ఉమ్మడిగా ప్రశ్నిస్తున్నాయి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరవాత అమెరికన్ నిధులతో, సైనిక ఆయుధ బలాల అండతో పునర్నిర్మాణం అయిన ఐరోపా నేడు అమెరికా ప్రత్యామ్నాయంగా సైనికంగా, శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞాన పరిశోధన, అభివృద్ధిలో ఆర్థికంగా బలంపుంచుకొని అమెరికాకు ప్రత్యామ్నాయంగా ఒక

నూతన శక్తిగా, యాక్టర్గా ప్రపంచ యవనికపై అవతరించింది. డాలర్కి ప్రత్యామ్నాయంగా "యూలో కరెన్సీ బలం సంతరించుకుంది. ప్రపంచ రాజకీయాలలో కోల్పోయిన ఐరోపా స్థానాన్ని తిరిగి పొందడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. 40 కోట్లు మధ్యతరగతి వర్గ ప్రజలు, సువిశాలమైన మార్కెట్లు, పటిష్టమైన ఆర్థిక వ్యవస్థతో ఐరోపా యూనియన్ నేడు అవతరించింది.

ఆగ్నేయ ఆసియాకూటమి :

ఐరోపా యూనియన్, ఆర్థిక రాజకీయ సామాజిక ఏకీకరణ ప్రపంచంలో అనేక ప్రాంతీయ రాజ్యాల ఆర్థిక, రాజకీయ, సామాజిక సహకారానికి రంగం %ూజూచీ 1967,ాఖ+%8 సిద్ధం చేసింది. ఐరోపా యూనియన్ విజయంతో స్ఫూర్తిని పొంది ఆగ్నేయ ఆసియా రాజ్యాల %ఎ%ఇ. జకర్తా ప్రాంతీయ కూటమి రూపొందింది. ఆర్థిక సహకారంతో 'ఈ ఈ ప్రాంతం ఒక ఉమ్మడి మార్కెట్టుగా ఆగ్నేయ ఆసియా బాగా పటిష్టమై ప్రజల జీవన ప్రమాణాలను బాగా పెంపొందించుకోగలిగాయి. %వీ% ఆర్థిక, వర్తక వాణిజ్య సహకారానికి అనేక ఒప్పందాలు కుదుర్చుకొని ప్రపంచ రాజ్యాలలో వేగంగా 8 ఆర్థికాభివృద్ధి చెందుతున్న "టైగర్ ఎకానమీలు" గా ఆసియాన్ రాజ్యాలు అవతరించాయి. ముఖ్యంగా ఇండోనేషియా థాయిలాండ్, మలేసియా, సింగపూర్, ఆగ్నేయ ఆసియా ప్రాంతీయ రాజ్యాల కూటమిలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్నాయి.

4.4.6 ప్రపంచ శక్తులుగా చైనా – ఇండియా అవతరణ:

ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో ఇండియా– చైనాలు 21 వశతాబ్దపు అగ్రరాజ్యాలు. సైనిక ఆర్థిక శక్తులు, విశాలమైన మార్కెట్లు, వనరులు ముఖ్యంగా మానవవనరులు, పటిష్టమైన మధ్యతరగతి వర్గం, ప్రజలలోని పొదుపు, కష్టించేస్వభావం, మేధాసంపత్తి, ఉత్పాదక రంగంలో చైనా ఆధిపత్యం, మేధాపరమైన, జ్ఞానం, సాంకేతిక విజ్ఞానం, సమాచార సాంకేతిక విజ్ఞానం, కంప్యూటర్ల సాఫ్ట్‌వేర్ రంగాలలో భారతప్రపంచాధిపత్యం ముఖ్యంగా ఆసియాలోనూ, ప్రపంచంలోను గత 25 సంవత్సరాలలో వచ్చిన పెనుమార్పు. సహజంగా అమెరికా తన అగ్రరాజ్యాధిపత్యం నిలుపుకోవడానికి ఈ రాజ్యాలతో సహకరించక తప్పదు. పైగా ఇండియా – చైనాల పురోగతిని, 21 శతాబ్దిలో వీటి ఆధీకృతను అమెరికా అంగీకరించవలసిన సత్యం. ఈ నేపథ్యంలో ఐక్యరాజ్యసమితిలోనూ, ప్రపంచ వ్యవహారాలలోనూ ఈ రాజ్యాలు తమ పాత్రను పోషించడానికి సమాయాత్తమయ్యాయి.

4.5 ఐక్యరాజ్య సమితి అపరిష్కృత సమస్యలు – నూతన సవాళ్ళు

ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో అపరిష్కృతంగా మిగిలిపోయిన రాజకీయ సమస్యలయిన సరిహద్దు వివాదాలు, ఆయుధపోటీ, నూతన అణ్వస్త్ర రాజ్యాల ఆవిర్భావం, ఆర్థిక సమస్యలయిన పేదరిక నిర్మూలన నిరుద్యోగిత, నిరక్షరాస్యత, ఆకలి. రోగం, కరువు కాటకాలు, ప్రకృతి వైపరీత్యాలనుంచి ఇంధన భద్రత– ఆహర భద్రత– ప్రపంచ రాజ్యాల తక్షణ కర్తవ్యం. ప్రపంచ రాజ్యాల విముక్తి లాంటి ఉన్నత ఆదర్శాలతో పాటు నూతన సవాళ్ళను ఇంకా ఎన్నో ఎదుర్కొవలసి వచ్చింది. నేడు ఐక్యరాజ్యసమితి ఎదుర్కొంటున్న నూతన సవాళ్ళు ఈ కింది విధంగా వివరించవచ్చు.

ఉగ్రవాదం, దౌర్జన్యవాదం, ఏర్పాటు వాద ఉద్యమాలు, హింస, ప్రపంచాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న మౌలిక సమస్య. తమ ప్రజలకు ఇంధన భద్రత, ఆహారభద్రత, ప్రపంచరాజ్యాల తక్షణ కర్తవ్యం.

1. పర్యావరణ సమస్యలు, వాతావరణం వేడి ఎక్కడం (Environmental issues and climate change) నేడు ప్రపంచ రాజ్యాలను వేధిస్తున్న మౌలిక సమస్య. అభివృద్ధి - పారిశ్రామికీకరణ, ఇంధన వనరులను విపరీతంగా దహనం చేయడం, అడవుల నరికివేత వల్ల ఏర్పడిన పర్యావరణ- వాతావరణ సమస్యలు.

2. ప్రత్యామ్నాయ ఇంధన వనరుల రూపకల్పన, సంప్రదాయేతర ఇంధన వనరులయిన సౌరశక్తి, గాలిశక్తి అలల నుంచి శక్తి బయోగ్యాస్ లాంటి ఇంధన వనరుల రూపకల్పన - వీటికి సంబంధించిన సాంకేతిక విజ్ఞానం (గ్రీన్ టెక్నాలజీలు) సభ్యరాజ్యాల మధ్య బదలి.

3. పర్యావరణానికి హాని కలిగించే 'కర్బన ఉద్గారాల విడుదలపై, రాజ్యాల మధ్య పరిమితులు- ఒప్పందాలు అమలు.

4. జనాభా నియంత్రణ 20వ శతాబ్ది ప్రారంభంలో 200 కోట్లు ఉన్న ప్రపంచ జనాభా నేడు 790 కోట్లుకు పెరిగింది. పెరిగే జనాభాకు ఆహార, ఇంధన భద్రత నేటి మౌలిక సమస్య. జనాభాను నియంత్రించకపోతే తలెత్తే విపరీత విపత్కర పర్యావరణ సమస్యలు మరోమౌలిక సమస్య.

5. ప్రపంచీకరణ నైపథ్యంలో నేడు తలెత్తిన అనేక సమస్యలు ముఖ్యంగా సామాజిక విలువల పతనం, కుటుంబ వ్యవస్థ వివాహ వ్యవస్థ పతనం, అభివృద్ధి పేరుతో ఉపాధి కోల్పుతున్న ఆదిమ జాతి తెగల ప్రజల సమస్యలు - సంతులిత వృద్ధి - సంక్షేమం, న్యాయం లాంటి మౌలిక సమస్యలు ప్రపంచ రాజ్యాలను పట్టి పీడిస్తున్నాయి.

6. మశూచి, కలరా, పొంగు, ఎల్లో ఫీవర్, మలేరియా లాంటి కొన్ని వ్యాధులపై విజయం సాధించినా నూతన వ్యాధులయిన ఎయిడ్స్, స్వైన్ ఫ్లూ, బర్డ్గా, ఎన్సెఫ్లైటస్ లాంటి కొత్త జబ్బులు రోగాలపై శాస్త్రవేత్తలు సాధించిన విజయాలను, పట్టును ప్రశ్నిస్తున్నాయి.

4.6 ఐక్యరాజ్యసమితి వైఫల్యం - చార్టర్ సంస్కరణ ప్రాధాన్యత :

ఈ పై నూతన అంతర్జాతీయ మార్పుల నేపథ్యంలో తలెత్తిన సవాళ్ళ నేపథ్యంలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఈ సవాళ్ళను స్వీకరించి పరిష్కరించలేకపోయింది. నూతన మార్పులను జీర్ణించుకోలేకపోయింది. కాబట్టి 65 సంవత్సరాల క్రితం అప్పటి ప్రపంచ అవసరాల కోసం సృష్టించిన ఐక్యరాజ్యసమితి ఆనాటి సమస్యల పరిష్కారంలో వైఫల్యం చెందడమేకాక నూతన సవాళ్ళను స్వీకరించడంలో కూడా విఫలం చెందింది. దీనికి గల సమగ్ర కారణాలలో ముఖ్యమైన అంశం ఐక్యరాజ్యసమితి నానాజాతి సమితి మాదిరిగా అగ్రరాజ్యాల పెత్తనం, ప్రచ్ఛన యుద్ధ నీలినీడలు, రాజ్యాల మధ్య సమానత్వ సూత్రాన్ని ఆచరణలో అమలు పరచకపోవడం, నూతన రాజ్యాలు శక్తివంతంగా అవతరించినప్పుడు వాటి ప్రాధాన్యతను గుర్తించకపోవడం, ఐక్యరాజ్యసమితి ఈ నూతన మార్పులను అంగీకరిస్తూ కాలానుగుణంగా తన రాజ్యాంగమైన ఛార్టర్ను సవరించుకోక పోవడం కారణాలలో ఉన్నాయి.

కాబట్టి 21వ శతాబ్దిలో ఐక్యరాజ్య సమితి నిజమయిన ప్రపంచ రాజ్యాల వేదికగా ఉమ్మడి సమస్యలను పరిష్కరించుకోవాలంటే, మానవాళి సమిష్టిగా తమ ఉమ్మడి సమస్యలను పరిష్కరించుకొని ముందడుగు వేయాలంటే కచ్చితంగా ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్లోనూ, దాని ఆచరణలోనూ సమగ్రంగా మార్పులు తేవాలి. నానాజాతి సమితి లాగా వైఫల్యం చెందకుండా, ఐక్యరాజ్యసమితి తన మనుగడను సాగించుకోవాలంటే దానికి సంస్కరణలు తప్పనిసరి. కేవలం సంస్కరణలు మాత్రమే కాకుండా వాటికి ఖచ్చితంగా కఠినంగా, సమిష్టిగా అమలుపరచినప్పుడే చారిత్రక వారసత్వంగా ఐక్యరాజ్య సమితికి వచ్చిన అపరిష్కృత సమస్యలను, మధ్యలో తలెత్తిన అపరిష్కృత సమస్యలను, వర్తమాన సమస్యలను భవిష్యత్ సవాళ్ళను పరిష్కరించుకోగలదు. అంటే ఇది ఐక్యరాజ్య సమితి ముందున్న సమిష్టి మానవాళి సమస్య సవాలు. ఐక్యరాజ్య సమితి విజయం అంటే మానవాళి తమను పీడిస్తున్న సమస్యలపై తమ విజయగాథ..

ఐక్యరాజ్యసమితి ఏ ఆశయాల సాధనకు ఏర్పాటు చేయబడిందో ఆ ఆశయాల సాధనలో ముఖ్యంగా రాజకీయ ఆశయాలయిన యుద్ధనివారణ, ప్రపంచశాంతి, సరిహద్దు వివాదాల పరిష్కారం, నిరాయుధీకరణ అణ్వస్త్ర రహిత ప్రపంచం లాంటివి అపరిష్కృతంగా ఉన్నాయి. అంటే దానికి మౌలిక కారణం వ్యవస్థాగతంగా ఐక్యరాజ్య సమితి నిర్మాణంలో లోపం. పైగా సాంఘిక ఆర్థిక ఆశయాల సాధనలో సాధించింది పాక్షిక విజయాలేగానీ సంపూర్ణ విజయం కాదు. పైగా సాంఘిక ఆర్థిక రంగాలలో నూతన సవాళ్ళను ఎదుర్కోవలసి వస్తుంది. అపరిష్కృత సాంఘిక ఆర్థిక సమస్యల పరిష్కారానికి, ఈ రంగంలో తలెత్తిన నూతన సవాళ్ళను సమర్థవంతగా ఎదుర్కోవటానికి సంస్థాగతంగా ఐక్యరాజ్యసమితిని బలోపేతం చేయాలి. కాబట్టి ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ను తక్షణయే సంస్కరించి నూతన మార్పులను ఐక్యరాజ్యసమితిలో తీసుకరావాలి. పైగా 1945లో ఆవిర్భవించిన ఐక్యరాజ్యసమితి ఆనాటి ఆశయాలు సమస్యలు 21వశతాబ్దిలో అది ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలలో వైవిధ్యం ఉంది. 51 దేశాలతో ప్రారంభమయిన ఐక్యరాజ్యసమితిలో నేడు 192 దేశాలకు సభ్యత్వం ఉంది. ప్రపంచంలో అన్ని దేశాలకు నేడు ఐక్యరాజ్యసమితిలో సభ్యత్వం ఉంది. ఈ 65 సంవత్సరాల కాలంలో అధికార కేంద్రాలు లేదా ప్రాబల్య కేంద్రాలు పారిస్, లండన్, వాషింగ్టన్, మాస్కోల నుంచి న్యూఢిల్లీ, బీజింగ్, బ్రస్సిలియా (రియోడి జనిరియో) కాన్బెర్రా, టోక్యో, మెక్సికోసిటీ, బెర్లిన్ లాంటి ప్రదేశాలకు విస్తరించింది. పైగా పారిస్, లండన్ల ప్రాబల్యం తిరోగమనంలో ఉంది. మారిన ప్రాబల్య రాజకీయాల ప్రాధాన్యతలో కూడా ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్ లో సమూలమార్పులు తీసుకరావాలి. అవి :

4.7 చార్టర్లో తీసుకరావలసిన మార్పులు :

1. ప్రపంచ రాజ్యాల చర్చా వేదికగా ప్రపంచ పార్లమెంట్గా రూపొందిన ఐక్యరాజ్య సమితి సాధారణ సభలో "రాజ్యాల సార్వభౌమత్వ సమానత్వ" ప్రాతిపదికన ఓటు హక్కు ఉంటుంది. ఇది కేవలం చర్చావేదికగా ఇంతవరకు ఉంది. కానీ నేడు సాధారణ సభ నిర్ణయాలు తీసుకొని వాటిని అమలు పరచవలసినబాధ్యత భద్రతామండలికి ఇవ్వాలి. సాధారణ సభ "విధాన నిర్ణయ సభగా" రూపాంతరం చెందాలి.

2. ప్రపంచశాంతి, నిరాయుధీకరణ, యుద్ధనివారణ లాంటి మౌలిక సమస్యల పరిష్కార బాధ్యత ఐక్యరాజ్యసమితిలోని భద్రతామండలికి ఇచ్చారు. భద్రతా మండలిలో అయిదుగురు శాశ్వత సభ్య రాజ్యాలు పదిమంది తాత్కాలిక సభ్య రాజ్యాలకు సభ్యత్వం ఉంది. అయిదుగురు శాశ్వత సభ్యరాజ్యాలకు వీటో అధికారం ఇచ్చారు. అయిదు అగ్రరాజ్యాల ఏకగ్రీవ అంగీకారంతోనే ఏ నిర్ణయమైన భద్రతామండలిలో తీసుకుంటారు. ఏ ఒక్క అగ్రరాజ్యమైనా నిర్ణయాన్ని తిరస్కరించే వీటో అధికారం ఇచ్చారు. భద్రతా మండలి ఐక్యరాజ్యసమితి "కార్యనిర్వాహక మండలి" అగ్రరాజ్యాలయిన అమెరికా రష్యాల మధ్య సుదీర్ఘకాలం కొనసాగిన ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం, భద్రతా మండలిలో నిర్ణయాలు తీసుకోకుండా అనేక కీలక నిర్ణయాలు వీటో చేయబడ్డాయి. అమెరికా – రష్యా దేశాల మధ్య భద్రతామండలి ఎలాంటి నిర్ణయాలు తీసుకోకుండా, ప్రపంచ శాంతిని కాపాడే గురతర బాధ్యతను వీటో అధికారం నిర్వీర్యం చేసింది. పైగా 51 దేశాలతో ప్రారంభమైన ఐక్యరాజ్యసమితి నేడు 192 దేశాలతో విస్తరించింది. పైగా ఆ నాటి అగ్రరాజ్యాలయిన బ్రిటన్ – ఫ్రాన్సు అగ్రరాజ్యాలుగా నేడు కొనసాగడంలేదు. ఈరెండు దేశాల శక్తి సామర్థ్యాలు క్షీణించాయి. వీటి ప్రాబల్యం అంతర్జాతీయ రాజకీయాలలో బాగా తిరోగమనంలో ఉంది.

అసలు భద్రతామండలి అగ్రరాజ్యాల వీటో అధికారంతో నిర్వీర్యం అయింది. సమస్యలను పరిష్కరించలేకపోయింది. పైగా " రాజ్యాల సమానత్వ సిద్ధాంతానికి" భద్రతా మండలి "శాశ్వత సభ్యరాజ్యాల భావన". "వీరికి ఇచ్చిన వీటో అధికారం " వ్యతిరేకం. కాబట్టి 'వీటో అధికారాన్ని, శాశ్వత సభ్యరాజ్యాల భావనను చార్టర్ నుంచి తొలగించాలి. వీటిలో అధికారం అప్రజాస్వామిక భావన. కానీ వాస్తవ పరిస్థితులలో అగ్రరాజ్యాల అధికారాన్ని, వీటో అధికారాన్ని, మనం విస్మరించలేము. ఐక్యరాజ్యసమితికి మరికొంతకాలం భద్రతా మండలి, వీటో అధికారం కొనసాగవలసిందే! అంతవరకు భద్రతా మండలిలో వీటో అధికారంలో శాశ్వత సభ్యరాజ్యాల సంఖ్యలో మార్పులు తీసుకరావాలి.

అగ్రరాజ్యాలుగా తమ శక్తి సామర్థ్యాలు తిరోగమన దిశలో ఉన్న ఇంగ్లాండ్, ఫ్రాన్సను భద్రతా మండలినుంచి తీసివేయలేకపోయినా నూతన ప్రాంతీయ, ప్రపంచ శక్తులుగా ఎదిగిన ఇండియా, జపాన్, జర్మనీ, బ్రెజిల్, మెక్సికో, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణాఫ్రికా, నైజీరియా, సౌదీఅరేబియా లాంటి రాజ్యాలకు భద్రతా మండలిలో వీటో అధికారం కల్పించి కొత్త శాశ్వత సభ్య రాజ్యాలుగా చేర్చాలి. పాకిస్థాన్, కొరియా, ఇజ్రాయిల్, అర్జెంటీనా, ఇరాన్ లాంటి అప్రకటిత అణ్వస్త్ర రాజ్యాలకు భద్రతా మండలిలో అనుబంధ సభ్యులుగా సభ్యత్వం కల్పించాలి. శాశ్వత రాజ్యాలకు ఉన్న వీటో అధికారం తొలగించి నిర్ణయాలు 2/3 వంతు మెజారిటీతో తీసుకోవాలి. నూతన ప్రాంతీయ ఆర్థిక, సైనిక శక్తులకు ప్రపంచ వ్యవహారాల నిర్వహణలో సముచిత ప్రాధాన్యత కల్పించాలి. అమెరికా కనుసన్నలలో నడుస్తున్న ఐక్యరాజ్యసమితి భద్రతా మండలిలో ఈ మార్పులను తీసుకరావడానికి అంత ఇష్టపడడం లేదు. శాశ్వత సభ్యరాజ్యాలగా మరో మూడు రాజ్యాలను మాత్రమే చేర్చుకోవడానికి సుముఖత వ్యక్తం చేస్తుంది. వీటో అధికారం కొనసాగాలనే అమెరికా భావిస్తుంది. ఈ నేపథ్యంలో చార్టర్ సవరణ కేవలం అమెరికా ఆధిపత్య కొనసాగింపు దిశగానే మార్పులు వస్తాయిగానీ, మారిన ప్రపంచ నేపథ్యంలో విస్తార విస్తృత ప్రపంచ ప్రజల, దేశాల ప్రయోజనాల రీత్యా చార్టర్ సవరించబడదు అనేది వాస్తవం.

1. ఐక్యరాజ్యసమితి వక్తగా ప్రపంచదేశాలకు సుపరిచితుడు సెక్రటరీ జనరల్. ఐక్యరాజ్యసమితి సచివాలయం సెక్రటరీ జనరల్ ఆధ్వర్యంలో నడుస్తుంది. సెక్రటరీ జనరల్ సాధారణ సభ భద్రతా మండలి అనుమతితో నియమించబడతాడు. భద్రతామండలికి ప్రధాన కార్యదర్శి నియామకాన్ని 2/3 వంతు ధృవీకరించే విధంగా సమితి చార్టర్‌ను సవరించాలి.

2) ప్రధాన కార్యదర్శి తరహాలోనే శాశ్వత అంతర్జాతీయ న్యాయమూర్తుల నియామకంలో భద్రతా మండలి అధికారాన్ని తొలగించి సాధారణసభకు పరిమితం చేస్తే బాగుంటుంది. అంటే ఐక్యరాజ్యసమితిలో ప్రజాస్వామికీకరణకు చర్యలు చేపట్టినట్లవుతుంది.

3) సభ్యరాజ్యాల మధ్య వచ్చే వివాదాల పరిష్కారానికి సాధారణ సభ, భద్రతా మండలి లిలి ఆమోదంతో పంపే "శాంతి దళాలు" ఐక్యరాజ్యసమితి దళాలు కావు. సభ్యరాజ్యాల నుంచి ఈ శాంతిదళాలను సేకరిస్తుంది. పైగా శాంతిదళాల సంఖ్య కొన్ని సందర్భాలలో సరిపడినంతమందిని పంపలేకపోతుంది. కాబట్టి సమితి చార్టర్ను సవరించి ఐక్యరాజ్యసమితికి "శాశ్వత స్థిర సైనిక దళాలు" ఉండాలి. వీటి ఎంపిక శిక్షణ, విధులు అన్ని ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో జరగాలి. సభ్యరాజ్యలన్నింటి నుంచి "శాంతి సైన్యాన్ని" ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.

ఈ శాంతిదళాలు శాంతిని కాపాడడం కాల్పుల వివరమణను పర్యవేక్షించడం, నిరాయుధీకరణ, ఆయుధాల నిర్మూలన లాంటి చర్యలలో స్వతంత్ర్య పర్యవేక్షక తటస్థ పాత్రను నిష్పక్ష పాతంగా నిర్వహించాలి.

ఐక్యరాజ్యసమితి లక్ష్యాల సాధనకు విపరీతంగా ఆర్థిక, సాంకేతిక మానవ వనరులు కావాలి. వీటికోసం ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యరాజ్యాలు ఇచ్చే నిధులపై ఆధారపడుతుంది. ముఖ్యంగా అమెరికా ఐక్యరాజ్యసమితి బడ్జెట్లో 56% నిధులను సమకూరుస్తుంది. కాబట్టి అమెరికా ఐక్యరాజ్యసమితి తన కనుసన్నలలో మెలగాలని భావిస్తుంది. తన ప్రయోజనాలకు విరుద్ధంగా ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రవర్తిస్తే నిధులు ఇవ్వడం ఆపివేస్తానని అమెరికా తరచు బెదిరిస్తుంటుంది. కాబట్టి అమెరికా పెత్తనం ఐక్యరాజ్యసమితిలో కొనసాగుతుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి అమెరికా నిధులపై ప్రధానంగా ఆధారపడింది. ఈ పద్ధతి మారాలి. అమెరికా ఆధిపత్యాన్ని తగ్గించాలంటే ఐక్యరాజ్యసమితి కార్యకలాపాలకు కావలసిన నిధులను సమకూర్చుకునే బాధ్యత సభ్యరాజ్యాలన్నీ సమానంగా పంచుకోవాలి. దాతల నుంచి విస్తారంగా విరాళాలను సేకరించాలి. ఐక్యరాజ్యసమితి ఆశయాలు ఉన్నతమైనవి కాబట్టి ఈ నిధుల సేకరణలో ప్రసాజ్వామికీకరణ తప్పనిసరి. అమెరికా ఆధిపత్యాన్ని ఇలా తగ్గించవచ్చు.

ఆర్థికంగా వెనకబడిన దేశాల సత్వర అభివృద్ధికి కావలసిన మూలధనాన్ని సాంఘిక ఆర్థిక మండలి ఆధ్వర్యంలో అంతర్జాతీయ ద్రవ్య సంస్థలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. అవే బ్రెటన్ ఊడ్స్ సిస్టర్స్ పేరుతో చలామణి అవుతున్న అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి, ప్రపంచ బాంకులు, వీటి మూలధనంలో అత్యధిక వాటా 55% కంటే ఎక్కువ అమెరికా తదితర కొద్ది రాజ్యాల చేతిలో కేంద్రీకృతమైంది. తమ వాటా మూలధనం ప్రాతిపదికన అమెరికా ఈ ద్రవ్యసంస్థలలో ఓటింగ్ హక్కులు కలిగి ఉంది. మూడవ ప్రపంచ రాజ్యాలలో ఆర్థికాభివృద్ధికి నిర్దేశించిన ఈ ద్రవ్య సంస్థలు అమెరికా, దాని మిత్రదేశాల ఆధ్వర్యంలో కొనసాగుతున్నాయి. ఈ విధానానికి స్వస్తి చెప్పి

ప్రపంచ రాజ్యాలన్నింటికి ఇందులో సమాన ఓటు హక్కు ఇచ్చి దీని పనితీరును ప్రజాస్వామికీకరణ చేయాలి లేదా ప్రారంభంలో ఇచ్చిన అమెరికా వాటా మూలధనాన్ని తగ్గించి, మూడవ ప్రపంచ రాజ్యాల వాటా పెంచాలి. దీనికి అనుగుణంగా ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్‌ను సవరించాలి.

ఈ రోజు ప్రపంచాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న ఉగ్రవాదం, దౌర్జన్యవాదం, ఆహార భద్రత, ఇంధన భద్రత, పర్యావరణ సమస్యలు వాతావరణ మార్పులు నిజంగా అంతర్జాతీయ సమస్యలు అగ్రరాజ్యాలు మాత్రమే వీటిని పరిష్కరించలేవు. మానవాళి సమిష్టి కృషిలోనే వారి సమిష్టి భద్రత, భవిష్యత్ ఆధారపడి ఉంది. ఫలితంగా ఈ సమస్యల పరిష్కారాన్వేషణ ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలోనే వెదకాలి.

4.8 ముగింపు

మారిన ప్రపంచనేపథ్యంలో ముఖ్యంగా ఐక్యరాజ్యసమితి 51 దేశాల సభ్యత్వం నుంచి 192 దేశాలకు విస్తరించడం, సోవియట్ రష్యా పతనం, ప్రాంతీయ రాజ్యాల ఉమ్మడి వేదికల నూతన ఆవిర్భావం, చైనా, ఇండియా లాంటి నూతన అగ్రరాజ్యాల ఆవిర్భావం, ఫ్రాన్స్, ఇంగ్లాండ్ లాంటి అగ్రరాజ్యాల శక్తి సామర్థ్యాలు తిరోగమనం, ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో మిగిలి పోయిన అనేక అపరిష్కృత సమస్యలు, నూతన అణ్వస్త్ర దేశాల ఆవిర్భావం, ద్విధృవ ప్రపంచ స్థానంలో బహుళధృవ ప్రపంచ ఆవిర్భావం, ఆహార భద్రత, ఇంధన భద్రత, పేదరిక నిర్మూలన, అక్షరాస్యత, రోగరహిత ప్రపంచం లాంటి అపరిష్కృత సమస్యలు ఎయిడ్స్, స్వైన్‌ఫ్లూ, సైబరేనేరాలు, పర్యావరణ వాతావరణ మార్పులు లాంటి నూతన సవాళ్ళ మధ్య ఐక్యరాజ్యసమితిలో సంస్థాగతంగా తీవ్రమార్పులను తీసుకోరావాలి. దీనికి దాని రాజ్యాంగమైన చార్టర్ను సమూలంగా సవరించాలి. అప్పుడు మాత్రమే నూతన ప్రపంచ ఆవిష్కరణ సాధ్యమమవుతుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి నిజంగా అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వం అవుతుంది. జాతీయ పౌరుడు అంతర్జాతీయ పౌరుడు కాగలడు. మానవాళి ఉమ్మడి భవిష్యత్ భద్రత ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్ సవరణ దాని అమలుపై ఆధారపడి ఉంది.

4.9. నమూనా ప్రశ్నలు

ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 30 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి.

1. ఐక్యరాజ్యసమితి భద్రతా మండలి గురించి రాయండి.
2. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్‌ను సంస్కరించవలసిన ఆవశ్యకత గురించి రాయండి.
3. ఐక్యరాజ్యసమితి అపరిష్కృత సమస్యలు మరియు నూతన సవాళ్ళ గురించి వివరించండి.
4. ఐక్యరాజ్యసమితి వైఫల్యం మరియు చార్టర్ సంస్కరణ ప్రాధాన్యత గురించి విశ్లేషించండి.

4.10. సూచన పుస్తకాలు

1. D.C. Gupta : The League of Nations
2. Sydney Bailey : The General Assembly
3. S.N. Bhagawati : The New International Economic Order
4. Rimki Basu : The United Nations.

రచయిత

డా॥ కె.వి.ఆర్. శ్రీనివాస్

పాఠం -5

ఐక్యరాజ్య సమితి శాంతి పరిరక్షణ

లక్ష్యాలు :

* ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు శాంతిస్థాపన మూడు తరాల చర్యల గురించి, శాంతి స్థాపన – పరిరక్షణ చర్యలపైన సమీక్ష గురించి, శాంతి పరిరక్షణకి సంబంధించిన సంక్షోభాలు, యుద్ధాలు మరియు శాంతి సాధన ప్రక్రియలో అవరోధాల గురించి బాగా వివరించగలుగుతారు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

5.1 పరిచయం

5.2. శాంతి స్థాపన మూడు తరాల చర్యలు

- 5.2.1 శాంతి స్థాపన మొదటి తరం చర్యలు
- 5.2.2 రెండవ తరం శాంతి స్థాపన, శాంతి పరిరక్షణ చర్యలు
- 5.2.3 మూడవ తరం శాంతి స్థాపన – శాంత పరిరక్షణ చర్యలు.

5.3. శాంతి స్థాపన – పరిరక్షణ చర్యలపైన సమేక్ష

5.4 సోమాలియా

5.5 కాసావో సంక్షోభం

5.6 లెబనాన్ యుద్ధం

5.7 శాంతి సాధన ప్రక్రియలో అవరోధాలు:

5.8. ముగింపు

5.9. ప్రశ్నలు

5.10

ఐక్యరాజ్య సమితి శాంతి పరిరక్షణ

5.1 పరిచయం

ప్రచ్ఛన్న యుద్ధకాలంలో ప్రాక్ (east), పశ్చిమ (west) రాజ్యాల మధ్య సయోధ్య కరవై సంఘర్షణ నెలకొన్నప్పుడు సమితి చార్టర్ నియమం ప్రకారం వ్యవహరించడానికి ప్రతికూల వైఖరులు వ్యక్తమైన నేపథ్యంలో శాంతి పరిరక్షణ చర్యల ద్వారా ఐక్యరాజ్యసమితి ఉమ్మడి భద్రతకై కృషి చేసింది. ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం తుది దశ వరకు శాంతి పరిరక్షణ చర్యలు అనేక నాటకీయ మార్పులకు గురియై పలు ప్రాంతీయ సంఘర్షణలు, పౌర సంక్షోభాలలో అగ్రరాజ్యాల జోక్యంచేసుకోవడాన్ని నివారించేందుకు ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించపోయినప్పటికీ,

ఐక్యరాజ్యసమితి నిబంధనావళిలోని రోటర్లో ఏ అధ్యాయంలో కొంత మేరకు పేర్కొనడం జరిగింది. 1990 దశకంలో సమితి తీసుకున్న సైనిక చర్యలలో కొన్ని వివాదాస్పదంగానూ, ఆచరణాత్మక సమస్యను సృష్టించేవిగానూ పరిగణించబడినాయి.

ఐక్యరాజ్యసమితి అనుసరించిన శాంతి పరిరక్షణ, శాంతి పునరుద్ధరణ చర్యలను స్థూలంగా మూడు రకాలుగా ప్రస్తావించవచ్చు. అవి 1) ఒకటో తరపు చర్యలు 2) రెండో తరపు చర్యలు 3) మూడో తరం చర్యలు. ఆ మూడు. దేశలలో సైనిక శక్తిని అధికంగా వినియోగించడం, సంబంధిత దేశాల అంగీకారం లేకపోవడం. హింసాత్మక పరిస్థితులను పూర్తిగా నిర్మూలించడం, శాంతి భద్రతలతో పరిస్థితులను పునరుద్ధరించడం వంటి కార్యక్రమాలు అమలయ్యాయి.

5.2 శాంతి స్థాపన మూడు తరాల చర్యలు

దురాక్రమణ రాజ్యం తన సైన్యాన్ని ఉపసంహరించుకొనేటట్లు, దురాక్రమణ ప్రాంతాన్ని నిసైనిక మండలంగా " ప్రకటించడమో, స్వీయ రక్షణకు మినహా మిగిలిన ప్రయోజనాలకై సైనిక దళాలను వినియోగించుకోకవపోవడం వంటి చర్యల అమలుకు సమితి శాంతి దళాలు దోహదపడినాయి. ఆ ప్రక్రియ వలన ఐక్యరాజ్యసమితితో బాటుగా శాంతి పరిరక్షణ దళంలో సైనికులను పంపించిన సభ్య రాజ్యాలకు శాంతి స్థాపన, శాంతి పదిరక్షణల విషయంలో ఎంతో అనుభవం చేకూరినట్లయింది. అయితే వియత్నాం లెబనాన్, సైప్రాస్ వంటి సంక్షోభాల సమయంలో అగ్రరాజ్యాల జోక్యం వలన ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రధాన అంగాల సమావేశంలో ఎటువంటి ప్రస్తావనా రాలేదు. అయినప్పటికీ శాంతిస్థాపన అనే వినూత్న చర్య వలన ప్రాంతీయ సంఘర్షణలలో అగ్రరాజ్యం జోక్యాన్ని పరిమితం చేయడానికి, నూతన రాజ్యాల ఆవిర్భావం వలన ఆయా ప్రాంతాలలో శాంతి, భద్రతలకు ఎదురయ్యే ముప్పును అధిగమించేందుకు మధ్యప్రాచ్యంలో తీవ్రమైన ఘర్షణలను పరిమితం చేసేందుకు ఐక్యరాజ్యసమితికి అవకాశం ఏర్పడింది. 1980, 90 దశకాలలో చేపట్టిన శాంతి పరిరక్షణ చర్యలకు గుర్తింపుగా ప్రతిష్టాత్మక నోబెల్ శాంతి బహుమతి ఐక్యరాజ్యసమితికి దక్కింది.

5.2.1 శాంతి స్థాపన మొదటి తరం చర్యలు :

శాంతి స్థాపన మొదటి తరం లేదా " సాంప్రదాయకమైన మొదటి దశ అనేది మధ్య ప్రాచ్యంలోని ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం. ఆసియా, ఆఫ్రికా దేశాలలో అమెరికన్, సోవియట్ యూనియన్ ప్రయోజనాలకు ప్రత్యక్షంగా భంగం కలుగని రీతిలో, వలస విధాన రద్దు ప్రక్రియలో సంభవించిన సంఘర్షణలకు సంబంధించినది. సూయజ్ కాలువ (1956) సినాయ్ ద్వీపకల్పం (1967) పైప్రస్ (1964), సిరియన్ గోలన్ హైట్స్ (1974), దక్షిణీ లెబవాన్ (1978), ఇరాన్ – ఇరాక్ పరివార్డులు (1968–91), ఇథియోపియా ఎరిట్రియా సరిహద్దులు (2000) వంటి అంశాలపై ఏర్పడిన ఘర్షణలు ఇందుకు ఉదాహరణ. 1960లో కాంగోఘర్షణ మినహా మిగిలిన వన్నీయూ రాజ్యాల మధ్య ఏర్పడిన ఘర్షణలే. క్యరాజ్యసమితి పైన పేర్కొన్న సంఘర్షణలు లేదా సంక్షోభాల పరిష్కారానికి సంప్రదింపుల ప్రక్రియను అనుసరించి ఆయా ప్రాంతాలలో శాశ్వత శాంతి స్థాపనకు దోహదపడింది. అయితే శాంతి ప్రయత్నాలు ప్రేరేపించే సమితి సిబ్బంది. వద్ద ఆయుధ సామాగ్రి లేకపోవడమో లేదా పాక్షికంగా ఉ

ండడమో జరిగింది. సమితి శాంతి దళాలు ఘర్షణ చెలరేగిన రాజ్యాల మధ్య నిర్దిష్టకాలం పాటు గస్తీ దళాలు ఏర్పాటు చేశాయి.

5.2.2 రెండవ తరం శాంతి స్థాపన, శాంతి పరిరక్షణ చర్యలు :

1990 దశకంలో సెంట్రల్ అమెరికా, దక్షణాఫ్రికా, ఆగ్నేయాసియా ప్రాంతాలలో ఉద్భుతమైన పౌరసంఘర్షణలను నివారించేందుకు అంతర్జాతీయ సమాజం అమలు చేసిన అంశాలు రెండవతరం శాంతిస్థాపన, పరిరక్షణ చర్యలుగా పరిగణించబడినాయి. రాజ్యవ్యవస్థల క్షీణత, హింసాత్మక పౌరఘర్షణలు, సంక్లిష్ట మానవీయ ఉపద్రవాలు ఈ కాలంలో సంభవించాయి. పూర్వపు యుగోస్లోవియా, అంగోలా, మొజాంబిక్, సోమాలియా, సియర్రా లియోన్, తూర్పు తైమోట్లలో ఏర్పడిన ఉద్రిక్తతలు ఇందుకు ఉదాహరణలు. ఈ దశలో సంక్షోభాలను ఎదుర్కోవడం, పరిష్కరించడం, తిరిగి అని పునరావృతం కాకుండా చూడడం. రాజకీయ స్థిరత్వాన్ని అందించడం, హింసాత్మక ధోరణులు అణచివేత వంటివి ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతిస్థాపన పరిరక్షణ బృందం ప్రధాన లక్ష్యాలుగా పేర్కొనబడినాయి. ఐక్యరాజ్యసమితిలో పలురకాల ప్రాంతీయ, అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలు పైన పేర్కొన్న సంక్షోభాలను ఎదుర్కోవడంలో, శాంతయుత పరిస్థితులను పునరుద్ధరణలో ఎన్నో సవాళ్ళను, కొన్ని విజయాలను చవిచూశాయని డోయల్, శాంచానీలు, ఇంటర్నేషనల్ పీస్ బిల్డింగ్ ఏ వీరియాటికల్ అండ్ క్వాంటిటేటివ్ ఎన్లాయిస్ (2000) అనే వ్యాసంలో అభిప్రాయపడినారు.

రెండవతరం శాంతి స్థాపన, శాంతి పరిరక్షణ చర్యలు అనేవి శాంతి సాధన ప్రక్రియలో తృతీయ పక్షం చేసే ప్రయత్నాలకు సహాయకారిగా ఉండి చర్యలుగా"ఠాగూర్, స్కినాబెల్లు తమ 'యునైటెడ్ నేషన్స్ పీసు్కపింగ్ ఆపరేషన్స్, అడ్‌హక్ మిషన్స్, పర్మనెంట్ ఎంగేజిమెంట్స్, అనే గ్రంథంలో పేర్కొన్నారు. శాంతి బడంబడికలపై సంబందిత దేశాల అధిపతులు లేదా ప్రతినిధులతో సంతకాలు చేయించడం అనేది కొంతమేరకు సాధ్యమైనప్పటికీ, మిలటరీ దళాలు, పాక్షిక మిలటరీ దళాలు హింసాత్మక సంఘటనలకు పాల్పడడంతో శాంతి ఒడంబడికలను దీర్ఘకాలంలో వంపూర్ణంగా అమలు పరచడం సాధ్యం కాలేదు. రెండవతరం శాంతి స్థాపన, నిర్వహణ చర్యలను సంక్లిష్ట శాంతి నిర్వహణ (complex peace keeping) చర్యలుగా కొందరు వర్ణించారు. ఎందుకంటే ఆచరణలో సైనిక అంశాలతో బాటుగా పౌరసంబంధమైన అంశాలు, బహుళ దృక్పథ విషయాలు ఇమిడి ఉన్నాయని వారు భావించారు. మానవహక్కుల అధ్యయనం మానవహక్కులే అమలు పర్యవేక్షణ: భూగర్భంలో ప్రేలుడు పదార్థాల ఆచూకీ, వెలికితీత, నిర్వీర్యం, ప్రజాస్వామ్యయుతంగా ఎన్నికల నిర్వహణ, శరణార్థుల వలసలను, పునరావాసాలను పర్యవేక్షించడం, తాత్కాలిక పార్టీ ప్రభుత్వాల ఏర్పాటు పోలీసు, న్యాయ సిబ్బంది పునర్నియామకం వంటి అనేక కార్యక్రమాలు రెండవతరం శాంతి పునరుద్ధరణ, నిర్వహణ కార్యక్రమంలో ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు ఎల్సాల్వడార్లో 1992లో మానవహక్కుల ఉల్లంఘన, భవిష్యత్తులో అటువంటి చర్యల నిర్మూలన వంటి అంశాలను ఆచరణలో ఉంచే ప్రయత్నాలు రెండవతరం శాంతి పునరుద్ధరణ చర్యలు దోహదపడినాయి. ఎల్పెల్వడార్ ఇతర ప్రాంతాలలోనూ శాంతి స్థాపనకై ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి పునరుద్ధరణని బృందసభ్యులు వివిధ రంగాలలో అనుభవజ్ఞుల సలహాలను తీసుకొన్నారు. రాజకీయ సుస్థిర్గత, మానవహక్కుల పట్ల గౌరవం వంటి ఆశయాల సాధనకై వారి సేవలను సమితి ఈ సందర్భాలలో వినియోగించుకొంది.

దక్షిణాఫ్రికా ఆధ్వర్యంలో ఎన్నో దశాబ్దాలుగా ఆధీన ప్రాంతం (trust territory)గా కొనసాగిన నైరుతి ఆఫ్రికాకు స్వాతంత్ర్యం ప్రసాదించే విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించింది. 1960, 1970 దశకాల్లో ఆ ప్రాంతంపై నమీబియన్ విముక్తి దళం, దక్షిణాఫ్రికా అధినేతలతో సమితి ప్రతినిధులు సంప్రదింపులు జరిపి నైరుతి ఆఫ్రికా "నమీబియాగా స్వతంత్రం సాందేందుకు కృషిచేశారు. 1989 ఏప్రిల్లో సమితి బృందం దక్షిణాఫ్రికాకు, స్వాపోకు (southwest africa peoples organisation) మధ్య సంధిని కుదర్చడంతో సమీబియాకు స్వాతంత్ర్యం అందించేందుకు మార్గం సుగుమమైంది. కాంబోడియా సంక్షోభం' విషయంలో సమగ్ర రాజకీయ పరిష్కారం కుదిరే విషయంలో సమితి విశేషమైన పాత్ర వహించింది. ఈ విషయంలో ఆసియన్ (ASEAN) వంటి ప్రాంతీయ కూటముల మద్దతును తీసుకొంది. 1978లో "వియత్నాం దళాలు కంబోడియా భూభాగాన్ని ఆక్రమించుకొన్నప్పుడు, సమితి సోవియట్ యూనియన్, అమెరికా, చైనా వంటి అగ్రరాజ్యాల సహకారాన్ని తీసుకొంది. 1992లో కంబోడియాలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలోని అధికార మార్పిడి బృందం (UNTAC) - United nations Transition authority in Cambodia) ఆ ప్రాంతంలోని నాలుగు పార్టీల సహకారంతో శాంతి స్థాపనకు కృషిచేసింది. థాయిలాండ్కు 4లక్షల మంది కంబోడియా శరణార్థులు స్వదేశం తరలి వచ్చేందుకు, కంబోడియాలో ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో ఎన్నికలు నిర్వహించేందుకు, పౌరప్రభుత్వ స్థాపనకు పూర్వం ఆ దేశపు విదేశీ, అంతరంగిక, ఆర్థిక, భద్రతా వ్యవహారాల పర్యవేక్షణ బాధ్యతలను సమితి బృందం చేపట్టి నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించింది.

కంబోడియా, నమీబియాలలో పొందిన అనుభవాలతో ఐక్యరాజ్యసమితి కొసావో, తూర్పు తిమోర్లలో సంక్షోభాల పరిష్కారంలో పరిణతితో వ్యవహరించగలిగింది. మిగతా దేశాలలో కూడా సమితి శాంతి ప్రయత్నాలకు కొన్ని సందర్భాలలో విఘాతం కలిగినప్పటికీ, అంతిమంగా విజయం సాధించగలిగింది. ఉదాహరణకు పదిహేనేళ్ళకు పైగా అంతర్యుద్ధంలో సతమవుతున్న ఆఫ్రికా దేశమైన మొజాంబిక్లో 1992-94 మధ్య కాలంలో పదిలక్షల మంది ఆహుతికాగా, ఐదు మిలియన్ల మంది స్వదేశం విడిచి వెళ్ళినపుడు తీవ్ర దుర్భిక్షం వంటి సమస్యలు చుట్టుముట్టగా సమితి శాంతి పరిరక్షణ బృందం ఆ దేశంలో శాంతియుత పరిస్థితులను నెలకొల్పి, ఆర్థికాభివృద్ధి రేటు 10శాతానికి, మానవ అభివృద్ధి స్థాయి పెరుగుదలకు దోహదపడింది.

5.2 3 మూడవతరం శాంతిస్థాపన శాంతి పరిరక్షణ చర్యలు :

ఈ దశలో ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతిస్థాపన, పరిరక్షణ బృందం క్లిష్టమైన సమస్యలను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. సమస్యాత్మక ప్రాంతాలలో శాంతి భద్రతల పునరుద్ధరణలో సంబంధిత పక్షాల మధ్య ఏకాభిప్రాయం లేకపోవడం, శరణార్థులను సాధారణ పౌరులను కాపాడడంలోనూ, సామూహిక హత్యాకాండ (genocide) లను నివారించడంలోనూ, ఉభయ పక్షాలపై శాంతి ఒడంబడికను నిర్బంధంగా అంగీకరించేటట్లు చేయడంలోనూ, సమితి బృందం ఎన్నో ఒత్తిడులకు గురయింది. తన విద్యుక్తి ధర్మాన్ని నిర్వర్తించడంలో సమితి బృందం ఆర్థికంగానూ, సైనికంగానూ ఎన్నో కష్టనష్టాలకు లోనయింది. అగ్ర రాజ్యాలకు అందుబాటులో ఉండే సైనిక, వైమానిక, నౌకా సిబ్బంది సహాయ సహకారాలను సమితి ఈ సందర్భంలో సమర్థవంతంగా పొందగలిగింది. ఐక్యరాజ్యసమితి ఎనిమిదో అధ్యాయం నిబంధనల ప్రకారం శాంతి నిర్వహాక, శాంతియుత చర్యల అమలు విషయంలో ఉండే

లక్ష్మణ రేఖను, అనేక సందర్భాలలో శాంతి దళాలు అతిక్రమించడం జరిగింది. కొన్ని సందర్భాలలో బలప్రయోగం తమకే నష్టదాయకమనే విషయాన్ని శాంతి పరిరక్షణ బృందం గ్రహించడంతో సైనికచర్య అనులులో ఎంతో అలస్యం జరిగింది. మూడవ తరంలో సమితి చేపట్టిన చర్యలను సమితి సభ్యదేశాల మధ్య తీవ్రమైన వాదోపవాదాలు జరిగాయి. సమితి బలాన్ని, బలగాలను వినియోగించుకొనే విషయంలో వాటి మధ్య బేధాభిప్రాయాలు ఏర్పడినాయి. సోమాలియా, యుగోస్లావియాలలో జరిగిన ఘర్షణల పరిష్కారం నివారణలు అందుకు ఉదాహరణగా పేర్కొనవచ్చు.

1990 దశకంలో యుగోస్లోవియాలో సెర్బియన్ల జాతీయవాదాన్ని నిర్మూలించడంలో ఆ దేశ అధ్యక్షుడు సోబోదాన్ మిలోసివిక్ దమనకాండ జరిపాడు. ఫలితంగా సెర్బియోలో అంతర్యుద్ధం ఏర్పడి శాంతిభద్రతల స్థాపనకు తీవ్ర విఘాతం ఏర్పడింది. అతడి అణచివేతల పర్యవసానంగా స్లావేనియా, క్రోయేసియా, బోస్నియా ప్రాంతాలలో అరాచక పరిస్థితులు తలెత్తి 1990 దశకం చివరి వరకు కొనసాగాయి, సెర్బియా, బోస్నియా, హెర్జెగోవినాలలోని వివిధ జాతుల మధ్య అంతర్యుద్ధం ఏర్పడి భయానక పరిస్థితులు నెలకొన్నాయి. ఆ సమస్య పరిష్కారంలో మొదటి మంచి ఐక్యరాజ్యసమితి యూరోపియన్ యూనియన్ దౌత్యవేత్తల సలహాలను తీసుకోవడం, సమితి చార్టర్లోని ఎనిమిదో అధ్యాయం నిబంధనల ప్రకారం వ్యవహరించడం వంటి చర్యలకు శ్రీకారం చుట్టింది. 1991 సెప్టెంబరు భద్రతా మండలి అమెరికా అంతరంగిక వ్యవహారాల కార్యదర్శి సైరస్ వాన్స్ను సమితి సాధారణ కార్యదర్శి వ్యక్తిగత దూతగా నియమించి యుగోస్లోవియాలోని అన్ని వర్గాలతో సంప్రదింపులు జరిపి శాంతి స్థాపనకు కృషిచేయాల్సిందిగా కోరింది. అంతేగాకుండా సెర్బియా, క్రోయేషియా ప్రాంతాలలో భారీగా శాంతిదళాల మొహరింపు, అసాంఘిక, అక్రమ హింసాత్మక దళాల నిర్మూలన, మానవహక్కుల పరిరక్షణ శరణార్థుల పునరాగమనం వంటి చర్యలకు సమితి శ్రీకారం చుట్టింది. అట్లాగే ఆరు బోస్నియన్ నగరాలను భద్రతా ప్రాంతాలుగానూ, బోస్నియా గగన తలంపై వైమానిక రవాణా నిషేధం, పట్టణ ప్రాంతాల్లో భారీ విధ్వంసక ఆయుధాల తొలగింపు, సెర్బియా, మాంటినీగ్రోలపై ఆర్థిక ఆంక్షలు, బోస్నియా, పెర్బియా దళాలపై వైమానిక దాడుల వంటి విభిన్న చర్యలకు సమితి శ్రీకారం చుట్టింది. యుగోస్లోవియా నియంత "స్లాబోదాన్ మిలోపనిక్ హేయమైన చర్యలను అంతర్జాతీయ క్రిమినల్ న్యాయస్థానం ద్వారా విచారించి అతడికి యావజ్జీవ శిక్ష విధించేట్లు చేసింది. వేరొక వైపు యూరోపియన్ యూనియన్, నాటో వంటి కూటములు, అంతర్జాతీయ స్వచ్ఛంద సంస్థలు, అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలు, సమితి ప్రత్యేక సంస్థలు వంటి వివిధ విభాగాలతో సంబంధాలు ఏర్పరచుకొని బోస్నియా, సెర్బియా, ఆర్టిగో ప్రాంతాలలో సాధారణ పరిస్థితుల పునరుద్ధరణకు సమితి విస్తృతంగా కృషి చేసింది.

5.3 శాంతిస్థాపన - పరిరక్షణ చర్యలపైన సమీక్ష

ఐక్యరాజ్యసమితి చేపట్టిన శాంతిస్థాపన, నిర్వహణ, పర్యవేక్షణ చర్యలు అంతర్జాతీయ సమాజం యొక్క భద్రతా యంత్రాంగ నిర్మాణ నిర్వహణలను అప్రమత్తం చేశాయి. 1992లో భద్రతా మండలి శాంతి స్థాపన పరిరక్షణ ప్రయత్నాలపై ప్రత్యేక సదస్సును నిర్వహించింది. ఆ సందర్భంగా అప్పటి సమితి సాధారణ కార్యదర్శి బుట్రోస్, బూట్రోస్ ఘలీ "ఎజెండా ఫర్ పీస్ అనే శీర్షికతో ప్రణాళిక రూపొందించి, సమితి విస్తృత పాత్రను దృష్టిలో ఉంచుకొని కొన్ని సూచనలు చేశాడు. 1995 నాటికి వేరొక అనుబంధ పత్రాన్ని రూపొందించాడు. ఆ సమయంలో రువాండ, బురుండీ, సోమాలియా వంటి దేశాలలో అంతర్యుద్ధాలు, జాతుల ఘర్షణలు తలయెత్తి

శాంతికాముకులలో ఆందోళన రేకెత్తించాయి. ఇక ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతిస్థాపన, పునరుద్ధరణ నిర్వహణలకు సంబందించి మిశ్రమ స్పందన వచ్చింది. సమితి కృషి గురించి సందర్భానుసారంగా విశ్లేషించి, నిర్ణయించాల్సి ఉంటుందని కొందరు రచయితలు పేర్కొన్నారు. సాంప్రదాయకంగా పరిశీలిస్తే మొదటితరం శాంతియుత పరిస్థితుల స్థాపన, నిర్వహణలనేవి అంతర్యుద్ధాలను ఆపేందుకు సమితి చేసిన ప్రయత్నాలుగా పరిగణించాలని కొందరు పేర్కొన్నారు. మొట్టమొదటిసారిగా ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతియుత దళం సేవలను పదకొండేళ్ళ పాటు జరిగిన అరబ్ ఇజ్రాయిల్ ఘర్షణను నివారించేందుకు వినియోగించడం జరిగింది. అట్లాగే 1974 తరువాత గోలన్హైట్స్ ప్రాంతంలో సాధారణ పరిస్థితుల పునరుద్ధరణకు సమితి సేవలు కృషిచేశాయి. కాంగో నుంచి కటాంగా ప్రాంతం విడిపోకుండా చూడడంలో కూడా సమితి సేనల పాత్ర ఉంది. సైప్రస్ గ్రీన్, టర్కీ సైనిక దళాల మధ్య పోరును కూడ అవి నివారించగలిగాయి. ఇరాన్– ఇరాక్, కువైట్ – ఇరాస్ల మధ్య ఘర్షణల పరిష్కారం తరువాత ఆ ప్రాంతాల మధ్య ఉద్రిక్తతలు నెలకొన కుండా సమితి ప్రయత్నాలు కొనసాగాయి. అయితే గత యాభైఏళ్ళుగా కాశ్మీర్, మధ్యప్రాచ్యం సైప్రెస్లలో తలెత్తిన ఘర్షణలను పరిష్కరించడంలో సమితి ప్రయత్నాలు ఆశించినంతగా విజయవంతం కాలేదు.

సోమాలియాలో అంతర్యుద్ధం ఏర్పడినప్పటినుంచి ఐక్యరాజ్యసమితి, అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలు ఫ్రాన్స్, నైజీరియా, ఆస్ట్రేలియా, బ్రిటన్ల ఆధ్వర్యంలోని శాంతి బృందాలతో కూడిన ప్రతినిధులపై ఆధారపడి శాంతి పునరుద్ధరణ, జాతి నిర్మాణాల వంటి విషయాలను పర్యవేక్షించ సాగాయి.

ఐక్యరాజ్యసమితికి సంబంధించిన రెండవ, మూడో తరం శాంతి స్థాపన నిర్వహణ, పునరుద్ధరణ చర్యలనేవి వైవిధ్యంతో " కూడిన విధులకు సంబంధించినవి. ఉదాహరణకు సోమాలియా సంక్షోభ సమయ సమయంలో అక్కడి ఆకలి కడుపులతో అలమటించే ప్రజలకు ఆహారపదార్థాలను అందించే విధుల నిర్వహణలో సమితి బృందాలు సాఫల్యం చెందాయి.

అయితే జాతి పునర్నర్మాణం. శాంతి పునరుద్ధరణ విషయాలలో అవి సంపూర్ణ విజయాన్ని సాదించలేకపోయాయి. సమీబియా సంక్షోభ నివారణ తరువాత పదిఏళ్ళ తరువాత సమితి ప్రయత్నాలు ఫలించాయి. నమీబియాలో అంతర్యుద్ధ సమయంలో విద్వేషాన్ని ప్రదర్శించిన అక్కడి విభిన్న వర్గాలు, భద్రతా మండలిలోని సభ్యదేశాలు, అంతర్యుద్ధం వివారణలో ప్రత్యక్షంగా పాల్గొన్న క్షేత్రసిబ్బంది సమితి ప్రయత్నాలను ప్రస్తుతించడం జరిగింది. నమీబియాలో పలుమార్లు ప్రజాస్వామ్యయుతంగా ఎన్నికలు జరిగి, ఆర్థిక వ్యవస్థ ప్రగతి పథంలో పయనించసాగింది. కంబోడియాలో సమితి శాంతి ప్రయత్నాలు అతి స్వల్పకాలంలో విజయాన్ని, దీర్ఘకాలంలో మిశ్రమ ఫలితాలను అందించాయి. 1990 దశకంలో అంగోలాలో సమితి శాంతియత్నాలు విఫలం కాగా, మొజాంబిక్లో సత్ఫలితాలనిచ్చాయి. సంబంధిత వర్గాలు శాంతిస్థాపన పట్ల గల మక్కువ. అంతర్జాతీయ సమాజం నుంచి వనరుల సరఫరా, పోలీసు బలగాల విస్తృత మోహరింపు, ఎన్నికల నిర్వాహకులకు సమర్థవంతమైన శిక్షణ, సమితి సాధారణ కార్యదర్శి ప్రత్యేక దూత యొక్క శక్తి సామర్థ్యాలు అన్ని పార్టీల సామరస్యత వంటి అంశాలు అటువంటి మిశ్రమ ఫలితాలకు దోహదపడినాయని అంతర్జాతీయ దౌత్య పరిశీలకులు పేర్కొన్నారు.

శాంతిసాధన విషయంలో వివిధ దేశాల సానుకూల స్పందన ఫలితంగా ఐక్యరాజ్యసమితి స్వయంగా

అనేక చర్యలకు శ్రీకారం చుట్టింది. 1992, 1993లో సమితిలోని శాంతిసాధన వ్యవహారాల నిర్వహణ శాఖలో భారీమార్పులు జరిగాయి. సభ్యదేశాల నుంచి శాంతి దళాలలోకి ఎక్కువ సంఖ్యలో సిబ్బందిని తీసుకోవడం, బాంబుల నిర్వీర్యం పోలీసు వ్యవహారాల నిర్వహణలో అనుభవజ్ఞుల సేవల వినియోగం వంటివి వాటిలో ఉన్నాయి. 2000 సంవత్సరంలో సమితి సాధారణ కార్యదర్శి కోఫీ అన్నన్ సమితి శాంతిపాధన ప్రయత్నాలను విశ్లేషించి తగిన సూచనలిచ్చేందుకు నిపుణుల కమిటీనొకదానిని నియమించాడు. ఆ కమిటీకి సారధ్యం వహించిన అల్జీరియా మాజీ విదేశాంగమంత్రి బ్రహిమి తన నివేదికలో (i) క్లిష్టమైన శాంతి సాధన పర్యవేక్షణ కార్యక్రమాలలో విస్తృత ప్రణాళిక, పటిష్ట నిర్వహణ సామర్థ్యాలను పెంపొందించడం. (ii) సమాచార సేకరణలో సచివాలయ యంత్రాంగాన్ని సమాయత్తం చేయడం (iii) సంక్షోభ నివారణలో విశ్లేషణా, సామర్థ్యాన్ని అధికం చేయడం (iv) శాంతి స్థాపన, నిర్వహణ వ్యవహారాల కమిటీ సభ్యుల సంఖ్యము, పోటీ తత్వాన్ని పెంచడం వంటి నిర్దిష్ట చర్యలను అనుసరించాల్సిందిగా సూచించింది.

2006 నవంబరులో దార్ఫూర్‌లో శాంతి భద్రతల స్థాపన, నిర్వహణ విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి సూడాన్ మధ్య మూడు అంచెల ప్రతిపాదన ఒకటి సూచించబడింది. దార్ఫర్లో శాంతిభద్రతలను పర్యవేక్షణకై ఉద్దేశించిన ఆఫ్రికన్ యూనియన్ సైనికదళం తక్కువ సంఖ్య (7000 మంది) ను కలిగి ఉండడంచేత ఆశించిన లక్ష్యం నెరవేరలేదు. ఐక్యరాజ్యసమితి, ఆఫ్రికన్ యూనియన్లతో కూడిన 17000 మంది సైనికులు, 3000 మంది పోలీసు అధికారుల నియామకానికి ఆ ప్రతిపాదనలో ఏర్పాటు చేయడమైనది. మొదటి దశలో ఐక్యరాజ్య సమితి పోలీసు సలహాదారులు, పౌర సిబ్బంది అదనపు వనరులు. సాంతికేక సిబ్బందితో కూడిన బృందాన్నొకదానిని దార్ఫ్యూర్క పంపిచడం జరిగింది. రెండవ దశలో 3000 మందికి పైగా ఐక్యరాజ్యసమితి సైనిక సిబ్బంది అమషంగిక సిబ్బందిని రంగంలోకి దింపారు. దార్ఫూర్ ప్రాంతంలోనికి యుద్ధ హెలికాప్టర్లను పంపించే ప్రయత్నాన్ని ప్రారంభంలో సూడాన్ ప్రభుత్వం ఆమోదించలేదు. డి అయితే 2007 మార్చిలో అమెరికా విదేశాంగ శాఖ డిప్యూటీ సెక్రటరీ జాన్నెగ్రోపాంటె, సమితి సాధారణ కార్యదర్శి బాన్దేమూన్ అరగ్ కార్యదర్శి అబూమూసాల విజ్ఞప్తి మేరకు సూడాన్ ప్రభుత్వం రెండవ దశ శాంతియత్నాలకు సముఖత చూపింది.

5.4 సోమాలియా

సోమాలియాలో గత దశాబ్దకాలంగా ప్రజాప్రభుత్వమంటూ ఏర్పడలేదు. ఆ దేశంలో విభిన్న తెగల మధ్య ఘర్షణలు చెలరేగి శాంతిభద్రతలకు ముప్పు వాటిల్లింది. దాంతో శాంతియుత పరిస్థితి పునరుద్ధరణకై ఐక్యరాజ్యసమితి జనాభా: నుండి 8000 మంది ఆఫ్రికా సైనిక సిబ్బందిని సోమాలియాకు పంపించేందుకు తీర్మానించింది. ఇస్లామిక్ ఛాందసవాదుల గుప్పిట్లో నుంచి సోమాలియా విముక్తి గావించేందుకై 53 దేశాలతో కూడిన ఆఫ్రికన్ యూనియన్ అన్ని విధాలుగా సహాయ సహకారాలందించాల్సిందిగా సూచించింది. సోమాలియాలో ఇతర దేశాల సైనిక బృందాలు ఉండాల్సిన అవసరంలేదని సమితి తేల్చి చెప్పింది..

5.5 కొసావో సంక్షోభం

కొసావో భవిష్యత్తు హోదా గురించి ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రతిపాదనలను సెర్బియా పార్లమెంటు

తిరస్కరించింది. సెర్బియా భూభాగంలో అక్రమంగా, వేరొక నూతన రాజ్యాన్ని ఏర్పాటుకు సమితి ప్రతిపాదనలు అవకాశం కల్పించడమే. అందుకు కారణంగా సెర్బియన్ పాలకులు పేర్కొన్నారు. సెర్బియా భౌగోళికంగా అంతరించేందుకు, సెర్బియాలోని 15 శాతం భూభాగాన్ని విడగొట్టేందుకు సమితి ప్రతిపాదనలు దారితీస్తున్నాయని వారు ఆరోపించారు. కొసావో భవిష్యత్తు గురించి 2007 ఫిబ్రవరిలో వియన్నా (ఆస్ట్రియా)లో అంతిమ చర్చలకు ఐక్యరాజ్యసమితి చొరవ తీసుకుంది. సమితిదూత(మఫ్టీ అతిసారె) (Mafi Atisaari) క్రింది ప్రతిపాదనలను సూచించాడు.

1. కొసావోకు స్వయం ప్రతిపత్తి ఇవ్వడం..
2 కొసావోకు వేర్వేరు రాజ్యాంగం, జెండా, జాతీయ ప్రార్థనలు ఉండడం.
3. ఐక్యరాజ్య సమితి వంటి అంతర్జాతీయ సంస్థలలో సభ్యత్వం పొందేందుకు కొసావోకు అవకాశం ఇవ్వడం.
4. సెర్బియాలో చట్టబద్ధంగా అంతర్భాగంగా ఉన్న భౌగోళిక ప్రాంతమైన కొసావోపై అంతర్జాతీయ సంస్థల పర్యవేక్షణ ఉంచడం.
5. భద్రతామండలికి కొసానో ప్రతిపాదనలపై తగిన నిర్ణయాన్ని తీసుకునే అధికారం ఇవ్వడం.
6. సెర్బియాలోని మైనారిటీ ప్రజలకు ప్రభుత్వంలోనూ, పార్లమెంటులోనూ సివిల్ సర్వీసులలోను తగిన ప్రాతినిధ్యం కల్పించడం.

సెర్బియాలో గణనీయంగా ఉన్న అల్బేనియన్లకు స్వాతంత్ర్యం మినహా మిగతా సౌకర్యాలను అందించేందుకు సమితి ప్రతిపాదనలు వీలుకల్పించాలి. కొసావోలని జనాభాలో 90% మంది అల్బేనియన్లే ఉన్నారు. అల్బేనియన్లు స్థూలంగా సమితి ప్రతిపాదనల పట్ల సుముఖత వ్యక్తం చేశారు. కానీ సెర్బియా పాలకులు వాటిని వ్యతిరేకించడం జరిగింది. సెర్బియా ప్రాంతంలో నాటో దాడులు జరిగి అల్లర్లు సంభవించిన 1999వ సంవత్సం నుంచి ఆ ప్రాంతంలో ఐక్యరాజ్య సమితి శాంతిపరిరక్షణదళం ఆధ్వర్యంలో కొనసాగుతూ వచ్చింది. అల్బేనియన్లలో కొందరు ఆయుధ చర్యలకు పాల్పడ్డారు. సమితి ప్రతిపాదనలను అమెరికా వంటి పశ్చిమ దేశాలు ఆమోదిస్తే రష్యా మాత్రం వ్యతిరేకించింది. కొసావో విషయంలో కుదిరే ఏ ఒప్పందమైనా, అల్బేనియన్లు, సెర్బియన్లకు ఆమోదయోగ్యంగా ఉండాలని రష్యా స్పష్టం చేసింది.

కమ్యూనిజం అంతరించిన తరువాత ఐరోపా ఖండంలో ఉద్రిక్త ప్రదేశంగా కొసావో రూపొందింది. నాటో దళాలకు పెర్బియా సైనిక బృందానికి మధ్య 1999లో పెద్దయెత్తున ఘర్షణలు చెలరేగాయి. కొసావాలో మెజారిటీ అల్బేనియన్ల తెగవారిని అణచివేతను వెంటనే ఆపివేయాలని, కొసావో ప్రాంతం నుంచి సెర్బియా సైన్యం ఉపసంహరించుకోవాలనే డిమాండ్తో వాటో దళాల దాడి జరిగింది. కొసావోలో నాటో ఆధ్వర్యంలో k ఫర్ (కొసావో ఫోర్స్) అనే 16,000 మంది సైనిక సిబ్బంది శాంతిభద్రతలను పర్యవేక్షిస్తున్నది.

5.6 లెబనాన్ యుద్ధం

మధ్యధరా సముద్రం తూర్పు అంచున, మధ్యప్రాచ్యంలో గల అతిచిన్న ప్రదేశమే లెబనాన్, 2006 ఆగస్టులో లెబనాన్లోని హెజ్ బొల్లా సైనిక దళాలు ఇజ్రాయిల్ భూభాగంపై దాడి చేశాయి. దాంతో ఇజ్రాయిల్

సైన్యం హిజ్ జిల్లా సైన్యం పై భారీఎత్తున ఎదురుదాడి చేశాయి. ఆ యుద్ధం 33 రోజులు పాటు కొనసాగగా, 1191 మంది లెబనీయన్లు, 44 మంది ఇజ్రాయిలీ పౌరులు మరణించారు. 4409 మంది గాయాల పాలవగా, దక్షిణ లెబనాన్లో పది లక్షమందికి పైగా పౌరులు, ఉత్తర ఇజ్రాయిల్ మూడు లక్షల పౌరులు నిరాశ్రయులయ్యారు. 2006 ఆగస్టు 14వ తేదీన యుద్ధం ముగిసింది. ఆ విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి భద్రతామండలి 1701వ తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. ఆ తీర్మానం యుద్ధంలోని ఇరుపక్షాలు వెంటనే యుద్ధాన్ని విరమించాల్సిందిగా విజ్ఞప్తి చేసింది. అయితే ఇజ్రాయిల్ లెబవాన్పై నౌక, వైమానిక దిగ్బందాన్ని విధించి హిజ్ ల్లా దళాలకుఆ యుధాలు అందకుండా చర్యలు తీసుకుంది. 2006 సెప్టెంబర్ 8వ తేదీన ఆంక్షలు ఉపసంహరించబడగా, 2006 డిసెంబరులో లెబనాన్ నుంచి ఇజ్రాయిల్ దళాలు వైదొలగాయి

2007లో లెటవాన్లో అంతర్యుద్ధం మొదలైంది. ఈసారి ఇస్లామిక్ సైనిక సంస్థ అయిన ఫతే ఆల్ ఇస్లామికు.. లెబనాన్ సైన్యానికి మధ్య ఘర్షణ జరిగింది. 1975–1990 తరువాత లెబనాన్లో జరిగిన అంతర్యుద్ధం అత్యంత భీకరమైనదిగా వర్ణించబడింది. ఆ అంతర్యుద్ధాన్ని నివారించేందుకై సమితి చేసిన ప్రయత్నాలేవీ ఫలించలేదు.

నేపాల్

నేపాల్ గత దశాబ్దంగా మావోయిస్టులకు, నేపాలీ సైన్యాలకి మధ్య ఘర్షణలు అధికమై శాంతిభద్రతలకు భంగం వాటిల్లగా, ఐక్యరాజ్యసమితి తవ పరిశీలకుల బృందాన్ని అక్కడకు పంపించింది. ఐక్యరాజ్యసమితి పరిశీలన బృందానికి ఆయుధాలను అప్పగించేందుకు నేపాలీ మావోయిస్టులు సమ్మతించారు. సమితి కృషి ఫలితంగా మావోయిస్టులకు ప్రభుత్వ నిర్వహణలో భాగస్వామ్యం కల్పించడమైనది. ఉపప్రధాన మంత్రితో సహా ఐదు మంత్రిత్వ శాఖలు వారికి అప్పగించేందుకు ఏర్పాట్లు జరిగాయి.

5.7 శాంతిపాధన ప్రక్రియలో అవరోధాలు

గత యాభై ఏండ్లుగా ఐక్యరాజ్యసమితి అనుసరిస్తున్న శాంతి సాధన, పునరుద్ధరణల వైఖరిలో సమితి యంత్రాంగం క్రింద పేర్కొన్న అవరోధాలను ఎదుర్కొంటున్నది.

1. ప్రత్యక్ష చర్చలు పురోగతిని సాధించలేకపోయాయి. అంతేగాకుండా భారీ, సాధారణ శాంతి సదస్సులు అన్ని పెద్ద సమస్యలను పరిష్కరించలేక పోతున్నాయి. ముఖాముఖి చర్చలు పరస్పర గుర్తింపు, సాధికారికతలకు చిహ్నంగా ఉంటూ, సంబంధిత వర్గాల మధ్య అపోహలకు ఆస్కారం లేకుండా చేస్తున్నప్పటికీ, మధ్యవర్తులు లేకుండా జరిగే ఐటువంటి చర్చలు అరుదుగానే సత్ఫలితాలనిస్తున్నాయి.

2. అరబ్ – ఇజ్రాయిలీ సంక్షోభం వంటి పరిస్థితులలో భవిష్యత్ అవసరాలను అంచనా వేయడం కష్టమైన అంశంగా మిగిలిపోయింది. ఈ విషయంలో నార్వేకు మినహాయింపు ఇవ్వవచ్చు. ఎందుకంటే ఆ దేశం సంక్షోభానికి సంబందించిన వివిధ ప్రాంతాల నాయకులతో రహస్యంగానూ, విశ్వసనీయంగానూ, ఏ విధమైన ఆర్భాటం లేని విధంగా సంప్రదింపులను కొనసాగించి విజయం సాధించింది. అయినప్పటికీ

2000 సెప్టెంబరులో ఇజ్రాయిల్– పాలస్తీనాల మధ్య శాంతి చర్చలలో ప్రతిష్టంభన ఏర్పడింది, మధ్య ప్రాచ్యంలో శాంతి నెలకొనడం అసాధ్యమని కొందరు, హింసను పరిత్యజించి శాంతియుతంగా వ్యవహరించే విషయంలో ప్రతికూల పరిణామాలు ఎదురవుతాయని మరికొందరు భావించడంతో సమితిశాంతి ప్రయత్నాలకు అవరోధాలు ఎదురయ్యాయి.

3. ఏదైనా ఒక ప్రాంతం, లేదా కొన్ని ప్రాంతాలలో సంక్షోభం సంభవించిన సందర్భాలలో ఒక్క అమెరికా మినహా మిగిలిన దేశాలకు సంక్షోభ పరిష్కారానికి తోడ్పడే వనరులు అందుబాటులో లేవు. ఒక్క అమెరికాలో మాత్రమే అధినాయకులు సంక్షోభాల నివారణలో వ్యక్తిగతంగా శ్రద్ధ వహించడం జరుగుతున్నది. అమెరికా అధ్యక్షులుగా వ్యవహరించిన జిమ్మీకార్టర్, జార్జి బుష్ (సీనియర్), జార్జి బుష్ (జూనియర్), బిల్‌క్లింటన్‌లు ప్రపంచ రాజకీయాలలో ఆధిపత్యం వహించే స్థాయికి ఎదగడం ఇందుకు ఉదాహరణ. అరబ్ ప్రపంచంలో నాయకుల వ్యక్తిత్వాలే ప్రధాన అంశాలుగా పరిణమించినపుడు, వారిని నియంత్రించేందుకు లేదా ప్రభావితం చేసేందుకు అమెరికా అధ్యక్షులే తగిన వారిగా భావించడం ఆనవాయితీ అయింది. అంతేగాకుండా సంబంధిత పక్షాలలో చిత్తశుద్ధి లేకపోవడం, కఠిన వైఖరులను అనుసరించలేకపోవడం. సంక్షోభ నివారణలో అమాహ్య పరిస్థితులకు సంసిద్ధులుగా ఉండకపోవడం వంటివి కూడా శాంతి సాధనలో ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి బృందాలకు ప్రతికూల పరిస్థితులను సృష్టించాయి.

4. ఐక్యరాజ్య సమితితో బాటుగా ఇతర అంతర్జాతీయ, ప్రాంతీయ సంస్థలు కూడా శాంతి స్థాపన, పునరుద్ధరణ నిర్వహణలలో పాలుపంచుకోవడం ఇటీవలి కాలంలో సర్వసాధారణమైంది. దాంతో ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి స్థాపన బృందాలు ఇతర బృందాలతో సమన్వయం, సమతౌల్యతలను సాధిస్తూ కొనసాగడం అన్నివేళలా సాధ్యంకాక పోవడంతో శాంతియత్నాలు ఎండమావిగా మిగిలాయి. అరబోగ్, ప్రభుత్వేతర సంస్థలు, యూరోపియన్ యూనియన్ అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలు వంటివి ఐక్యరాజ్య సమితి శాంతి ప్రయత్నాలకు బాసటగా నిలవడం ఈ సందర్భంగా ప్రస్తావించడం సముచితంగా ఉంటుంది.

5.8. ముగింపు :

ఐక్యరాజ్యసమితి అనుసరించిన శాంతి పరిరక్షణ, శాంతి పునరుద్ధరణ చర్యలను స్థూలంగా మూడు రకాలుగా ప్రస్తావించవచ్చు. హింసాత్మక పరిస్థితులను పూర్తిగా నిర్మూలించడం, శాంతి భద్రతలలో పరిస్తితులను పునరుద్ధరించడం వంటి కార్యక్రమాలు అమలయ్యాయి. దురాక్రమణ రాజ్యం తన సైన్యాన్ని ఉపసంహరించుకొనేటట్లు, దురాక్రమణ ప్రాంతాన్ని నిసైనిక మండలంగా ప్రకటించడమో, స్వీయ రక్షణకు మినహా మిగిలిన ప్రయోజనాలకై సైనిక దళాలను దోహదపడినాయి. 1980,90 దశకాలలో చేపట్టిన శాంతి పరిరక్షణ చర్యలకు గుర్తింపుగా ప్రతిష్టాత్మక నోబుల్ శాంతి బహుమతి ఐక్యరాజ్యసమితికి దక్కింది. సభ్యదేశాల యొక్క శాంతి పరిరక్షణ ఐర్యరాజ్య సమితి యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం. శాంతి సాధన ప్రక్రియలో అవరోధాలు వచ్చినప్పటికీ, శాంతి పరిరక్షణలో ఐక్యరాజ్యసమితి కొంత మేరకు విజయం సాధించింది.

5.9. నమూనా పరీక్షా ప్రశ్నలు

క్రింది ప్రశ్నలకు 30 పంక్తులకు మించకుండా వ్యాసరూప సమాధానాలు రాయండి

1. ఐక్యరాజ్యసమితిలో శాంతి స్థాపనలో మూడు తరాల చర్యల గురించి రాయండి.
2. శాంతిస్థాపన - పరిరక్షణ చర్యలపైన సమీక్ష గురించి రాయండి
3. సోమాలియా, కాసోవో సంక్షోభం మరియు లెబనాన్ యుద్ధం గురించి రాయండి.
4. శాంతి సాధన ప్రక్రియలో అవరోధాల గురించి వివరించండి.

5.10. సూచన పుస్తకాలు

1. Sudney Bailey	:	The General Assembly
2. H.G.. Burns	:	The United Nations
3. .Benjamin V. coher	:	United Nations
4. Mark W.zacher	:	International conflicts and collective security 1946 -77
5. Rimki Basu	:	The United Nations.

రచయిత

కె. సురేష్

పాఠం -6
సమిష్టి భద్రత

లక్ష్యాలు :

* ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు సమిష్టి భద్రత అంటే ఏమిటి, సమిష్టి భద్రత భావన, సంస్థాగతమైన చర్యల ప్రాముఖ్యతను బాగా వివరించగలుగుతారు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

6.1 పరిచయం
6.2. సమష్టి భద్రత ఉంటే ఏమిటి
6.3 సమష్టి భద్రత భావన
6.4 సమష్టి భద్రత - సంస్థాపరమైన చర్యలు
6.5 సమిష్ట భద్రతకు కావల్సిన ఊహనములు
6.6 సమష్టి భద్రత - ప్రాముఖ్యత
6.7 ముగింపు
6.8 నమూనా పరీక్షా ప్రశ్నలు
6.9 సూచన పుస్తకాలు,

6.1 పరిచయం

సమిష్టి భద్రత భావన అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో చాలా ప్రాముఖ్యత వహించింది. సామ్రాజ్యవాదం, వలస విధానం కొంతవరకు సమతౌల్యశక్తి భావనలు ఎంత ప్రాముఖ్యత వహించినవైనా వాటి స్వరూపాలు, అర్థాలు వాలావరకు మారిపోయాయి, సమిష్టి భద్రతా భావన ప్రస్తుత కాలంలో ఇంకా ప్రాముఖ్యత ఉన్న భావనలలో ఒకటి. అయితే ఈ భావనకూడా అర్థంలోనో, స్వరూపాలలోనో మార్పు వచ్చిందని ఇంకా మార్పు వస్తుందనే అభిప్రాయంకూడా నెలకొంది.

దేశానికి భద్రత లక్ష్యం. ఆ లక్ష్యసాధనకు సాధనాలు శక్తి లేక ఒత్తిడి ఉపయోగపడతాయి. కానీ ఇవి కేవలం అంతరంగికంగా, అనగా దేశంలోనే ఉపయోగపడతాయి. విదేశాంగ విధానంలో, అనగా ఏ దేశాలనుండైనా భద్రతకు దేశశక్తి ఒక్కటే అన్ని వేళలా సరిపోదు. ఆ విధంగా ఇతర దేశాల దురాక్రమణ మొదలైన విపత్తులనుండి భద్రత, రక్షణ కల్గిలంటే ఆపద తెచ్చిన శక్తికన్నా ఎక్కువ శక్తితో ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది. అంటే ఆపద తెచ్చే దేశశక్తి కన్న ఎక్కువ శక్తితో ఆ దేశాన్ని ఎదుర్కొని, ఆశించిన సత్ఫలితాలకన్న నష్టమెక్కువ కల్గించగలగాలి. అప్పుడే ఒకదేశం మరొక దేశంపై దండెత్తడానికి జంకుతుంది. అలా అంతర్జాతీయ స్థాయిలో శక్తితో భద్రత

కల్పించుకోవాలంటే అవసరమైంది సమిష్టి శక్తి. ఒక దేశంలో శక్తినుపయోగించటానికి సైన్యం పోలీస్%ు%టి శక్తి ఉంది. అంతర్జాతీయంగా మరొక దేశాన్ని ఎదుర్కొనటానికి దేశ సైన్యం వాలుతుందని నమ్మకంలేదు. నమ్మకముండినా ఎంతో కష్ట నష్టాలతో కూడినది. అదే కొన్ని దేశాలు కలిసి ఎదుర్కొంటే భద్రత సులభంగా కలుగుతుంది. ఆ విధంగా సమిష్టి శక్తితో భద్రతను సంపాదించడం సమిష్టి భద్రతగా పేర్కొంటారు. "సమిష్టి భద్రత అంతర్జాతీయంగా న్యాయం, క్రమం, స్థిరత్వాన్ని (Law, Order and Stability) స్థాపించడానికి గల మార్గం. ఒక్కమాటలో చేర్చాలంటే అంతర్జాతీయంగా దేశభద్రత లక్ష్యాన్ని సాధించటానికి సాధనం ఈ సమిష్టి భద్రత అనే భావన. అయితే సమిష్టి భద్రత ఒక్కటే సాధనంకాదు. నిరాయుధీకరణ, శాంతియుత పరిష్కారమార్గాలు కూడా పాధివాలే. అయితే సాధనాలే ఒక పెద్ద లక్ష్యాన్ని సాధించగల్గేవయితే (వాటి ద్వారానే సాధించగలమనుకున్నప్పుడు) వాటిని దృక్పథం (approaches)గా పేర్కొంటాము. ఆ విధంగా సమిష్టి భద్రత కేవలం ఒక సాధన మాత్రమే కాదు. ఒక దృక్పథం గూడ." "మార్గంతో మాటల్లో చెప్పాలంటే సమిష్టి భద్రత భావన "ఒకరికోసం అందరు, (One for all All for one) అనే సూత్రంలాంటిది.

6.2 సమిష్టి భద్రత అంటే ఏమిటి

(సమిష్టి భద్రత కేవలం అంతర్జాతీయంగానే ఆవశ్యకత ఉన్నది అనుకోకూడదు. దేశభద్రతకు కూడా న్యాయం, క్రమం, స్థిరత్వం (Law, Order and Stability)కి దోహదపడుతుంది. ఆ విధంగా సమిష్టి భద్రత భావన ఎంతో కీలకమైంది. కాబట్టే చాలా ప్రాముఖ్యత వహించిన భావనగా నిలిచింది. ఒక విధంగా చూస్తే మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి పూర్వం అమలులో ఉన్న సమతౌల్యశక్తి స్థానంలో యుద్ధానంతరం సమిష్టి భద్రత అమలులోకి వచ్చింది. సమతౌల్యశక్తి ఆచరణ బాధ్యత వ్యక్తిగత దేశాలదయితే, సమిష్టి భద్రత ఆచరించే బాధ్యత కొన్ని దేశాల సమిష్టి కృషి ఈ సమిష్టి కృషి గూడ వ్యవస్థాపక (Organisational) రూపంలో మొదలైంది. సమిష్టి భద్రత భావన ప్రాకృతిక రూపం మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి ముందే మొదలైంది. సాధారణంగా సమిష్టి భద్రత భావన 1902లో 'దియొడోర్ రూజ్వెల్ట్ మాటలలోనే వెలువడిందని వెబుతారు. "ప్రపంచ రక్షణ బాధ్యత నాగరిక దేశాల పై ఉన్నది. తర్వాత ముఖ్య ఘట్టం, యుద్ధ సమయంలోనే హేగ్ వద్ద స్థాపించబడ్డ 'అంతర్జాతీయ అసోసియేషన్'. అమెరికా మొదలైన పెద్ద దేశాలలో శాంతి స్థాపనకోసం కొన్ని సమిష్టి భద్రత భావనను ప్రభావితం చేయడానికి తగిన చర్యలు తీసికొనుటకు స్థాపించబడ్డాయి. ఇలాంటి చర్యలన్నింటిలోకి ఉడ్రోవిల్సన్- 14 సూత్రాల పథకం, దానిలో ఆఖరి సూత్రం ప్రకారం అంతర్జాతీయ వ్యవస్థనొకదానిని స్థాపించి (నానాజాతి సమితి - League of Nations) దాని ద్వారా సమిష్టి భద్రతను ఏర్పరచుకునే చర్యలు ముఖ్యమైనవి. 1919 పారిస్ శాంతి పరిష్కార ఒప్పందాలన్నింటిలోను సభ్యదేశాలన్నీ మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి కారకాలైన దేశాలు తప్పనిసరిగా ఈ అంతర్జాతీయ సంస్థ, నానాజాతి సమితి ద్వారానే సమస్యలను పరిష్కరించుకోవాలని ప్రపంచంలో ఎక్కడ దురాక్రమణ జరిగినా, మిగిలిన సభ్యదేశాలన్ని సమిష్టిగా దురాక్రమణకు గురియైన దేశానికి భద్రత కల్పించాలని, అందుకు అంగీకరిస్తున్న నిబంధనలు పొందుపరచబడ్డాయి. నానాజాతి సమితి తర్వాత, అనగా రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత, ఐక్యరాజ్య సమితి స్థాపనలోని ముఖ్యోద్దేశం కూడా ఈ సమిష్టి భద్రత సాధించాలనే.

6.3 సమిష్టి భద్రత భావన

సమిష్టి భద్రత అనే భావన కొన్ని ఊహనములపై ఆధారపడ్డది. (1) యుద్ధాలు తప్పనిసరిగా జరుగుతాయి, కాబట్టి వాటిని ఎదుర్కొనవలసి ఉంది. (2) యుద్ధాలను ఆపడం అనేది అధికశక్తిని కూడదీసుకోవడంతో కూడిన పని. అంటే సమిష్టి భద్రత భావనలో, యుద్ధం తప్పనిసరి కాబట్టి, దాన్ని ఎదుర్కొవడానికి అధికశక్తి అవసరం అనే అర్థం వస్తుంది. మరోలా చెప్పాలంటే అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో, వాస్తవిక వాదం ప్ర ప్రకారం, యుద్ధాలను కప్పించడం అసాధ్యం కాబట్టి శక్తిద్వారా వాటిని నియంత్రణ (Control)లో ముంచడం అభిప్రాయాన్ని సమిష్టి భద్రత భావన బలపరచినట్లు అవుతుంది. అయితే శక్తిని నియంత్రణలో ఉంచడానికి సమతౌల్యశక్తి, ప్రపంచ ప్రభుత్వా (World Government) లు కూడా ఉపయోగపడతాయి. (అంటే శక్తిని నియంత్రణలో ఉంచడానికి సమతౌల్యశక్తి, మిష్టి భద్రత, ప్రపంచ ప్రభుత్వం మూడు సాధనాలు లేదా మార్గాలు. సమతౌల్యశక్తి భద్రత బాధ్యతమ వ్యక్తిగత శాల పైడంటే, ప్రపంచ ప్రభుత్వం తానే పూర్తి బాధ్యత వహిస్తుంది. ఈ రెంటికీ మధ్యస్థంగా సమిష్టి భద్రత – "కొన్ని దేశాలు దురాక్రమణ దేశశక్తిని నియంత్రణలో ఉంచడం. ప్రపంచ ప్రభుత్వం ఇంకా ఒక విధంగా కేవలం ఊహాజనిత భావనే కానీ వ్యవస్థాపకస్థాయికి చేరలేదు. దానికి కారణం, ముఖ్యంగా, ఏ దేశం తన సార్వభౌమాధికారం వదులుకోలేకపోవటమే. ఇక సమతౌల్యశక్తి కొన్ని శతాబ్దాల క్రితం బాగా ఉపయోగపడింది కానీ ప్రస్తుత కాలంలో 'పూర్తిగా ఉపయోగపడుతుందన్న నమ్మకం లేదు. అందువల్ల సమిష్టి భద్రతకు ప్రాముఖ్యత హెచ్చింది.

సమిష్టి భద్రత రెండు రకాలుగా సాధించవచ్చు. ఒకటి, వ్యవస్థావరంగా, రెండవది, కొన్ని దేశాల సమిష్టి కృషి ఫలితంగా, వ్యవస్థాపరంగా అంటే అంతర్జాతీయ సంస్థల (నానాజాతి సమితి, ఐక్యరాజ్య సమితి ముఖ్యంగా)ద్వారా. అలాకాక కొన్ని దేశాలు, తమకు సంబంధించిన సమస్య లేదా ఆపద దృష్ట్యా, ఒక సమిష్టి కృషిని సల్పడం, దీన్నే సమిష్టి రక్షణ (Collective Defence) అంటారు.

అంతర్జాతీయ సంస్థద్వారా సమిష్టి భద్రత ఎక్కువ సానుకూలంగా ఉంటుంది. అంతర్జాతీయ సంస్థలో సభ్యదేశాల సంఖ్య ఎక్కువగా ఉంటుంది. అందువల్ల సమిష్టి కృషికి తగిన బలం, ఫలితం ఉంటుంది. ఆ విధంగా నానాజాతి సమితికన్న ఐక్యరాజ్యసమితి సమిష్టి భద్రత ఎక్కువగా సమకూర్చగలదనే నమ్మకం కల్గింది. సంస్థాపరమైన సమిష్టి భద్రత ఏకాంత విధానంనకు వ్యతిరేకమైంది. సమతౌల్యశక్తి దృష్ట్యా అధికశక్తి ఉన్న దేశాలకే ఏకాంత విధానం కొంతవరకు ఉపయోగపడుతుందేమో కాని ఎక్కువ దేశాలకు సాధ్యపడదు. కొన్ని దేశాలు కలిసి సమిష్టి కృషిద్వారా సమిష్టి భద్రత సాధింప యత్నింపవచ్చు. దీనినే సహాయకారి విధానం (Collaboration Policy) అంటారు. దీని ప్రకారం కొన్ని దేశాలు పరస్పర కృషిని గూర్చి ఒకరకమైన ఒప్పందం చేయడం. ఇలాటి ప్రయత్నాలను పరస్పర సహాయం (Mutual Assistance) అని కూడా అంటారు. సహాయకారి లేదా సరస్పర సహాయత రెండు సమిష్టి రక్షణ కిందకి వస్తాయి.

సమిష్టి భద్రత, సమిష్టి రక్షణ రెంటినీ ఒకటిగానే చూడటం కూడా జరిగింది. కారణం, రెండు పద్ధతులు ఒకటి, సైన్యం ఉపయోగించి దురాక్రమణ దేశాన్ని ఎదుర్కొనుటచే; రెండవది, సమిష్టి రక్షణను ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్, నిబంధన 51 కింద చట్టబద్ధమైన చర్యగా పరిగణించటంవల్ల. కాకపోతే రెంటికీ వ్యత్యాసం ఉంది. సమిష్టి

రక్షణలో శత్రువు తెలుస్తుంది. సమిష్టి భద్రతలో శత్రువు దురాక్రమణ జరిపిందాకా తెలియదు. శత్రువులెవరైనా, ఎక్కడున్నా ఎదుర్కొనటానికి సిద్ధమవ్వాలి నాటో (North Atlantic Treaty Organisation), సియాటో South East Asia Treaty Organisation), వార్సాసంధి (Warsaw Pa) లాంటి వివిధ సైనిక ఒప్పందాలు ఒక శత్రువును దృష్టిలో పెట్టుకొని చేసుకున్నదే. అందువల్లనే వీటిని సమిష్టి రక్షణ కోసం చేసికొన్న సాధనాలు, సమిష్టి భద్రతా చర్యలు శత్రువులు ఎవరైనా (ఒకప్పుడు మిత్రరాజ్యాలే) అవ్వచ్చు అనుకొని ఏర్పాటైనవి.

సమిష్టి భద్రత చర్యలు సమిష్టి రక్షణ చర్యలు వీటిలో వేటివల్ల ఎక్కువ అంతర్జాతీయ శాంతి కల్గుతుందిబీ అన్న ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పటం కష్టమే ఒక విధంగా సమిష్టి భద్రత వల్ల అంతర్జాతీయంగా దేశాలమధ్య సహాయ సహకారాలు పెంపొందుటకు అవకాశం ఎక్కువ కాబట్టి సమిష్టి చర్యలనే ప్రోత్సహించాలి. అంటే అంతర్జాతీయు సంస్థను పటిష్టపరచాలి.) కానీ ఇది వాస్తవిక పరిస్థితుల్లో ఇది కష్టమైందిగా తోస్తోంది. అలాగని సమిష్ట రక్షణ చర్యలు కొన్ని దేశాలే ఏదో ఒక శత్రువును దృష్టిలో నుంచుకొని చేసినవి, ఆ దేశాలకే పరిమితం కాబట్టి శాంతి స్థాపనకూడా కొన్ని దేశాలకే పరిమితమవుతుంది. పైపెచ్చు అంతర్జాతీయ సంస్థ జోక్యం లేకపోవడంతో వ్యక్తిగతంగా కొన్ని దేశాలే శక్తి నియంత్రణ పద్ధతులను చేస్తాయి. ఇలాచూస్తే సమిష్టి రక్షణలో సమతౌల్యశక్తి, సమిష్టి భద్రతలో అంతర్జాతీయ సహాయ సహకారాలు అందుతూ ఉంటాయనిపిస్తోంది. కాకపోతే రెండవది ఆసించినంచి మేరకు ఆచరణలో లేదు.

మరోలా చూస్తే, రెండూ, సమిష్టి భద్రత, సమిష్టి రక్షణ, అమలులోనుండవచ్చు. ఒకటి ఉన్నంత మాత్రాన రెండవది తగ్గాలని లేదు. కాకపోతే సంసిద్ధత (ఆపద ఎదుర్కొనేందుకు) దృష్ట్యా రెండు వేర్వేరు పోకడలు ఉంటాయి. కాబట్టి, రెండు ఒకే అంతర్జాతీయ సంస్తద్వారా నడపబడవు. కాబట్టీ తరచు ఈ రెంటికి ఘర్షణ వచ్చే ప్రమాదం లేకపోలేదు. అలాంటి పరిస్థితిలో, రెంటిని తగువిధంగా ఉపయోగించుకోలేనప్పుడు, దృష్ట్యా లేక ఆదర్శవాదం దృష్ట్యా దేనికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలో తేల్చుకోవల్సింది ప్రపంచ దేశాలే.

6.4. సమిష్టి భద్రత సంస్థాపరమైన చర్యలు :

సమిష్టి భద్రత అంతర్జాతీయ సంస్థలైన, నానాజాతి సమితి తర్వాత ఇక్యరాజ్యషమతి ద్వారా ఎంతవరకు రక్షింపబడిందో చూస్తే, ఆ భావనను ఆచరణలోకి తీసుకొని రావటానికి ఎలాంటి వాతావరణం, ప్రయత్నాలు కవాలో తెలుస్తుంది. 1923 లో గ్రీక్ ద్వీపమైన కర్ఫ్యూ (Corfu) పై ఇటలీ దాడి చేసి ఆక్రమించినపుడు, గ్రీస్ నానాజాతి సమితికి, నానాజాతి సమితి దంబడిక 16 వ ప్రకరణం (Artide) కింద ఫిర్యాదు చేయగా, ఇటలీ ఆ యుద్ధం చేసే ప్రయత్నంలో లేనట్లు సమాధానం చెప్పింది. గ్రీకు దేశస్తులు బందిపోట్లు కాందరు, 'ఇటలీ' సైన్యాధికారిని చంపటంతో అలా చేసినట్లు తగిన చర్య గ్రీస్ తన దేశ నేరస్థుల పై తీసుకొనిన దాడి చెయ్యమని పేర్కొన్నది. చివరకు రాయబారుల సమావేశంలో (conference of Ambassadors) గ్రీస్ కొంత నష్టపరిహారం చెల్లించేటట్లు ఇటలీ ఆక్రమిత భాగాన్ని పదలుకునేటట్లు అంగీకారం కుదిరింది. పరిష్కార మార్గం ఇటలీకి ఎక్కువ అనుకూలంగా ఉన్నట్లు అంతర్జాతీయ ప్రజాభిప్రాయం. ఇక్కడ సమిష్టి భద్రత దృష్ట్యా చూస్తే, గ్రీస్నుండి ఐటలోకి అనుకున్న దానికన్నో విటలీనుండి గ్రీన్ కి జరిగినదే దురాక్రమణ కిందకి వస్తుంది. మరి సమష్టి భద్రత దృష్ట్యా దీనిని ముందు ఆక్రమిత భాగాన్ని ఖాళీ చేయించి, ఆ తర్వాత నష్ట పరిహారం గూర్చి పరిష్కారం ఇవ్వాలి

లేదా ఇటలీయే ముందుగ నానాజాతి సమితికి గ్రీన్ పై ఫిర్యాదు రావాలి. ఆ విధంగా ఈ సమస్య సమిష్టి దృష్ట్యా, అంతర్జాతీయ సంస్థ ద్వారా కన్న సంస్థ వెలుపలే పరిష్కార మార్గం కనుగొనబడింది. 1931 లో 'చైనాలోని 11 మంచూరియాని ఆక్రమించుకోగా, చైనా నానాజాతి సమితికి ఫిర్యాదు (ప్రకరణములు) 10,11 మరియు 16 కింద) చేసింది. జపాన్ పై ఎటువంటి చర్య తీసుకోడానికి (బ్రిటన్ ఒప్పుకోలేదు. జపాన్ తన ఆక్రమణను ఉప సంహరించుకోవాలని సమిత ఆదేశ మిచ్చింది కాని జపాన్ వినలేదు. తర్వాత అమెరికాకూడా జోక్యం . కలగజేసుకొని, వెంటనే జపాన్ ఉపసంహరణకు ఆదేశాలు మరల ఇచ్చారు. అయినాం జహీన ఖాతరు చెయ్యలేదు. తర్వాత జపాన్ షాంఘై ప్రాంతాన్ని కూడా రక్రమంచింది. సమతి ఒత్తిడి తీసుకొని వచ్చినందువల్లనో లేక మరేదైనా బలీయమైన కారణాలవల్లగాని, జపాన్ షాంఘైని మాత్రం వదలివేసి మంచూరియాను, మంఘుకో (Manchuko?) పేరిట తన ఆధీనంలోనున్న ప్రాంతంగా మార్చింది. మంఘుకో గుర్తించక పోవటం తప్ప సమితి మరియత్నంగాని, చర్యగాని జపాన్ పై తీసుకొనలేదు. ఇక్కడ గూడ సమష్టి భద్రత అన్న భావనగాని, సూత్రంగానే, –విధంగాని కన్పించదు, ఇలాంటి సమస్యలు జర్మనీ, ఇటలీలో కూడా వచ్చాయి. నాజీ, జర్మనీ 1933 నుండి 1939 వరకు ఎలా సామ్రాజ్యవాద విధానాలను, దురాక్రమణను సాగించిందో ఇంతకుముందు భాగాలలో చూసాం. దీనికి తోడు. –బ్రిటన్ చూపించిన ఆర్పృప్తిపరిచే వాదం ఇక సమేతి ఏమీ చెయ్యలేక సంస్థ వెలుపలి. పరిష్కార మార్గాలను వదలి వసంది. ఇక 1935 లో ఇటలీ 6 చినానియా (ఇథియోపియా) ను. ఆక్రమించుకోవడంతో దురాక్రమణం దేశాలు ఎక్కువ అయినాయి. సమత ఆదేశాలను ఇటలీ తోసిపుచ్చింది. ఒక దాని తర్వాత మెరొకటి కమిటీలను వేసి, వాటి రిపోర్టను –బట్టి ఇటలీ పై ఆంక్షలు తీసినోడానికి కూడా సమితి సభ్యులు అందరూ ముందుకురాలేదు. ఆర్థిక ఆంక్షలు పరిగా విధించలేకపోయారు, మిలటరీ ఆంక్షలు కూడా సరిగా విధించలేకపోయారు. మిలటరి ఆంక్షలు అసలు విధించలేకపోయారు. ఈ సమస్యలో –సమష్టి భద్రకత కృషి, ఏ మాత్రం అమేలులో లేదని తెలుస్తుంది. ఒక వైపు అమెరికా, జర్మన్, జపాన్లు అంతర్జాతీయ సంస్థలోని సభ్యదేశాలు కావు. జర్మనీ, జపాన్ దేశాలు 1919 శాంతి ఒప్పందాల పరిస్థితిని మార్చివేయదలచాయి. అమెరికా సమతిని బలపర్చడానికి దేశాలలోని ప్రజాభిప్రాయం భిన్నంగా ఉండిద్ది. సమితిలో బలమైన దేశాలుబి బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు. ఈ రెంటికీ యూరప్ లో ఆధిక్యతకోసం పోటీ, పైపెచ్చు, ఫ్రాన్స్, జర్మనీని బలహీనపరచాలని ఉంటే, బ్రిటన్ ఫ్రాన్సను బలహీనపర్చమని, –పై పెచ్చు ఎవరు జర్మనీ, జపాన్, రష్యాల ఆగ్రహానికి గురికాకూడదు; అనే మరో విధమైన విభిన్న ధోరణులతో ఉన్నాయి. ఒక విధంగా చెప్పాలంటే రెండు యుద్ధాల మధ్యకాలంలో సమిష్టి భద్రతకన్న సమిష్టి రక్షణ కన్నా కూడ, సమతౌల్యశక్తి అందున అధికశక్తి భావన మాత్రమే అమలులో ఉందని చెప్పవలసి ఉంది.

ఐక్యరాజ్యసమితి అమలులోకి వచ్చిన తర్వాత 1950లో ఉత్తర కొరియా – దక్షిణ కొరియాపై దాడిచేసింది. సమితి చర్య తీపికొనటానికి సిద్ధమయ్యే సమయానికి, దక్షిణ కొరియాకు మింటరీ సహాయాన్ని అమెరికా ప్రకటించింది. సమితి కూడ అమెరికా ప్రతిపాదనను బలపరిచి సైన్యాన్ని పంపింది. దాంతో సంస్థాపరమైన చర్యగా కన్న అమెరికాయే కాకపోతే సమితి పేరు పై అమెరికాయే చర్యజరిపించింది. అమెరికా దృష్ట్యా కమ్యూనిజం దక్షిణ కొరియాలో ప్రబలకుండా ఉండాలి, అంటే ఇది సమిష్టి రక్షణకు సంబంధించిన సమస్య. సమితి దృష్ట్యా సమిష్టి భద్రతకు సంబంధించిన సమస్య. అమెరికన్ జోక్యం చైనాను పురికొల్పి ఉత్తరకొరియా మద్దతుదారు

అయింది. రష్యా గూడ ఉత్తర కొరియాకు మద్దతు యిచ్చింది. ఇలా సమిష్టి భద్రతకు సంబంధించిన సమస్యను సమిష్టి రక్షణకు సంబంధించివదిగా మార్చటంతో అసలు సమిష్టి భద్రత భావనే మరుగున పడ్డది.

ఈ సందర్భంగానే శాంతికోసం ఐక్యత లేదా ఏకత్వ తీర్మానం (Unity: for Peace Resolution) దీని ప్రకారం ఐక్యరాజ్యసమితిలోని భద్రత కౌన్సిల్ (Security Council)లో ఏకగ్రీవ ఆభిప్రాయం రావటం కష్టంగా ఉండుటచే (అలాటి పరిస్థితిలో), సాధారణ సభలో 2/3వ వంతు మెజారిటీతో తీర్మానంచేసి, తగిన చర్యలను తీసుకొనవచ్చు. ఆ విధంగా ఐక్యరాజ్యసమితి సమిష్టి భద్రతకు తగిన చర్యలు తీసికొనగల్గుతుందని, అప్పటి ఐక్యరాజ్యసమితి సెక్రటరీ జనరల్ (Secretary General) ట్రిగ్విలి భావించారు. అప్పటి అమెరికన్ అధ్యక్షుడు ట్రూమన్ కూడా అలాగే భావించారు? కానీ సాంకేతికంగా (Techincal) ముఖ్య సమస్య ఏమిటంటే, సమిష్టి భద్రతా చర్య ఏకగ్రీవ అభిప్రాయం కాకుండా మెజారిటీ అభిప్రాం అభిప్రాయంతో సరిపోతుందా? కొరియాలాంటి సమస్యలో ప్రత్యర్థియైన పెద్దదైన రష్యా సమాలోచనలలో పాల్గొనకపోవటంతో, మెజారిటీ అభిప్రాయం ఏ ఒక్కటి రెండు పెద్దదేశాల అభిప్రాయంగా మాదలేకపోతుంది. అలాంటిది సమిష్టి రక్షణకు సరిపోతుందిగాని సమిష్టి భద్రతకు అందని బంతర్జాతీయ సంస్థ తరపున పరిపోదు.

1956లో ఇజ్రాయిల్, ఫ్రాన్సు, బ్రిటన్ కలిపి మోయెజ్ కాలువ సమస్యపై ఈజిప్టుపై దాడి జరిపాయి. సమితి ఆదేశాలమేరకు తమ సైన్యాన్ని ఈజిప్టు నుండి ఉపహరించుకున్నాయి. కానీ కేవలం సమితి సమిష్టి భద్రత చర్యకు భయపడికాదు అని అందరికీ తెలిపించే.. ఒకవైపు బ్రిటన్, ఫ్రాన్సు దేశాల్లో ప్రజాభిప్రాయం అనుకూలంగా లేదు. అమెరికా కూడా వ్యతిరేకత చూపింది. ఉపహరించుకుంటే ఇజ్రాయిల్ కు తన సహాయం ఉంటుందని అమెరికా హామీ ఇచ్చింది. రష్యా జోక్యం పరిస్థితిని మరింత ప్రమాదకరంగా మార్చుతుందేమోనన్న చెయంకూడా ఉంది. ఆ సందర్భంగానే సమస్య పరిష్కారమయ్యేంతవరకు ఆక్రమిత భూభాగం సమితి సైన్యం అధీనంలో ఉంచటంద్వారా యుద్ధ ప్రయత్నాలను, దురాక్రమణలను నిలిపివేసేటందుకు. ఐక్యరాజ్యసమితి అత్యవసరశక్తి (సైన్యం) స్థాపించబడ్డది. 1958లో సిరియా తన భూభాగంలోకి చొచ్చుకొని వస్తోందని కెబనాన్ ఐక్యరాజ్యసమితికి నివేదించుకుంది. లెబనాన్లో పశ్చిమదేశాలకు అనుకూల ప్రభుత్వముండడంతో, ఆ ప్రభుత్వం అమెరికాకు కూడా ఈ సమస్యను నివేదించుకొన్నందువల్ల, అమెరికా సైన్యాన్ని లెబనాన్ని సంపింది. తర్వాత ప్రక్క దేశమైన జోర్డాన్ రాజు హుస్సేన్ అభ్యర్థనపై బ్రిటన్ కూడా తన సైన్యాన్ని జోర్డాను పంపింది. సమితిలో సోవియట్ యూనియన్ అమెరికాల మధ్య సంఘర్షణ మొదలైంది. వివరకు 'సమితి సెక్రటరీ జనరల్ చొరవ, జోక్యంతో ఆ సమస్యకొక పరిష్కారమార్గం (విదేశ సైన్యాన్ని ఉపసంహరించుకోవటం) దొరికిందేకాని సమితి ఒక సంస్థగాగాని సమిష్టి భద్రత దృష్ట్యా తీసికొన్న చర్యలవల్లగానీ మాత్రంకాదు అని అనిపించింది.

6.5 సమిష్టి భద్రతకు కావలసిన ఊహనములు

అంతర్జాతీయ సంస్థలు, నానాజాతి సమితి, ఐక్యరాజ్యసమితిల దృష్ట్యా చూసినపుడు సమిష్టి భద్రత సరిగా అమలుపరచబడలేదని తెలుస్తుంది. అలాగని పంస్థాపరమైన ప్రయత్నాలు, చర్యలు, ప్రాముఖ్యత కోల్పోయాయని భావిస్తే క్రమేపి అంతర్జాతీయ సంస్థ మనుగడే దెబ్బతింటుంది. కాబట్టి ఎలాటి పరిస్థితిలో

సంస్థాపరమైన సమిష్టి భద్రతను పరిరక్షించుకోగలం అనుకున్నప్పుడు కొన్ని ఊహనములు లేదా ముందుగా నెలకొల్పవలసిన పరిస్థితులు కొన్ని ఉంటాయి. మొదటగా, అన్ని దేశాలు సంస్థాపరమైన సమిష్టి భద్రత వల్లనే సరియైన శాంతి నెలకొల్పటం కుదురుతుందని గ్రహించాలి. అన్ని దేశాలకు సమిష్టి భద్రత అనే భావన స్పష్టంగా ఒకేవిధంగా ఉండాలి. తర్వాత సమిష్టి రక్షణద్వారా ఒక్కొక్కప్పుడు నెలకొన్నను లేక దురాక్రమణను అడ్డుకొన్నను సమిష్టి భద్రతను క్షీణపర్చేదిగా ఉండకూడదు. అనగా దేశాలకు సమిష్టి రక్షణే సఫలీకృతంగా ఉందనే భావన వస్తున్న కొలదీ పమిష్టి భద్రత క్షీణిస్తుంది. అయితే ఈ పరిస్థితులను నెలకొల్పటానికి కూడా మరల మరొక ఊహనం అవసరం. 2అన్ని దేశాలూ దురాక్రమణకు పూర్వమున్న యధాతథ స్థితిని నెలకొల్పాలన్నది ఖచ్చితంగా తెలుసుకోవాలి, అందుకు తగిన చర్యలు తీసుకొనగల్గాలి. కానీ వాస్తవికంగా ఇలా ఉండటం లేదు. దాని అర్థం– అన్ని దేశాల ప్రయోజనాలు, సమిష్టి క భద్రత విషయంలో, ఒకటిగా లేవని, విదేశాంగ విధానాలు ఆ విధంగా రూపొందించబడుటలేదని తెలుస్తోంది. నాజీ జర్మనీ నిరాయుధీకరణ విధానాన్ని తిరస్కరించటానికి కారణం మిగిలిన దేశాలు నిరాయుధీకరణ తనలా చూడటం లేదని చెప్పింది. మిగిలిన దేశాలు నిరాయుధీకరణను అమలుపర్చకుండా, జర్మనీ ఆయుధీకరణకే ఒప్పుకున్నట్లు అయ్యింది. ఈ విధంగా ఆయుధీకరణ పెరిగి యుద్ధ వాతావరణం పెరిగింది. నానాజాతి సమితి ఒప్పందంలోని ప్రకరణం ప్రకారం దేశాలు సమిష్టి భద్రతకు కావలసినంత ఆయుధశక్తిని కల్గి ఉండాలనే ప్రయత్నం కూడ చేసినట్లు కన్పించదు. దురాక్రమణను ఎదుర్కొనే సంస్థాపరమైన చర్యలకు పెద్ద దేశాలు (సమితి సభ్యులైన, కాకపోయినా) అనుకూలత చూపించలేకపోవడం కూడ ఒక ముఖ్యలోపం)– ఉదాహరణకు ఇటలీపై చర్యకు అమెరికా, బ్రిటన్ ల ప్రతికూలత, మరొక లోపం దురాక్రమణ దేశం ఒకవైపు మిగిలిన కొన్ని మరొకవైపు ఉంటాయనుకోలేము. ప్రపంచ దేశాలు, కూటాలు లేదా వర్గాలుగానుండటం దురాక్రమణ జరిపిన దేశం ఒకటయితే మరొక దేశం దృష్ట్యా శత్రువు ఇంకోదేశం అవవచ్చు. ఇలాంటి చిక్కు పరిస్థితిని చక్కదిద్దడం కష్టం.

మరొక చిక్కు సమస్య ఎక్కడ వస్తుందంటే, సమిష్టి భద్రత దృష్ట్యా దురాక్రమణ దేశం ఫలానా అని తెలియదు. లి కానీ విదేశాంగ విధానం దృష్ట్యా శత్రుత్వం ఉన్న దేశం ఫలానా అని తెలియటం, దానికి తగినట్లు విదేశాంగ విధానం రూపొందించుకోవటం జరుగుతుంది. ఆ విధంగా సమిష్టి భద్రతకు, విదేశాంగ విధానానికీ ప్రాంతన కుదరదు. ఈ పరిస్థితి దృష్ట్యానే మార్గంలో ఒక అనుమానాన్ని వెలిబుచ్చారు ఉత్తర కొరియా దాడిని ఎదుర్కొనేందుకు దక్షిణ కొరియాకు అమెరికా తన సహాయాన్ని పంపించి, ఒకవేళ దక్షిణ కొరియా దాడిచేసి ఉ ంటే, అమెరికా కర్తవ కొరియాకు పంపేదేనా? దక్షిణ కొరియాపై కమ్యూనిస్టు ప్రభావం పడకుండా ఉండేటందుకే అమెరికా అండగా నిల్చిందంటే, అమెరికా దృష్టిలో కమ్యూనిస్టు ఆదరిస్తున్న ఉత్తర కొరియా, చైనా, సోవియట్ యూనియవ్ మొదలైన దేశాలన్నీ శత్రుదేశాల కిందికే వస్తాయి. మరో ముఖ్య విషయమేమిటంటే శాంతి అవిభాజ్యం అనే ఆహనం వాస్తవ పరిస్థితికి దూరం. అందరికీ సమానంగా శత్రువుకాదు. కాబట్టి ఆ విధంగా సమిష్టి భద్రత తప్పుడు తప్పుగా ఊహించుకొనిన ఊహనంపై ఆధారపడి ఉంది.

వీటి దృష్ట్యా చూస్తే సమిష్టి భద్రత వాస్తవిక పరిస్థితులదృష్ట్యా గూడ మరో మార్గం చెప్పాలంటే, పైకి– అనటానికి బాగుండకపోయినా, యుద్ధం ఆవిభాజ్యమని భావించి, ప్రపంచంలో ప్రతియుద్ధం, ప్రపంచ యుద్ధంగా

అన్ని దేశాలు ఏడో వైపున ఉండేలా) తయారుచేసినను కొంతవరకు స్థానిక యుద్ధాలు తగ్గుతాయి. లేదంటే సలు సంస్థాపరమైన ప్రక్రియనే మార్చాల్సి వస్తుంది. ఉదాహరణకు శత్రువును ఉద్దేశించి ఎలా ఊహించుకొని ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోవాలి అనే విషయం గూర్చి సమితి కౌన్సిల్ ని ఏకగ్రీవ అభిప్రాయంకన్న మరోమార్గం ఉందా అన్న విషయం గూర్చి మొదలైనది.

6.6 సమిష్టి భద్రత - ప్రాముఖ్యత

సమిష్టి భద్రత అన్నది అక్కడ ఉన్న అంతర్జాతీయ వాతావరణంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. సమిష్టి భద్రత మొదటి ప్రపంచ యుద్ధ కాలంనాటి రాజకీయ పరిస్థితినిబట్టి రూపొందింపబడింది. అప్పటి యుద్ధాలు సాంప్రదాయ ఆయుధాలతో సాగిన సాంప్రదాయ యుద్ధాలు. ప్రస్తుతకాలం అణుశక్తితో యుద్ధాలు అణ్వాస్త్రాలు, సాంకేతికంగా మిలటరీ పటిష్టత పొందుట మొదలైన విషయాలు అభివృద్ధి దృష్ట్యా యుద్ధ పద్ధతి, రూపు ఆధునికం వేయబడ్డాయి.)" రాజకీయంగా ప్రపంచదేశాలు సోవియట్ యూనియన్ ఉన్నంతవరకు ద్విధృవ స్వరూప రాజకీయాలుండేవి. తర్వాత బహుధృవ రాజకీయం అమలుకావటం, ఆ తర్వాత, సోవియట్ యూనియన్ పతనానంతరం, ఏకర్నవ రాజకీయ వాతావరణం నెలకొనే పరిస్థితి వచ్చింది. కానీ యూరపు అంతా మరల ఒకే త్రాటిపై నడిచే యత్నాలు ఫలిస్తే మరల ద్విదృవ వాతావరణం రావచ్చు. ఏది ఏమైనా సమిష్టి భద్రత ఆవరణకి రాజకీయ వాతావరణం సరిపోయిందిగా లేదు" ఇక దురాక్రమణ అనే భావన ముందుకాలంలో అంత స్పష్టంగా లేదు. ఇక దురాక్రమణ అనే భావన ముందుకాలంలో ఎంత స్పష్టంగా ఉంటే అంత మంచిది. కేవలం ఒక దృక్పధం (approach) గాని లేదా ఊహా ప్రక్రియగానో కంటే ఒక విధానంగా కొన్ని ప్రత్యక్షమైనవి కొన్ని పరోక్షమైనవి అనేక పద్ధతులలో జరుగుతున్నాయి. ప్రస్తుతకాలంలో స్పష్టంగా లేని దురాక్రమణకు తగినట్లుగా ఉండాలి ప్రతిచర్య. కాబట్టి సమిష్టి భద్రత దానికనుగుణంగానే మారాలి. స్థానిక యుద్ధాలను ప్రపంచయుద్ధాలుగా పరిగణించటంవల్ల యుద్ధ వాతావరణం పెరుగుతుందే కాని తగ్గదని మార్గంతో అభిప్రాయం. కానీ అలా యుద్ధ వాతావరణం మారటానికి మిలటరీ శక్తి కూడటంవల్లనేమో కాని సమిష్టి భద్రత వల్లకాదని, దౌత్యం సరిగా పటిష్టమైంది కాకపోవటం కూడ యుద్ధ వాతావరణం కల్పిస్తున్నదని విమర్శకులు పేర్కొన్నారు.

ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే, సమిష్టి భద్రతను రెండు ప్రపంచ యుద్ధాల కాలంలోనే సరిగా ఉపయోగించుకోలేక పోయాయి. ప్రపంచ దేశాలు. ఇక రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరం మారిన రాజకీయ వాతావరణంలో, సమిష్టి భద్రత ఉపయోగపడుతుందనుకోవడం పొరపాటవుతుందేమో అన్పిస్తుంది. అలాగని సమిష్టి భద్రతను వదులుకోవడం, పనికిరాదనటం అంతర్జాతీయ వాతావరణాన్ని సంస్థాపరంగా నియంత్రణలో నుంచాలని లేకపోవటమౌతుంది/ మరోలా చెప్పాలంటే సమిష్టి భద్రత అంటే అంతర్జాతీయంగా సహాయ సహకారాలను ఇచ్చి పుచ్చుకోవటమని తెలియనపుడు సమిష్టి భద్రత పురాతనమైనదో, ప్రాముఖ్యం లేనిదిగనో కన్పిస్తుంది.

సమిష్టి భద్రత మూడవ ప్రపంచ దేశాల దృష్ట్యా, ముఖ్యంగా భారతదేశం దృష్ట్యా చూస్తే దాని ప్రాముఖ్యత ఎలా ఉంటుందో తెలుసుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరం, అంతర్జాతీయ రాజకీయాలు ద్విధృవ రాజకీయాలుగా మారినపుడే విన్న దేశాలు, బీద దేశాలు ఇరకాటంలో పడ్డాయి. రాజకీయంగా కానీ, మింటరీ పరంగా కానీ, ఆర్థికపరంగా కానీ ఈ దేశాలు ఆటు అమెరికా లేక మరొక ఉదార, పెట్టుబడిదారీ

విధానపు పెద్ద దేశము పైగానీ, ఇటు సోవియట్ లేక చైనాలాంటి సోషలిస్టు/ సామ్యవాద, పెద్ద దేశాల పై గానీ ఆధారపడక తప్పలేదు. ఆర్థిక, రక్షణ (మిలటరీ), రాజకీయ విషయాలలో ఒక విషయంపై ఆధారపడటం మిగిలిన వాటి పై ప్రభావం చూపేవి. ఆ విధంగా కూటమిలో చేరటం, ఇలా వేరటం ఒక్కొక్కప్పుడు సమిష్టి భద్రతా చర్యలలో పాల్గొనటానికి, మౌలికంగా తన అభిప్రాయం వెలిబుచ్చటానికి కూడా ఈ బీద దేశాలు వెనుకంజవేయవలసి వచ్చేది. ఒక విధంగా చెప్పాలంటే సమతౌల్య శక్తితో కూడిన కూటమి), రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరం సమిష్టి చిద్రతకు (కూటమి) సరిపోలేదు.

ఈ మార్పు దృష్ట్యా కాకపోయినా, మొదటినుంచి కొన్ని దేశాలు (ఉదాహరణకు స్విట్జర్లాండు) అంతర్జాతీయ వ్యవస్థలో ఉన్నప్పటికీ అంతర్జాతీయ రాజకీయాలకు దూరంగా ఉండదల్చుకునే తమ ప్రత్యేక విధానమైన తటస్థ విధానాన్ని ప్రకటించి, ఆచరించాయి, స్విట్జర్లాండ్ మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో పాల్గొనలేదు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలోనూ పాల్గొనలేదు. స్విస్ ఉద్దేశంలో ఒకప్పుడు సామ్రాజ్య స్థాపనకు వ్యతిరేకంగా స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి గల్గిన దేశాలు ఆవిర్భవించుటకు ఉపయోగపడిన సూత్రాలు విధానం అయిన సమతౌల్యశక్తి కూడా యుద్ధానికి కారణమైందని, అందువల్ల తటస్థతద్వారానే స్వతంత్రత విలువుకో సాధ్యమని భావించి, అదే విధానాన్ని ఆచరించటం మంచిదనిపించింది. కానీ తర్వాత సమిష్టి భద్రత ముందు తటస్థత ఒకరకమైన ఏకాంత విధానం (Policy of Isolation)లో కన్పించింది. అందువల్లనే తటస్థత సమిష్టి భద్రతకు అడ్డుగా ఉందనికూడా భావించారు.

అది అలాగున్నప్పుడు భారతదేశం, మరికొన్ని దేశాలతో రూపొందించుకున్న అలీన విధానం (Policy of Non-alignment) ఏ విధంగా సమిష్టి భద్రతకు తోడ్పడగిందనే ప్రశ్న రాకపోదు. పశ్చిమ దేశాల దృష్టిలో భారతదేశ అధీనతగూడ ఒకడకమైన ఏకాంతతనే సూచిస్తుంది. ఆలా తటస్థత స్వీప్ దృష్ట్యా అయినా, భారతదేశ దృష్ట్యా అయినా ఒకటే. కానీ స్విస్ తటస్థతకు ఇండియా ఆలీనతకు చాలా వ్యత్యాసముందనే భావన వెలుగులోకి వచ్చింది. తటస్థత ఒక ప్రతికూల మాత్రమనీ, దేశ స్వతంత్రతను మాత్రమే బలపరచటానికని ఆ విధంగా దేశీయ విధానమని, అధీనత ఒక అనుకూల సూత్రమని, దేశ స్వతంత్రంతోబాటు అంతర్జాతీయ కుటుంబ వ్యవస్థను ప్రాతిపదికగా తీసుకుంటుందని, అంతర్జాతీయంగా భద్రతనే అంతిమ లక్ష్యంగా పరిగణిస్తుందని చెప్పడం జరిగింది. అటు తటస్థత ఇటు అభినత పాల్గొనకపోవటం ముఖ్యంగా యుద్ధాల్లో కానీ, యుద్ధాలకు దారితీసే చర్యల్లోగాని, అనే అర్థం తీసికొంటే రెండు ఒకటిగానే కన్పడతాయి. సమిష్టి భద్రత దృష్ట్యా రెండు ప్రతికూలమైనవే.

కానీ శాంతి స్థాపన చర్యలలో 'పాల్గొనబోము' అని అనటంగా తీసికోవటం మరీ విడ్డూరంగా ఉ ంటుంది. కాబట్టి కేవలం యుద్ధం దురాక్రమణ, దాడి ఇలాటి విషయాలలో ఎలా ఉండాలి అనే భావన, విధానాలకు సంబంధించినది. సమిష్టి భద్రత అనుకుంటే అప్పుడుగూడ తటస్థతి, ఆలీనత రెండూ ప్రతికూలమైనవిగానే కన్పిస్తాయి. అయితే వీటి దృష్ట్యా సమిష్టి భద్రత ఎలా సాధించవచ్చు అనే ప్రశ్న వస్తుంది.

6.7 ముగింపు

అలీనత అనే భావనలో కేవలం యుద్ధంలాంటి ప్రతికూల పరిస్థితుల దృష్ట్యా అవికాక, అనుకూల పరిస్థితుల దృష్ట్యా అంతర్జాతీయ భద్రత కేవలం పాటుబడాలనే భావన ఇమిడి ఉంది. అంతర్జాతీయ వ్యవస్థను కాపాడగల్లేటట్లు, అంతర్జాతీయ సంస్థలు, విదేశాంగ విధానాలు, జాతీ (దేశ) ప్రయోజనాలు, దేశీయ విధానాలు

అన్నీ ఒకదానికొకటి ముడిపడి ఉన్నాయి. ఒకదానిపై ఇంకొకటి ఆధారపడిఉంది. ఒకవేళ అంతర్జాతీయంగా లేక ఒక దేశం దృష్ట్యా ఆవ వచ్చిన, సమిష్టి కృషి శాంతిస్థాపన చర్యలలో కన్పించాలి. అంతేగాని కేవలం కూటమి కట్టడం యుద్ధంలో పాల్గొనడం లాంటి చర్యలలో సమిష్టి కృషి కాదు చూపించాల్సింది అని ఆలీనత భావనలోని గూడార్థం. అయితే దాడి, దురాక్రమణ, అంతర్జాతీయ శాంతికి ఆపద ఇవన్నీ ఒకటి లేదా కొన్ని దేశాలు 'శక్తి' (ఎటువంటిదైనా, ముఖ్యంగా మిలటరీ శక్తి నుపయోగించినప్పుడు కల్గుచాయి. అలాటి శక్తిని ఎదుర్కొనటం ఎలా? కేవలం శాంతియుత చర్యలు. సరిపోతాయా? ఇక్కడ సరియైన సమిష్టి కృష్ణలో అవసరం, అంతర్జాతీయంగా ప్రజాభిప్రాయాన్ని చైతన్యవంతంగాను, నైతికశక్తిని కల్గి ఉన్నదిగానున్నప్పుడు, అది సరియైన సమిష్టి కృషి అని ఆలీనత భావనలోని అసలు సందేశం. ఈ విధంగా చూస్తే అలీనత అంటే సమిష్టి భద్రత కొరకు సమిష్టి కృషి పాల్గొవడం ఉంటాయి. కాని ఒక విధంగా శాంతియుతమైన ప్రజాస్వామ్య పద్దతులలో ఇదే అర్థాన్ని తటస్థత అనే భావనమ తీసుకొంటే, ఈ రెండు సమిష్టి భద్రతకు ప్రతికూలమైనవికావు.

అలీనత భావం అంతర్జాతీయ వ్యవస్థను పరిగణించి అన్ని విధాల న్యాయం, క్రమం స్థిరత్వం కోసం సమిష్టి కృషి చెయ్యాలనే చెప్తుంది. అంతర్జాతీయ సంస్థల పటిష్టతకోసం ఆ విధంగా సమిష్టి భద్రతకు తోడ్పడాలనే చెప్తుంది. ఆ విధంగా ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రతిపాదించిన శాంతి సాధనాలు- శాంతియుత మార్పు, శాంతియుత పరిష్కారం, సమిష్టి భద్రత- అలీనతా భావనలో గూడ ఉన్నాయనడంలో అతిశయోక్తిలేదు.

6.9 చదవదగిన పుస్తకాలు

1. Hans J.Morganthau : Politics Among Nations

2. Mahendra Kumar : Theoritical Aspects of International Politics

6.9. నమూనా పరీక్షా ప్రశ్నలు

కింది ప్రశ్నలకు 30 పంక్తులకు మించకుండా వ్యాసరూప సమాధానాలు రాయండి.

1. సమిష్టి భద్రత అనగానేమి? దీని పరిరక్షణకు కావలసిన ఊహనములేవి?
2. సమిష్టి భద్రత ఆవశ్యకతను గూర్చి రాస్తూ, ప్రస్తుత అంతర్జాతీయ రాజకీయాలలో దాని ప్రాముఖ్యతను గూర్చి రాయండి?
3. సమిష్టి భద్రత, అంతర్జాతీయ సంస్థద్వారా కన్న కొన్ని దేశాల ద్వారానే బాగా వేకూరుతుంది? వ్యాఖ్యానించండి?
4. సమిష్టి భద్రత, ఆలీనోద్యమం ద్వారా సిద్ధిస్తుందా?

రచయిత

కె. సురేష్

పాఠం -7

ఐక్యరాజ్య సమితి

లక్ష్యాలు :

* ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు ఐక్యరాజ్య – మానవ హక్కుల పరిరక్షణ, పర్యావరణ పరిరక్షణ, మహిళా సాధికారికత, ఆర్థికాభివృద్ధి, ఏకలాంగుల సంక్షేమం, ఐక్యరాజ్యసమితి గతంలో సాధించిన లక్ష్యాలు, దాని భవిష్యత్తు బాగా అర్థం చేసుకోగలరు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

7.1. పరిచయం

7.2 ఐక్యరాజ్య సమితి మానవ హక్కుల పరిరక్షణ

7.2(1) మానవ హక్కుల పట్ల ప్రోత్సాహం

7.2(2) మానవహక్కుల అమలు

7.2.3 ప్రపంచీకరణ నేపధ్యంలో మానవహక్కుల విస్తరణ

7.3 ఐక్యరాజ్య సమితి – పర్యావరణ పరిరక్షణ

7.3.(ఎ) ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణ పరిరక్షణ సదస్సులు

7.3.(బి) స్టాక్ హెూమ్ సదస్సు.

7.3.(సి) రియో డిజెనరియో సదస్సు

7.3.(డి) కోపెన్ హెగన్ సదస్సు

7.3.(ఇ) జోహాన్సెబర్గ్ సదస్సు.

7.3.2 ఐక్యరాజ్య సమితి పర్యావరణ కార్యక్రమం

7.3.3 ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణ సమతౌల్యం

7.4. ఐక్యరాజ్య సమితి – మహిళా సాధికారికత

7.5 ఐక్యరాజ్య సమతి – ఆర్థికాభివృద్ధి

7.6 ఐక్యరాజ్య సమితి – ఏకలాంగుల సంక్షేమం

7.7 2015 నాటికి ఇక్యరాజ్యసమితి సాధించాల్సిన లక్ష్యాలు.

7.8 ఐక్యరాజ్యసమితి భవిష్యత్తు

7.9 ముగింపు

7.10. సారాంశం

7.11 ప్రశ్నలు

7.12. సూచన పుస్తకాలు

7.1. పరిచయం :

ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ రూపకల్పనలో కీలకపాత్ర పోషించిన అమెరికా అధ్యక్షులు ఫ్రాంక్లిన్ రూజ్వెల్ట్ ప్రపంచ దేశాలకు నాలుగు ప్రధాన స్వేచ్ఛలను మానవులందరికీ ప్రసాదించాలని పిలుపు ఇచ్చాడు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో నాజీ సైనిక దళాలు గావించిన మారణహెూమాన్ని, మానవహక్కుల ఉల్లంఘనను దృష్టిలో ఉంచుకొని భావితరాల వారి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలకు పూర్తి హామీ కల్పించాల్సిన నైతిక బాధ్యత ప్రపంచ దేశాల నాయకులకు ఉందని అతడు గుర్తు చేశాడు. ప్రపంచశాంతి అనేది మానవులందరికీ ప్రధాన హక్కులను, స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలను ప్రసాదించడంపై ఆధారపడి ఉంటుందని అతడు పేర్కొన్నాడు. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ ప్రధాన మానవ హక్కుల పట్ల విశ్వాసాన్ని పునరుద్ఘాటించింది. మానవుల యొక్క హుందాతనం పట్ల, స్త్రీ పురుషులందరికీ సమాన హక్కులు ఉండాలనీ, అన్ని రాజ్యాలు ఆ విషయంలో ఒకే విధంగా వ్యవహరించాలని ప్రకటించింది. మానవ హక్కుల గురించి పెద్దగా ప్రస్తావించకపోయినప్పటికీ, ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్లో ఏడు పర్యాయాలు పేర్కొనడం, ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రధాన ఆశయాలలో వాటి (మానవ మక్కుల) పరిరక్షణ అనేది ఒక అంశంగా ఉద్ఘాటించబడింది,

7.2 ఐక్యరాజ్య సమితి - మానవహక్కుల పరిరక్షణ

నానాజాతి సమితి పేర్కొన్న జాతుల స్వయం నిర్ణయాధికార హక్కు పరిధికి మించి ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్లో ప్రస్తావించడం జరిగింది. చార్టర్లోని ఒకటో అధికారణం ప్రకారం వివిధ అంతర్జాతీయ సమస్యల (మానవీయ సంబంధ విషయాలతో సహా) పరిష్కారంలో దేశాల మధ్య సహకారం పెంపొందించాల్సిన బాధ్యత ఐక్యరాజ్య సమితికి. ఉందని పేర్కొవడం జరిగింది. అట్లాగే మానవ హక్కుల పట్ల గౌరవంను కలిగించి పెంపొందించేటట్లు, మతం, భాష, తెగ, లింగం వంటి వివక్షతలు, లేకుండా మానవులందరికీ ప్రాథమిక స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలన్నింటినీ అందుబాటులో ఉంచేందుకై సమితి కృషి చేయాల్సి వుంటుంది.

సమితి చార్టర్ 55 (సి), 56వ అధికరణాలు మానవహక్కుల పట్ల విశ్వవ్యాప్తమైన గుర్తింపు, గౌరవం లభించేటట్లు, మానవ హక్కులను ప్రతి ఒక్క దేశమూ తమ పాదులందరికీ అందుబాటులో ఉంచేందుకై కృషి చేయాల్సిందిగా ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యరాజ్యాలకు సూచించింది. ఈ విషయంలో సభ్య రాజ్యాలు పరస్పర సహకారం, సహృద్భావాలతో కృషి చేయాల్సి ఉంటుందని ఉద్ఘాటించడం జరిగింది. అయితే పైన పేర్కొన్న అధికరణాలు "మానవ మార్కులు, ప్రాథమిక స్వేచ్ఛలు అంటే ఏమిటో స్పష్టంగా నిర్వచించలేదు. ఆలోటును భర్తీ చేసేందుకై మానవహక్కులంటే ఏమిటో స్పష్టమైన నిర్వచనం ఇచ్చేందుకు 1948 డిసెంబరు 10వ తేదీన ఐక్యరాజ్య సమితి సాధారణ సభ సార్వత్రిక మానవ హక్కుల ప్రకటన తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. అంతర్జాతీయ రాజకీయాలలో మానవహక్కులకు ఈ తీర్మానం విప్లవాత్మకమైన వ్రాతపత్రంగా పరిగణించబడుతోంది.

అంతకు పూర్వం అంటే 1946,1947 సంవత్సరాలలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఆర్థిక సాంఘిక మండలి (UN

Economic and social council) మానవహక్కులు మహిళల హోదా, అల్ప సంఖ్యాకుల పరిరక్షణ వంటి అంశాలపై పరిశీలనే జరిపి ఒక సమగ్ర నివేదికను సమర్పించేందుకై ఒక సంఘాన్ని నియమించింది. 1970 దశకం తరువాత మానవహక్కుల హై కమీషనర్ సహా అనేక సంఘాలను నియమించింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా మానవహక్కుల ఉల్లంఘనపై వచ్చే ఆరోపణలపై ఆయా సంఘాలు నిష్పక్షపాతంగా విచారణ కొనసాగించాయి. జాతివివక్షత వర్ణ విచక్షణ వంటి అంశాలు: వాటిలో ఉన్నాయి. అరబ్ ప్రాంతాలలోని ప్రజలపై ఇజ్రాయిల్ సైనిక సిబ్బంది ఇరిపిన అత్యాచారాలు మానవహక్కుల ఉల్లంఘన విషయంలో మానవహక్కుల కమిషన్ 2001 మే నెలలో రూపొందించిన నివేదికపై, కమీషన్ సమావేశంలో, అమెరికా మొదటిసారిగా నిరసన తెలిపి, ఇజ్రాయిల్ చర్యలను సమర్థించి విమర్శలు పాలయింది. అట్లాగే చైనా, క్యూబాల అధినాయకత్వాలు మానవహక్కులను అతిక్రమించిన విషయంలో మానవహక్కుల కమిషన్ చేసిన సూచనలు ఆయాదేశాలు విస్మరించాయి. దక్షిణాఫ్రికాలో వల్ల జాతి వారిపై శ్వేత జాతీయుల దమన కాండలపై 1980 దశకం వరకు మానవహక్కుల కమీషన్ సమావేశాలలో చర్చనీయాంశమైంది. జాతి వివక్షత జయోనటం (Zonism) నెయావలస) వారం, ఆరబ్ రాజ్యాలలో లింగవివ్యెత పోషియట్ యూనియన్, తూర్పు ఐదోపా దేశాలలో మానవహక్కుల అతిక్రమణలపై సాధారణ సభలో బరిగిన రాజకీయ చర్చల వలన మానవహక్కుల అందుబాటుపై సందేహాలు రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో ఓటమిపాలైన దేశాల మరియు వసిఫిక్ సముద్ర దీవులపై అమెరికా ఆధ్వర్యంలోని క ఆడిన ప్రాంతాలపై ఐక్యరాజ్యసమితి ధర్మకర్తృత్వ మండలి పర్యవేక్షణ బాధ్యతలను స్వీకరించింది. దర్మకర్తృత్వ వద్దతిపై సాధారణ సభకు నియంత్రణాధికారం అప్పగించబడింది. వదకొండు అధీన ప్రాంతాలలోని ప్రజలు స్వయంపాలన (Self governament)ను సాధించేందుకు, ఆర్థిక, సామాజిక, విద్యా సాంస్కృతిక, మానవీయ రంగాలలో వారు పురోగతి సాధించేందుకు సమితి ఆధ్వర్యంలో చెప్పుకోదగిన పురోగతి ఏర్పడింది. దాంతో 1990 దశకం చివరి నాటికి ఆ పదకొండు ఆధీన ప్రాంతాలన్నీ స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా అవతరించాయి.

అయితే మానవహక్కుల విషయంలో భద్రతామండలిగానీ, అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం గానీ విశేషమైన భాధ్యతలు స్వీకరించిన దాఖలాలు లేవనే విమర్శ బయలుదేరింది. దక్షిణ రోడిసియా (ప్రస్తుత జింబాబ్వే)లో శ్వేత జాతీయుల అధికారులు, బొప్పియా, రువాండాలలో సామూహిక మారణకాండ వంటి సందర్భాలలో మానవహక్కులు అతిక్రమించ బడి ప్రపంచశాంతికి ముప్పు ఏర్పడిన పరిస్థితుల నేపథ్యంలో భద్రతామండలి పలుసార్లు సుదీర్ఘ సమావేశాలు జరిపింది. ఇక అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం పశ్చిమ సహారా (1975)కు సంబందించిన వివాదం విచారణలో “స్వయం ఎల్లయాధికారం అనేది ప్రజలు సంపూర్ణంగా తమ అభీష్టాలను వ్యక్తం చేయడంపై ఆధారపడి ఉంటుందని” స్పష్టం. చేసింది. అంతకు పూర్వం 1971లో వెమీబియా విషయంలో దక్షిణాఫ్రికా మానవహక్కుల ప్రకటన స్ఫూర్తికి విరుద్ధంగా వ్యవహరించిందని అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానం తీర్పు ఇచ్చింది. ఈ సందర్భంలో లూయిస్ హెంకిన్ అనే రచయిత నేషన్స్ బిహేవ్ అండ్ ఫారిన్ పాలిసీ (1979)లనే గ్రంథంలో “మానవహక్కుల విషయంలో అంతర్జాతీయ సమాజం వివిధ దేశాలు ఏ విధంగా హక్కులను చట్టాల ద్వారా జాతీయ సంస్థలు తను పాదులకు అందుబాటులో ఉంచుతాయో అనే విషయంపై శ్రద్ధ వహిస్తుందని” పేర్కొన్నాడు. అంతర్జాతీయ మానవహక్కుల పరిరక్షణ వికాసం విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి కేంద్రీయ శక్తిగా ఉంటూ అనేక తరహాల బాధ్యతలను కలిగి ఉంటూ అనేక మంచి క్రియాశీలక నాయకుల సహాయం తీసుకొంటూ మానవహక్కుల

రూపకల్పన, అములు, వికాసాలకు సంబంధించిన విషయాలలో కొన్ని ప్రమాణాలను ఏర్పరస్తుందని భావించాడు.

1951-2002 మధ్య కాలంలో ఐక్యరాజ్యసమితి మనవహక్కుల కమీషన్ సాధారణ మానవహక్కులు, జాతి విరక్షణ, మహిళల హక్కులు, బానిసత్వ నిర్మూలని, శరణార్థుల, పాదత్వంలేని వ్యక్తుల హెూదా, బాలబాలికలు, సామూహిక మారణహెూమం, చిత్రహింపలు, ఆటవిక ప్రజలకు సంబంధించిన అంశాలపై తగిన సూచనలిచ్చేందుకై అనేక సంఘాలను నియమించి అమూల్యమైన సలహాలు అందించేలా చర్యలు తీసుకొంది. 1967లో ఐక్యరాజ్యసమితి విద్యా సాంస్కృతిక సాంఘిక సంస్థ 1503వ తీర్మానం ఆమోదించడం ద్వారా మానవహక్కుల ఉల్లందునపై వ్యక్తులు చేసే విద్యార్థులపై రహస్య విచారణ జరిపించి తగిన సూచనలిచ్చేందుకు దర్యాప్తు సంఘాలను విడుమించింది. పౌరహక్కు వినియోగ విషయంలో జరిగే ఉల్లంఘనలు పరిశీలించేందుకై హామీ ఇచ్చింది. మనుషుల అపహరణలు, చిత్రహింస, మత వివక్షత వంటి ఆరోపణల విచారణలకై 1970 దశకంలో ఐక్యరాజ్యసమితి అనేక దర్యాప్తు సంఘాలను నియమించింది. 1983లో మనుషుల అదృశ్యంపై అధ్యయనం పూర్తి చేసి విచారణ సంఘం పదిహేను దేశాలలో (అందులో పదిదేశాల) లాటిన్ అమెరికాకు చెందినవి) 13,000 మంది వరకు మనుషులు అదృశ్యమయ్యారని అంచనా వేసింది. ఈ విషయంలో స్వతంత్ర దర్యాప్తు అధికారులు, అనుభవజ్ఞుల సేవలను వినియోగించుకోవడం జరిగింది. ఇక అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల పట్ల విచక్షణను విచారించే ఉపసంఘం (ప్రస్తుతం మానవహక్కుల విచారణ ఉపసంఘం) కూడా ఎన్నో అమూల్యమైన సూచనలిచ్చింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి మానవహక్కుల కమీషన్ కృషి ఫలితంగా ఎన్నో పౌర, రాజకీయ హక్కుల పత్రాలు రూపొందించ బడినాయి. సాధారణ సభ ఈ సందర్భంలో ఆరు ప్రత్యేక కమిటీలను నియమించి స్వతంత్ర వ్యక్తులచే వివిధ -హక్కులపై వివరణాత్మక పత్రాలను రూపొందించాల్సిందిగా సూచించింది. 1992 నుంచి మానవహక్కుల నివేదికలను తీవ్రంగా అతిక్రమించిన రువాండ, జార్జియా, కొలంబియా, పూర్వపు యుగోస్లోవియా, కాంగో ప్రజాస్వామిక రిపబ్లిక్ వంటి దేశాలలో ఐక్యరాజ్యసమితి స్వతంత్ర, నిష్పాక్షిక అధికారులను నియమించింది. వాస్తవాలను వెలికి తీసే ప్రయత్నాలు జరిగాయి.

1990 దశకంలో ఎల్సాల్వడార్లో అంతర్యుద్ధం ముగిసిన పిమ్మల మానవహక్కుల విషయంలో భద్రతామండలి ప్రత్యేక శ్రద్ధ ప్రత్యక్ష పర్యవేక్షణలను ప్రారంభించింది. 1989 ఆగస్టులో చైనాలో బీజింగ్ లోని యాస్మిన్ స్క్వేర్ పెద్ద విద్యార్థులపై ఊచకోత ఐదుగగా శాశ్వత సభ్య దేశమైన చైనాపై పెద్దవిత్తున ప్రతిఘటను నిరసన బయలు దేసింది. అప్పటి నుంచి మానవహక్కుల తీర్మానాలపై భద్రతామండలి, ఇతర నదస్సులతో చర్యలు జరిగిన సందర్భాలలో చైనా మానవహక్కుల పట్ల తన వ్యతిరేకతను ప్రదర్శించసాగింది..

7.2.1 మానవహక్కుల పట్ల ప్రోత్సాహం

ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం తరువాత ఐక్యరాజ్యసమితి మానవహక్కుల పరరక్షణలోనూ, మానవహక్కులను ప్రోత్సహించడంలోనూ, క్రియాత్మక పాత్రను పోషించింది. మానవహక్కులను ప్రపంచ దేశాలలోని ప్రజలు అనుభవించడంలో. ఎదురయ్యే అవరోధాలను అధిగమించేందుకు సమితి అనేక చర్యలు తీసుకొంది. నమీబియా నికరాగువా, కంబోడియా, మొజాంబిక్ వంటి దేశాలలో ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా ఎన్నికలు నిర్వహించి, ప్రజాస్వామ్య

ప్రభుత్వాలు ఏర్పడి. వికేంద్రీకృత దిశగా అధికారాలు బదలాయించేటట్లు సమితి పరిశీలకులను నియమించింది. అంతేగాకుండా ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక సంస్థలు అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను మానవహక్కులతో జోడించి ప్రజల ప్రగతి, సంక్షేమానికి అనుకూల పరిస్థితులు సృష్టించడంలో కృషిచేశాయి. 1993లో వియన్నా (ఆస్ట్రియా)లో మానవహక్కుల సదస్సు నొకధానిని నిర్వహించి అభివృద్ధి చెందడాన్ని హక్కుగా గుర్తించి ప్రస్తావించడం జరిగింది. ప్రపంచ బ్యాంకు ఆర్థికసాయం అందించే సుపరిపాలన పథకంలో వివిధ పౌర, రాజకీయ హక్కులు నేర్చబడినాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి అభివృద్ధి పథకంలో మానవహక్కులకు సంబంధించిన అంశాలే అధికంగా ప్రస్తావించబడినాయి. నూతన సహస్రాల లక్ష్యాలలో కూడా మూడు తరాలకు చెందిన మానవహక్కుల గురించి పసుగ్రమైన ప్రస్తావన చేయబడింది.

1993లో మానవహక్కుల విషయంలో అంతర్జాతీయ స్థాయిలో నిర్వర్తించాల్సిన కర్తవ్యాల విషయంలో కేంద్రీకృతమైన కార్యాలయలను ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పాటు చేసింది. ఆ సంస్థ అధిపతిగా హై కమీషనర్ నొకరిని నియమిస్తూ స్వతంత్ర హెూదాను కల్పించింది. ఆ సంస్థ సభ్యరాజ్యాల విజ్ఞప్తి మేరకు మానవహక్కులను పంపొందించే విషయంలో సలహా పూర్వక సేవలను అందిస్తుంది. మానవహక్కుల విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితికి సంబందించిన వివిధ సంస్థల విధులను సమన్వయపరుస్తుంది. మానవహక్కుల విద్యకు సంబంధించిన అంశాలను పెంపొందించేందుకై సహాయ సహకారాలు అందిస్తుంది.

7.2.2 మానవహక్కుల అమలు

ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్లోని ఏడో అధ్యాయం మనవహక్కుల అమలు గురించి ఐక్యరాజ్యసమితి తీసుకునే చర్యలను వివరించింది. దాని ప్రకారం మానవ హక్కుల ఉల్లంఘనకు సంబంధించిన అంశం ఏదైనా భద్రతామండలి దృష్టికి వస్తే భద్రతా మండలి కొన్ని కార్యాచరణ నిబంధనల ప్రకారం వ్యవహరిస్తుంది. దక్షిణ కొడిపియాలోనూ, దక్షిణాఫ్రికాలోనూ ప్రచ్ఛన్న యుద్ధకాలంలో మానవహక్కుల ఉల్లంఘనకు అక్కడి ప్రభుత్వాలు పాల్పడినప్పుడు భద్రతామండలి కొన్ని నివారణా చర్యలను అమలుచేసింది. బ్రిటిష్ వలస ప్రాంతమైన పూర్వపు దక్షిణి రొడిసియాలో మైనారిటీ శ్వేత జాతీయుల ప్రభుత్వం మెజారిటీ వల్ల జాతివారిపై నిరంకుశ ధోరణులను అనుసరించకుండా ఉండేందుకై భద్రతామండలి ఆ దేశంపై ఆర్థిక ఆంక్షలను విధించింది. దక్షిణాఫ్రికాలో ఆయుధాల వాడకాన్ని భద్రతామండలి నిషేదించింది. కానీ ఆ రెండు దేశాల విషయంలో భద్రతామండలి మానవహక్కుల అతిక్రమణ, భద్రతాచర్యల మధ్య వ్యత్యాసాన్ని చూపలేక పోయింది. భద్రతా మండలి విధించిన ఆర్థిక సైనిక ఆంక్షలు ఆయా ప్రభుత్వాలను బలహీనపరచాయేగానీ, అవి హింసాత్మక ధోరణులను గానీ, తమ రాజకీయ వైఖరులను గాని మార్చుకొనేటట్లు చేయలేకపోయింది. 1990 దశకంలో భద్రతామండలి, అమెరికా ఖండాలలోని రాజ్యాల సంస్థ వాయటీలో ప్రజాస్వామ్య పరిస్థితుల పునరుద్ధరణకై అక్కడి ప్రభుత్వంపై ఆంక్షలు విధించాయి. పూర్వపు యుగోస్లోవియా, రువాండా, సోమాలియాలలో తీవ్రమైన జాతుల ఘర్షణలు సంభవించినప్పుడు భద్రతామండలి అనేక ఆంక్షలు విధించింది. అట్లాగే యుగోస్లోవియా, సియరా బియోస్లో అంతర్యుద్ధాలు సంభవించినప్పుడు భద్రతామండలి ఆంక్షలు విధించింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి మానవహక్కుల అమలు విషయంలో సైనిక శక్తిని కూడా వినియోగించిన సందర్భాలు

ఉన్నాయి. బోస్నియాలో తెగల ఘర్షణలు, రువాండా సామూహిక హనవాలను, సోమాలియలో ఇరాకీ ప్రభుత్వం అణచివేతను భరించలేక వేలాదిమంది కుర్దులు ఇతర దేశాలకు వలస వెళ్లడం, కొసావోలో అల్బేనియన్లపై హింసాకాండ. తూర్పుటై మోల్లోని ప్రజలపై ఇండోనేషియా పాలకుల పాశవిక చర్యలు వంటివి అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ప్రసార సాధనాల దృష్టిలో పడి సంచలనం సృష్టించాయి. మానవతా పరమైన జోక్యం వెందర్భంగా ఐక్యరాజ్యసమితి అనుసరించే సర్యలలో పునరావాస కార్యక్రమాలలో విమగ్నమైన సిబ్బంది భద్రత, వైద్య, ఆహార పదార్థాల రక్షణ మిలిటరీ దళాల కదలిక, పాదులను హింసాత్మక ఘటనలనుంచి రక్షించడం, పారిపోయిన ప్రజలకు వసతి కల్పించడం వంటివి ఉన్నాయి.. అటువంటి చర్యల ద్వారా సమితి ప్రజావ్యతిరేకతను ప్రదర్శించే ప్రభుత్వాల పాలకులలో జ్ఞానోదయం కలిగించేందుకు దోహదపడినాయి.

7.2.3 ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో మానవహక్కుల విస్తరణ

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత మానవహక్కులను ప్రపంచ దేశాలలోని ప్రజలందరికీ వర్తింపజేసే విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి విశేషమైన కృషి చేస్తున్నది. అంతర్జాతీయ మానవహక్కులను అందించేందుకు అవసరమైన వ్యవస్థా పూర్వకమైన, నిబంధనలతో కూడిన ఏర్పాట్లను సమితి చేయడం జరిగింది. అయితే అనేక సందర్భాలలో వాటికి రాజకీయ ఆరోపణలు ఇతచేయడం జరిగింది. అంతర్జాతీయ కమిటీల చట్టబద్ధతను సంబంధిత రాజ్యాలలోని ప్రభుత్వాలు ప్రశ్నించసాగాయి. మానవహక్కుల పరిధిని విపవీర్సీత పరిచేందుకు ఉద్దేశించిన మహిళల, బాలబాలికల శరణార్థుల, స్వదేశీ ప్రజల ప్రయోజనాల పరిరక్షణ వంటి చర్యలను సమితి అమలు చేయడం, కొన్ని సందర్భాలలో సామాజిక, సాంస్కృతిక విలువలతో అవి విభేదించడం పరిపాటి అయింది.

సాంప్రదాయక మత పెద్దల వైఖరులు, ప్రభుత్వేతర సంస్థల ప్రచార ఉద్యమాలు, ఇతరవ్యూహాలు కొన్ని, సమయాలలో నూనవహక్కుల అమలు ఒక స్వచ్ఛంద అంశంగానో, బలహీన విషయంగానో పరిగణించబడి, రాజ్యాల సార్వభౌమత్వము నకు, ఇతర ప్రయోజనాలకు భంగకరమైన అంశమయింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి మానవహక్కుల అమలు, పరిరక్షణల విషయంలో ప్రపంచీకరణ అనేది వ్యక్తుల వికాసానికి ఆటంకంగానూ, ఆసరాగానో మిగిలి పోయిందనే భావన ఉంది. ఆర్థికపరమైన ప్రపంచీకరణ బహుళ జాతి సంస్థలు అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో అతితక్కువ వేతనాలకు అందుబాటులో ఉండే శ్రామిక శక్తిని వినియోగించుకొనేటట్లు చూసింది. వివిధ సమాజాలలోని ప్రజలకు జీవనోపాధి సదుపాయాలు లభించేటట్లు ప్రపంచ మార్కెట్ అవసరాలకు అనుగుణంగా ప్రజలు వ్యవహరించేటట్లు చేయగలిగింది. ఆర్థిక, సాంస్కృతిక ప్రపంచీకరణకు కొంత ప్రతికూలత ఉన్నట్లు గానే, రాజకీయ ప్రపంచీకరణకు వ్యతిరేకత ఏర్పడి మానవహక్కులు అందరికీ అందుబాటులో ఉండే విషయంలో విశ్వవ్యాప్తమైన చర్చకు అవకాశం ఏర్పడింది. మానవహక్కులకు ప్రతిబంధకంగా ఉన్న ఆర్థిక అసమానతలపై విస్తృత ప్రచారమునకు వీలు కల్పించింది. మానవహక్కులకు ఏ దేశంలోనైనా ప్రభుత్వాలతో సహా ఎవరి వద్ద నుంచైనా ముప్పు ఏర్పడినా, ముప్పు ఏర్పడుతుందనే భావన ఏర్పడినా, ఆ అంశం అతి తక్కువ సమయంలో ప్రపంచ దేశాలన్నింటిలోనూ ప్రచారమయ్యే విధంగా విస్తృత సమాచార యంత్రాంగం ఏర్పడింది. ప్రభుత్వేతర సంస్థలు, ప్రముఖ వ్యక్తులు, పౌరహక్కుల ఉద్యమకారులు ఈ విషయంలో ప్రజలను జాగృతం చేయడంలో ప్రశంశనీయమైన పాత్రను నిర్వహించడం జరిగింది. మొత్తం మీద

మానవహక్కుల పరిరక్షణ అమెటు అనేది ప్రపంచీకరణ ప్రభావం సంచి కొన్ని మార్పులకు లోనయ్యాయి.

7.3 ఐక్యరాజ్య సమితి - పర్యావరణ పరిరక్షణ

1990 దశాబ్దం నుంచి పర్యావరణ అంశాలకు ప్రాముఖ్యత ఏర్పడింది. సమశీతోష్ణ అడవులను కాపాడటం, సహజవనరుల సద్వినియోగం, కాలుష్య నివారణ వంటివి పర్యావరణంతో ప్రత్యక్షంగా సంబంధం కలిగి ఉన్నాయి, పర్యావరణ వరక్షణ విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితితో బాటుగా అనేక సంస్థలు, వ్యక్తులు వివిధ దేశాలలో చిత్తబద్ధితో కృషి చేస్తున్నాయి. వీరిలో ప్రకో మెండెన్ (బ్రౌణిలి)దంగారి మరియ్- చైనా) (క్రైమ్-దోవ నైజీరియా, వందనాశిపా, సుందర్‌లాల్ బహుగుణ భారత్ వంటి వారు అటువంటి కోవకు చెందినవారు. అట్లాగే గ్రీన్‌బెల్ట్ ఉద్యమం ఒగాని ప్రజల మనుగడ ఉద్యమం, చిప్‌కో ఉద్యమం మొదలైనవి ఉద్యమాలు ఈ సందర్భంగా గుర్తుకు వస్తాయి. పక్షుల సంస్థలు నానాజాతి సమితి ఐక్యరాజ్యసమితి స్థాపించక పూర్వమే పర్యావరణ పరిరక్షణ ప్రక్రియలో పాల్గొన్నాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి స్థాపన తరువాత అంతర్జాతీయ స్థాయిలో పర్యావరణ పరిరక్షణకై అనేక సమావేశాయి నిర్వహించబడినాయి. పర్యావరణ అంశాలపై అధ్యయనం విశ్లేషణలు ఇది ఫేందుకై అవి కృషి చేశాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్లో పర్యావరణ పరిరక్షణ అనేది ఒక ప్రధాన అంతంగా చోటుచేసుకొంది పర్యావరణ పరిపాలనలో ఐక్యరాజ్యసమితి పద్ధతులో అనేక నదస్సులు నిర్వహించబడినాయి. వాటిలో కొన్నింటిని క్రింది విధంగా వివరించవచ్చు.

7.3.1 ఐక్యరాజ్యసమితి విద్యావరణ పరిరక్షణ సదస్సులు

7.3.(a) స్టాక్‌హోూమ్ సదస్సు :

1960 దశాబ్దం చివరలో స్వీడన్ ఇతర నార్డిక్ దేశాలు పద్యావరణంపై అంతర్జాతీయ సదస్సు నిర్వహణకై ప్రతిపాదనలు చేశాయి. భూ ఉపరితలం అత్తురాజ్యసమితి ప్రత్యేక సంస్థ ఆర్థిక సాంఘీక సాంస్కృతిక సంస్థ ఆధ్వర్యంలో 1968లో మొట్టమొదటిసారిగా ఒక పదుస్సు జరిగింది. దాని తరువాత (1972లో స్టాక్‌హోమ్ (స్వీడన్ నగరంలో మానవ పర్యావరణంపై ఒక సదస్సు నిర్వహించబడింది. స్టాక్‌హోూమ్‌సదస్సు గా పిలువబడే ఆ సదస్సు ఐక్యరాజ్య సమితి, వివిధ జాతీయ ప్రభుత్వాల కార్యాచరణ పథకాలలో తొలి అంశంగా పర్యావరణ పరిరక్షణను పేర్కొనడం జరిగింది. అంతర్జాతీయ పర్యావరణ ప్రమాణాలను ఆమోదించి ఆవరణలో ఉంచడం ప్రభుత్వేతర స్వచ్ఛంద సంస్థలు పర్యావరణ పరిరక్షణ ఉద్యమంలో చురుకుగా పాల్గొనేటట్లు చూడడం, శాస్త్రీయ, సాంకేతిక సముదాయాల ఏర్పాటు ద్వారా విధానాల రూపకల్పన వంటి అంశాలపై స్టాక్‌హోమ్ సదస్సులో సుదీర్ఘ సంప్రదింపులు జరిగాయి. అట్లాగే **అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఆలోచించు, స్థానిక స్థాయిలో వ్యవహరించు** అనే నినాదాన్ని ఆ సదస్సులో సభ్యులు ఆమోదించడం జరిగింది.

ఆర్థికాభివృద్ధి, పర్యావరణంల మధ్య అంతరాలను తగ్గించేందుకై ఉత్తర రక్షణ దేశాల మధ్య సయోధ్య సాధనకు ఆ -సదస్సు సాధారణ కార్యదర్శి (మౌంస్ స్ట్రాంగ్ విశేషమైన సేవలందించాడు. ఉత్తర ధృవ దేశాలలో అరుదైన జీవులు అంతరించిపోకుండా, పర్యావరణ దశ సరిహద్దులు వెలువల కాలుష్యాన్ని నివారించడం వంటి అంశాలపై ఉత్తర కూటమి రాజ్యాలు దృష్టి కేంద్రీకరించాయి. అయితే దక్షిణ ప్రాంత దేశాలు పర్యావరణ చట్టాల

వల్ల ఆర్థికాభివృద్ధి కుంటుపడి, ఆర్థికాభివృద్ధి గమ్యం నుంచి ఆర్థిక వనరులు తరలించబడతాయని ఆందోళనను వ్యక్తపరచాయి. అనేక అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు స్టాక్‌హోమ్ సదస్సులో పాల్గొనే విషయంలో ఊగిసలాట ధోరణిని ప్రదర్శించాయి. కానీ అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు పర్యావరణ అంశాలనేవి ప్రతిబంధకం కావనీ, అవి ఆ దేశాలను ఎల్లకాలం వెనుకబడిన స్థితిలో ఉంచాయనీ ఆ సదస్సు స్పష్టీకరించింది.

స్టాక్‌హోమ్ సదస్సు 26 సూత్రాలతో కూడిన ప్రకటననొకదానిని విడుదల చేసింది. పర్యావరణ అంశాలపై రాజ్యాలు, అంతర్జాతీయ సంస్థల మధ్య సమన్వయం ఉండాల్సిన ఆవశ్యకతను పేర్కొన్నది. పర్యావరణ పరిరక్షణ అనేది రాజ్యాల కర్తవ్యాలలో ఒకటిగానూ, ఏ ఒక్క రాజ్యమూ ఇతర రాజ్యాల పర్యావరణాన్ని ధ్వంస్వం చేసేలా వ్యవహరించరాదనీ స్టాక్‌హోమ్ తీర్మానం పేర్కొన్నది. ఐక్యరాజ్యసమితిలో పర్యావరణ పరిరక్షణ అంశాలపై పర్యవేక్షణ జరిపేందుకై ఒక నూతన సంస్థను ఏర్పాటు చేయాల్సిందిగా ఆ తీర్మానం సూచించింది.

7.3.(b)రియో డిజెనిరియో సదస్సు :

పర్యావరణ పరిరక్షణ విషయంలో 1992లో రియో డిజెనిరియో పట్టణం (బ్రెజిల్)లో జరిగిన ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యవరణం, అభివృద్ధి సదస్సు చెప్పుకోదగింది. అంతకు పూర్వం 1980 దశాబ్దంలో పర్యావరణం గురించి అనేక శాస్త్రీయ పరిశోధనలను సమితి నిర్వహించింది. పర్యావరణ సమస్యల తీవ్రత పట్ల ఆందోళన వ్యక్తం చేసింది. అంటార్కిటికాల్లో ఓజోన్ పొరకు రంధ్రం ఏర్పడడం, గ్లోబల్ వార్మింగ్ ముప్పు అధికం అవడం, శీల్లోష్ణస్థితిలో తరుచుగా మార్పులు, సముద్రాలలో మత్స్యసంపద క్రమేణా క్షీణించడం, జీవవైవిధ్యంలో తరుగుదల మొదలైన సమస్యలకు పరిష్కారాలను అన్వేషించేందుకై రియోడిజెనీరియో సదస్సు దృష్టి కేంద్రీకరించింది. ఉత్తర, దక్షిణ రాజ్యాల మధ్య సమన్వయం సాధించి పర్యావరణ సమతౌల్య లక్ష్యాన్ని చేరుకునేందుకు ఆ సదస్సు కృషి చేసింది. ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణ విషయాలపై నిర్వహించిన అతిపెద్ద సదస్సుగా దానిని వర్ణించడం జరిగింది.

రియో డిజెనీరియో సదస్సులో 1400కి పైగా రిజిస్టర్డ్ పర్యావరణ సంఘాలు పాల్గొన్నాయి. పర్యావరణ విధాన రూపకల్పన, పర్యావరణ విధానాల అమలు వంటి అనేక అంశాలపై సుదీర్ఘమైన చర్చలకు ఆ సదస్సు వీలు కల్పించింది. వివిధ పర్యావరణ విభాగాలను నిర్వహించేందుకై 800 పేజీలతో కూడిన ముసాయిదానొక దానిని సదస్సు ఆమోదించింది. సర్వసత్తాధికార రాజ్యాలు తమకు అందుబాటులో ఉండే వనరుల వినియోగ స్వేచ్ఛ, అభివృద్ధి చెందేందుకు రాజ్యాలకు అధికారం, వర్ధమాన దేశాల అవసరాలకు ప్రాధాన్యత, పేదదేశాలకు ఎక్కువ ఆర్థిక సహాయం వంటి నిర్ణయాలు తీసుకోవడం ద్వారా ఆ నదస్సు దక్షణ దేశాల అభివృద్ధికి దోహదకారిగా నిలిచింది.

అడవుల నరికివేత, త్రాగు నీరు పరిమాణంలో క్షీణత, వాతావరణ కాలుష్యం, ఎడారుల పెరుగుదల వంటి అంశాలు ప్రపంచ పర్యావరణానికి ముప్పుగా పరిణమించాయని రాజ్యాలే తమ భౌగోళిక ప్రాంతాలలో పర్యావరణ క్షీణతకు కారణమవుతున్నాయనే దక్షిణదేశాల వాదనలను ఉత్తరదేశాలు ఈ సదస్సులో అంగీకరించాయి. అట్లాగే పర్యావరణానికి పెనుముప్పు అనేది అభివృద్ధి చెందిన దేశాల వల్లనే ఏర్పడుతుందనే వాదనను కూడా ఉత్తర దేశాలు ఆమోదించాయి.

ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన రియోడి జెనిరియా సదస్సు ప్రపంచ పర్యావరణ సౌకర్యాన్ని పునరుద్ధరించేందుకు నిరంతర అభివృద్ధికై ఒక కమీషన్ ఏర్పాటుకు దోహదపడింది. ప్రభుత్వాలు, వ్యాపారసంస్థలు, అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థలు, ప్రభుత్వేతర సంస్థలతోబాటుగా సాధారణ పౌరులు సైతం నిరంతర అభివృద్ధి లక్ష్యసాధనకు సహకరించాలనే అంశాన్ని ఆ సదస్సు గుర్తించింది.

7.3.(c) కోపెన్‌హాగన్ సదస్సు:

ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో 1995లో కోపెన్‌హాగన్ (డెన్మార్క్)లో జరిగిన సామాజికసదస్సు, బీజింగ్ (చైనా)లో జరిగిన మహిళా సదస్సు, ఇస్తాంబుల్ (టర్కీ)లో జరిగిన రెండో నివాస సదస్సులన్నీ నిరంతర పర్యావరణ అభివృద్ధిలో కీలకమైనవిగా పరిగణించబడినాయి. అంతకు పూర్వం 1993లో కైరో (ఈజిప్టు) లో జరిగిన జనాభా సదస్సు జనాభావృద్ధి రేట్లను క్రమేణా తగ్గించాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించింది. జవనాలపై నియంత్రణ, మహిళా సాధికారికత ఆర్థికాభివృద్ధి వంటి అంశాలపై ఆ సదస్సు 20 ఏండ్ల దీర్ఘదర్శి ప్రణాళికనొకదానిని ఆమోదించింది. సాంస్కృతిక విలువలు ఆటంకంగా ఉండరాదనే విషయాన్ని గుర్తించాలని సమితి సూచించింది.

పర్యావరణంపై సదస్సులతో బాటుగా ఐక్యరాజ్యసమితి జీవ వైవిధ్యం ఎడారులు అంతరించకుండా నివారించడం, మత్స్య సంపద విలువలు వంటి అంశాలపై అంతర్జాతీయ సదస్సులు నిర్వహించింది. దాదాపు ఆరువేల పట్టణాలలో దీర్ఘకాలిక ప్రణాళికలు అమలు ద్వారా పర్యావరణ పరిరక్షణకు ఐక్యరాజ్యసమితి పటిష్టమైన చర్యలు తీసుకొంది.

7.3.(d) జోహాన్స్‌బర్గ్ సదస్సు :

పర్యావరణ పరిరక్షణలో ఐక్యరాజ్యసమితి 2002లో జోహాన్సబర్గ్ (దక్షిణాఫ్రికా) నగరంలో నిర్వహించిన రియోప్లస్ 10) నిస్సందేహంగా ఒక ముందడుగుగా పర్యావరణ శాస్త్రవేత్తలు వర్ణించారు. ఆ సదస్సులో వందదేశాల అధినేతలు, పదివేల నుంది ప్రతినిధులు, దాదాపు వేయి మంది స్వచ్ఛంధ సంస్థల సభ్యులు పాల్గొన్నారు. పేదరిక నిర్మూలన, కాలుష్యాన్ని, అడవులు అంతరించిపోవడాన్ని నిశితంగా అధ్యయనం చేసి తగిన నివారణ చర్యలు తీసుకొనేందుకు సదస్సు నిర్ణయించింది. అయితే ఆ సదస్సులో అమెరికా ప్రతినిధులు, స్వచ్ఛంద సంస్థల ప్రతినిధుల మధ్య సమన్వయం కుదరకపోవడం నిరాశను మిగిల్చింది. అయితే ఆ సదస్సు తరువాత వివిధ దేశాలు తమ భౌగోళిక ప్రాంతాలలో లభ్యమయ్యే ఇంధన వనరులు, అడవులు, భూసారం, జలనిర్వహణ పద్ధతుల గురించి తగిన అంచనాలు వేసేందుకు శ్రద్ధ వహించాయి. ఆ సదస్సు క్రింద పేర్కొన్న అంశాలలో కొన్ని లక్ష్యాలను ఏర్పరచుకొంది. 2015 నాటికి పరిశుద్ధమైన వీరు, పారిశుభ్యం నుత్స్యసంపద పునరుద్ధరణ, 2010 నాటికి జీవవైవిధ్యం నష్టాన్ని తగ్గించడం: 2020 నాటికి రసాయనాలను మెరుగైన రీతిలో వినియోగించడం: పునర్వినియోగం ఇంధన వనరుల వినియోగం మొదలైనవి.

పర్యావరణ పరిరక్షణ విషయంలో అంతర్జాతీయ స్థాయిలో 140కి పైగా బహుళ పక్ష ఒడంబడికలను ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యవేక్షణలో కుదర్చుకోబడినాయి. 1970కి ముందు ఆ ఒప్పందాలలో అధికశాతం ఏదో

ఒకటి లేదా కొన్ని జీవుల రక్షణకు సంబంధించినవి. 1970 తరువాత అటువంటి ఒప్పందాలు విస్తృత పరిధిలో గల ఆర్థిక కార్యకలాపాల వలన ఎదురయ్యే ఇబ్బందులను అధిగమించేందుకు ఉద్దేశించినాయి.

7.3.2 ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణ కార్యక్రమం

ఈ కార్యక్రమాన్ని స్టాక్ హెూమ్ సదస్సులో రూపొందించడం జరిగింది. దీనికి ఐక్యరాజ్యసమితి సాధరణ సభ 1972లో ఆమోదించింది. ఈ కార్యక్రమానికి మొదటి కార్యనిర్వాహక డైరెక్టర్గా మౌరిస్ స్ట్రాంగ్ వ్యవహరించాడు. ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలు చేసే సంస్థ ప్రధాన కార్యాలయం నైరోబీ (కెన్యా) లో ఏర్పాటయింది. 200 మిలియన్ దాలర్ల బడ్జెట్. కొద్దినుంది సిబ్బంది గల ఈ కార్యక్రమం ప్రధాన లక్ష్యం. పర్యావరణ విషయాలలో అంతర్జాతీయ సహకారాన్ని పెంపొందించడం, పర్యావరణ ప్రమాదాలపై అంతర్జాతీయ సమాజానికి ఎప్పటికప్పుడు హెచ్చరించాడు. ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక సంస్థలు అమలు చేసే పర్యావరణ పథకాల నిర్దేశం. పునస్సమీక్ష వంటివి కూడా కార్యక్రమ లక్ష్యాలలో ఉన్నాయి. ఈ కార్యక్రమ నిర్వహణకు ఒక కార్యనిర్వాహక మండలి ఉండగా, అది సాంఘిక ఆర్థిక మండలి ద్వారా సాధారణ సభకు జవాబుదారిగా ఉంటుంది.

ఆ సంస్థకు ప్రత్యక్ష బాధ్యతలు లేకపోయినప్పటికీ, ఆచరణాత్మకమైన అజెండా ఉంది. నిరుపయోగ వ్యర్థపదార్థాల పై బెసెల్ పదస్సు (1989), ఓజోన్ పొర క్షీణతకు కారణమయ్యే పదార్థాలపై మాంట్రియల్ సదస్యు (1987)ల నిర్వహణలో పాక్షిక బాధ్యత వహించింది. హానికరమైన రసాయనాల వివరాల నమోదు, అంతర్జాతీయ పర్యావరణ నిర్వహణ వ్యవస్థ, ప్రాంతీయ సముద్రాల పర్యవేక్షణ వంటి కార్యక్రమాలను నిర్వహించింది. ప్రపంచ వాతావరణ సంస్థ వంటి. సంస్థలతో సన్నిహితంగా పనిచేస్తుంది.

7.3.3 ఐక్యరాజ్య సమితి పర్యావరణ సమతౌల్యం

ప్రపంచ పర్యావరణ సమతౌల్య పరిరక్షణలో ఐక్యరాజ్యసమితి విశేష శ్రద్ధను ప్రదర్శిస్తున్నది. ఉష్ణోగ్రతలలో వచ్చే పెరుగుదల వలన పర్యావరణానికి కలిగే ముప్పును అరికట్టేందుకై సమితి అనేక చర్యలను చేపట్టింది. క్యోటో ప్రోటోకాల్ స్థానంలో కొత్త ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకునేందుకై సభ్యరాజ్యాల మధ్య సంప్రదింపులను ముమ్మరం చేసింది. 2012 చివరివరకు క్యోటో ప్రోటోకాల్ నిబంధనలు వర్తిస్తాయి. ఆలోగానే 2009 వాటికే నూతన వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేసుకొనేందుకై సమితి ప్రయత్నిస్తున్నది. ప్రపంచ దేశాలన్నింటి కంటే అత్యధిక స్థాయిలో గ్రీన్ హౌస్ వాయువుల విడుదల విషయంలో అమెరికా ప్రథమస్థానంలో ఉంది. అటువంటి అమెరికాను పర్యావరణ పరిరక్షణ సంప్రదింపులలో భాగస్వామిని చేసేందుకు సమితి ప్రయత్నించింది. వర్ధమాన దేశాలలో అడవుల నరికివేతను అరికట్టేందుకు, అడవుల విస్తీర్ణాన్ని పెంచేందుకై ఆ దేశాలకు ప్రత్యేక ఆర్థిక సహాయాన్ని అందించాల్సి ఉంటుందనే వాదనను సమితి బలపరిచింది. అందులో భాగంగా 2007 డిసెంబర్ లో బాలి (ఇండోనేషియా) నగరంలో ఐక్యరాజ్యసమితికి సంబంధించిన వాతావరణ సమావేశం జరుగగా, 187 దేశాలకు చెందిన 10,000 మంది ప్రతినిధులు పాల్గొన్నారు. పర్యావరణ పరిరక్షణ, అటవీ సంరక్షణకు ప్రత్యేక నిధిని ఏర్పాటు చేయాల్సిందిగా సమావేశం తీర్మానించింది. ఆసియా ఖండంలోనూ ఇతర ప్రాంతాలలో ప్రపంచ పర్యావరణ కాలుష్యం వలన కరువుకాటకాలు, వరదలు, తుఫాన్లు ప్రభావంతో పర్యావరణానికి హాని కలిగిందని పేర్కొన్నది. ఉదా: ఆసియా ఖండంలోని ఏడు రాజ్యాలు ఫిలిప్పీన్స్, దక్షిణ కొరియా, ఇండోనేషియా, వియత్నాం. ఇండియా, చైనా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్లలో

ఎంతో కాలంగా తుఫానులు వరదలు అధికంగా ఉండడం చేత ఎన్నో ఇబ్బందులు. ఎదురయ్యాయని ఆ సమావేశం పేర్కొన్నది. 2007లో చైనాలో వరదలకు 8లక్షల మంది నిరాశ్రయులయ్యారు. బంగ్లాదేశ్ లో మూడు లక్షల ఎకరాల పంట నీటిలో మునిగిపోగా, మూడువేల మందికి పైగా మరణించడం జరిగింది.

7.4 ఐక్యరాజ్య సమితి - మహిళా సాధికారికత

ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రధాన అంగాలు, ప్రత్యేక సంస్థలు, వివిధ ఉపాంగాలు మహిళా సాధికారికత, మహిళా సంక్షేమం అనే రెండు ప్రధాన ఆశయాల సాధనకై విశేషంగా కృషి చేస్తున్నాయి. ప్రపంచ జనాభాలో సగానికిపైగా ఉన్న మహిళలపై జరుగుతున్న అన్యాయాలు, అత్యాచారాలు, లైంగిక వేధింపులకు వ్యతిరేకంగా మహిళా సముదాయాలలో సంఘటితమైన మార్పులు రావాల్సిన ఆవశ్యకతను అవి వెలుగులోకి తెచ్చాయి. దైనందిన జీవనంలో మహిళలు, పురుషులతో సమానంగా స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు అనుభవిస్తూ, వారికి ఇష్టమైన రీతిలో వ్యవహరించేందుకు అనుకూలమైన పరిస్థితులను కల్పించేందుకు సభ్యదేశాల ప్రభుత్వాలు కృషి చెయ్యాల్సి ఉంటుందని సమితి పేర్కొన్నది. మహిళా సాధికారిత కై మహిళలు విశ్వవ్యాప్తంగా ఉదయించేందుకై ఐక్యరాజ్యసమితి శ్రద్ధవహించింది. మహిళల అభివృద్ధి, న్యాయపాలనలో మహిళలకు సమానత్వం, మహిళల హక్కులను మానవ హక్కులలో అంతర్భాగాలుగా గుర్తించడం వంటి అంశాల ఆచరణలో ఉంచేందుకై సమితి క్రియాత్మకంగా వ్యవహరించింది.

1975న సంవత్సరాన్ని అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవంగా ప్రకటించి మెక్సికో పట్టణంలో ప్రథమంగా అంతర్జాతీయ మహిళా సదస్సును సమితి నిర్వహించింది. విశ్వవ్యాప్తంగా మహిళల హక్కుల ప్రాధాన్యతను గుర్తించుకొని 1975-85 దశాబ్దాన్ని అంతర్జాతీయ మహిళా దశాబ్దంగా ప్రకటించింది. ఆ దశాబ్దంలో మహిళల అభివృద్ధి, సమానత్వం, శాంతి అనే అంశాలకు సమితి అత్యధిక ప్రాముఖ్యత ఇచ్చింది. ప్రపంచ సామాజిక వ్యవస్థలో మహిళల పట్ల నిబిడీకృతమై ఉన్న అసమానతలను, మహిళలపై అత్యాచారాలను, దోపిడీలను బహిర్గతం చేసింది. 1980 దశాబ్దంలో ఐక్యరాజ్యసమితి మొట్టమొదటిసారిగా మహిళా అభివృద్ధియే ఉమ్మడి వ్యూహంగా రూపొందించుకొని అమలు చేయసాగింది. జాతీయ స్థాయిలలో మహిళల పట్ల ప్రభుత్వాలు బాధ్యతతో వ్యవహరించేటట్లు చూసింది. జాతీయ స్థాయిలో మహిళల అభ్యున్నతికై తగిన యంత్రాంగాన్ని ఏర్పరచేందుకు శ్రద్ధ వహించింది. మహిళల సమైక్యతకు, సంఘీభావానికి బాసటగా నిలిచింది.

1980లో ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభ మహిళల పట్ల జరిగే అన్ని రకాల వివక్షతలను నిర్మూలించేందుకై చర్చలు జరిపేందుకు ఒక సదస్సును నిర్వహించింది. ఆ సదస్సు అంతర్జాతీయ న్యాయపరమైన హక్కుల ప్రామాణికతలను రూపొందించేందుకై ఒక తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. మానవ హక్కులను క్రమబద్ధంగా సూత్రీకరించింది. మానవ హక్కులలో వాటిని అంతర్భాగం చేసి మహిళల అభివృద్ధికి అనుకూల పరిస్థితులను సృష్టించేందుకు ప్రయత్నించింది.

ఆ సదస్సు తీర్మానాన్నే "అంతర్జాతీయ హక్కుల పత్రం"గా కొందరు వర్ణించారు. సభ్యరాజ్యాలన్నీ ఆ పత్రంలోని అంశాలను ఆచరణలో ఉంచే విషయంలో శ్రద్ధ తీసుకోవాల్సిందిగా సభ్యరాజ్యాలకు సూచించింది.

1985లో నైరోబీ (కెన్యా)లో ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన అంతర్జాతీయ సదస్సులు విశ్వవ్యాప్తంగా ఉన్న మహిళా సంఘాలన్నింటినీ ఒకేత్రాటిపైకి తెచ్చేందుకు ప్రయత్నాలు చేశాయి. మహిళల అభ్యున్నతికై జాతీయ, ప్రాంతీయ, స్థానిక స్థాయిలలో రాజకీయ అవగాహన తరగతులను నిర్వహించాల్సి ఉంటుందని ఆ సదస్సు తీర్మానించింది. మహిళలు అన్ని రంగాలలో పురుషులతో బాటుగా అభివృద్ధిని సాధించేందుకై తీసుకోవాల్సిన చర్యల గురించి సదస్సు చర్చించింది. మహిళల ఐక్యత, సంఘీభావానికి నైరోబీ సదస్సు కీలకమైనదిగా పరిగణించబడింది.

1980 దశాబ్దం ఉత్తర భాగంలో మహిళల చట్టప్రకారం లభించే హక్కుల గురించి పరిజ్ఞానం అందించి, వాటిని వినియోగించుకొనేందుకు అనుసరించాల్సిన చర్యల గురించి ప్రభుత్వాలు శ్రద్ధ వహించేలా ఐక్యరాజ్యసమితి కృషి చేసింది. అటువంటి చర్యలలో (1) మహిళల అక్షరాస్యత (2) మహిళల సాధికారికత (3) దైనందిన జీవనంలో వివిధ సంస్థలతో మహిళలకు గల అనుబంధం (4) మహిళల పట్ల వివక్షతను చూపే వ్యక్తులు, సంస్థల పట్ల అప్రమత్తతతో వ్యవహరించడం మొదలైనవి ఉన్నాయి. మహిళల హక్కులకు సంబంధించిన చట్టాల పట్ల అవగాహన పొందేందుకై తగిన వేదికలను ఏర్పాటు చేయడం, మహిళలపై జరిగే అత్యాచారాల నివారణకై వివిధ చట్టాల రూపకల్పన వంటి అంశాలపై మహిళలకు తెలియజేసేందుకై సభ్యరాజ్యాలు కృషి చేయాల్సిందిగా సమితి పిలుపునిచ్చింది.

వేరొకవైపు మహిళా సంఘాలను విరివిగా స్థాపించి మహిళా హక్కుల విషయంలో విశ్వవ్యాప్త ఉద్యమాన్ని నిర్వహించాల్సిన ఆవశ్యకతను సమితి గుర్తించింది. దాంతో 1990 నాటికి మహిళల అభివృద్ధి పట్ల అనుకూల పరిస్థితులు ఏర్పడినాయి. అంతర్జాతీయ స్థాయిలో మహిళల హక్కులు గురించి ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రదర్శించిన శ్రద్ధాసక్తుల ఫలితంగా అనేక దేశాలలో మహిళా సాధికారికత చట్టాలు రూపొందాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి మహిళల పట్ల అన్ని రకాల వివక్షతల నిర్మూలన సదస్సు తీర్మానం (1980) మహిళల సమస్యలన్నింటికి ప్రతీకగా ఉంది. ఎందుకంటే ఆ సదస్సు మహిళల హక్కులను క్రోడీకరించింది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న వివిధ మహిళా సంఘాలు అనుసరించిన విధానాలు, అమలులో ఉంచిన చర్యలన్నింటినీ ఆ సదస్సు సమీక్షించింది. వాటి తరువాత అంతర్జాతీయ స్థాయిలో మహిళల ప్రయోజనాలను పెంపొందించే చట్టాన్నొక దానిని రూపొందించాల్సిందిగా ఐక్యరాజ్య సమితి సూచించింది. సభ్యరాజ్యాలు మహిళల అభ్యున్నతికై బాధ్యతతో వ్యవహరించాల్సి ఉంటుందని పేర్కొన్నది. మొత్తం మీద ఆ సదస్సు తీర్మానాల ఫలితంగా ఐక్యరాజ్యసమితి అంతర్జాతీయ మహిళా కమీషన్ నొకదానిని ఏర్పరచింది.

మహిళా సాధికారికత విషయంలో 1993 జూన్లో నైరోబీలో ఐక్యరాజ్య సమితి నిర్వహించిన అంతర్జాతీయ సదస్సు మా ఒక మైలురాయిగా నిలిచిపోయింది. మహిళలకు సంబంధించి జనాభా తదితర విషయాలపై 1994 సెప్టెంబరులో కైరో (ఈజిప్ట్), 1995 మార్చిలో కోపెన్ హాగన్ (డెన్మార్క్)లలో అంతర్జాతీయ సదస్సులు నిర్వహించబడినాయి. కైరో సదస్సు మహిళల ఆరోగ్యం, కుటుంబ సంక్షేమం, లైంగికపరంగా సంక్రమించే వ్యాధుల నివారణ వంటి అంశాలపై మహిళలలో తగిన అవగాహనను పెంపొందించాల్సి ఉంటుందని ఉద్ఘాటించింది. రాబోయే 20 ఏండ్లలో మహిళల ఆరోగ్యాన్ని సంరక్షించుకొనే విషయంలో తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలను గుర్తు

చేసింది. మహిళల జనాభా, సామాజిక అభివృద్ధికి సంబంధించిన అంశాలను ప్రస్తావించింది. గర్భవిచ్ఛిత్తి, తదితర సంతాన నిరోధక విషయాలు మొదలుకొని మహిళల సామాజిక, ఆర్థిక అభివృద్ధికై తీసుకోవాల్సిన చర్యలను సమీక్షించింది.

(ఎ) మహిళా సంక్షేమం విషయంలో అవసరమైన ఆర్థిక వనరులను 20 20 నిష్పత్తిలో దాతృత్వ' దేశం' (donor country) గ్రహీత దేశం (recipient country) భరించడం, (బి) మహిళల ఆర్థిక, సామాజిక స్థితితుల మెరుగుదలకై అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థలు అందించే సహాయం పారదర్శకంగానూ, బాధ్యతాయుతంగాను ఉండేటట్లు చూడడం (సి) అంతర్– ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర సంస్థలు ఆర్థిక, రాజకీయ నిర్ణయాకరణ ప్రక్రియలో మహిళలకు ఇతోధిక భాగస్వామ్యం వంటి అంశాలు 1995 మార్చి కోపెన్ మాగన్ సమావేశంలో చర్చనీయాంశాలయినాయి. పేదరిక నిర్మూలనా, ఉపాధి అవకాశాల కల్పన, సామాజిక సౌభ్రాతృత్వ భావనల వికాసం వంటి అంశాలపై మహిళలకు అవగాహనను పెంపొందించే ప్రయత్నం జరిగింది. మానవాభివృద్ధిలో మహిళలు క్రియాత్మకమైన ఏజెంట్లుగా వ్యవహరించాల్సి ఉంటుందని మహిళా సంఘాలు గుర్తించాలని ఆ సదస్సు పేర్కొన్నది.

సైనిక, రక్షణపరమైన వ్యయాలకు బదులుగా ప్రభుత్వాలు మహిళాభ్యుదయ వ్యయాలపై దృష్టి మరల్చాలని ఐక్యరాజ్యసమితి చేసిన సూచనలకు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో విశేష స్పందన లభించింది. మహిళలకు ఆర్థిక వనరులను అందుబాటులోకి తెచ్చేందుకు, సామాజిక అభివృద్ధిలో నూతన వనరులను, ఉపాధి మార్గాలను చూపించడం, కార్పొరేట్ విధానాలకు అవకాశం ఇవ్వడం వంటి చర్యలను ఉత్తర– దక్షిణ దేశాలు అనుసరించాలని ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన మహిళా సదస్సులు తీర్మానించాయి.

1995లో బీజింగ్ (చైనా) లో జరిగిన నాలుగో అంతర్జాతీయ మహిళా సదస్సు మహిళాభ్యుదయం అభివృద్ధి సాధనలో ఒక ముందడుగా వర్ణించబడింది. మహిళలపై అత్యాచారాలు మొదలుకొని మహిళా సాధికారికత వరకు అనేక అంశాలపై కీలక తీర్మానాలు చేయడానికి ఆ సదస్సు దోహదపడింది. ఆ సదస్సులో 189 దేశాలకు చెందిన మహిళా ప్రతినిధులు పాల్గొన్నారు..

మహిళలపై హింస అనేది బీజింగ్ సదస్సులో ప్రధాన చర్చనీయాంశమైనది. లైంగిక స్వేచ్ఛ, తల్లిదండ్రుల హక్కులు, మహిళలు అందించే ప్రతిఫలరహిత పనులు, హక్కుల సాంస్కృతిక సబంధిత ప్రమాణాలు వంటి అంశాలు ఆ సదస్సులో ప్రధాన చర్చనీయాంశాలైనాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి తరపున ప్రపంచ బ్యాంకు మహిళల కల్పనకై ఐదేళ్ళ వ్యవధిలో 900 మిలియన్ డాలర్ల ఆర్థిక సహాయాన్ని అందిస్తుందన్న ప్రకటన వెలువడింది. ఆర్థిక సంస్కరణల రూపకల్పన, ప్రాథమిక ఆరోగ్య సంరక్ష ఆర్థిక రుణాల సదుపాయానికి మహిళలకు అవకాశం వంటి విషయాలలో మహిళలకు భాగస్వామ్యం కల్పించేందుకు ఐక్యరాజ్య సమితి దోహదపడుతుందని ప్రకటించింది.

మహిళల పురోగతిని సమీక్షించేందుకై అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఒక సంఘాన్ని నియమించి, అంతర్జాతీయ పౌర సమాజానికి, ఐక్యరాజ్య సమితికి మధ్య భాగస్వామ్యాన్ని బలోపేతం చేస్తామని సమితి సాధారణ కార్యదర్శి ప్రకటించాడు.. లింగ వివక్షతను అంతమొందించేందుకై ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక సంస్థలు శ్రద్ధవహిస్తాయని అతడు పేర్కొన్నాడు. మహిళా ఉద్యమ పునాదులను విస్తరించడం ద్వారా మహిళలలో నూతన ఉత్తేజాన్ని కలిగించడం,

జాతీయ స్థాయిలో మహిళాభ్యుదయం కొరకై నూతన నియోజకవర్గాలనూ సృష్టించడం: ప్రభుత్వేతర సంస్థలు మహిళాభ్యుదయ కార్యక్రమాల్లో క్రియాశీలక పాత్రవహించడంబీ మహిళల అభివృద్ధికి సంబంధించి ప్రాధమిక విద్యాస్థాయిలోనే తగిన ప్రచారాన్ని పాఠ్యగ్రంథాల ద్వారా కల్పించడం మొదలైన చర్యలను తీసుకొనేందుకై సభ్య రాజ్యాలు కృషిచేయాలని ఐక్యరాజ్య సమితి పిలుపునిచ్చింది. మొత్తం మీద మహిళల అభివృద్ధి, మహిళల సాధికారికత విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి అందించిన సహాయసహకారాల ఫలితంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలతో బాటుగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో కూడా మహిళలు అనేక రంగాలలో పురోగతి సాధించేందుకు అనుకూల వాతావరణం ఏర్పడిందని చెప్పవచ్చు.

7.5 ఐక్యరాజ్య సమితి ఆర్థికాభివృద్ధి

ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రపంచ ఆర్థికాభివృద్ధి సాధనలో మిగతా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థల కంటే భిన్నమైన వ్యూహాన్ని అనుసరించింది. ఆర్థికాభివృద్ధి విషయంలో ఎటువంటి వైఖరిని అనుసరించాలనే విషయంలో ఐక్యరాజ్య సమితి చార్టర్లో స్పష్టమైన వివరణ ఏదీలేదు. ఐక్యరాజ్యసమితిలో ప్రత్యేక ఆర్థిక సంస్థలు, బ్రిటన్‌ఉడ్ సమావేశ కవల శిశువులుగా వర్ణించబడే ప్రపంచ బ్యాంకు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సమితికి సంబంధించిన ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవహారాలను సమీక్షిస్తాయి. చి ఆ రెండు సంస్థలు (ఏ) ప్రామాణిక విధులు, (2) ఆచరణాత్మక విధులు అనే రెండు రకాల విధులను నిర్వర్తిస్తాయి. మొదటి రకం నిధుల విషయంలో సాధారణ సభ సాంప్రదాయకంగా ఆర్థిక కార్యకలాపాలపై సాధారణ పర్యవేక్షణ, నియంత్రణలను రెండవ ఉపసంఘం ద్వారా నిర్వహిస్తుంది. అభివృద్ధి అనే పదం గురించి సమితి చార్టర్లో ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించబడక పోయినప్పటికీ, తరువాత కాలంలో చార్టర్ సవరణ ఫలితంగా సాధారణ సభలో అభివృద్ధి గురించి చర్చించడం, వాదోపవాదనలు జరగడం వంటివి ఆనవాయితీ అయ్యాయి.

నిరంతర అభివృద్ధి భావన విషయంలో ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రామాణిక విధులు వర్తిస్తాయి. 1980లో సాధారణ సభ ప్రపంచ సంరక్షణ వ్యూహాన్ని ఆమోదించింది. వర్తమాన మావన జీవనానికి అవసరమయ్యే పునరుత్పాదక వనరులకు సంబంధించిన అంశంగా నిరంతర అభివృద్ధి భావనను కొందరు ఆర్థికవేత్తలు పరిగణించారు. భావితరాల వారి అవసరాలకు ఏ విధమైన ఆటంకం కలిగించని ఆర్థిక వృద్ధియే నిరంతర అభివృద్ధిగా మరికొందరు భావించారు. (1983లో సాధారణ సభ ప్రపంచ పర్యావరణ, అభివృద్ధి కమీషను ఏర్పాటు చేసింది. ఆ కమీషన్కు అధ్యక్షురాలిగా (నార్వే ప్రధానమంత్రి (గ్రోపార్లెం బ్రుంట్‌లండ్ తదితర అనుభవిజ్ఞులైన వ్యక్తులు సభ్యులుగా నియమితులయ్యారు. 1987లో ఆ కమీషన్ Our Common Future శీర్షికతో తన అభివృద్ధి వ్యూహాన్ని తయారు చేసింది. దాని ప్రకారం వర్తమానంలో జరిగే అభివృద్ధి భవిష్యత్ తరాల అవసరాలకు ఆటంకం కలుగని విధంగా జరగాలి అని తీర్మానించడం అయినది. కెనడా, స్వీడన్, అమెరికాలతో సహా అనేక జాతీయ అభివృద్ధి ఏజెన్సీలు ఆ కమీషన్ వ్యూహాన్ని అనుసరించాయి. (1992లో రియోడిజెనీరియో (బ్రెజిల్) లో జరిగిన ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణం, అభివృద్ధి సదస్సు చర్చనీయాంశాలలో అది ఒక అంశమైంది.

ఆచరణాత్మక విధుల నిర్వహణలో ఐక్యరాజ్యసమితి రెండు వైఖరులను కలిగి ఉంటుంది. ప్రణాలికలు, కార్యక్రమాలను వికేంద్రీకరించేందుకై కొన్ని ప్రాంతీయ కమీషన్లు ఏర్పాటు చేయడం. సాంకేతిక సహాయాన్ని,

శిక్షణలను అందించేందుకై అంకిత భావాన్ని కలిగి ఉండడం అనేవి వాటిలో ఉన్నాయి. ఆర్థిక సాంఘిక మండలి ఆ విషయంలో వివిధ సంస్థల కార్యక్రమాల సమన్వయకర్తగా వ్యవహరిస్తుంది.

ఐదు ప్రాంతీయ కమీషన్లు అభివృద్ధి సాధనకై అనుసరించాల్సిన ప్రాంతీయ వైఖరులను కలిగి ఉన్నాయి. అవి అత్యంత మెరుగైన ఆర్థిక సర్వేలను నిర్వహించి నివేదికలను రూపొందించాయి. పశ్చిమాసియా వ్యవహారాలపై ఏర్పడిన కమీషన్ పని నిర్వహణ సభ్య ఆ సభ్య దేశాల మధ్య భిన్నాభిప్రాయాల ప్రభావం చేత సజావుగా సాగలేదు. లాటిన్ అమెరికాపై ఏర్పడిన ప్రాంతీయ కమీషన్ ఉద్ధార ఆర్థిక భావన యొక్క సార్థకతపై సందేహాలు వ్యక్తం చేసింది. 1970 దశాబ్దం నాటి నూతన అంతర్జాతీయ ఆర్థిక క్రమం విషయంలో సైద్ధాంతిక పునాదులకు అవకాశం ఏర్పరచింది. అట్లాగే సెంట్రల్ అమెరికన్ కామన్ మార్కెట్, ఇంటర్ అమెరికన్ అభివృద్ధి బ్యాంకును నెలకొల్పేందుకై సహాయ సహకారాలందించింది.

ఐక్యరాజ్యసమితి వ్యవస్థలో అభివృద్ధి కొరకై సాంకేతిక సహాయాన్ని అందించడం అనేది ప్రధాన విధిగా పరిగణించబడింది. ప్రపంచ బ్యాంక్ ఇతర సంస్థలు అవస్థాపనా సౌకర్యాలు కల్పించేందుకై ఆర్థిక సహాయాన్ని అందిస్తాయి. కాగా ఐక్యరాజ్య సమితి సొంత కార్యక్రమాలు ప్రజాప్రాధాన్యం గల నూతన సాంకేతికతలకు అవసరమైతే ఆర్థిక వనరులను సమకూర్చు తాయి. అధునాతన శిక్షణకై ఫెలోషిప్లను అందించడం, శిక్షణా అవసరాలకై పరికరాలను సరఫరా చేయడం. అనుభవజ్ఞుల సేవలను అందుబాటులో ఉంచడం వంటి పమలను నిర్వర్తిస్తాయి. సాధారణంగా అటువంటి పథకాలు ఉమ్మడిగా నిర్వహించబడతాయి.

1965లో ఐక్యరాజ్య సమితి సాధారణ సభ ఐక్యరాజ్య సమితి అభివృద్ధి కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించింది. 'సభ్యదేశాలకు ఆర్థికాభివృద్ధికై సాంకేతిక సహాయాన్ని అందించడంలో అంతర్జాతీయ స్థాయిలో అగ్రగామిగా అది వ్యవహరిస్తుంది. ఆ సంస్థ ప్రతినిధులు సభ్యదేశాల స్థానిక అవసరాలను, ఆధిక్యతలను గుర్తించి, కార్యక్రమాలను సమన్వయపరచి, కొన్ని ప్రత్యేక సంస్థలకు ప్రతినిధులుగా ఉంటూ ఐక్యరాజ్యసమితికి, సభ్యదేశాల ప్రభుత్వాలకు మధ్య సంధానకర్తలుగా వ్యవహరిస్తారు. 1990 దశాబ్దం నుంచి మానవ అభివృద్ధి నివేదికలు, మానవ అభివృద్ధి సూచికలను రూపొందిస్తూ సభ్య దేశాల అభివృద్ధి విషయంలో మార్గదర్శిగా ఉంటున్నది. మొత్తం మీద ఐక్యరాజ్యసమితి అభివృద్ధి కార్యక్రమం (UNDP) క్రింద సభ్యదేశాలలోని అనేక అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు పెద్దమొత్తాలలో ఆర్థిక సహాయ మొత్తాలు క్రమేణా తగ్గుతున్నాయనే ఆరోపణలు ఉన్నాయి. ప్రపంచ బ్యాంకు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి వంటి సంస్థలతో పోల్చినచో, ఆ సంస్థ ఆర్థిక సహాయం తక్కువనే విషయం రూఢీ అవుతుంది. ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యదేశాల అభివృద్ధికై అందించే ఆర్థిక సహాయం విషయంలో గతం, వర్తమానం, భవిష్యత్తులను దృష్టిలో ఉంచుకొని అంచనా వేస్తే నిరాశాజనకమైన ఫలితాలు ఏర్పడతాయని ఈ సంర్భంలో జాక్స్‌ఫామెరెండ్ (Jacques Formand) International Approaches to Development. The United Nations, and its limits (2000) అనే వ్యాసంలో వ్యాఖ్యానించాడు. అయితే సమితి ఆర్థిక సంస్థల వనరులు పరిమితంగా ఉన్నప్పటికీ, అంతర్జాతీయ ఆర్థిక అసమానత్వాన్ని తగ్గించేందుకు, నిరంతర అభివృద్ధి పథకాల అమలు, ద్వారా ఆర్థిక ప్రపంచీకరణ అనర్థాలను తొలగించేందుకు వ్యక్తిపరమైన ఆర్థిక అభద్రతను నివారించేందుకు ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రశంసనీయమైన సేవలను అందిస్తున్నది.

7.6 ఐక్యరాజ్య సమితి - వికలాంగుల సంక్షేమం

వికలాంగుల సంక్షేమం విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక శ్రద్ధ ప్రదర్శిస్తున్నది. ఇటీవల సమితి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన అంతర్జాతీయ సదస్సులో వికలాంగుల హక్కులను క్రోడీకరించి, నిర్దిష్టంగా రూపొందించిన పత్రంపై 80 దేశాల ప్రతినిధులు సంతకం చేశారు.

విద్య, ఉపాధి, ఇతర దైనందిక విషయాలలో వికలాంగులు మిగిలిన జనాభా నుంచి వివక్షతను ఎదుర్కోవడం పట్ల సదస్సు ఆందోళన వ్యాప్తి చేసింది. వికలాంగుల పట్ల ఎటువంటి దోపిడీకి ఎవరూ పాల్పడరాదనీ పదస్సు తీర్మానించింది. ఎన్నికల సమయంలో ఓటు హక్కు వినియోగంలో వికలాంగులకు పోలింగ్ కేంద్రంలోనికి వెళ్ళేందుకు చక్రాల కుర్చీని వినియోగించేందుకు అవకాశం ఇవ్వాలని సూచించింది. సంపూర్ణ శారీరక ఆరోగ్యం దారుఢ్యం గల వారితో సమానంగా వికలాంగులకు జీవించే హక్కు (right to life)ను ప్రసాదించాలని సభ్యదేశాలకు విజ్ఞప్తి చేసింది. వికలాంగులకు న్యాయపరమైన సహాయసహకారాలు అందించాల్సిందిగా ప్రతిపాదించింది. ఆస్తిని సంపాదించుకొనేందుకు క్రయవిక్రమా లను జరుపుకొనేందుకు వారి వ్యక్తిగత వ్యవహారాలను నిర్వహించుకొనేందుకు వారికి పూర్తి స్వేచ్ఛనివ్వాలని కూడా సూచించింది. ప్రపంచ జనాభాలో 10 శాతం మంది అంగవైకల్యంతో దయనీయ జీవనంగా గడుపుతున్నారని సమితి గణాంకాలు సూచిస్తున్నాయి.

7.7 2015 నాటికి ఐక్యరాజ్యసమితి సాధించాల్సిన లక్ష్యాలు

1. దుర్భర పేదరికం, ఆకలులను నిర్మూలించడం.
2. విశ్వవ్యాప్తంగా ప్రాథమిక విద్యను అందరికీ అందించడం.
3. ప్రాథమిక విద్యాభ్యాసాన్ని బాలికలకు పూర్తి చేయడం.
4. లింగ వివక్షతను తొలగించడం, మహిళా సాధికారికతకు కృషి చేయడం.
5. ప్రాథమిక విద్యాస్థాయిలో 2005 నాటికి, పై స్థాయిలో 2015 నాటికి స్త్రీ పురుష వివక్షతను తొలగించడం,
6. శిశు మరణాల రేటును తగ్గించడం.
7. ఐదేళ్లలోపు పిల్లల మరణాలను అంతమొందించడం.
8. హెచ్ఐవి/ ఎయిడ్స్, మలేరియా వంటి వ్యాధుల నిర్మూలన
9. హెచ్.ఐ.వి/ ఎయిడ్స్ వంటి రోగాల నియంత్రణ.
10. మలేరియా అంటురోగాల వ్యాప్తిని అరికట్టడం.
11. పర్యావరణ సమతౌల్యతను సాధించడం.

12. పర్యావరణ వనరుల పరిరక్షణ, నిరంతర అభివృద్ధి ప్రక్రియ కొనసాగింపుకై ప్రోత్సాహకాలను అందించడం.

13. 2020 నాటికి మురికివాడలలో నివసించే దాదాపు 10 కోట్ల ప్రజలను ఆదుకోవడం.

14. అభివృద్ధిలో అంతర్జాతీయ స్థాయిలో రాజ్యాల మధ్య ఏకాభిప్రాయాన్ని సాధించడం.

15. బహిరంగ వ్యాపారాన్ని ప్రోత్సహించడం.

16. ఆర్థిక వ్యవస్థ కొన్ని నియమనిబంధనల ప్రకారం పనిచేసేటట్లు చూడడం.

17. త్రాగునీటి సదుపాయాన్ని సగానికిపైగా ప్రజలకు అందించడం.

18. అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థల ప్రత్యేక అవసరాలను తీర్చేందుకై కృషి చేయడం, ఎగుమతి, దిగుమతి రంగాలలో సరళీకరణ విధానాలను అనుమతించడం.

19. ద్వీపకల్పాలు భూభాగం మూసుకుపోయిన రాజ్యాల అవసరాలను తీర్చడం.

20. యువతకు చక్కని ఉపాధినందించి పనిని కల్పించడం.

21. పార్మాస్యూటికల్స్ కంపెనీల సహకారంతో అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో ప్రజలకు తక్కువ ధరలకే మందుల విక్రయం.

22. ప్రైవేటు రంగం సహకారంతో నూతన సాంకేతిక పద్ధతులను అందుబాటులోకి తేవడం.

7.8 ఐక్యరాజ్యసమితి భవిష్యత్తు

ఐక్యరాజ్యసమితి భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించే ముందుగా అంతర్జాతీయ సంబంధాలలో ప్రధాన అంశాలయిన మానవహక్కుల అణచివేత, సైనిక దురాక్రమణలు, మాదకద్రవ్యాలు, బహుళజాతి సంస్థల విస్తరణలు ఆయుధాల ఉత్పత్తిలో పోటీ, యుద్ధాల గురించిన పుకార్లు వంటి అంశాల పూర్వాపరాలను చర్చించాల్సి ఉంటుందని హార్లన్ క్లీన్లాండ్ పేర్కొన్నాడు. ఐక్యరాజ్యసమితి ఆశయాలు, కార్యక్రమాలను ఆచరణలో ఉంచేందుకై యునెస్కో, ఐ.ఎల్.బి. వంటి 30కి పైగా ప్రత్యేక సంస్థలు విభిన్నమైన విధులను నిర్వర్తిస్తూ మానవాళికి సుఖశాంతులను ప్రగతిని అందించేందుకై విశేషమైన కృషిచేస్తున్నాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి వ్యవస్థ, యంత్రాంగం సిబ్బంది ప్రపంచ శాంతి స్థాపన, నిర్వహణలలోనూ, ప్రపంచ ప్రజల అభ్యున్నతిని సాధించే విషయంలోనూ కీలక పాత్రను పోషించడం గమనార్హం. ఐక్యరాజ్యసమితి ఛార్టర్ "ప్రపంచ ప్రజలమైన మేము అసమానతలను తగ్గించేందుకు, దీర్ఘకాల వ్యవధిలో హింసాత్మక ఘటనలను నివారించటంలోనూ ప్రశంశనీయమైన పాత్రను పోషిస్తున్నది.

ఐక్యరాజ్యసమితి ఆవిర్భావానికి కీలకంగా పరిగణించబడే శాన్‌ప్రాన్సిస్కో సమావేశం నేపథ్యంలో ఐక్యరాజ్యసమితిని నానాజాతి సమితి వారసురాలిగా కొందరు వర్ణించారు. నానాజాతిసమితి ఆశయాలను

ప్రతిబింబించే ఐక్యరాజ్యసమితిలోని అనేక సంస్థలు నానాజాతి సమితి తరువాత కూడా కొనసాగుతూ వచ్చాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ నానాజాతి సమితి వైఫల్యాలను గుర్తించి వాటిని అధిగమించేందుకు శాంతి స్థాపన దళాల వినియోగానికి అనసరించే ప్రక్రియకు సంబంధించిన అంశాలను ప్రస్తావించింది. ఐక్యరాజ్యసమితి లేదా నానాజాతి సమితి స్థాపనకు 1815-1914 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలోని చారిత్రక అంశాలను గుర్తుంచుకోవాలనీ, ఆ శతాబ్దాన్ని అంతర్జాతీయ సంస్థల స్థాపనకు దోహదపడే శకంగా పరిగణించాలని ఇనిస్ క్లాడ్ పేర్కొన్నాడు.

ఐక్యరాజ్యసమితి నానాజాతి సమితి కంటే ఎక్కువ కాలం సమర్థవంతంగా పనిచేసిన అంతర్జాతీయ సంస్థగా గుర్తింపు పొందింది. వివిధ దేశాలమధ్య దౌత్యాన్ని పటిష్టం చేసేందుకై ప్రాబల్య సమతౌల్యతను సమిష్టి భద్రతతో ప్రతిస్థాపితం. చేసేందుకై: నిరాయుధీకరణ, కీలక ఆయుధాల ఉత్పత్తి, వినియోగంలపై నియమ నిబంధనలు రూపొందించేందుకై ఐక్యరాజ్యసమితి నానాజాతి సమితికంటే ధృఢమైన శక్తివంతమైన సంస్థగా వ్యవహరించింది. శాంతి స్థాపనలో అవసరమైన సైనిక సిబ్బంది సహాయ సహకారాలను అందించేందుకై తగిన ఏర్పాట్లను ఐక్యరాజ్యసమితి కృషిచేస్తున్నది. నానాజాతి సమితి వ్యవహారశైలి, రెండో ప్రపంచ యుద్ధం నేర్పిన పాఠాలు ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ రూపకల్పనకు దారితీశాయి. శాన్ఫ్రాన్సిస్కో సమావేశం ప్రపంచ శాంతికి సంబందించి మూడు వ్యూహాలను అమలుకై ఉద్దేశించింది.

క్రియాత్మక సహకారం, ఆర్థిక సామాజిక సమస్యల పరిష్కారంలో స్వయం నిర్ణయాధికారం మానవహక్కులను ప్రపంచ ప్రజలందరికీ ప్రసాదించడం సంవర్ధక శాంతిగా భావించబడే పై మూడు అంశాలు సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ రంగాలలో శాంతియుతమైన మార్పులకు దోహదపడినాయి. అంతర్జాతీయ కార్మిక సంస్థ అందించిన సేవలు, ఎదుర్కొన్న సమస్యల ఆధారంగా ఆర్థిక, సాంఘిక మండలి ఏర్పాటయింది. ఇక ధర్మకర్తృత్వ మండలి అనేది నానాజాతి సమితి స్వపరిపాలనను అనుభవించని ప్రాంతాలపై పర్యవేక్షణ జరిపేందుకు స్థాపించబడింది.

కొరియా యుద్ధ సమయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి అనుసరించిన సమిష్టి భద్రత వ్యూహం తృతీయ ప్రపంచ యుద్ధ ప్రమాదం నుంచి మానవాళి గట్టెక్కించింది. ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో పనిచేస్తున్న శాంతి నిర్వహణ దళాలు 1956-67; 1973-79 మధ్య కాలంలో ఈజిప్ట్ ఇజ్రాయిల్ మధ్య తటస్థ ప్రాంతాన్ని, నిర్యుద్ధ రేఖను ఏర్పాటు చేయడంలోనూ స్వీయ రక్షణకై చిన్న ఆయుధాలను వినియోగించేటట్లు దోహదపడినాయి. సోమాలియా, బోస్నియాలలో అంతరంగిక కల్లోలాలు తలయెత్తి జాతుల మధ్య ఘర్షణలు ఏర్పడినప్పుడు ఐక్యరాజ్యసమితి శాంతి దళాలు సంక్లిష్ట సమస్యల పరిష్కారంలో విజయం సాధించాయి. జాతుల ఘర్షణ, పౌర అశాంతి వంటి, ప్రమాద సంఘటనలు పునరావృతం కాకుండా ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో శాంతి పరిరక్షణ దళాల ఏర్పాటుకు సమితి సాధారణ కార్యదర్శి సూచనలందించాడు. శాంతి నిర్వహణకు సమిష్టి భద్రతల మధ్య సమన్వయం సాధించే ప్రక్రియలో భాగంగా నూతన శాంతి ప్రక్రియ దళాల ఏర్పాటు, వంటి పద్ధతులను అనుసరించాల్సిన ఆవశ్యకతను అతడు ప్రస్తావించాడు.

అనేక తృతీయ ప్రపంచ దేశాలు స్వపరిపాలన, స్వాతంత్ర్యాలను పొందడంతో ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యత్వ సంఖ్య క్రమేణా అధికమవుతూ 192కి చేరుకుంది. ప్రపంచ సంపద, వనరులు అసమతౌల్యంగా పంపిణీ అయిన

నేపథ్యంలో సభ్యదేశాల మధ్య క్రియాత్మక సహకారాన్ని పొందడంలో అనేక సమస్యలు ఉత్పన్నమయ్యాయి. ప్రపంచంలో ధనిక, పేద దేశాల మధ్య అంతరం అధికమవడంతో బాటుగా ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థలో క్రమేణా వివిధ దేశాలు ఒకదానిపై ఒకటి ఆధారపడే పరిస్థితి ఏర్పడింది. తృతీయ ప్రపంచ దేశాలలోని గ్రామాలు, పట్టణాలకు మధ్య ప్రకృతి వనరులు, ఆర్థిక ఉత్పత్తి సాధనాలు సరియైన రీతిలో పంపిణీ జరగకపోవడంతో, ఆర్థికాభివృద్ధికి అనేక అవరోధాలు ఎదురయ్యాయి. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థలో తృతీయ ప్రపంచ దేశాలలోని అభివృద్ధి కార్యక్రమాల విషయంలో ఎడతెగని చర్యలు చోటు చేసుకొన్నాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సభ సమావేశంలో వర్తకం, అభివృద్ధి విషయంలో జరిగిన చర్యలు నూతన అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్థాపనకు దారితీశాయి. దాంతో సభ్యరాజ్యాల ఆర్థిక హక్కులు, విధుల విషయంలో ఒక ముసాయిదా రూపొందించడం జరిగింది. ప్రపంచ స్థాయిలో కమ్యూనికేషన్లు, సహజ వనరుల వినియోగం పంపిణీల విషయంలో ఉత్తర, దక్షిణ ప్రాంతాల దేశాలు: తృతీయ ప్రపంచ రాజ్యాలకు మధ్య అసమతౌల్యం ఏర్పడి ఆర్థిక స్పర్థలకు దారితీశాయి.

ఇక పర్యావరణ కాలుష్యాన్ని నివారించే విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఆధ్వర్యంలో 1972లో స్టాక్ హోమ్ (స్వీడన్)లో అర్థవంతమైన చర్చలు జరిగాయి, 1992లో రియో డిజెనీరియో (బ్రెజిల్)లో జరిగిన ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణ సదస్సు నిరవధిక అభివృద్ధి కమీషన్ను ఏర్పాటు చేసుకొని నూతన సాంకేతిక పద్ధతులను అనుసరించేందుకై సూచనలిచ్చింది.

ఉపాధి, కాలుష్యం, నేరాలు, మాదకద్రవ్యాలు, ఎయిడ్స్, ఆయుధవ్యాపారం, అణ్వస్త్రాల తయారీ వంటి అత్యంత ప్రాముఖ్యతగల అంశాలపై ఐక్యరాజ్యసమితి ప్రత్యేక సంస్థలు సమన్వయంతో వ్యవహరిస్తున్నాయి. ఐతే ఐక్యరాజ్యసమితి. ప్రత్యేక సంస్థలు, జాతీయ ప్రభుత్వాల మధ్య ఘర్షణకు అవకాశం లేకుండా తగిన చర్యలు తీసుకోవాల్సి ఉంటుంది. మానవహక్కులు, ఆర్థిక శ్రేయస్సు, పర్యావరణ సమతౌల్యం వంటి ఏ అంశంపైనైనా అంతర్జాతీయ, జాతీయ సంస్థల మధ్య సంఘర్షణలకు ఆస్కారం లేనివిధంగా సంబంధిత సంస్థలు, అధికారులు వ్యవహరించాలి. మరోవైపు ఐక్యరాజ్య సమితికి, అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలు, అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వ సంస్థలకు మధ్య పైన పేర్కొన్న విషయంలో సమన్వయం వెలకొనాల్సిన ఆవసరం ఉంది. అంతర్జాతీయ ప్రభుత్వేతర సంస్థలు ఐక్యరాజ్యసమితికి సహాయకారిగా వ్యవహరించాలి. ఐక్యరాజ్యసమితిని బలోపేతంగా చేసేటట్లుగా అవి దోహదపడాలి.

కొందరు దౌత్యవేత్తలు అంతర్జాతీయ సంబంధాల విశ్లేషకులు ఐక్యరాజ్యసమితికి, ప్రపంచ ప్రజలకు మధ్య ప్రత్యక్ష సంబంధాలు లేవనీ, సాధారణ సభవలే మరోసభ ఏర్పాటు చేయాలని ప్రతిపాదించారు. సభ్యదేశంలోని వయోజన పౌరులచే ఎన్నుకోబడే ప్రతినిధులు ఆ సభలో ఉంటూ ప్రపంచ ప్రజాభిప్రాయాన్ని వ్యక్తీకరించాలని సూచించారు. 1982లో అటువంటి సూచన పట్ల 94కు పైగా ఉన్న ప్రభుత్వేతర స్వచ్ఛంద సంస్థలు సుముఖత వ్యక్తం చేశాయి. ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్ లోని 22వ అధికరణం ప్రకారం సాధారణ సభ అటువంటి అనుబంధ సంస్థ నొకదానిని ఏర్పాటు చేసేందుకు తీర్మానాన్ని ఆమోదించే అధికారాన్ని కలిగి ఉంటుందని డేనియల్ ఆర్చిబుగి తన వ్యాసం 'దీ రిఫార్మ్ ఆఫ్ ది యుఎన్ అండ్ కాస్మోపాలిటన్ డెమోక్రసీ' 'ఎ క్రిటికల్ రివ్యూ లో ప్రస్తావించాడు.

ఐక్యరాజ్యసమితి సచివాలయంలో పనిచేసి విశేష అనుభవం గడించిన చైల్డర్స్ & ఉర్కుహార్టులు

"రెన్యూయింగ్ ది యు.ఎన్. సిస్టమ్" అనే గ్రంథంలో ఈ క్రింది అభిప్రాయాన్ని వెల్లడించారు. వారి దృష్టిలో ప్రభుత్వేతర సంస్థలు ఐక్యరాజ్యసమితి చార్టర్లో పేర్కొన్నట్లు ప్రపంచ ప్రజలమైన మేము అనే ప్రకటనకు అనుగుణంగా వ్యవహరించలేవన్నారు. ఐక్యరాజ్యసమితి స్థాపన సంవత్సరంలోనే (1945) బ్రిటన్ విదేశాంగ శాఖ కార్యదర్శి ఎర్నెస్ట్ బెవిన్ సామాన్యుల సభలో మాట్లాడుతూ "ప్రపంచ ప్రజలచే ఎన్నుకోబడి ప్రతినిధుల గల చట్టసభ ఒకటి ఏర్పాటయితే బాధ్యతాయుతంగా ఐక్యరాజ్యసమితి వ్యవహరించగలుగుతుందన్నాడు". ఐక్యరాజ్యసమితి పార్లమెంటరీ అసెంబ్లీ ఏర్పాటుకు మద్దతుగా చైల్డర్స్, ఉర్కొ హార్టు 85 కోట్లకు పైగా విభిన్న సంస్కృతులకు చెందిన ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే భారత పార్లమెంటును, 35 కోట్ల, అభిప్రాయాలను ప్రతిబింబించే యూరోపియన్ పార్లమెంటును ఉదాహరణలుగా పేర్కొన్నారు. సమితి చార్టర్ సవరణ ద్వారా ఐక్యరాజ్యసమితి పార్లమెంటరీ అసెంబ్లీ ఏర్పాటు సాధ్యమని వారు ప్రకటించారు.

ఐక్యరాజ్యసమితి భవిష్యత్తును దెబ్బతీసే విధంగా కొన్ని అంతర్ ప్రభుత్వ సంస్థలు వ్యవహరిస్తున్నాయని కొందరు.. భావించారు. గ్రూప్ ఆఫ్ ఫైవ్, గ్రూప్ ఆఫ్ సెవెన్, ఆర్థిక సహకారం అభివృద్ధి సంస్థ వంటి సంస్థలు వాటికి ఉదాహరణలుగా వారు పేర్కొన్నారు. నూతన అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థ వంటి సంస్థల ఏర్పాటుకై 1970 దశాబ్దంలోనే అనేక మంది దౌత్యవేత్తలు అంతర్జాతీయ సంబంధాల విశ్లేషకులు డిమాండ్ చేశారు.

ఐక్యరాజ్యసమితి స్వర్ణోత్సవ సంబరాల సమయంలో (1995) ఉత్తర-దక్షిణ దేశాల మధ్య ఏర్పడిన స్పర్థలను బహుముఖ నిర్వహణలను నివారించి ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ పతనం కాకుండా ఉండేందుకు తగిన చర్యలు తీసుకోవాలనే ప్రతిపాదన ప్రచారంగా వినబడింది. ప్రపంచ బ్యాంకు, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి వంటి ఆర్థిక సంస్థలలో కీలక నిర్ణయాలు తీసుకొనే విషయంలో ఓటింగ్ హక్కును అన్ని రాజ్యాలకు సమానంగా ఇవ్వలేదని చైల్డర్స్ & ఉర్క్‌హార్ట్‌లు పేర్కొన్నారు.

ఐక్యరాజ్యసమితికి అవసరమయ్యే ఆర్థిక విధులను అందించే విషయంలో కూడా సమితి భవిష్యత్తును దెబ్బతీసే విధంగానూ సమితిని క్రియాపూర్వక సంస్థగా మిగిల్చేందుకు కొన్ని అగ్రరాజ్యాలు ప్రయత్నిస్తున్నాయనే విమర్శ ఉంది. సభ్యరాజ్యాలు స్వచ్ఛందంగానే సమితికి అవసరమయ్యే ఆర్థిక నిధులందిస్తున్నాయి. దీంతో సంపన్న దేశాలు ఐక్యరాజ్యసమితి దైనందిక లేదా వార్షిక అవసరాలకు ఆర్థిక సహాయాన్ని అందించే విషయంలో ఊగిసలాట ధోరణిని అవలంబిస్తున్నాయి. తమ స్వీయ జాతీయ ప్రయోజనాలను పెంపొందించే ఏకైక లక్ష్యంతో అవి (సంపన్నదేశాలు) వ్యవహరించడంతో సమితి భవిష్యత్తు కార్యకలాపాలు నిరాటంకంగా కొనసాగలేకపోతున్నాయి.

భద్రతా మండలి నిర్మాణంలో ఏ విధమైన మార్పులు ప్రవేశపెట్టక పోవడంతో, ఐక్యరాజ్యసమితి భవితవ్యం అనిశ్చితంగా ఉందని మరికొందరు భావించారు. రెండో ప్రపంచయుద్ధంలో విజేతలైన సంకీర్ణ కూటమిలోని ఐదు రాజ్యాలకు వీటో అధికారం, శాశ్వత సభ్యత్వం ఇవ్వడం జరిగింది. పందొమ్మిదో శతాబ్దపు ఐరోపా సముదాయం ప్రతీక అయిన నానాజాతిసమితి, రెండో ప్రపంచ యుద్ధాన్ని నివారించలేక పోవడంతోనూ, నానాజాతి సమితి స్థానంలో ఐక్యరాజ్యసమితి ఏర్పడి కొనసాగుతున్నది. భద్రతామండలి సభ్యత్వ సంఖ్య 15కు పెంచినప్పటికీ ఐదు శాశ్వత సభ్యరాజ్యాల అనుకూలతను దృష్టిలో ఉంచుకొని మొత్తం మీద ఎనిమిది సభ్యదేశాలు ఏ తీర్మానమైనా

ఆమోదించాల్సి ఉంటుంది.

భద్రతామండలి నిర్మాణంలో కొన్ని సమూలమైన సంస్కరణలను అమలు చేయడం ద్వారా ఐక్యరాజ్యసమితి భవిష్యత్తుపై గల ఆందోళన సమసిపోయే అవకాశం ఉంది. ప్రస్తుతం ఆసియాకు ఒకటి, ఉత్తర అమెరికాకు ఒకటి మిగిలిన మూడు ఐరోపాకు కేటాయించడం ఆనవాయితీగా వస్తున్నది. అటువంటి ఏర్పాటు ప్రపంచ దేశాల వాస్తవిక ఆలోచనలకు విరుద్ధంగా ఉందని విమర్శకులు భావించారు. వర్తమాన భద్రతామండలి సంపన్నదేశాల క్లబ్ ఉందని వారు విమర్శించారు. భద్రతామండలి ఓ వ్యూహాత్మకంగా వివిధ ప్రాంతాలలోని ఎనిమిది దేశాలకు భద్రతామండలి పాక్షిక –శాశ్వత సభ్యత్వ హెూదా కల్పించాలనీ, వాటిలో నాలుగు స్థానాలు ప్రపంచంలోని పెద్ద ప్రాంతాలలోని దేశాలకు ఇచ్చి, రొటేషన్ ప్రాతిపదికగా వాటి సభ్యత్వం ఆయా ప్రాంతాలలోని దేశాలకు లభించాలని కొందరు దౌత్య పరిశీలకులు భావించారు. భద్రతామండలి సభ్యత్వ సంఖ్యను 15 నుంచి 26కు పెంచడం ద్వారా సౌక్యరాజ్యసమితి, భవిష్యత్తుకు ఎటువంటి ముప్పు వాటిల్లదని ఐక్యరాజ్యసమితికి చెందిన అమెరికన్ నివేదిక ఒకటి పేర్కొన్నది.

ఐక్యరాజ్యసమితి భవిష్యత్తు ప్రపంచశాంతి, సుస్థిరతల సాధన, నిర్వహణ, పర్యవేక్షణలతో ముడిపడి ఉందని మరికొందరు. అంతర్జాతీయ సంబంధాల విశ్లేషకులు పేర్కొన్నారు. ఉమ్మడి భద్రతకు సంబంధించినంత వరకు భద్రతామండలి. తన వంతు బాధ్యతలను నిర్వర్తించి కొరియా, పర్షియన్ గల్ఫ్ ప్రాంతాలలో శాంతిస్థాపనకు తగిన కృషి చేయలేదనే విమర్శ ఉంది. నానాజాతి సమితి ఒడంబడికలో ఉన్న దోషాలను నివారించేందుకై ఐక్యరాజ్యసమితిని స్థాపించుకొన్నప్పటికీ, –భద్రతామండలి ఆ విషయంలో ఆశించిన స్థాయిలో ఆచరణాత్మక చర్యలేవీ తీసుకోలేక పోయిందని విమర్శకులు పేర్కొన్నారు. ఉమ్మడి భద్రత అనేది బహుళ దృక్పథంతో కూడుకున్న భావన అనీ, అందులో పర్యావరణం: ఆర్థిక, మానవహక్కులు, హింసాత్మక చర్యల అణచివేత వంటి అనేక అంశాలుంటాయి. ఉమ్మడి భద్రత – ప్రపంచ శాంతికి సంబంధించి గత 90 ఏండ్ల నానాజాతిసమితి ఐక్యరాజ్యసమితి చరిత్రలో పటిష్టమైన వ్యూహరచన జరుగలేదనీ, ప్రస్తుత తరుణంలోనైనా అటువంటి ప్రయత్నం జరగాలని అంతర్జాతీయ సంబంధాల విశ్లేషకులు భావిస్తున్నారు..

7.10 సారాంశం :

అనేక అంతర్జాతీయ సంస్థలు ఉన్నప్పటికీ, ప్రపంచ మేధావులు, సాధారణ ప్రజానీకం నానాజాతిసమితి, ఐక్యరాజ్యసమితి అనే రెండు సంస్థలు మాత్రమే గుర్తుంచుకొంటారు. మొదటిదైన నానాజాతిసమితి రెండో ప్రపంచయుద్ధానికి ముందే ఆశయ సాధనలో విఫలమై, పతనం కాగా, రెండోదైన ఐక్యరాజ్యసమితి రెండో ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో మానవాళికి కలిగిన కడగండ్లను దృష్టిలో ఉంచుకొని మరోమహా సంగ్రామం తలయెత్తకుండా అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ప్రపంచ శాంతి భద్రతల పరిరక్షణకు, మానవాళి అభ్యున్నతి సాదనకై ఏర్పడి నేటికీ కొనసాగుతున్నది. సమితి ప్రారంభంలో ఉన్న పరిస్థితులు ప్రస్తుతం లేకపోయినప్పటికీ, మారుతున్న పరిస్థితులలో సమితి కూడా ఛార్టర్లోని లక్ష్యాలకు అనుగుణంగానే తన విధివిధానాలలో స్వల్ప మార్పులు చేసుకొంటూ కొనసాగుతూ వస్తున్నది. పర్యావరణం, మానవహక్కులు, శిశుసంక్షేమం, అభివృద్ధి. ఉత్తర దక్షిణ ప్రాంతాల మధ్య అసమానతలు, భద్రతా మండలిలో అన్ని ఖండాలకు తగిన ప్రాతినిధ్యం, అణ్వాయుధాలు, జాతివిచక్షణ

వంటి విషయాలలో ఐక్యరాజ్యసమితి విశేషమైన కృషి చేస్తున్నది. ఈనాడు ప్రపంచ మానవాళికి అణ్వస్త్రాల కంటె అన్న-వస్త్రాలను అందించడమే అసలైన ఆశయంగా పరిగణించి, ఆ ఉదాత్త ఆశయాల సాధనలో అగ్రరాజ్యాలతో బాటుగా అభివృద్ధికి నోచుకోని. ఇటీవలి కాలంలో స్వాతంత్ర్యం పొందిన చిన్న దేశాల సహకారాన్ని పొందుతూ ఐక్యరాజ్యసమితి విశేషమైన, గురుతర బాధ్యతలను నిర్వర్తిస్తున్నది. ఐక్యరాజ్యసమితి విజయంపైనే ప్రపంచ ప్రజల ఉజ్వల భవిష్యత్తు ఆధారపడి ఉంది. ఐక్యరాజ్యసమితి రెండో సాధారణ కార్యదర్శి డాగ్ హెమార్స్ బోల్డ్ "ఐక్యరాజ్యసమితి అనేది ప్రపంచ ప్రజలను స్వర్గంపైకి తీసుకువెళ్ళేందుకు. కాకుండా వారిని నరకం నుంచి కాపాడేందుకు ఏర్పడిన సంస్థ" అని ఒక సందర్భంలో వర్ణించడం ఆ గం ఆ సంస్థ ఔన్నత్యాన్ని చాటిచెబుతున్నది. రాజకీయ అంశాలతో బాటుగా రాజకీయేతర విషమ సమస్యలైన మాదకద్రవ్యాల అక్రమ రవాణా, సీమాంతర ఉగ్రవాదం, దక్షిణ దేశాల నుంచి ఉత్తర దేశాలకు మేధోవలస, పర్యావరణ కాలుష్యం, జాతి వివక్షణ నిర్మూలన మొదలైన వాటిని సమర్థవంతంగా పరిష్కరించేందుకు ఐక్యరాజ్యసమితి ఒక్కటే అత్యుత్తమ సంస్థగా ఉందని ప్రపంచ మేధావులు అనేక సందర్భాలలో ఉద్ఘాటించారు.

7.11 నమూనా పరీక్షా ప్రశ్నలు

1. ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 40 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి

1. ఐక్యరాజ్యసమితి స్థాపనకు దారితీసిన సంఘటనలను వర్ణించండి.

2. ఐక్యరాజ్యసమితి ఉద్దేశ్యాలు, ప్రధాన అంశాల గురించి తెలియజేయండి.

3. ఐక్యరాజ్యసమితి వివిధ రంగాలలో చేసిన కృషిని వివరించండి.

4. ఐక్యరాజ్యసమితి పని తీరును సమీక్షించి, దాని భవిష్యత్తు గురించి చర్చించండి.

2. ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 20 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి

1. ఐక్యరాజ్యసమిత- శాంతి సాధన

2. ఐక్యరాజ్యసమితి - మానవ హక్కులు

3. ఐక్యరాజ్యసమితి పర్యావరణ కార్యక్రమం

4. ఐక్యరాజ్యసమితి మహిళా సాధికారిత

7.12. సూచన పుస్తకాలు

1. Paul F. Diehl : The Politics of Golbal Governance international Organisations in an Independent World.

2. Margaret P.Karns & Karen A Mingrt : Internationa Organisations: The Polites and Pro- cesses of Global Governance

3. Kelly Pease & S.Kate : International Organisations: Perspectives on Gov- ernance in the 21 Century.

4. Karl A Mingst & Craig P. Warkantin : The United Nations in the Post Card war era (2006)

5. Hans Morgenthau : Politics among Nations (1967)

6. Ramesh Thakur & Edward Newmann : The United Nations, Security and Governance Inter national Relations.

7. Vinay Kumar Malhotra : International Relations

8. Norman D.Palmer & Howard c. Perkins : International World Community in the Transition.

రచయిత

కె. సురేష్

పాఠం -8

ప్రపంచీకరణ - విశ్వజనీకరణ

లక్ష్యాలు :

ఈ భాగాన్ని చదివాక మీరు

* ప్రపంచీకరణ అమలులోకి రావడానికి దారితీసిన పరిస్థితులు
* ప్రపంచీకరణ అనగానేమి.
* ప్రపంచీకరణ వలన ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్తకు సమకూరే ప్రయోజనాలు
* ప్రపంచీకరణ ఫలితంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న, వెనుకబడిన, పేద దేశాలు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు మొగు విషయాలను అర్థం చేసుకోగలరు.

పాఠ్యాంశ విషయక్రమం

8.1. పరిచయం

8.2 . ప్రపంచీకరణ అమలులోకి రావడానికి దారితీసిన హాస్థితులు

8:2(1) పాశ్చాత్య దేశాలు ప్రపంచీకరణను ఎంచుకోవడానికి కారణాలు

8.2 (2) నవిన వలసవాదానికి కారణాలు

8.2 (3) వాణిజ్య సంబంధ పెట్టుబడుల చర్యల ఒప్పందం (ట్రిప్స

8.2 (4) వాణిజ్య సర్వీసుల సాధారణ ఒప్పందం (గాట్స్)

8.2 (5) వాణిజ్య సంబంధ మేధోహక్కులు (ట్రిప్స్)

8. 3. ప్రపంచీకరణ - అర్థ వివరణ

8.3.(1) ప్రపంచీకరణ నిర్వచనాలు

8.3(2) ప్రపంచీకరణ ముఖ్యారోలు

8.3 (3) ప్రపంచీకరణ ప్రయోజనాలు

8.3 (4) ప్రపంచీకరణ వాస్తవ విషయాలు.

8.4 ప్రపంచీకరణ పరిణామాలు

8.5. ప్రపంచీకరణ తెచ్చిన ఇతర

8.6 ముగింపు

8.7 ప్రశ్నలు

8.8 సూచన పుస్తకాలు

8.1 పరిచయం

1990వ దశాబ్దంలో ప్రపంచీకరణ అను పదం విశేషంగా వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. గ్లోబల్ విలేజి, ప్రపంచ పెట్టుబడులు, ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ, ప్రపంచ మార్కెట్, గ్లోబల్ కమ్యూనికేషన్స్, ప్రపంచ వర్తక వాణిజ్యం, ప్రపంచ పర్యావరణం, గ్లోబల్ వినియోగదారులు, ప్రపంచ పౌరసమాజం చివరకు ప్రపంచ పాలన (Global Governance) అన్న పదాలు ప్రపంచీకరణలో భాగంగానే విశేషంగా వాడుకలోకి వచ్చాయి. ప్రపంచీకరణ ఆధారంగా లేదా ఆ ముసుగులో అనేక "ప్రభుత్వాలు సాధారణ సమయంలో తీసుకోవడానికి వెనుకబడే నిర్ణయాలను కూడా తీసుకొని అనులు పరచగలుగుతున్నాయి. ఉదా: పబ్లిక్ పెన్షన్ విధానంలో మార్పులు. ఈ కారణాల వల్లనే ప్రపంచీకరణ అనగానేమి అన్న సందేహం, ప్రపంచీకరణను అర్థం చేసుకోవాలన్న ఉత్సుకత అందరిలో ఏర్పడింది.

8.2 ప్రపంచీకరణ అమలులోకి రావడానికి దారితీసిన పరిస్థితులు

1970 సం॥నుండి ప్రస్తుతం మనం చూస్తున్న ప్రపంచీకరణ లక్షణాలు కనిపిస్తున్నప్పటికీ 1990వ దశాబ్దంలోని ప్రపంచీకరణ 1970వ దశాబ్దంలో అనూహ్యమైనది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత ప్రపంచ వాణిజ్యం నాశనం కాకుండా ఆపడానికి అనేక నియమాలను ఆమోదించి అమలు చేయడం ఆరంభించాయి. అందులో భాగంగానే 1944 సం॥లో ఆవిర్భవించిన ప్రపంచ బ్యాంకు అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సంస్థలు స్థిరమారకరేటు విధానాన్ని పాటించేలా దేశాలను ఒప్పించి మొదటి 25 సం॥ల కాలంలో ప్రపంచంలో స్థిరమైన ఆర్థికాభివృద్ధిని తీసుకువచ్చాయి. (సంపన్నదేశాలకే అనుకూలమైనప్పటికీ), 1980 సం॥ నాటికి ఈ పద్ధతి పూర్తిగా మారిపోయింది. ఆర్థిక వ్యవస్థ మొత్తం మార్కెట్ శక్తులకి వదలిపెట్టాలి. ప్రభుత్వ పాత్ర నామమాత్రంగా వుండాలి అన్న మార్గరేట్ థాచర్ బ్రిటన్, రోనాల్డ్ రీగా (అమెరికా) Fundamentalist Free Market ప్రభుత్వాల విధానాలవల్లనే 1980 సం॥ నాటికి ఆ మార్పు వచ్చింది. పూర్తిగా ప్రభుత్వ నియంత్రణలో ఆర్థిక వ్యవస్థ కొనసాగే విధానాన్ని అనుసరించిన సోవియట్ యూనియన్ పతనంతో అమెరికా, బ్రిటన్ విధానాలకు మరింత ఊతం లభించింది లేదా అడ్డేలేకుండా పోయింది..

స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం/ ఆటంకాలు లేని పెట్టుబడులకు అవకాశం నియంత్రణల సడలింపు (Deregulation), సంతులిత్ర బడ్జెట్ (Balanced Budget), తక్కువ ద్రవ్యోల్బణం (Low Inflation), ప్రభుత్వరంగ సంస్థల ఉద్దేశ్యం. వీటన్నింటికి సారాంశమేమనగా కంపెనీలు వాటి నిర్వహణ ఖర్చులు తగ్గించుకుని పెట్టుబడులు పెట్టేవారికి అత్యధిక లాభాలు సంపాదించి పెట్టే విధానాలు రావాలని ఆ దేశాల ఉద్దేశ్యం.

ప్రపంచీకరణ అనగానేమి అన్న విషయం అర్థం చేసుకోవాలంటే ప్రపంచీకరణ అమలులోకి రావడానికి దారితీసిన పరిస్థితులు, రాజ్యాల ఆవిర్భావం, వాటి ప్రధాన లక్ష్యాలు, వలసవాదం, నవీన వలసవాదం, అభివృద్ధి చెందుతున్న / వెనుకపడిన దేశాలు, వాటి సమస్యలు, ఆర్థిక జాతీయ వాదము, గాట్, సోవియట్ యూనియన్ అగ్రరాజ్య హోదాను కోల్పోవడం మొదలైన అంశాలపై అవగాహన ఉండాల్సిన అవసరం ఉంది. ఆ అవగాహనతో ప్రపంచీకరణను సులభంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

8.2.(1) పాశ్చాత్య దేశాలు ప్రపంచీకరణము ఎంచుకోవడానికి కారణాలు

1648 సం॥రపు వెస్ట్ ఫెలియా సంధి తరువాత ఆధునిక సార్వభౌమాధికార రాజ్యాలు ఆవిర్భవించాయి. రక్షణ, శాంతి భద్రతలు కాపాడటం, ప్రజల మధ్య మోసాలు జరుగకుండా చూడటం, అంటువ్యాధులు వ్యాపించకుండా చూడటం మొదలగు పోలీస్ విధులను పాటించడమే లక్ష్యంగా గల ప్రాచీన పోలీస్ రాజ్యాల నుండి సంక్షేమ విధులను పాటిస్తున్న ఆధునిక రాజ్యాలు ఆవిర్భవించాయి మరియు దేశాల మధ్య అభివృద్ధి చెందిన చెందుతున్న బలమైన బలహీన దేశాలు అన్న అసమానతలు కూడా ఆరంభం అయ్యాయి. ఈ అసమానతల ఆధారంగా ఆర్థిక, రాజకీయ, ఆదర్శ సంబంధ వలసవాదము ఆరంభం కావడమే కాకుండా బలమైన దేశాలు బలహీన దేశాలపై ఆధిపత్యం వహించడం ఆరంభించాయి. ఈ ఆధిపత్యాన్ని వలసవాదం మరియు సామ్రాజ్యవాదం అని పిలుస్తారు.

గత మూడు శతాబ్దాలుగా అంతర్జాతీయ రాజకీయాలలో వలసవాదం ముఖ్యపాత్రను కలిగి వున్నది. సోర్స్ 'స్పెయిన్ దేశాలు వలసవాదాన్ని ఆరంభించాయి. తరువాత బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్ నెందర్లాండ్లు అందులో చేరాయి. బ్రిటన్కు ఆ సముద్రంపై ఆధిపత్యం లభించడం వల్ల పారిశ్రామిక వృద్ధి వల్ల మిగతా దేశాలకన్నా శక్తివంతమైన సామ్రాజ్యశక్తిగా / అవతరించింది. 19 శతాబ్దం మధ్య భాగంలో సామ్రాజ్యవాదం తీవ్రంగా మారి ప్రపంచంలోని ఆఫ్రికా లాటిన్ అమెరికాలలోని బలహీన దేశాలను అవి పంచుకున్నాయి. తరువాత కాలంలో ఇటలీ జపాన్లు కూడా సామ్రాజ్యవాదంలో పాల్గొన్నాయి.

పారిశ్రామిక విప్లవం తరువాత ఆసియా, ఆఫ్రికా మరియు లాటిన్ అమెరికా దేశాలు సామ్రాజ్యవాదానికి గురైనవి. ఈ వలసవాదం లేదా సామ్రాజ్యవాద్రాలకు ఆర్థిక ప్రయోజనాలే ప్రధాన కారణం. ప్యూడలిజం అంతమయిన తరువాత 13వ మరియు 14వ శతాబ్దంలో పెట్టుబడిదారి విధానం ఆరంభం అయ్యింది. దీనికొరకు పాలకులకు బంగారం వెండి అవసరమయ్యాయి. బంగారం, వెండిని సంపాదించడానికి పాశ్చాత్య దేశాలు తమ పౌరులను క్రొత్త ప్రదేశాలను కనుగొనడానికి ప్రోత్సహించడం జరిగింది. పోర్చుగల్, బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, హాలండ్ మొదలెగు దేశాల మధ్య ఈ పోటీ ఎక్కువగా ఉండింది. వలసవాదం సామ్రాజ్యవారాల ప్రధాన ఉద్దేశ్యం వేరే దేశాలను తమ నియంత్రణ లేదా ఆధిపత్యంలోకి తీసుకోవడం. క్రొత్త ప్రదేశాలను స్వాధీనం చేసుకోవడం అంటే ఆ ప్రాంతాలలో తమ వస్తువులకు ఏకస్వామ్య ఆధిపత్యం లభించడమే కాకుండా ఆదేశాల వనరులు, ముడిపరుకులు మొదలగు వాటి పై గుత్తాధిపత్యం సంపాదించుకోవడమే.

20వశతాబ్దంలో ముఖ్యంగా రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం పూర్తయిన తరువాత ప్రపంచంలో వలసవాదము నిర్మూలించ బడింది. అంతకు పూర్వమే అవగా 1776 సం॥లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు బ్రిటన్కు వ్యతిరేకంగా పోరాడి స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించుకున్నది. తరువాత లాటిన్ అమెరికా దేశాలు వలసవిధానం నుండి విముక్తి పొంది స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించుకున్నాయి. బెంథామ్ లాంటి రాజనీతి శాస్త్రవేత్తలు కూడా వ్యతిరేకంగా ప్రచారం చేశారు. ఈ పరిణామాలన్నింటి ఫలితంగా మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత ఆసియా ఖండంలో జాతీయభావం పెరిగి సామ్రాజ్య, వలసవాదాలను, అవి పాటిస్తున్న దేశాలను వ్యతిరేకించడం ఆరంభించాయి. ఈ పోరాటాల ఫలితంగానే రెండవ ప్రపంచయుద్ధం తరువాత ప్రపంచంలో వలసవాదం, సామ్రాజ్యవాదం పూర్తిగా

నిర్మూలించబడింది. ఒకప్పుడు హోదాగా భావించిన వలసలను కలిగి ఉండటం అన్న భావన ప్రస్తుతం సిగ్గుపడే విషయంగా మారింది. ఆర్థికదోపిడి, మానవ వనరులు, సహజవరుల దోపిడికి అలవాటుపడ్డ పాశ్చాత్య దేశాలు వలస సామ్రాజ్యవాదాలు అంతం అయినప్పటికీ తమ పూర్వపు దోపిడిని, ఆధిపత్య విధానాన్ని మరొక రూపంలో అనగా నవీన వలసవాద రూపంలో పాటించడం ఆరంభించాయి.

8.2.2 నవీన వలసవాదానికి కారణాలు

నవీన వలసవాదంలో దేశాలు సిద్ధాంతపరంగా స్వాతంత్ర్యాన్ని సార్వభౌమాధికారాన్ని కలిగి ఉన్నప్పటి వాస్తవంలో ఆ దేశాలు ఆర్థిక మరియు రాజకీయ విధానాలు బయటి దేశాల ఆధీనంలో ఉంటాయి. 1920 దశాబ్దం నుండి వలసవాద పతనం జరిగింది కాని ఆ వలస విధానాన్ని విభిన్న రూపాలలో పాశ్చాత్య దేశాలు తిరిగి కొనసాగిస్తున్నాయి. ముడిసరుకులు, అంతర్జాతీయ మార్కెట్ల లభ్యత ఈ రెండు కారణాల వల్ల సంపన్న దేశాలు వెనుకబడిన, తృతీయ ప్రపంచ దేశాలపై తమపట్టును వదలడం లేదు ఇది ఒక రకమైన ఆర్థిక నియంత్రణ. నవీన వలసవాదంలో దేశాలు రాజకీయ స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందినప్పటికి రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక, సైనిక, సాంకేతిక మొ॥గు విషయాలలో పూర్వ ఆధిపత్యం -వహించిన దేశాలకు లొంగి ఉండాల్సి ఉంటుంది. పెట్టుబడులు, ఋణాలు, ఆర్థిక సహాయం మరియు ఎగుమతులలో అసమానతలు మొ॥గు వాటి ఆధారంగా పాశ్చాత్య దేశాలు నవీన వలసవాదాన్ని కొనసాగిస్తున్నాయి. పాశ్చాత్య దేశాలు నవీన వలసవాదాన్ని పాటించడానికి ఈ క్రింది అంశాలు ప్రధాన కారణమని చెప్పవచ్చు. అవి :

1. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంకు, ముందు అనేక దేశాలు (ప్రాశ్చాత్య) తమ దేశాలలో సంక్షేమ కార్యక్రమాలు అమలులోకి తెప్పలు. సంక్షేమ కార్యక్రమాల అమలుకు కావల్సిన ధనం వలసల నుండి సులభంగా లభించేది. వలసవాదం అంతం అయిన తరువాత కూడా తమ పూర్వపు దోపిడిని కొనసాగించాలన్న లక్ష్యంతోనే వలసలను చిన్న దేశాలలో పురితమైన ప్రాతంత్ర్యాన్ని యివ్వడం జరిగింది. వలసాధిపత్యం నుండి విముక్తి పొంది, నూతనంగా స్వాతంత్ర్యం పొందుతున్న దేశాలు భవిష్యత్తులో ఆర్థికంగా, సైనికంగా బలపడకుండా చూడగలగడమే కాకుండా ఆంతరంగిక భద్రత మరియు సైనికంగా మొదలైన విషయాలలో తిరిగి తమపై (అనగా పూర్వపు ఆధిపత్య దేశాలపై ఆధారపడేలా పాశ్యాత్య దేశాలు ఈ విభజనలు చేశాయి.

2. ముడిసరకులు తక్కువ ధరకు కొని తయారైన వస్తువులు అధిక ధరకు అమ్మకం చేయడం.
3. మానవ వనరులను దోపిడీ చేయడం.

4. వలసవాదము, సామ్రాజ్యవాదాల నుండి బయటపడిన దేశాలు నవీన వలసవాదం అనే సాలెగూడులో చిక్కుకుని ఇందులోంచి బయట పడలేక పోతున్నాయి. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు ప్రపంచంపై రాజకీయ ఆధిపత్యం ఉండటం వలన ఆ దేశాలను ఎదిరిస్తే తమ దేశాలల్లో రాజకీయ మార్పులు తెస్తారన్న భయంతో వెనుకబడిన దేశాల నాయకులు సంపన్న దేశాల ఏకపక్ష విధానాలను ఎదిరించలేకపోతున్నాయి. ఉదా॥పాకిస్తాన్లో నియంత్ర పాలకులకు తమ దేశ ప్రజల సమర్ధనతోపాటుగా అమెరికా సమర్ధన కూడా

అవసరం అవుతున్నది. లేదా అమెరికాకు వ్యతిరేకంగా వ్యవపురించే పాలకుడు మారిపోయే అవకాశం ఉంది.

5. అభివృద్ధి చెందుతున్న.. వెనుకబడిన దేశాలు, పైన చెప్పిన అనేక సమస్యలు ఎదుర్కొంటూ నిస్సహాయ స్థితిలో ఉన్నాయి. అయినప్పటికీ దోపిడీని అడ్డుకోవడానికి, తమ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలను ఎవరి అదుపు, నియంత్రణ లేకుండా అనుభవించడానికి మరియు తమ అంతరంగిక వ్యవహారాలలో యితరుల జోక్యం నివారించడానికి పేదరికాల ఆర్థిక జాతీయవాదానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వటం ఆరంభించాయి. అనగా తమ దేశంలోని ఏ రకమైన పెట్టుబడులు, వస్తువులు, పరిశ్రమలు అనుమతించాలి లేదా నిరాకరించాలి అని నిర్ణయించుకునే అధికారం కలిగి ఉండటం. ఆరంభంలో ఈ విధానాన్ని సంసన్న ప్రాశ్చాత్య దేశాలన్ని పాటించాయి. అభివృద్ధి చెందాయి. ప్రస్తుతం అవే విధానాలను పేద దేశాలు పాటించడానికి అంగీకరించడం లేదు. ఆర్థిక జాతీయవాద దిశల్లో తమ హక్కుల సాధనకు ఐక్యరాజ్య "సమితి లోపల, బయట వెనుకబడిన దేశాలు చేసిన కృషి కొంతవరకు సఫలీకృతం కావడం జరిగింది. ఈ సఫలతకు అమెరికా. రష్యాల మధ్య వైరుద్యం ఆధిపత్య పోరు కొంతవరకు సహాయం చేసింది. ప్రస్తుతం రష్యా అగ్రరాజ్య హెూదా కోల్పోయింది. కనుక పేద దేశాలకున్న ఆకాస్త వెసులుబాటు పోయింది. అనగా రెండు అగ్రరాజ్యాలలో ఏదో ఒక అగ్రరాజ్యం ప్రపంచంపై పూర్తి ఆధిపత్యం సంపాదించుకోకుండా మరొక రాజ్యం అడ్డుకోవడం వల్ల బలహీన దేశాలు కొంతవరకు తమ ఆర్థిక జాతీయవాదాన్ని కొనసాగించగలిగాయి. కాని రష్యా అగ్రరాజ్యహెూదాను కోల్పోవడంతో అమెరికా నాయకత్వంలోని పాశ్చాత్య దేశాలకు అడ్డులేకుండా పోయింది.

6. వెనుకబడిన దేశాల ఆర్థిక జాతీయవాదం (స్వతంత్ర విదానాలు, అంతర్జాతీయ అంతర్గత విదానాలు) తమకు నియోజనకరమైనది ఎంపిక చేసుకోవడం మొదలగు ప్రయత్నాలు అభివృద్ధి చెందిన సంపన్న దేశాలకునచ్చలేదు. తమ ఆధిపత్యం పోగొట్టుకోవద్దన్న ఉద్దేశ్యంతో పాశ్చాత్య దేశాలు (IMF) ప్రవంచ బ్యాంకు (GATT) మొగు, సంస్థల ఆధారంగా పేద దేశాలపై ఆధిపత్యానికి అనేక ప్రయత్నాలు ఆరంభించాయి. ప్రచ్ఛన్న యుద్ధ కాలంలో ఈ ప్రయత్నంలో అవి పూర్తిగా సఫలం చెంచలేదు.

7 ప్రచ్ఛన్న యుద్దానంతరం ప్రపంచంలో వచ్చిన ముఖ్య మార్పులలో ప్రపంచీకరణ ప్రధానమైనది. సోవియట్ యూనియన్ విచ్ఛిన్నం అయిన తరువాత అంతర్జాతీయ రాజకీయాలు, ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్వరూపం, స్వభావం మొ॥వి పూర్తిగా మారిపోయాయి. సోవియట్ యూనియన్ పరిణామాల తరువాత పాశ్యాత్యతరహా ఆర్థిక విధానాన్ని (Western Model of economy) ప్రపంలో అమలు చేయడంలో లేదా ప్రపంచంపై బలవంతంగా రుద్దడంలో పాశ్చాత్య దేశాలకు అడ్డులేకుండా పోయింది. ప్రస్తుతం ప్రపంచీకరణ అన్నది కేవలం ఒక ఆర్థిక విధానమే కాకుండా అన్ని దేశాల, ముఖ్యంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల, అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలను నిర్దేశించేదిగా మారిపోయింది.

9. సోవియట్ యూనియన్ పరిణామాల తరువాత అమెరికా నాయకత్వంలోని పాశ్చాత్య దేశాలకు ప్రపంచంపై తమ అధిపత్యం నెలకొల్పుకునే అవకాశం లభించింది. ఈ పరిస్థితులను ఉపయోగించుకుని ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థలో మార్పులు తేవాలని, ముఖ్యంగా దేశాల వాణిజ్య, వ్యాపార లావాదేవీలను క్రమబద్ధం చేస్తున్న (GATT) స్వరూపాన్ని పూర్తిగా మార్చివేసి మరింత విస్తృతమైన విధానాలను ఆచారణలోకి తేవాలన్న ప్రయత్నాలు ప్రారంభమైనాయి. ఆందులో భాగంగానే WTO అవతరించింది. అందులోని ఫలితమే (ప్రపంచీకరణ) WTO మరియు ప్రపంచీకరణ దిశలో సంపన్న దేశాలు తీసుకున్న వివిధ నిర్ణయాలు ఈ క్రింది విధంగా వివరించవచ్చు. (ఈ విషయాలను గురించి ఇంతకు ముందు భాగాలలో మీరు విపులంగా చదివారు)

8.2.3 వాణిజ్య సంబంధం పెట్టుబడుల చర్యల ఒప్పందం (ట్రిమ్స్) :

ఉరుగ్వే రౌండు సంప్రదింపులలో భాగంగా 1995 జనవరి 1న ఈ ఒప్పందం అమలులోనికి వచ్చింది. వాణిజ్య సంబంధిత పెట్టుబడులు చర్యలను ఉద్దేశించి ఈ ఒప్పందాన్ని తీసుకురావడం జరిగింది. ట్రిమ్స్ ఒప్పందం ప్రకారం ఒప్పంద నియమాలను అమలుచేయడానికి ఒక కమిటీ ఏర్పాటు చేయబడింది.

8.2.4. వాణిజ్య సర్వీసుల సాధారణ ఒప్పందం (గాట్స్) :

సర్వీసు రంగంలో వాణిజ్యం, పెట్టుబడులను చట్టబద్ధంగా అమలు చేసే మొదటి ఒప్పందం గాట్స్, బ్యాంకింగ్, టెలీకమ్యూనికేషన్స్, ఇంధనం, విద్య లాంటి మొత్తం (160 సర్వీసులు ఈ ఒప్పందం క్రిందకు వస్తాయి. సరకుల వాణిజ్యంలో GATT ఎలా వ్యవహరిస్తుందో సర్వీసులు, సేవల రంగంలో గాట్స్ అలాగే వ్యవహరిస్తుంది జాతీయ సరిహద్దుల ఆధారంగా స్వేచ్ఛా వాణిజ్యానికి ప్రభుత్వాలు కల్పించే అవరోధాలను తొలగించడం స్వదేశీ యాజమాన్య సర్వీసులకు, దేశీయ యాజమాన్య సర్వీసులకు దేశీయ యాజమాన్య సర్వీసులకు మధ్య విచక్షణను తొలగించడం గాట్స్ లక్ష్యం.

గాట్స్ ప్రకారం దేశాలు నిర్దిష్ట అంగీకారానికి వచ్చిన రంగాలలో ఒక దేశానికి చెందిన సేవలను అందించే సంస్థ వాణిజ్యపరంగా ఇతర దేశాల మార్కెట్లలో ప్రవేశించడానికి హక్కు కలిగి ఉంటుంది. గాట్స్ WTO పరిధికి వెలువల ఉంచడానికి అనేక దేశాలు ప్రయత్నించినప్పటికీ పాశ్చాత్య దేశాలు WTO పరిధిలోకి తీసుకురాగలిగాయి.

8.2.5. వాణిజ్య సంబంధ మేధో హక్కులు (ట్రిప్స్)

ట్రిమ్స్, గాట్స్‌లకు తోడుగా వాణిజ్య సంబంధ మేధో హక్కులు (ట్రిప్స్) ఒప్పందం కూడా WTO లో భాగంగా అమలులోకి తీసుకురాబడింది. ఈ ఒప్పందంలో కూడా పెట్టుబడులకు సంబంధించి మరింత సరళీకరణ అంశాలు చేర్చారు. పేటెంట్స్, కాపీరైట్ మొదలగు వాటితో కూడిన మేధో ఆస్తి ఒక రకంగా ప్రచ్ఛన్న ఆస్తి ఈ రంగంలో పాశ్చాత్య దేశాలదే ఆధిపత్యం.

పైన పేర్కొన్న ఒప్పందాలకు తోడుగా అంత ఎక్కువగా ప్రచారంలోకి రాని డ్రిరిపింగ్ వ్యతిరేక ఒప్పందం (సబ్సిడీలపై ఒప్పందం, సులభంగా వచ్చిపడే దిగుమతులను నిరోధించే చర్యలు (కౌంటర్ మెయిలింగ్) ప్రభుత్వ సేకరణపై ఒప్పందం లాంటి పెట్టుబడులకు సంబంధించిన ఒప్పందాలు కూడా WTO లో భాగంగా ఉన్నాయి.

ప్రైవేటీకరణ మరియు సరళీకరణలు కూడా ప్రపంచీకరణ యొక్క కొమ్మలే. సరళీకరణ అనగా వ్యాపారం, పరిశ్రమలు మొదలగు రంగాలలో పెట్టుబడులు ప్రభుత్వ అదుపు, జోక్యం లేకుండా ఎవరైనా, ఏ పరిశ్రమనైనా, ఎక్కడైనా స్థాపించే స్వేచ్ఛ కలిగి ఉండటం. (ప్రైవేటీకరణ అనగా అత్యధిక ఆర్థిక కార్యకలాపాలు ప్రైవేట్ రంగం ఆధీనంలో ఉండటం అనగా ప్రభుత్వ రంగంకన్నా ప్రైవేటు రంగానికి అధిక ప్రాధాన్యత ఉంటుంది. ఈ విధానం విదేశీ పెట్టుబడిదారులకు పూర్తి అవకాశాలను కల్పిస్తుంది.

WTO మరియు GAIT ల మధ్య తేడాలు

GATT స్థానంలో అమలులోకి వచ్చింది W.T.O. W.T.O.లో భాగంగా ప్రపంచీకరణ అమలులోకి వచ్చింది. కనుక GATT, W.T.Oల మధ్య భేదాలు తెలుసుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. అవి

1. 137 దేశాలు 23 పరిశీలక దేశాలు గల గాట్ మాదిరిగా కాకుండా అధికార గుర్తింపు గలిగిన ఒక అంతార్జాతీయ వ్యవస్థ (GATT was only a loosely structural Treaty).

2. 26,000 పేజీలతో కూడిన ఒప్పందం సంక్లిష్టమైన మరియు సుధీర్ఘమైన ఒప్పందం.

3. వస్తువుల వాణిజ్యానికి (Trade in goods) GATT అధిక ప్రాధాన్యత యిస్తే, వస్తువుల వాణిజ్యంతో పాటుగా సేవల వాణిజ్యం (Trade in Service)ను గాట్స్ రూపంలో అదనంగా చేర్చుకున్నది. ఫలితంగా టెలికాం, బాంకింగ్, పెట్టుబడులు, రవాణా, విద్య, ఆరోగ్యం మరియు పర్యావరణం మొ॥గు 160 అంశాలు లో భాగంగా మారిపోయాయి.

4. పాశ్చాత్య దేశాల ఆధిపత్యం గల సంపన్న దేశాల కూటమి. (Richmans Club)

5. GATT ప్రకారం తన నిబంధనలు పాటించని లేదా ఉల్లంఘించిన సభ్యదేశంపై చర్య తీసుకోవాలంటే దానికి మిగతా సభ్యదేశాలన్నింటి సమ్మతం అవసరం. (బలహీనదేశాలకు అనుకూల నిబంధన). కాని W.T.O వివాదాల పరిష్కార వ్యవస్థ (Dispute Settlement Body)కు ఆ రంగంలో నైపుణ్యం గలవారిని నియమించడం జరుగుతుంది. ఇలా నియమించబడిన నిపుణులతో కూడిన వివాద పరిష్కార వ్యవస్థ సమస్యలను రహస్య విచారణ జరిపి ఉల్లఘించిన దేశంపై ఆంక్షలకు సిఫారసు చేస్తే మిగతా మొత్తం సభ్యదేశాలు వ్యతిరేకిస్తే తప్ప ఆంక్షలకు గురైన దేశం తప్పించుకోలేదు. (ఈ విధంగా మిగతా మొత్తం దేశాలు వ్యతిరేకించడం అసాధ్యం).

8.3 ప్రపంచీకరణ – అర్థ వివరణ

ప్రపంచీకరణను వివిధ వ్యక్తులు, సంస్థలు వివిధ రకాలుగా అర్థం చేసుకోవడం, నిర్వచించడం జరిగింది. ప్రపంచీకరణ ప్రపంచంలో పరస్పర విరుద్ధమైన అంశాలను ప్రపంచం ముందుకు తీసుకువచ్చింది. ఉదా: (1) ఒకవైపు ప్రపంచ సరిహద్దులు చెరిపివేయడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతూ ఉంటే మరోవైపు జాతీయవాదం మరింతగా బలపడటం కనపడుతోంది. (2) ప్రస్తుత ప్రపంచ పరిణామాలు అనగా మార్కెట్లు ప్రపంచీకరణ కావడం. పాశ్చాత్యదేశాల సాంస్కృతిక పెత్తనం మొ॥గు చర్యల వల్ల తమ సార్వభౌమాధికారం ప్రశ్నార్థకంగా మారిందని అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలు ఆరోపిస్తూ వుంటే, మరొకవైపు అవే అంశాల ఆధారంగా అనగా

జాతీయవాదం, (మార్కెట్లు ప్రపంచీకరణం కావడం, సాంస్కృతిక ఆధిపత్యం మొ॥ వాటి ఆధారంగా తమ ఆధిపత్యం కొనసాగించాలని సంపన్న దేశాలు ప్రయత్నిస్తున్నాయి. అందువల్లనే ప్రపంచీకరణ, ప్రపంచీకరణ తీసుకువచ్చిన మార్పులు అంత వివాదాస్పదంగా మారాయి. కనుకనే ప్రపంచీకరణను తెలుసుకోవాలన్న ఉత్సుకత సామాన్యులలో కూడా కలుగుతున్నది. ప్రపంచీకరణ నిర్వచనాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి. అవి:

8.3.1 ప్రపంచీకరణ నిర్వచనాలు

1. **ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల ప్రకారం –** దేశ సరిహద్దులతో నిమిత్తం లేకుండా ఆర్థిక కార్యకాలాపాల విస్తరణయే ప్రపంచీకరణ,

2. **ఎస్.కె.వర్మ ప్రకారం –** వాణిజ్యం, పెట్టుబడుల విషయంలో దేశాల సరిహద్దులను చెరిపి వేయడమే ప్రపంచీకరణ.

3. **రూబెన్ రికుపెర సెక్రటరీ జనరల్ UNCTAD ప్రకారం–** మూడురకాల ఆర్థికశక్తుల ప్రభావం వలన ప్రపంచ ఆర్థిక కార్యకలాపాల విలీనం జరిగింది. ఈ విలీన పరిణామమే ప్రపంచీకరణ. రికు పేర పేర్కొన్న మూడు రకాల ఆర్థిక శక్తులు ఈ క్రింది విధంగా ఉంటాయి. అవి:

   (ఏ) వస్తువులు మరియు సేవల రంగంలో వ్యాపారం పెరగడం,

   (బి) బహుళజాతి సంస్థల పెట్టుబడులు విస్తారంగా పెరగడం. (వివిధ దేశాలు ఒకే వస్తూత్పత్తి ప్రక్రియలో పాల్గొంటున్నందు వల్ల ప్రస్తుత ఉత్పత్తులను జాతీయ ఉత్పత్తులుగా పరిగణించే స్థితిలో లేము అన్నది రకూపేర ఉద్దేశ్యం).

   (సి) అంతర్జాతీయ విత్తం (International Finance), అంతర్జాతీయ మార్పిడి విలువ (International Ex- change Rate)లలో కార్యకాలాపాలు విస్తరించడం,

4. **ఐ.ఎం.ఎఫ్. ప్రకారం –** వ్యాపారం, పెట్టుబడులు, సమాచారం, వ్యక్తులు మొదలైనవి స్వేచ్ఛగా, ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా –స్థాపించే, మార్పిడి చేసుకునే లేదా వెళ్ళి వచ్చే అవకాశమే ప్రపంచీకరణ,

5. **హెూల్మ్ సోరెంసెన్ ప్రకారం –** ప్రపంచ ఆర్థిక రాజకీయ సామాజిక, సాంస్కృతిక సంబంధాలను తీవ్రతరం చేయడమే ప్రపంచీకరణ

పై నిర్వచనాల నేపథ్యంలో ప్రపంచీకరణ ముఖ్యాంశాలను, లక్షణాలను ఈ క్రింది విధంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

8.3.2 ప్రపంచీకరణ ముఖ్యాంశాలు :

వస్తువులు, సేవలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, పెట్టుబడులు, కార్మికశక్తి మొ॥ రంగాలన్నీ మార్కెట్లో విలీనం అవుతాయి. ప్రపంచ మార్కెట్ శక్తులు స్వేచ్ఛగా వచ్చి వెళ్ళే విధంగా జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థను సరళం చేయడం లేదా తెరిచి ఉంచడం ఈ విధానం యొక్క మరొక ప్రధాన అంశం. వస్తువులు, సేవలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం పెట్టుబడులు మొ॥ రంగాలలో ప్రభుత్వ నియంత్రణ బాగా తగ్గుతుంది. ప్రపంచ వ్యాపారానికి పర్యాయపదంగా

చెప్పబడే ప్రపంచీకరణలో ఈ క్రింది నాలుగు ప్రధాన అంశాలుంటాయి. అవి:

1. సేవలు మరియు సరుకులు ఏ దేశంలోకైనా స్వేచ్ఛగా వెళ్ళే అవకాశం ఉండటం (దేశాల వాణిజ్య సంబంధ ప్రతిబంధకాలు తొలగించడం వల్ల).

2. ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా పెట్టుబడులు పెట్టే అవకాశం. (దేశాలు ఆ పరిస్థితులు కల్పించాల్సి ఉంటుంది). బ్రెట్టన్‌వుడ్ సంస్థల నియమావళి ప్రకారం కాపిటల్‌పై పరిమితులు ఉండాలని దాని కదలికలు దేశసరిహద్దులకే పరిమితం అయితే బావుంటుందని IMF ఆర్టికల్ VI చెబుతుంది. అంతర్జాతీయంగా కాపిటర్ కదలికలను నియంత్రించే స్వేచ్ఛ, హక్కు దేశాలకుందని ఆర్టికల్ VI అభిప్రాయం దీనికి వ్యతిరేకంగా నిబంధనలుండటం. గమనించాల్సిన విషయం.

3. ప్రపంచంలో ఏ ప్రాంతానికైనా సాంకేతిక పరిజ్ఞానం వెళ్ళడానికి ఎలాంటి అడ్డంకులు ఉండకపోవడం (దేశాలు ఆ పరిస్థితులు కల్పించాల్సి ఉంటుంది).

4. కార్మికులు తమ శ్రమను ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా అమ్ముకొనే అవకాశం కలిగి ఉండటం (అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు అనుకూలంగా ఉంటుందని నమ్మించిన నిబంధన)

వ్యాపారమే కాకుండా సాంఘిక కార్యకలాపాలు, కార్మిక సంస్థలు, విలేకరులు లేదా పత్రికారంగం, విద్యావేత్తలు ఇలా అనేక వర్గాలు ప్రపంచస్థాయిలో తమ కార్యకలాపాలు నిర్వహించి, తమ ప్రతిదము ప్రకటించుకుని లాభపడే అవకాశం ప్రపంచీకరణ కల్పిస్తుందని పాశ్చాత్య దేశాల వాదన.

8.3.3 ప్రపంచీకరణ ప్రయోజనాలు

ప్రపంచం మొత్తం అన్ని దేశాల ప్రజల సంక్షేమాన్ని కాపాడుతుందన్న హామీతో అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ప్రపంచీకరణ ముందుకు తీసుకువచ్చాయి. ప్రపంచీకరణ పేద దేశాల ఆర్థికాభివృద్ధి రేట్‌ను విశేషంగా పెంచుతుంది. కనుక పేద దేశాలకు ఎక్కువగా లాభం ఉంటుందని చెప్పారు. ఒక రకంగా ప్రపంచ అర్థిక సమస్యలకు ముఖ్యంగా పేద దేశాల సమస్యల పరిష్కారానికి ప్రపంచీకరణ సర్వరోగ నివారణిగా ప్రచారంలోకి తెచ్చారు పాశ్చాత్య దేశాల ప్రకారం ప్రపంచీకరణ వల్ల ఈ క్రింది ప్రయోజనాలుంటాయి.

1. **విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులలో అభివృద్ధి :** ఆర్థిక వ్యవస్థను సరళీకృతం చేయడం వల్ల, ప్రవేటీకరణ లేదా ప్రభుత్వ అడ్డంకులు తొలగించడం వల్ల స్వేత్తుగా విదేశీ పెట్టుబడులు దేశాల్లోకి వచ్చి దేశం ఆర్థికాభివద్ధికి సహాయం చేస్తుంది. ఇంతకుముందులా విదేశాల నుండి ఋణాలు తీసుకున్న వాటికి వడ్డీలు చెల్లించడం మొ॥గు భారాలు దేశాలపై ఉండవు

2. **అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు సంబంధించిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు అందుబాటులోకి వస్తుంది :** వెనుకబడిన దేశాలు సాంకేతిక రంగంలో చాలా వెనుకబడి వున్నాయి. వాటి వెనుకబాటుతనానికి సాంకేతిక పరిజ్ఞానలోపం ప్రధాన కారణం. దీని నుండి బయటపడటానికి ఆనవరం అయిన పరిశోధన & అభివృద్ధి (R & D) తో సంబంధం లేకుండా

అభివృద్ధ చెందిన దేవాల సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఉపయోగించుకునే అవకాశం వాటికి లభిస్తుంది. ఫలితంగా వెనుకబడిన దేశాలకు అత్యల్పంగా అందుబాటులో ఉన్న విదేశీ మారకద్రవ్యం పెట్టుబడులు ఇతర అత్యవసర రంగాలకు ఉపయోగించుకునే వెసులుబాటు లభిస్తుంది.

3. **వినియోగదారులకు నాణ్యమైన వస్తువులు తక్కువ ధరకు అందుబాటులోకి వస్తాయి :** స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధాపం ఉత్పత్తి దారుల మధ్య పోటీ ఉండటం మరియు అనేకమంది ఉత్పత్తిదారులుండటం వల్ల మార్కెట్లో వినియోగదారులకు అనేక వస్తు ప్రత్యమ్నాయాలు అందుబాటులోకి వస్తాయి. వస్తువుల మధ్యపోటీ ఏర్పడుతుంది. అందువల్ల వినియోగదారులకు నాణ్యమైన వస్తువులు తక్కువ ధరకి అందుబాటుకోన్ని వస్తాయి.

4. విజ్ఞానం స్వేచ్ఛగా ప్రపంచంలో అందరికి అందుబాటులోకి వస్తుంది. అది అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఉత్పత్తిని పెంచుతుంది.

5. రవాణా మరియు కమ్యూనికేషన్ రంగాలు చౌకగా అందరికి అందుబాటులోకి వస్తాయి.

ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే పాశ్చాత్య దేశాల ప్రకారం ప్రపంచీకరణ ఆర్థికాభివృద్ధికి మూలం. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధిని పంచుకోవడానికి ఉపయోగపడుతుంది. ఉత్పత్తిని పెంచుతుంది. ఉద్యోగవకాశాలు పెంచుతుంది. సీ ఆధునికీకరణతో పాటుగా పేదరికాన్ని తగ్గిస్తుంది.

8.3.4 ప్రపంచీకరణ వాస్తవ విషయాలు

ప్రపంచ ఆర్థిక సమస్యలకు ముఖ్యంగా వెనుకబడిన దేశాల సమస్యలకు సర్వరోగ నివారిణిగా ముందుకు తెచ్చిన " ప్రపంచీకరణ, విదేశీయులు, వారి వస్తువులు లాభపడినంతంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు లాభపడలేదు. వెనుకబడిన దేశాలకు అభివృద్ధి చెందిన దేశాల మార్కెట్లు అందుబాటులోకి రాలేదు. కాని అభివృద్ధి చెందని దేవా మార్కెట్లను పూర్తిగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు ఆక్రమించుకుంటున్నాయి.

పాశ్చాత్యదేశాల వాదవ – వాస్తవాలు

1. **విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులలో అభివృద్ధి (FDIS)** : ఆర్థిక వ్యవస్థను సరళీకృతం చేయడం వల్ల, ప్రవేటీకరణ లేదా ప్రభుత్వ అడ్డంకులు తొలగించడం వల్ల స్వేచ్ఛగా విదేశీ పెట్టుబడులు దేశాల్లోకి వచ్చి దేశం ఆర్థికాభివృద్ధికి సహాయం చేస్తుంది. ఇంతకుముందులా విదేశాల నుండి ఋణాలు తీసుకురావడం, వాటికి వడ్డీలు చెల్లించడం మొ౹౹ భారాలు దేశాలపై ఉండవు.

వాస్తవం: విదేశీ పెట్టుబడుల అభివృద్ధి పెట్టుబడులు రెండు రకాలు (ఎ) విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుయాలు **(FDI)** (బి) పోర్ట్ ఫోలియో పెట్టుబడులు, మొదటి రకం దేశాభివృద్ధికి సహాయం చేస్తుంది. రెండవది కాదు. 1997 సం౹౹లో ఆసియా టైగర్స్ ఆర్థిక పతనానికి 18 నెలల ముందు అంతకుముందు 10సం౹౹లలో వచ్చిన విదేశీ ద్రవ్యం కన్నా అధిక ద్రవ్యం ఆ దేశాలలోని పోర్ట్ ఫోలియో రంగంలోని వచ్చి పడింది. 1990 దశకంలో మలేషియా, థాయిలాండ్‌ల GDP కన్నా 10% ఆర్థిక పెట్టుబడులు ఆ దేశాలలోకి

వచ్చాయి. అందులో అధిక భాగం (Hot Money?)యే. ఈ ఆర్థిక ప్రవాహం అంతా అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి సంస్థ మరియు ప్రపంచ బ్యాదకుల సలహా మేరకు ఆ దేశాలు పాటించిన ప్రపంచీకరణలో భాగంగానే జరిగింది. 1994 సం॥లో థాయ్‌లాండ్ అనుసరిస్తున్న విధానాలు అత్యుత్తమం. మిగతా ప్రపంచంలో దానిని అనసరించి లాభపడాలి అని ప్రపంచ. బ్యాంకు ప్రకటించింది. విదేశీ పెట్టుబడిదారులు స్వప్రయోజనంతో వ్యవహరించి పెట్టుబడులను ఉపసంహరించుకోవడం ఆరంభించడంతో ఆశ్చర్యకరంగా థాయిలాండ్ దేశమే మొదట ఆర్థికంగా పతనం అయ్యింది. ప్రపంచీకరణ ద్వారా పెట్టుబడుల స్వేచ్ఛా ప్రవాహ అవకాశం విషయంలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాల పెట్టుబడిదారులు రెండవరకవు పెట్టుబడులకే ప్రాధాన్యత యిచ్చి సత్వరలాభాలకే ప్రయత్నిస్తున్నందువల్ల ప్రపంచీకరణ వల్ల పేదదేశాలకే లభిస్తుందన్న లాభం రావడంలేదు.

ఒకవేళ మొదటి రకమైన పెట్టుబడులతో విదేశీ పెట్టుబడిదారులు ముందుకు వస్తే, ఆ పెట్టుబడులు వెనుకబడిన దేశాలకు, అత్యంత అవసరమైన రంగాలలో కాకుండా ఇంధనం టెలీ కమ్యూనికేషన్స్ ఎలక్ట్రానిక్స్ కంప్యూటర్ రంగం, రవాణా, సేవల రంగం, కెమికల్ రంగం (ఎరువులు కాదు), వుడ్ మరియు ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్, హొటల్, టూరిజమ్ మరియు టెక్స్టైల్స్ మొ॥ రంగాలకు ప్రాధాన్యం యిస్తున్నారు. దేశానికి అవసరం అయిన మౌలిక రంగాలకు కాకుండా. ఫలితంగా దేశానికి అవసరమైన అభివృద్ధి జరగక, అవసరాలు తీరక దేశాలు రెంటికీ చెడ్డ రేవడలా మారుతున్నాయి.

2. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు సంబంధించిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు అందుబాటులోకి వస్తుంది :

వెనుకబడిన దేశాలు సాంకేతిక రంగంలో చాలా వెనుకబడి వున్నాయి. వాటి వెనుకబాటుతనానికి సాంకేతిక పరిజ్ఞానలోపం ప్రధాన కారణం. దీని నుండి బయటపడటానికి అవసరం అయిన పరిశోధన %ఉ% అభివృద్ధి (R & D)కి అవసరం అయిన పెట్టుబడులు వెనుకబడిన దేశాల దగ్గర లేవు. కనక R & D తో సంబంధం లేకుండా అభివృద్ధి చెందిన దేశాల సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఉపయోగించుకునే అవకాశం వాటికి లభిస్తుంది. ఫలితంగా వెనుకబడిన దేశాలకు అత్యల్పంగా అందుబాటులో ఉన్న విదేశీ మారకద్రవ్యం పెట్టుబడులు ఇతర అత్యవసర రంగాలకు ఉపయోగించుకునే వెసులుబాటు లభిస్తుంది.

వాస్తవం: అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అందుబాటులోకి వస్తుంద్రన్నది కూడా సత్యదూరమే. వారికి అవసరం లేని, పనికిరాకుండా పోయిన్న రెండవ, మూడవ శ్రేణి సాంకేతిక పరిజ్ఞానం మాత్రమే వెనుకబడిన దేశాలకు అందుబాటులోకి వచ్చింది.

3. వినియోగదారులకు నాణ్యమైన వస్తువులు తక్కువ ధరకు అందుబాటులోకి వస్తాయి:

స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానం ఉత్పత్తిదారుల మధ్య పోటీ వాతావరణాన్ని పెంచుతుంది. ఉత్పత్తి పెరగడం వల్ల, అనేక మంది ఉత్పత్తిదారులుండటం వల్ల మార్కెట్ లో వినియోగదారులకు అనేక వస్తు ప్రత్యామ్నాయాలు అందుబాటులోకి వస్తాయి. వస్తువుల మధ్య సోటీ ఏర్పడుతుంది. అందువల్ల వినియోగదారులకు నాణ్యమైన

వస్తువులు తక్కువ ధరకు అందుబాటులోకి వస్తాయి.

వాస్తవం : స్వేచ్ఛా వాణిజ్యం ఏకస్వామ్యానికి దారితీస్తుంది. భారీ పరిశ్రమలతో, పాశ్చాత్య ఆధునిక పరిశ్రమలతో వెనుకబడిన దేశాల పరిశ్రమలు ప్రోటీ పడవు కనుక,

4. విజ్ఞానం స్వేచ్ఛగా ప్రపంచంలో అందరికి అందుబాటులోకి వస్తుంది. అది అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల ఉత్పత్తిని పెంచుతుంది.

వాస్తవం: విజ్ఞానం అందరికి అందుబాటులోకి వస్తుందన్నది కూడా అసత్యమని తేలింది.

5. రవాణా మరియు కమ్యూనికేషన్ రంగాలు చౌకగా అందరికి అందుబాటులోకి వస్తాయి.

వాస్తవం : శ్రమను అమ్ముకునే అవకాశం కల్పించే, మూడవ ప్రపంచ దేశాలకు అనుకూలంగా వున్న ఈ క్లాజ్ అమలుకు సంపన్న దేశాలు అనేక అడ్డంకులు సృష్టిస్తున్నాయి.

8.4 ప్రపంచీకరణ పరిణామాలు

ప్రపంచీకరణ వల్ల ప్రపంచ ఆర్థిక సమస్యలు పరిష్కారం అవుతాయి, పేదరికం తగ్గుతుంది. వెనుకబడిన దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలు బాగుపడతాయి అని పాశ్చాత్య దేశాలు ఎంతగా చెప్పినప్పటికీ వాస్తవంలో అవేవీ నిజం కాదని తేలిపోయింది. ప్రపంచీకరణ వల్ల వెనుకబడిన దేశాలు ఈ క్రింది సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నాయి. అవి

1. ఉద్యోగ అవకాశాలలో క్షీణత లేదా తగ్గుదల: ప్రపంచీకరణ వల్ల వ్యవసాయాధార దేశాలైన వెనుకబడిన దేశాలు పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ప్రాధాన్యత యివ్వడం వల్ల. ఆ దేశాల వ్యవసాయ రంగాలు నకారాత్మక అభివృద్ధికి లోనవుతున్నాయి. మరియు ప్రభుత్వ రంగంలో ఉద్యోగావకాశాలు తగ్గుతున్నాయి. ఈ రెండు కారణాల వల్ల వెనుకబడిన దేశాల ఉద్యోగావకాశాలలో తగ్గుదల కన్పిస్తుంది.

2. ప్రపంచీకరణ శ్రామికులపై కూడా వ్యతిరేక ప్రభావాన్ని చూపించింది. వారి యొక్క వ్యవస్థీకృత డిమాండ్ శక్తిని తగ్గించివేయడమే కాకుండా ఈ క్రింది మార్పులు తీసుకువచ్చింది.

(ఎ) తక్కువ కార్మికులతో ఎక్కువ పని చేయించుకోవడం.
(బి) కార్మికుల పనికాలం పెరగడం.
(సి) పనిచేయు ప్రదేశంలో కనీసవసరాలకు ప్రాధాన్యత యివ్వకపోవడం,
(డి) సమ్మె, లాకౌట్ మొ॥ సమయాలలో(పని చేయనిదే జీతం లేదు! అన్న వాదనను కార్మికులు అయిష్టంగా అంగీకరించడం.
(ఇ) పారిశ్రామిక వివాద చట్టాలకు వ్యతిరేకంగా వున్నటువంటి పని నిబంధనలు అమలులోకి రావడం.
(ఎఫ్) మూడు సం॥ కాలం సమ్మె చేయం అన్న ఒప్పందాన్ని బలవంతంగా కార్మికులపై రుద్దడం.
(జి) కార్మిక సంఘాలను బలహీన పర్చడం.

పైన తెలిపిన మార్పులే కాకుండా తాత్కాలిక ఉద్యోగులు మరియు ఉద్యోగ భద్రత కోల్పోవడం మొ॥

అన్ని ప్రపంచీకరణ పరిణామాలే.

3. భారతదేశం లాంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలోని వ్యవసాయదారుల ఆత్మహత్యలకు ప్రపంచీకరణ పేరున అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు పాటిస్తున్న ద్వంద్వనీతి విధానాలు గూడా ఒక కారణమే.

8.5 ప్రపంచీకరణ తెచ్చిన ఇతర మార్పులు

దేశ సరిహద్దులను సంబంధంలేని లేదా సరిహద్దులను చెరపివేస్తున్న ప్రపంచీకరణ లాంటి నిర్ణయాలను జాతి రాజ్యాలు నిర్ణయించడం లేదు. ఇంటర్నెట్, ఆర్థిక కార్యకలాపాలకు సరిహద్దు బంధనాలు తొలగిపోవడం తద్వారా ఆకర్షణీయమైన ప్రయోజనాలు, లాభాలను పొందడానికి ప్రతి ఒక్కరు నిర్ణయగా మార్కెట్ల కొరకు పోరాటం చేయడానికి సిద్ధపడటం –మొ॥గు పరిణామాలు ఎవరు ఆపలేనివిగా మారింది. ప్రపంచీకరణ ప్రయోజనాలు, నష్టాలే కాకుండా ఈ క్రింది మార్పులను కూడా తీసుకువచ్చింది.

ప్రపంచీకరణ తీసుకువచ్చిన మార్పులలో సెల్ఫోన్ వినియోగం (50% జనాభాకు అవి అందుబాటులోకి రాబోతున్నాయని ఒక అంచనా). వ్యక్తిగత కంప్యూటర్లు (మొత్తం కంప్యూటర్లలో 90% వ్యక్తిగత కంప్యూటర్లే). ప్రపంచీకరణ వలన కమ్యూనికేషన్స్ సులువుగా, చౌకగా మారడం వలన (Death of Distance) అనగా దూరం అన్నమాట మానవుల మది నుండి తొలగిపోయింది. కమ్యూనికేషన్ల రంగం తీసుకువచ్చిన ఈ మార్పులు అనగా కంప్యూటర్, ఇంటర్నెట్ మొ॥వి ప్రజలకు అందుబాటులోకి రావడం దూరాలను తగ్గించడము. జీవితాన్ని మరింత సౌకర్యవంతంగా మార్చడమే కాకుండా వ్యక్తులు మరింత స్వేచ్ఛను పొందే అవకాశం ప్రజలకు లభించింది. ఇంటర్నెట్ కల్పించిన సౌకర్యం రాజ్యాల పరిధి, నియంత్రణకు లోబడి కాకుండా స్వతంత్రంగా ఉండటం అమెరికా లాంటి దేశమే కొన్ని సందర్భాలలో నీటిని నియంత్రించలేకపోవడం ఈ సందర్భంలో గమనించాల్సిన మరో ప్రధాన అంశం. నేరాలు, అశ్లీలత, పాసిస్ట్ భావాలు సంఘ విద్రోహ కార్యకలాపాలు పెరగడానికి కూడా అవి అవకాశం కల్పిస్తున్నాయి..

ప్రపంచీకరణ ఫలితంగా ప్రస్తుతం మనం సమాచార యుగంలో) ఉన్నామని అంటారు కాని వాస్తవంలో మనకు లభిస్తున్న సమాచారంలో, అత్యధిక భాగం కొద్దిమంది నియంత్రణలోనే వున్నాయి. రాజకీయాలు, సమాజం, సంస్కృతి మొదలగు వాటి గురించి వివరించే వందల సంస్థలున్నప్పటికీ వాటి ప్రభావం లెక్కలోకిరానిది. ఉదా : అమెరికాలో (25) వేలకు పైగా మీడియా ఔట్లెట్లున్నప్పటికి 23 కార్పొరేషన్ల ఆధీనంలోనే ఆ దేశ పత్రికలు, మ్యాగజైన్లు, టి.వి.. పుస్తకాలు మొదలగున్నవి కలవు. మరొక విధంగా చెప్పాలంటే ప్రజలు ఏమి చూడాలి. ఏమి వినాలి. చదవాలి అన్నది కొద్దిమంది నియంత్రణలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఉదా :– CNN ఆధిపత్యం. ఈ ఆధిపత్యం వల్లన (మీడియా) రాజకీయ వ్యవహారాలకు సంబంధించిన ప్రజల ఎజెండాను నిర్ణయించే స్థితికి అవి చేరుకున్నాయి.

ప్రపంచ ఆరోగ్య సమస్యలు, అంటువ్యాధులు వ్యాపించడం ప్రపంచీకరణ తెచ్చిన మరో పరిణామం. వలసలు, కాంద్రశీకులు పెరగడం వలన పరిసరాల శుభ్రత లోపించి కలరా లాంటి వ్యాధులు వ్యాపిస్తున్నాయి. HIV, AIDS మహమ్మారి అనేక జాతులను, ప్రజా సమూహాలను నిర్వీర్యం చేస్తోంది. జాతి వైరుధ్యాల వల్ల ఏర్పడిన హింస, 'ఘర్షణలలో ఎంతమంది చనిపోయారో అంతకన్నా ఎక్కువమంది ప్రజలు ఈ అంటువ్యాధుల

వల్ల చనిపోతున్నారు.

లక్షలాది మంది నిరంతరం విమానాలలో ప్రయాణిస్తున్నందువల్ల Cabin Sealed వాతావరణం ఫలితంగా ప్రాణాంతక వ్యాధులకు గురవుతున్నారు. వీటన్నింటితో పాటుగా ప్రపంచీకరణ ఈ క్రింది మార్పులను కూడా తీసుకువచ్చింది. ప్రపంచీకరణ నిత్రాన్ని ప్రపంచవిత్తంగా" మార్చింది. ఈ క్రింది కారణాల వల్ల విత్తం (ప్రపంచవిత్తంగా) మాచింది. అవి :

1. 1973లో సంభవించిన ఆయిల్ సంక్షోభం. ఈ సంక్షోభం అన్నిదేశాలపై ప్రభావాన్ని చూపించింది. ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కోవడానికి విత్తం వేగంగా ప్రపంచంలో వివిధ ప్రాంతాలకు ద్రవాణా కావడం ఆరంభం అయ్యింది.

2 1970 దశకం నుండి వచ్చిన మార్పులు అనగా ప్రపంచీకరణ, ఉదారీకరణ, ఆర్థిక వ్యవస్థపై ప్రభుత్వ అదుపు అత్యల్పంగా ఉండాలి అన్న వాదనను ఆమెరికా, బ్రిటన్లు) ముందుకు తెచ్చాయి. ఫలితంగా స్థానిక మార్కెట్లు అంతర్జాతీయ వత్తిడులకు గురికావడం ఆరంభం అయ్యింది. ప్రవేట్ రంగం అధిక నైపుణ్యాన్ని సంపాదించుకుంది. "ప్రభుత్వాల విధానాలు, సరళీకరణ మొ?ని ప్రవేట్ రంగానికి సహాయకారిగా మారి ఆ దేశాలలో ఆర్థిక పురోభివృద్ధి జరగడం, అది ఇతర దేశాలకు వ్యాపించడం ఆరంభం అయ్యింది.

3. నూతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ఆవిర్భవించడం.

విత్తం ప్రపంచ విత్తంగా మారడం వెనుక ప్రపంచంలో ముఖ్యంగా సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో వచ్చిన మార్పులు, అత్యంత ఆధునిక ఎలక్ట్రానిక్ వస్తువుల ఉత్పత్తి ఉదా: డాటా ప్రాపసింగ్ పరికరాలు, టెలీకమ్యూనికేషన్స్ పరికారలు, సెమీకండక్టర్లు, మైక్రోప్రాసెసర్స్ మొదలగున్నవి ప్రపంచ వాణిజ్య స్వరూపాన్ని మార్చడం కూడా విత్తం ప్రపంచ నిత్తంగా మారడానికి ఒక కారణంగా చెప్పవచ్చు. ఈ పరిణామం ఫలితంగా ముడిపరుకులు, తయారైన వస్తువుల మధ్య - ఎగుమతులు -దిగుమతుల నిష్పత్తి పూర్తిగా మారిపోయింది. ఉదా:. 1980-1993ల మధ్య నూతన వస్తువుల ఎగుమతులు నాలుగురెట్లు పెరిగితే అందులో 75% సంపన్న దేశాలదే. అమెరికా అందులో ఎక్కువ భాగం. ఆ తర్వాతే పశ్చిమ యూరప్ దేశాలు.

వెనుకబడిన దేశాలు కూడా ఈ రంగంలో పురోగతి సాధిస్తున్నాయి. ఉదా: 1980 సం॥లో 10% వున్న వీటి ఎగుమతులు 1993లో 28%కు పెరిగింది. ఈ పెరుగుదలలో అధిక భాగం ఆసియా టైగర్స్ గా పేరు సంపాదించుకున్న హాంకాంగ్, దక్షిణ కొరియా, సింగపూర్, . తైవాన్, మలేషియా, థాయ్ లాండ్దే అనగా అనగా నీటి భాగం మొత్తం ఎగుమతులలో 2/3 వంతు అయితే మిగతా వెనుకబడిన దేశాలది 1/3 వంతు మాత్రమే, జపాన్ థాయ్లాండ్ లాంటి దేశాలు ఈ దిగుమతులలో అధికభాగం ఆసియాలోనే జరగాలన్న విధానం పాటించి ఈ పెరుగుదలను సాధించాయి.

వెనుకబడిన దేశాలలో తక్కువ ధరకు లభ్యం అయ్యే శ్రమ ఆధారంగా ఈ దేశాలలోని సేవల రంగం సంపన్న దేశాలతో పోటీపడే స్థాయికి అని చేరుకోగలవన్న అభిప్రాయం కలదు. అయినప్పటికీ వెనుకబడిన

దేశాలు ఈ రోజుకి తయారైన వస్తువుల ఎగుమతులపై కాకుండా ముడిసరుకులు, వ్యవసాయాదార్ల ఉత్పత్తులు మొ॥ ఎగుమతులపైనే అధికంగా ఆధారపడి ఉంటున్నాయి. వలసవాదం, సామ్రాజ్యవాదం కొనసాగుతున్న కాలంలో సంపన్న దేశాలు తమ వలసలను ప్రధాన ముడిసరుకుల ఎగుమతిదారులుగా మరియు తాము తయారు చేసిన వస్తువుల దిగుమతిదారులుగా ఉండేలా చూసుకునేవి. వలసవాదం అంతం అయినప్పటికీ, దేశాలకు స్వాతంత్ర్యం లభించినప్పటికీ త్వరితగతిన అభివృద్ధి చెందుతున్న కొన్ని ఆసియా దేశాలు మినహా మిగతా దేశాలన్ని ముఖ్యంగా ఆఫ్రికా ఖండ దేశాలు ఆర్థిక దోపిడికి పరాయి ఆధిపత్యానికి ఈ రోజుకీ గురువుతున్నాయి.

వాణిజ్య రంగంలో ప్రపంచీకరణ తెచ్చిన మార్పులను పరిశీలిస్తే తయారైన వస్తువులపై సంపన్న దేశాలకు ఆధిపత్యం ఏ విధంగా కలదో అదే విధంగా ముడిపరుకులపై తమకు ఆధిపత్యం ఉండాలన్నది వెనుకబడిన దేశాల చిరకాలం వాంఛ ప్రపంచీకరణ తర్వాత కూడ ఆ కోరిక నెరవేరలేదు. ముడిసరుకుల లభ్యతలో వున్న సంక్లిష్టత కూడా దీనికి ప్రధాన కారణంగా చెప్పవచ్చు. ఉదా: ఆస్ట్రేలియా, కెనడా దేశాలు అనేక ప్రాథమిక ముడిసరుకుల ఎగుమతిదారులు. ఈ దేశాల విధానం అవసరాలు గానే ముడిపరుకులు గల, ఎగుమతి చేస్తున్న జమైక, రష్యాల విధానాలు ఒకే రకంగా ఉండటం లేదు. అనేక కారణాల వల్ల వెనుకబడిన దేశాలు తమ డిమాండ్ల సాధనలో కలిసి పోరాడటం లేదు. ఫలితంగా ముడిసరుకుల ధరకు, తయారైన వస్తువుల ధరలకు చాలా వ్యత్యాసం ఉంటుంది, తననుండి తీసుకున్న ముడిసరుకుల ఆధారంగా తయారైన వస్తువులు తమకే అమ్మేటప్పుడు వాటి ధర అనూహ్యరీతిలో ఉండటం, ఇది ఒకరకంగా దోపిడే అన్న వెనుకబడిన దేశాల వాదనను సంపన్న దేశాలు పట్టించుకోవడం లేదు.

ప్రపంచీకరణ తెచ్చిన మార్పులలో బహుళజాతి సంస్థలు (MNC) బలపడటం మరొకటి. విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులే కాకుండా, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, మేనేజిరియల్ నైపుణ్యం మరియు ఉద్యోగ అవకాశాలు మొదలగునవి అన్ని కలిసి విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడులను చూడాల్సిన పరిస్థితిని బహుళజాతి సంస్థలు కల్పించాయి. బహుళజాతి సంస్థల ఆర్థిక శక్తికి ఆకర్షితమైన అనేక దక్షిణాది, వెనుకబడిన దేశాలు అవి తమ దేశాలలో పెట్టుబడులను పెట్టాలని కోరుకుంటున్నాయి. ఎగుమతులలో పురోభివృద్ధి సాధించాలనుకుంటున్న, నూతనంగా పారిశ్రామిక రంగంలోకి ప్రవేశించిన వెనుకబడిన దేశాలకు విదేశీ పెట్టుబడులు కీలకంగా మారడం వలన కూడా వెనుకబడిన దేశాలు బహుళజాతి (ఆధారపడటం ఆరంభించాయి. విదేశీ పెట్టుబడులు ఉచిత్రంగా లభించవు. దానికి మూల్యం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. అందువల్లనే వెనుకబడిన దేశాల రాజకీయ, ఆర్థిక, స్వదేశీ, విదేశీ విధానానలు నియంత్రించే స్థితికి బహుళ జాతి సంస్థలు చేరుకున్నాయి.

కార్మిక రంగంలో వచ్చిన మార్పులను పరిశీలిస్తే ప్రపంచ కార్మికులారా ఏకంకండి అన్నది మార్క్స్ నినాదం. పెట్టుబడిదారుల నియంతృత్వం, సంకెళ్ళ నుండి విముక్తి పొందడానికి అది అవసరం అన్నది మార్క్స్ ఉద్దేశం. ప్రపంచ కార్మికులందరి కష్టాలు, సమస్యలు ఒకటే అన్నది మార్క్స్ ఉద్దేశం. ప్రపంచంలో ఆర అయిన సరళీకరణ, ప్రపంచ మార్కెట్లో త్వరితగతిన విలీనం అయి ప్రపంచం గ్లోబల్ విలేజీగా మారుతున్న ప్రస్తుత కాలంలో లేబర్ మార్కుట్లు విపరీత ప్రభావానికిలోనై మార్క్స్ భావాలకు కమైన భావాలు ప్రపంచంలో కన్పిస్తున్నాయి. ప్రపంచీకరణ ఫలితంగా కార్మికుల మధ్య సంఘీభావానికి (Solidarity) బదులుగా పోటీ పెరిగింది. ప్రపంచం

మొత్తం ఒకే విధంగా ప్రపంచీకరణ ఫలాలు అందకపోవడం వలన కొందరు విజేతలు (ఉదా: సింగపూర్, హాంకాంగ్, తైవాన్) కొందరు పరాజితులు (ఉదా : ఆఫ్రికా, ఆసియాలలో ఇతర వెనుకబడిన దేశాలు)గా ఏర్పడటం వల్ల శ్రామికుల మధ్య ఈ పోటీ ఇంకా పెరుగుతున్నది. ప్రపంచంలో అత్యధిక జనాభా గల చైనా, భారతదేశం, రష్యాలు ప్రపంచ కార్మిక మార్కెట్లో అడుగు పెడితే మెక్సికో, ఇండోనేషియా లాంటి దేశాల కార్మికుల పరిస్థితిని ఊహించుకోవచ్చు.

అభివృద్ధి చెందిన దేశాల కార్మికులపై కూడా ప్రపంచీకరణ ప్రభావం కనిపిస్తున్నది. వెనుకబడిన లేక.. కార్మికుల వేతనం తక్కువగా ఉండటం వలన, out sourcing మొ॥ కారణాల వల్ల సంపన్న దేశాలలో ఉద్యోగ అవకాశాలకు, జీతాలకు కోతపడుతున్నాయి. దీని ఫలితంగా ఒకరు లాభపడుతున్నారు మరొకరు నష్టపోతున్నారు. వెనుకబడిన దేశాలలోని కార్మికులవల్లనే తాము శబ్దతతున్నానున్న భావన ధన్న దేశాలకార్మికులు ఉద్యోగావకాశాలు లభించని వారిలో ఏర్పడింది.

ప్రపంచ దేశాలు పరస్పరం ఆధారపడి వుండటం ప్రపంచీకరణ ప్రధాన లక్షణాలలో ఒకటి. ఈ పరిణామాలకు బహుళజాతి సంస్థలే ప్రధాన కారణం. ఒక అంచనా ప్రకారం 1985-1992 సం॥ల మధ్యకాలంలో 8 మి॥ ఉద్యోగాలు బహులజాతి సంస్థలు సృష్టిస్తే, అందులో 5 మి॥ వెనుకబడిన దేశాలలోనే సృష్టించడం జరిగింది. అర్జెంటీనా, బార్బోడాస్, ఇండోనేషియా, మలేషియా, మారిషస్, మెక్సికో, ఫిలిఫైన్స్, సింగపూర్, శ్రీలంక మొదలగు దేశాలలో బహుళజాతి సంస్థలు చురుకుగా తమ కార్యకలాపాలను కొనసాగిస్తున్నాయి. ఇక్కడ గమనించాల్సిన, ఆందోళనపడాల్సిన విషయమేమనగా అస్థిర ప్రపంచ పెట్టుబడులు, పెట్టుబడులు బదిలీలు దేశాల మధ్య విపరితంగా ఉండటం వల్ల ఈ దేశాలలోని బహుళజాతి సంస్థల పెట్టుబడులను, ఉద్యోగావకాశాలను ఎప్పుడైనా ఉపసంహరించుకునే అవకాశమే ఉండటం, ఉదా గార్మెంట్స్ పాదరక్షల రంగం నుండి ఎప్పుడైనా ఉపసంహరించుకోవచ్చు. ఆఫ్రికా ఖండం నుండి రబ్బరు కొనుగోలును ఉపసంహరించుకున్నట్లుగా.

1990 సం॥ వరకు దక్షిణకొరియా, తైవాణన్లు విదేశీ పెట్టుబడులను దేశంలో అనునుతించే విషయంలో తీవ్రమైన ఆంక్షలు విధించింది. థాయ్ లాండ్ మలేషియాలు కొద్దిగా తక్కువ ఆంక్షలు విదించాయి. ఈ దేశాలన్ని అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి వత్తిడి వల్ల ఆసియాట్రైగర్లుగా పిలవబడుతున్న ఈ దేశాలు వారి కాపిటల్ అకౌంట్లను ప్రపంచ -దేశాలకు అనుమతి అవసరం లేకుండా వచ్చే అవకాశం కల్పించినందువల్ల ఆ దేశాల ప్రైవేట్ రంగంలోకి విపరీతమైన వీదేశీ ద్రవ్యం వచ్చిపడింది. అనగా దాదాపు సం॥రానికి 100 బిలియన్ డాలర్ల చొప్పున. కానీ ఈ మొత్తంలో ఆదికభాగం రాయల్ ఎస్టేట్, స్టాక్ మార్కెట్ మొ॥ రంగాలలో వెచ్చించింది. వాటి అసలు విలువకు కృత్రిము పెరుగుదలను సృష్టించాయి. ఈ విధంగా అవసరం అయినదానికన్నా అధికంగా వచ్చిపడిన ద్రవ్యం వల్ల ఫలితాలు లేకపోవడంతో ఆ విదేశీ పెట్టుబడిదారులు తాము తాత్కాలికరంగాలలో పెట్టిన పెట్టుబడులను ఒకేసారి అందరూ ఉపసంమరించుకోవడం ఆరంభించడంతో ఆ దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థ కుప్పకూలింది.

ప్రపంచీకరణ మరియు వేగంగా విస్తరిస్తున్న మార్కెట్ ఆర్థిక విధానాల ఫలితంగా దక్షిణాసియా నుండి లాటిన్ అమెరికాల వరకు ప్రాంతీయ సహకార సంస్థలు ఆరంభం అయ్యాయి. దేశాల మధ్య స్థానిక సహకారం అన్న భావన రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత కాలం నుండి ఆరంభం అయ్యింది. మొదట BEC తర్వాత EUగా

మారింది. ASEAN, NAFTA, SAFTA, SAARC మొదలగు ప్రాంతాలకు విస్తరించింది. దేశాలు స్వతంత్రంగా ఆధునీకరణ చెందడం, స్వయం సమృద్ధి సంస్థలుగా మారడం సాధ్యం కాదని తేలడం వలన, అంతర్జాతీయ ఒత్తిడిని సమూహంగా ఎదుర్కొనే అవకాశం ఈ ప్రాంతీయ సంస్థలు కల్పిస్తున్నాయి. ముఖ్యంగా ప్రపంచీకరణ ఫలితంగా దేశాలు విప్పహాయంగా మిగులుతున్న ప్రస్తుత తరుణంలో ఈ ప్రాంతీయ సంస్థలు వెనుకబడిన దేశాలకు కొంతవరకు ఆసరాగా మారాయి.

ప్రస్తుతం స్వదేశీ మార్కెట్లను పూర్తిగా స్వయం సమృద్ధం చేయడం ఏ దేశానికి సాధ్యంకాని స్థితికి చేరుకున్నాం. అంతర్జాతీయ ఆర్థిక, రాజకీయ మార్పులను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా ఉత్పత్తి, విత్తం, పెట్టుబడులు, సేవల రంగం మొదలగు విషయాలలో దేశాలు స్వదేశీ విధానం తయారు చేయడం ఆ దేశాలకు హానికరంగా మారింది. ప్రపంచీకరణ ఫలితాలు అందరికీ సమానంగా అందడం లేదు. దేశాలు పరస్పరం ఆధారపడి ఉండాల్సిన పరిస్థితులు ఏర్పడటం వల్ల తూర్పు ఆసియా లాంటి దేశాలు లాభపడినప్పటికీ ఈ ప్రయోజనం అన్ని దేశాలకు సమానంగా లభించకపోవడం వలన ధనిక పేద దేశాల మధ్య అంతరం రోజురోజుకు పెరుగుతున్నది.

సరిహద్దులు లేని ప్రపంచాన్ని సృష్టించిన ప్రపంచీకరణ డిజైనర్స్, సెటెంట్ యజమానులు, అడ్వకేట్స్, వ్యవస్థాపకులు (Organisers) మొ॥ వారికి లాభాలను తెచ్చిపెట్టినప్పటికీ, విద్య, సైన్స్, సాంకేతిక రంగాలలో బాగా అభివృద్ధి చెందిన పాశ్చాత్య, తూర్పు ఆసియా దేశాలు వాటి ఫలితాలను పొందుతున్నాయి. పెట్టుబడులు, ఉన్నత సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, శాస్త్రవేత్తలు, వైపుణ్యం, శిక్షణ పొందిన శ్రామికులు లేని దేశాలు ఎగుమతుల పోటీలో పాల్గొనలేవు. ప్రపంచీకరణ సృష్టించిన ఆర్థిక, సామాజిక విప్లవంలో భాగం పంచుకోలేవు. ప్రపంచీకరణ తీసుకువచ్చిన ఈ మార్పులను ఎదుర్కొని నిలదొక్కుకోవడానికి వెనుకబడిన దేశాలు తమ పేదలకు విద్య. కార్మికులకు, శిక్షణ, శాస్త్రవేత్తలను, ఇంజనీర్లను మొ॥ వారిని మరింత నిపుణులుగా తయారు చేయడం ద్వారా ఎదుర్కోవచ్చు కాని వెనుకబడిన దేశాల ప్రభుత్వాలు విద్యారంగాన్ని అనుత్పాదక రంగంగా భావిస్తూ, విద్యను ప్రవేటీకరించడం వల్ల సమాజంలో అత్యధిక పౌరులకు విద్య అందుబాటులోకి రాకపోవడమే కాకుండా ప్రపంచీకరణ తెచ్చిన ఫలితంగా బ్రతకడమే కష్టంగా మారిపోతున్నది. సంపన్న దేశాలు విజ్ఞాన ఆధార వాణిజ్యానికి knowlege Based Commercen అధిక ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నందువల్ల వెనుకబడిన దేశాలు ఇంకా నష్టపోతున్నాయన్నది ఒక అంచనా. సంపన్న దేశాలు వెనుకబడిన దేశాల ఆర్థిక రాజకీయ భవిష్యత్తును నిర్ణయించే స్థితిని ప్రపంచీకరణ కల్పించింది.

8.6 ముగింపు :

అధిక ఉత్పత్తి, నూతనత్వం, క్రియేటివిటీ మొ॥ తీసుకువచ్చే అనుకూల అంశాలు, సామర్థ్యం ప్రపంచీకరణకు ఉన్నప్పటికి, ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థలు విలీనం కావాలన్న బహుళజాతి సంస్థల ఒత్తిడి వల్ల ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థలు విలీనానికే అధిక ప్రాధాన్యత ఏర్పడి ప్రపంచీకరణ మిగతా మంచి లక్షణాలపై అది మబ్బులా ఆక్రమించుకున్నది. లేదా ప్రపంచీకరణ యొక్క ఆసలు మరియు విస్తృత లక్ష్యాలను కన్పించకుండా చేస్తున్నది. కార్పొరేట్ సంస్థల కోరిక అయిన స్వేచ్ఛా మార్కెట్ విధానం అందరికి ప్రయోజనం చేకూర్చే మంచి ప్రపంచాన్ని నిర్మించడానికి బదులుగా అప్పటివరకు కొంతవరకైనా అందుబాటులో గల లేదా కొనసాగుతున్న ప్రజాస్వామ్యం

మరియు సమత (Equity) లను నిర్మూలించే ప్రయత్నం జరుగుతుంది.

ప్రపంచీకరణ వల్ల ధనిక, పేద దేశాల మధ్య అంతరాలు పెరగటం, రాజకీయాధికారం, విధాన నిర్ణయాధికారం అతికొద్ది మంది చేతుల్లో కేంద్రీకృతం కావడం, స్థానిక సంస్కృతులు నాశనం కావడం, జీవనవైవిధ్యం (Biological Diversity) నాశనం కావడం, ప్రాంతాల మధ్య ఘర్షణలు పెరగడం మరియు వాతావరణం పూర్తిగా కలుషితం కాబోతున్నది. పై మార్పులతో బాటుగా సర్వమానవ పురోభివృద్ధికి తోడ్పడే అంతర్జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థలను ఏర్పరచడానికి బదులుగా సమాజ అవసరాలు, ప్రజల అవసరాలు పట్టించుకోకుండా కేవలం తన లాభాలకే ప్రాధాన్యత యిచ్చే పరిస్థితులను సృష్టించడానికి ప్రపంచీకరణ అధిక ప్రాధాన్యత యిస్తున్నది.

ప్రపంచీకరణను ముందుకు తెస్తూ పాశ్చాత్య, సంపన్న దేశాలు చెప్పిన విధంగానే ప్రపంచ వాణిజ్యం పెరుగుతున్నది. వస్తువుల రవాణా చౌకగా మారుతుండటం వల్ల కంపెనీల లాభాలు పెరుగుతున్నాయి. కాని ఆ రవాణా వల్ల ఏర్పడుతున్న కాలుష్యం, వాతావరణంలో పెరుగుతున్న కాలుష్యం. గ్లోబల్ వార్మింగ్ మొ॥వి వ్యాపారులకు పట్టని అంశాలుగా మారాయి. లాభాలు వ్యాపారులు సంపాదించుకుంటూ వుంటే దానికి మూల్యం సమాజం చెల్లిస్తున్నది.

బ్రిట్టన్‌వుడ్స్ సంస్థలు, ఐక్యరాజ్యసమితితో పోల్చినప్పుడు W.T.O. స్వరూపం మరింత ప్రజాస్వామికంగా అగుపిస్తుంది. ఎందుకనగా ఆ సంస్థలలో ఒక దేశానికి ఒక ఓటు అన్న విధానం అమలులోవుంది. అంతేకాకుండా అన్ని నిర్ణయాలు ఏకాభిప్రాయం ప్రాతిపదికన తీసుకోబడతాయి. కాని ఆచరణలో మాత్రం సంపన్న దేశాలకే ఈ సంస్థపై ఎక్కువ ఆధిపత్యం ఉంటుంది. సంపన్న దేశాలే W.T.O. ఎజెండాను నిర్దేశిస్తూ వుంటాయి. ఈ సంస్థలోని వివాద పరిష్కార యంత్రాంగం పలు వర్తమాన, పేద దేశాలకు ఆర్థికంగాను, మానవ వనరుల రీత్యాను అందుబాటులో ఉండదు. మొత్తానికి ప్రపంచీకరణ ఈ క్రింది లక్ష్యాలను సాధించడంలో విఫలం అయ్యిందని చెప్పవచ్చు. అవి :

1. పేదరికాన్ని నిర్మూలించలేకపోయింది.
.2. సామర్థ్యం గల ప్రతి వ్యక్తికి ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పించడంలో విఫలం అయ్యింది.
3. సంపద, ఆదాయాలలో గల అసమానతలను తగ్గించలేకపోయింది.
4. నల్లధనాన్ని అరికట్టలేకపోయింది.

సంపన్న దేశాలు, వాటి పెట్టుబడులు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, సమాచార రంగంపై వాటికి గల ఆధిపత్యం, ఆహార ధాన్యాల రంగంలో వాటికి గల మిగులు, ఆ దేశాలకు చెందిన శక్తివంతమైన బహుళజాతి సంస్థలు, వెనుకబడిన దేశాల కార్మికశక్తిని బలహీనపర్చడంలో ఆ దేశాలు సాధించిన విజయం, పేద దేశాల వనరులపై వాటికి గల ఆధిపత్యం. మొదలగు వాటి ఆధారంగా ప్రపంచీకరణ సంపన్న దేశాలకు వచ్చే శతాబ్దం స్వర్ణయుగంగా మార్చబోతున్నదని ఒక అంచనా.

8.8 నమూన పరీక్షా ప్రశ్నలు

1. ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 40 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి

1. ప్రపంచీకరణ అవతరించడానికి గల కారణాలు, పరిస్థితులను చర్చించుము.

2. ప్రపంచీకరణ ముఖ్యాంశాలను వివరించుము.

3. ప్రపంచీకరణ లాభాలను విపులంగా చర్చించుము.

4. ప్రపంచీకరణ వల్ల ఏర్పడుతున్న దుష్పరిణామాలను ఉదామరణలతో సహా వివరించండి.

II. ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు 20 పంక్తులలో సమాధానాలు వ్రాయండి

1. ట్రిమ్స్
2. ట్రిప్స్
3. గాట్స్
4. సరళీకరణ

8.9. సూచన పుస్తకాలు

1. Andamson D, and Fertridge M.	:	The Influence of Trade on Union from Hiring and Worker Union Choice in the Political Economy of Globalisation. 1997
2. Biomotrem.M., and A Kokko	:	"Sweeden" In Governments Globalisation and Inter national Business ed J.H. Dunning New York Oxford University Press 1997
3. Don John ed	:	Governments, Globalisation and International Business Newyork Oxford University Press. 1997
4. entirey and Peter Lange	:	Internationalisation, institutions and Political Change.
5 Celin Hay and David Maish	:	Demysifying Globalisation (London Palgrave 2000)

రచయిత

కె. సురేష్

402PO21

మాదిరి ప్రశ్నాపత్రం

M.A. POLITICAL SCIENCE

SEMESTER - IV - PAPER - II

INTERNATIONAL ORGANISATION AND GLOBAL ISSUES

Time: Three hours **Maximum: 70 marks**

Answer ALL Questions **(4 x 15 = 60)**

1. (a) Briefly explain the development of international organisation
అంతర్జాతీయ సంస్థ యొక్క అభివృద్ధి గూర్చి క్లుప్తంగా వివరింపుము.

Or

(b) Examine the reasons for the emergence of League of Nations.
నానాజాతి సమితి ఆవిర్భావమునకు గల కారణములను వివరించుము.

2. (a) Discuss the organisation, functions and role of the U.N. general assembly
ఐక్యరాజ్య సమితి సాధారణ సభ యొక్క వ్యవస్థీకరణ విధులు మరియు దాని పాత్రను చర్చించండి.

Or

(b) "The Primary responsibility of the security council is to maintain international peace and security" - Comment
"భద్రతా మండలి యొక్క ప్రాథమిక బాధ్యత అంతర్జాతీయ శాంతి మరియు భద్రతలను నిర్వహించడం" - వ్యాఖ్యానింపుము

3. (a) Describe the role of the Secretary General of the United Nations in the mainte nance of peace and security.
శాంతి భద్రతలు కాపాడటంలో ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రధాన కార్యదర్శి యొక్క పాత్రను గూర్చి వర్ణించుము.

Or

(b) Discuss the system of collective security under the League of Nations.
నానాజాతి సమితిలో ఉమ్మడి రక్షణ విధానమును గూర్చి చర్చించుము

4. (a) Analyse the role of U.N.O in the protection of Human Rights.
మానవ హక్కుల పరిరక్షణకు ఐక్యరాజ్య సమితి పాత్రను విశ్లేషింపుము

Or

(b) What is globalisation? What are the advantages and disadvantages?
ప్రపంచీకరణ అనగా నేమి? దాని యొక్క లాభములు, నష్టములను తెలుపుము

5. Answer any TWO of the following: (2 × 5 = 10)
ఏవైనా రెండింటికి సమాధానములిమ్ము :

(a) The general assembly
సాధారణ సభ

(b) San - Francisco conference
శాన్-ఫ్రాన్సిస్కో సదస్సు.

(c) Human Reghts commission
మానవ హక్కుల కమిషన్.

(d) U.N. Secretary general
ఐక్యరాజ్య సమితి ప్రధాన కార్యదర్శి.